לאומי | דוחות כספיים מאוחדים

2018

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
דוח כספי שנתי 2018
תוכן העניינים

	עמוד
דבר יו"ר הדירקטוריון	5
דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה	
א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	
תיאור עסקי קבוצת לאומי	7
תמצית המצב הכספי	8
מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה	10
סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק	10
היעדים והאסטרטגיה העסקית	11
ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	
מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים	16
התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר	19
המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון	25
מגזרי פעילות	39
חברות מוחזקות עיקריות	45
ג. סקירת הסיכונים	
החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם	49
סיכוני אשראי	51
סיכוני שוק	70
סיכון נזילות ומימון	74
סיכונים תפעוליים	79
סיכונים אחרים	81
ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	
מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים	87
בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי	91

הצהרה Certification	93
דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי	96
דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים - לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי	97
דוחות כספיים	
דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים	98
דוח רווח והפסד מאוחד	99
דוח מאוחד על הרווח הכולל	100
מאזן מאוחד	101
דוח על השינויים בהון מאוחד	102
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד	104
פירוט הביאורים לדוחות הכספיים מאוחדים	107
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים	
א. ממשל תאגידי	
חברי דירקטוריון הבנק	284
חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם	287
מבקרת פנימית	288
שכר רואי חשבון המבקרים	291
שכר נושאי משרה בכירה	293
ב. פרטים נוספים	
תרשים חברות מוחזקות	297
השליטה בבנק	298
רכוש קבוע ומתקנים	300
נכסים לא מוחשיים	301
משאבי אנוש	302
מבנה ארגוני	304
הליכים משפטיים	307
הסכמים מהותיים	307
חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית	308
דירוג האשראי	316
מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים	317
ג. נספחים	
שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית	322
דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני	327
מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני	330
דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב-שנתי	331
מאזן מאוחד - מידע רב-שנתי	332

דבר יו"ר הדירקטוריון

אני גאה להביא בפניכם את הדוח הכספי המסכם את ביצועי קבוצת לאומי לשנת 2018, בפעם האחרונה עבורי, לקראת סיום הקדנציה שלי כיו"ר דירקטוריון קבוצת לאומי לאחר כ-9 שנים פוריות ומאתגרות.

לאור הסיפוק הרב של הדירקטוריון מיישום האסטרטגיה שהתווה, על ידי הנהלת הבנק והעובדים, אישר הדירקטוריון הרחבה של מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הדיבידנד אשר יחולק לבעלי המניות בכל רבעון יהיה בשיעור של עד 50% מהרווח הנקי. ההחלטה על חלוקת הדיבידנד התקבלה נוכח השיפור העקבי בתוצאות העסקיות ועודפי ההון של הבנק.

קבוצת לאומי מסכמת את שנת 2018 ברווח נקי של 3,257 מיליון ש"ח, המשקף תשואה של 9.5%. עיקר ההכנסות והרווחיות נובעות מפעילות של עסקי הליבה. לאומי המשיך גם השנה לחלק דיבידנד לבעלי מניותיו, כאשר השנה חולק דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי. בתוך כך, הדיבידנד המצטבר לשנת 2018 הסתכם בכ-1,303 מיליון ש"ח.

קבוצת לאומי, על יחידותיה השונות, מתמודדת עם שינויים רבים, מבית ומחוץ, ומיטיבה להוביל מהלכים ותהליכים באופן סדור ומובנה, עם הפנים קדימה, במטרה להמשיך ולהוביל את המערכת. במהלך 2018 לאומי הפך להיות הבנק בעל שווי השוק הגבוה בישראל, דבר המשקף יותר מכל את פירות העבודה המאומצת שלנו לאורך השנים האחרונות.

ברצוני לציין מספר אירועים יוצאי דופן בשנה החולפת:

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("רפורמת שטרום"), הבנק נדרש **למכור את אחזקותיו בחברת הבת לאומי קארד** עד לפברואר 2020. לאחר בחינת החלופות השונות למכירה, נחתם הסכם ביולי 2018 למכירת מלוא האחזקות לקרן ההשקעות האמריקאית Warburg Pincus תמורת 2.5 מיליארד ש"ח. עסקת מכירת לאומי קארד הושלמה בימים האחרונים, ובכך הפך לאומי לבנק הראשון בישראל אשר מיישם את רפורמת שטרום.

במהלך השנה התקשר הבנק בהסכם **להכנסת שני שותפים אסטרטגיים לבנק לאומי ארה"ב**. בחודש מאי 2018 הושלמה מכירת 15% ממניות חברת הבת בארה"ב ל-Endicott Group ו-MSD Capital בתמורה ל-141 מיליון דולר, המשקפים שווי של כ-1 מיליארד דולר ללאומי ארה"ב.

צעד ייחודי נוסף לשנה זו היה **רכישה עצמית של מניות בסך 700 מיליון ש"ח**, אשר בוצעה בשני שלבים. מהלך זה, הלכה למעשה, מעיד על אמונה חזקה וביטחון של דירקטוריון והנהלת הבנק במניית לאומי, ובאסטרטגיה שהתווינו לשנים הבאות. צעד זה, נוסף על חלוקת הדיבידנד, הניב השנה מעל ל-2 מיליארד ש"ח לבעלי המניות.

במטרה לאפשר ללקוחות ליהנות ממעטפת שירותים ומוצרים איכותית ומקצועית יותר, לסייע לקווי העסקים להתמקד בפיתוח עסקים ולהקטין את הסיכון התפעולי, קידמנו השנה מספר שינויים ארגוניים משמעותיים, כאשר הגדול שבהם הוא **הקמת חטיבת תפעול** ייעודית, המרכזת את כלל נושאי התפעול בבנק תחת קורת גג אחת ופועלת לאיחוד, ייעול ושיפור תהליכי התפעול הקיימים, לצד קליטת תהליכי תפעול נוספים, תוך שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים. שינוי אירגוני חשוב נוסף הוא איחוד כל היחידות העסקיות העוסקות בבנקאות לסקטור ההייטק תחת **מערך לאומיטק**, אשר כפוף לחטיבה העסקית, עקב הצמיחה המשמעותית בפעילות זו.

בתחילת שנת 2019 השיק לאומי את **"לאומי 1 ללקוח"** והכריז כי שנה זו עומדת בסימן מהפיכת השירות. "לאומי 1 ללקוח" היא תכנית רב-ערוצית להתאמת מודל השירות של הבנק ללקוחותיו, במסגרתה, בין היתר, לקוחות הבנק יוכלו לקבוע פגישה מראש עם בנקאי, ללא המתנה בתור, בכל סניף בארץ וללא קשר לסניף בו מתנהל חשבונם, זאת בנוסף לשדרוג משמעותי של מרכז הבנקאות הטלפוני. לתכנית זו מטרה אחת ברורה - הענקת שירות טוב יותר ואיכותי יותר ללקוחותינו. למדנו לעומק את הרגלי הצריכה של הלקוחות שלנו בכדי להתאים את מודל השירות החדש, באופן כזה שיתאים לתמורות החלות בעולם הבנקאות החדש ויהפוך אותו לנגיש יותר.

במהלך השנה אף הושקה **VIDEA**, חברה מקבוצת לאומי, המתמחה בניהול תיקי השקעות על גבי פלטפורמה דיגיטלית מתקדמת. ל-VIDEA יתרונות רבים אשר מאפשרים ללקוחות לנהל תיק השקעות באופן חכם, נגיש, שקוף וזול. אני מברך על הקמת החברה ומאחל לה הצלחה רבה.

אני שמח להעיד כי מזה שנים רבות, העשייה העסקית בלאומי אינה מסתכמת אך ורק במתן שירותים בנקאיים, אלא משלבת מתן ערך עסקי ללקוחות שלנו לצד תרומה לקהילה ולסביבה בה אנו חיים ופועלים. אנו מקפידים להנחיל מדיניות של יצירת ערך משותף לנו ולבעלי העניין שלנו, ממשיכים בפעילותנו החשובה מאין כמוה בנושאי אחריות תאגידית, פועלים למען גישור פערים באוכלוסייה ותורמים לטובת קידום דור המחר באמצעות שלל פרויקטים ברחבי הארץ.

אני רוצה להודות מקרב לב לעובדי הקבוצה על העשייה המאומצת, הבלתי מתפשרת ועל הנאמנות שהם מפגינים לאורך כל הדרך; עובדי הקבוצה הם הנכס הכי חשוב שלנו.

אני שמח על ההזדמנות והזכות שניתנה לי לעמוד בראש דירקטוריון קבוצת לאומי מזה 9 שנים. אני מאוד מסופק מהישגי הבנק בשנים הללו, מהשינויים הגדולים שהבנק עבר ועדיין עובר, ומהתוצאות העסקיות המעמידות את הבנק במצב רווחי יותר, יעיל יותר, יציב יותר, דיגיטלי יותר ומוכן לאתגרי העתיד.

אני נפרד מכם בסיפוק רב ובתחושת גאווה גדולה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

6 במרס 2019

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה
סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, ומנהלים פעילות שהחלה לפני 117 שנים. קודמתו של הבנק, חברת אנגליא פלשתינה, הוקמה בלונדון בשנת 1902 על ידי אוצר ההתיישבות היהודים, ג'ואיש קולוניאל טרסט לימיטד, קודמתה של אוצר התיישבות היהודים בע"מ[1].

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"בנק" וכ"תאגיד בנקאי" מודרכת ותחומה פעילותו של הבנק במערכת של חוקים, צווים ותקנות, בהם בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

כקבוצה בנקאית מובילה בישראל, ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

למימוש האסטרטגיה, הבנק מאורגן בשלושה קווי עסקים מרכזיים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים, זאת לצד פעילות חברות הבנות בחו"ל ובישראל:

1. **הבנקאות הקמעונאית** מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית (כולל משכנתאות), ללקוחות עתירי נכסים (Private Banking) ולעסקים קטנים. הבנקאות הקמעונאית בנויה באופן שמאפשרת התאמה אישית לצרכי הלקוחות על ידי מתן חוויית לקוח רב ערוצית אינטגרטיבית, בערוץ הסניפי ובערוצים הישירים (סלולר, אינטרנט, לאומי CALL, מסופים, עמדות מידע וכספומטים).
2. **הבנקאות העסקית** מתמקדת במתן שירותים לתאגידים ישראליים ובינלאומיים בהיקפי פעילות שונים ובמגוון תחומי עיסוק. מטרות הבנקאות העסקית הינן לשרת את מגוון הלקוחות במכלול השירותים הפיננסים והבנקאיים הנדרשים להם, תוך ייזום מעורבות של היחידות השונות בקבוצת לאומי בארץ ובחו"ל, כאמצעי להגדלת מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.
3. **בנקאות שוקי הון וניהול פיננסי** עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק ובנוסף בהפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק במטרה לתת שרות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים, לרבות הלקוחות המוסדיים. ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע בעיקר באמצעות חברת לאומי פרטנרס.

בנוסף לקווי העסקים המנוהלים בבנק, לאומי פועל באמצעות חברות הבנות בארץ ובחו"ל:

פעילות חברות הבנות בארץ - כללה בשנת 2018 בעיקר את פעילות כרטיסי האשראי שבוצעה על ידי לאומי קארד, וכן פעילות השקעות ריאליות, חיתום ובנקאות השקעות המבוצעת באמצעות לאומי פרטנרס. בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, מכר לאומי את אחזקותיו בלאומי קארד.

למידע בנוגע להסכם המכירה האמור, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד.

פעילות חברות הבנות בחו"ל - מבוצעת באמצעות חברות הבנות לאומי ארה"ב ולאומי בריטניה, אשר הפעילות העיקרית שלהן הינה הענקת אשראי ללקוחות עסקיים, מסחריים ועסקים קטנים. בתקופת הדוח נעשתה הפעילות גם באמצעות לאומי רומניה, אשר הבנק מצוי בתהליך למכירתה. לפרטים על סטטוס ההליך ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, רומניה להלן. בנוסף, הבנק מפעיל נציגות בסין.

קבוצת לאומי מתמודדת בשוק תחרותי בכל מגזרי הפעילות. המתחרים העיקריים הנם בנקים ישראליים אחרים, אולם במגזרי פעילות מסויימים קיימים ומתווספים כל העת מתחרים נוספים, כגון: בנקים זרים, מתחרים חוץ בנקאיים, גופים מוסדיים אחרים ופתרונות מבוססי טכנולוגיה (חברות Fintech).

---

[1] אוצר התיישבות היהודים בע"מ הייתה בעלת השליטה בבנק לפני השוואת זכויות ההצבעה בבנק בשנת 1991. בשנת 1993, רוב המניות בבנק הועברו לבעלות המדינה בהתאם לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993. ביום 3 בספטמבר 2007, חדלה החברה מלהיות בעלת עניין בבנק.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

	ליום 31 בדצמבר				
	2018	2017	2016	2015	2014
מדדי ביצוע עיקריים:					
תשואה להון	**9.5**	9.8	9.3	10.3	5.5
תשואה לנכסים ממוצעים[ד]	**0.7**	0.7	0.6	0.7	0.4
יחס הון עצמי רובד 1	**11.07**	11.43	11.15	9.58	9.09
יחס מינוף[ה]	**7.05**	6.94	6.77	6.27	-
יחס כיסוי נזילות[ה]	**121**	122	132	105	-
יחס הכנסות[ב] לנכסים ממוצעים[ד]	**3.05**	3.05	2.97	3.29	3.33
יחס יעילות	**60.58**	62.85	66.13	65.87	74.94
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים	**1.97**	1.84	1.74	1.75	1.96
יחס עמלות לנכסים ממוצעים	**0.91**	0.92	0.90	1.00	1.11
מדדי ביצוע נוספים:					
ההון הכולל לרכיבי סיכון[א]	**14.54**	14.99	15.21	13.74	13.90
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	**7.7**	7.4	7.1	6.9	6.5
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	**33.0**	35.2	38.3	38.6	48.0
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור[ו]	**0.19**	0.06	(0.05)	0.08	0.19
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור[ו]	**0.26**	0.20	0.19	0.18	0.23
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM)	**2.19**	2.05	1.95	2.00	2.22
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה[ב][ג]	**0.96**	0.94	1.02	1.10	1.08
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה[ג]	**0.58**	0.59	0.67	0.73	0.81
מדדי איכות אשראי עיקריים:					
שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור[ו]	**1.41**	1.36	1.49	1.57	1.75
שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור[ו]	**1.36**	1.60	1.75	1.83	2.23
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור[ו]	**(0.09)**	(0.15)	(0.03)	(0.20)	(0.12)

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.

(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ד) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

(ה) בהתאם להוראות בנק ישראל יחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות חושבו החל מרבעון שני 2015. לפיכך לא מוצגים נתוני שנת 2014.
למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף ההון והלימות ההון. ולמידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

(ו) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור I36.

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח

	2018	2017	2016	2015	2014
	במיליוני ש"ח				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**3,257**	3,172	2,791	2,835	1,413
הכנסות ריבית, נטו	**8,890**	8,046	7,526	7,118	7,363
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**519**	172	(125)	199	472
הכנסות שאינן מריבית	**4,871**	5,342	5,328	6,297	5,141
מזה: עמלות	**4,121**	4,052	3,887	4,092	4,167
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**8,337**	8,415	8,500	8,836	9,371
מזה: משכורות והוצאות נלוות[א]	**4,544**	4,591	4,778	4,938	4,720
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח):					
רווח נקי בסיסי	**2.15**	2.08	1.85	1.92	0.96
רווח נקי מדולל	**2.15**	2.08	1.84	1.92	0.96

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1.כג.3.

להלן נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח

	2018	2017	2016	2015	2014
	במיליוני ש"ח				
סך כל הנכסים	**460,657**	450,838	438,603	416,499	396,984
מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים	**81,419**	82,067	74,757	60,455	60,615
ניירות ערך	**74,571**	77,299	77,201	69,475	52,113
אשראי לציבור, נטו[א]	**279,215**	267,952	261,957	261,399	252,480
סך כל ההתחייבויות	**424,496**	417,285	406,889	387,392	370,846
מזה: פיקדונות הציבור	**364,591**	362,478	346,854	328,693	303,397
פיקדונות מבנקים	**5,210**	5,156	3,394	3,859	4,556
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	15,577	22,640	21,308	23,678
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**35,305**	33,167	31,347	28,767	25,798
נתונים נוספים:					
מחיר למניה (בש"ח)	**22.6**	21.0	15.9	13.5	13.4
דיבידנד למניה (באגורות)	**86.615**	63.594	-	-	-
מספר משרות ממוצע[ב]	**11,208**	11,623	12,257	13,059	13,388

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מהמאזן ליום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

(ב) לרבות מספר משרות ממוצע בלאומי קארד.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי - הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.
סיכון זה גלום בעסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק סיכוני אשראי.

סיכון השוק, לרבות סיכוני נזילות - סיכון שוק הינו הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי הריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. סיכון הנזילות הינו הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. הניהול השוטף של סיכוני השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדירקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי הכלכלי, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק סיכוני שוק. למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות וניהולו ראה פרק סיכון נזילות.

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, אבטחת מידע וסייבר, סיכוני טכנולוגיית מידע, סיכוני מעילות והונאות, סיכוני המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכוני ציות.

סיכון תפעולי - הינו הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר. הגדרת סיכון זו אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע לפי סטנדרטים מקובלים (Best Practice) בכל חלקי הקבוצה וככל שסביבת הסיכון משתנה הבנק מעדכן את הכלים לניהול סיכונים אלה. בשנים האחרונות, בעקבות ההתפתחות המהירה בטכנולוגיה בכלל ובתוך כך בבנקאות, ובעקבות שינויים חיצוניים לבנק, עלו סיכוני אבטחת מידע וסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכוני מעילות והונאות. הבנק פעל וממשיך לפעול לחזק את ניהול הסיכונים בתחום זה.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק סיכונים תפעוליים.

היעדים והאסטרטגיה העסקית

החזון של לאומי

"להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח"

בבסיס החזון עומדת השאיפה לעצב מערכת עסקית דינמית, המשלבת את ערכי הבנק עם חדשנות מוצרית וטכנולוגית. מערכת שתהיה עבור לקוחותינו מקום בו יוכלו למצוא את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים. זאת תוך חתירה לרווחיות נאותה, שמירה על יציבות הבנק ויצירת איזון עם צרכי העובדים וציפיות בעלי המניות. כקבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, לאומי רואה במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

האסטרטגיה של לאומי

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של "הבנקאות החדשה", המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

התאמת מודל "הבנקאות המסורתית"

לאומי פועל כבר מזה מספר שנים להתאמת מודל הפעילות של הבנק. כחלק מתהליך זה לאומי הקים לאחרונה את חטיבת תפעול אשר תרכז את הפעילות התפעולית של הבנק מתוך מטרה לשפר את השירות והמקצועיות עבור הלקוחות, לצד הגמשת המודל, ביטול כפילויות ושיפור הבקרות. הקבוצה ממשיכה ביישום תכנית רב-שנתית של התאמת מודל השירות עבור הלקוחות בראייה רב-ערוצית.

במסגרת אסטרטגית צמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, השלים לאומי את סגירת שלוחותיו הבינלאומיות הממוקדות בתחום, וכן מצוי בתהליך למכירת חברת הבת ברומניה אשר עיקר פעילותה בתחום הבנקאות המסחרית.

כיום פעילות לאומי בחו"ל מתמקדת בעיקר באשראי מסחרי-עסקי ואשראי לעסקים קטנים באמצעות החברות הבנות בארה"ב ובבריטניה. בנוסף, לבנק נציגות בסין.

ביחס לחברת הבת בארה"ב, ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שני שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה.

כל הפעילויות הללו נועדו ליצור פלטפורמה קטנה, גמישה וזריזה יותר, שביכולתה להתמודד עם אתגרי השינויים בסביבות הפעילות.

בנוסף, בתקופה האחרונה הבנק שם דגש על שיפור השירות ללקוחות, לרבות האוכלוסייה המבוגרת, בין היתר, על ידי מתן אפשרות לקבלת שרות בכל אחד מסניפי הבנק, לפי קו העסקים הרלוונטי ללקוח, אפשרות להזמנת פגישה לבנקאי בסניף וקבלת שרות לפי המועד שנקבע ללא המתנה בתור, חיזוק מרכז הבנקאות הטלפוני ועוד.

העמקת בנייתו של מודל "הבנקאות החדשה"

לצורך התאמת המודל העסקי של הבנק לבנקאות החדשה, לאומי המשיך והעמיק בתקופת הדוח את פעילותו בתחום הבנקאות הדיגיטלית וביסס את מעמדו כבנק הדיגיטלי המוביל בישראל, זאת, בין היתר, באמצעות שדרוג מתמיד של השירותים הדיגיטליים הניתנים באפליקציית ובאתר לאומי.

בנוסף, לאומי השיק בשנת 2017 את אפליקציית הבנקאות PEPPER ואת אפליקציית התשלומים PEPPER Pay; אלו אבני דרך מרכזיות בכינונה של בנקאות דיגיטלית שתנוהל דרך המובייל.

Pepper מהווה פלטפורמת בנקאות דיגיטלית ראשונה מסוגה בישראל ובין הראשונות בעולם, המנוהלת כולה דרך המובייל, החל משלב פתיחת החשבון ועד ביצוע כל הפעולות הבנקאיות השכיחות, לרבות הזמנת כרטיס אשראי ופנקסי שיקים, העברות כספים, לקיחת הלוואה, הפקדה לחיסכון, הפקדת שיקים ועוד.

Pepper הוא חשבון בנק ללא עמלות עו"ש, המבוסס על טכנולוגיה ייחודית אשר מסייעת ללקוחות לנהל את כספם באופן טוב יותר, תוך הבנה מעמיקה על מה בדיוק הם מוציאים את כספם, ולמידה כיצד ניתן לחסוך ולהתנהל פיננסית בצורה יעילה יותר. הטכנולוגיה הייחודית של Pepper, אשר מבוססת על בינה מלאכותית, מאפשרת להכיר כל לקוח ולקוח על מאפייניו השונים, להתאים לו תכנים הרלוונטיים עבורו, ובכך להעניק לו חוויה בנקאית פרסונלית לחלוטין, בשונה מכל מה שהכרנו עד עתה בעולם הבנקאות.

חוויית המשתמש של Pepper דומה לזו של ה-feed שבפייסבוק, בו ניתן לקבל תוכן מותאם אישית, תובנות צרכניות, השוואות לאנשים שדומים לך, סיכומי הוצאות, ניתוחי הוצאות על בסיס שבועי וחודשי, עדכונים בלייב, טיפים צרכניים, ועוד - הכל בשפה פשוטה וידידותית.

חידוש משמעותי נוסף: באמצעות Pepper ניתן להתכתב עם בנקאי בצ'ט בכל שעות היממה (לא כולל שבת). זאת בנוסף למוקד שירות לקוחות טלפוני, הפועל 24/6 ואשר מאויש על ידי בנקאים.

הליך פתיחת החשבון ב-Pepper אורך מספר דקות ויכול להיעשות מכל מקום ובכל זמן שנוח ללקוח, על ידי שיחת וידאו עם בנקאי. בסיומו, מקבל הלקוח עדכון, ישירות לנייד, אודות מסגרות העו"ש והאשראי שלו. כרטיס האשראי ופנקסי השיקים, גם הם בחינם, מגיעים עם שליח עד הבית, להשלמת החוויה הדיגיטלית המלאה.

החדשנות הבנקאית והטכנולוגית של Pepper גררה התעניינות מצד גורמים שונים בתעשיית הפיננסים והפינטק העולמית. לאור האמור החל הבנק לבחון את האפשרות למנף את פלטפורמת Pepper, על החדשנות הבנקאית והדיגיטלית שלה ועל חווית הלקוח הייחודית שלה, לצורך יצירת שיתופי פעולה עם גופים בנקאיים ומסחריים בחו"ל, שיציעו ללקוחות שירותים בנקאיים באמצעות פלטפורמת Pepper שתוטמע אצלם. בשלב זה הבנק מתמקד בבחינת שיתוף פעולה כאמור בשוק האמריקאי.

אפליקציית התשלומים החינמית Pepper Pay שהושקה בתחילת 2017, מצטרפת לאפליקציית הבנקאות Pepper.

אפליקציית תשלומים מתקדמת וחינמית, ללא עמלות, המיועדת ללקוחות כל הבנקים. בשונה משאר האפליקציות המוכרות, חווית התשלום ב-Pepper Pay היא מהירה, ידידותית מאוד וחווייתית. רק בוחרים כמה לשלם ולמי מתוך אנשי הקשר בנייד. עם Pepper Pay כבר לא צריך להסתובב עם ארנק עמוס מזומן או לשכוח לשלם לבייביסיטר, לחבר שהזמין לצהריים, למסיבה בגן ועוד. כמו כן, קיימת האפשרות לפתוח קבוצת תשלומים ולאסוף כסף בקבוצה לכל מטרה באופן חוויתי ושיתופי.

בנוסף, בשנת 2018 קבוצת לאומי הקימה את חברת VIDEA שהנה חברה לניהול תיקים דיגיטלי. מדובר במהלך פורץ דרך בשוק הישראלי. VIDEA מנהלת את כספי הלקוחות באמצעות אלגוריתם חדשני. מדובר בניהול תיקים דיגיטלי, שקוף ופשוט עבור הלקוח. זאת בדומה לנעשה בחברות מובילות כמו Wealthfront ובנקים מובילים בעולם. בצעד זה שוב מוכיחה קבוצת לאומי את המובילות שלה בתחום הדיגיטלי.

בשנת 2019 תושק בהדרגה אפליקציית Pepper Invest שתאפשר מסחר בני"ע.

האפליקציות החדשות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

מימוש האסטרטגיה של הקבוצה, מבוצע בהתאמה לתיאבון הסיכון, אשר אושר על ידי הדירקטוריון, תוך שימוש בתהליכים וכלים מתקדמים לניהול סוגים שונים של סיכונים והשלמת ההערכות לדרישות רגולטוריות.

ראוי לציין כי, בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר הגשמת תכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלויה בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובחו"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

הסביבה העסקית והתחרותית בה פועל הבנק מורכבת ומושפעת מגורמים אקסוגניים מגוונים.

למידע בנוגע לסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק.

התגברות הרגולציה

השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתעצם. ריבוי הרגולציה ומורכבותה מגביל את מקורות ההכנסה, מביא לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה ומחייב שיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות. השינויים הרגולטוריים, משנים וצפויים להמשיך ולשנות בשנים הקרובות את פני הבנקאות.

הבנק מתמודד גם עם דרישות רגולציה בינלאומית ומקומית, ובכלל זה PSD2/OPEN API, הקמת מאגר נתוני אשראי, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים, ועם דרישות ציות כגון FATCA, CRS, עבירת מס כעבירת מקור ועוד.

הרגולציה הופכת, אם כן, לנושא שמשפיע באופן מיידי על שורה של החלטות עסקיות ואסטרטגיות של הבנק, לרבות לעניין תחומי הפעילות השונים של הבנק.

למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

סביבת הצרכן

שינויים כלכליים, חברתיים וטכנולוגיים, עם דגש על השימוש הגובר במובייל, השיתוף הרב של מידע ברשתות חברתיות והשיפור המתמיד בחוויית הלקוח שמספקות חברות הייטק ורשתות קמעונאיות, תוך דגש על נוחות וזמינות "בכל מקום ובכל זמן", פשטות, התאמה אישית והוגנות ושקיפות, ממשיכים להגביר את המודעות הצרכנית ולשנות את הרגלי הצריכה באופן מהותי.

גורמים שאינם בנקים, ובראשם חברות הזנק חדשניות ("פינטק"), ממשיכים לייצר פתרונות (מוצרים) חדשניים בעיקר בתחום הקמעונאות אך גם בתחומים אחרים. פתרונות אלה מציבים רף חדש בחוויית הלקוח ותחרות ישירה אל מול הבנקים בתחומים שונים. יותר ויותר בנקים בעולם פועלים בדרכים שונות לשתף פעולה עם אותן חברות פינטק.

בנוסף, בשנים האחרונות ישנה התעצמות של מגמה שמובילות חברות הטכנולוגיה המובילות (Google, Amazon, Facebook Apple) – GAFA אשר נכנסות לתחומי פעילות פיננסים ישירות מול הלקוחות, בעיקר בנושאים הקשורים לתשלומים אך גם לתחומים אחרים. זהו איום מתגבר שהרגולטורים השונים בוחנים כיצד להגיב אליו ולכן מוקדם מידי לקבוע כיצד יתפתח.

סביבת התחרות

בנקים מקומיים

התחרות בין הבנקים המקומיים ממשיכה להתמקד במשקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים. הבנקים מפרסמים ומשיקים הצעות ערך המתבססות על חדשנות טכנולוגית ודיגיטלית, מועדוני לקוחות ומוצרים מובילים (משכנתאות, ייעוץ בהשקעות ועוד).

הלחץ התחרותי והטכנולוגיה המתפתחת מובילים את הבנקים להשקיע עשרות ואף מאות מיליוני ש"ח בחדשנות, השקעה שהופכת את השירות הבנקאי לזמין ונוח הרבה יותר ללקוחות. לדוגמא, הבנקים הגדולים (לאומי, הפועלים ודיסקונט) השיקו בשנת 2017 אפליקצית תשלומים, אשר מאפשרת לכל אדם לבצע העברת כספים ברגע, בחינם, באמצעות הטלפון הנייד, לאדם אחר, ללא פרטים של מספר החשבון שלו ופרטים נוספים, מלבד מספר הטלפון של המוטב.

מתחרים חוץ בנקאיים

הלוואות על ידי גופים מוסדיים - בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי, לרבות מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים.

בנוסף, בעידוד השינויים הרגולטוריים מהתקופה האחרונה, המעודדת פעילות בתחום האשראי הצרכני והמסחרי על ידי גופים פיננסים שאינם בנקים, גדלה באופן עקבי הפעילות של אותם גופים חוץ בנקאיים, שבחלק מהם הגופים המוסדיים השקיעו ומשקיעים וחלקם נהנים ממימון שמקורו גם בגופים מוסדיים. ראוי לציין כי האשראי העסקי הניתן על ידי הבנקים בישראל מהווה כיום פחות ממחצית מסך האשראי העסקי במשק.

פתרונות מבוססי טכנולוגיה (BigTech ו-FinTech) שמהווים תחרות אל מול תחומי פעילות בנקאיים ספציפיים - בשנים האחרונות, עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת (בעיקר במכשירי סמארטפון וטאבלט) על ידי הצרכנים, הולכים ומתרחבים היצע ואיכות המיזמים/ פיתוחים החדשניים שמציעים שירותים פיננסיים מבוססי טכנולוגיה מתקדמת. המיזמים הללו מאיצים את אימוץ החדשנות בקרב התעשייה הפיננסית, ובעוד שמרביתם אינם מהווים תחרות כוללת אל מול הבנקים המסורתיים, הם בהחלט מאיימים לנגוס בחלקם של הבנקים בתחומי פעילות מסוימים.

ענקיות הטכנולוגיה (BigTech) כמו אמזון, גוגל, פייסבוק, עליבאבא, מיקרוסופט, אפל, פייפאל, אינטואיט ודומיהן עלולות להוות סיכון גדול למודלים של בנקאות מסורתית - למשל, יותר מ-3 מיליארד דולרים ניתנו כהלוואה לעסקים קטנים באמצעות שירות Amazon Lending מאז השקתה. חברות אלו מציעות שירותים בנקאיים (כמו תשלומים) בלי להגדיר את עצמן בנק ובלי להיות מפוקחות כמו בנקים. הן עוסקות בפעילות זו בעיקר בשביל לקבל עוד מידע על הלקוחות - מידע שיוכלו לתרגם להכנסות.

שינויים עיקריים בשנה החולפת

לאומי קארד

בהתאם להוראות החוק האמור ולאחר בחינת החלופות השונות, ובתום תהליך למכירת החזקות הבנק בחברה, נחתם ביום 28 ביולי 2018 הסכם בין הבנק ועזריאלי לבין Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD.), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus, למכירת מלוא החזקות המוכרים בלאומי קארד. לאחר תקופת הדוח, ביום 25 בפברואר 2019, הושלמה עסקת המכירה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים לעסקה.

לאומי קארד מוצגת כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. יתרות מאזניות של לאומי קארד מוצגות במספר אחד במסגרת הנכסים וההתחייבויות ללא הצגה למפרע של מספרי השוואה. בדוח רווח והפסד אין שינוי באופן ההצגה.

רווח והפסד מאוחד בנטרול תוצאות לאומי קארד[א]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**11,030**	9,842	9,362
הוצאות ריבית	**2,447**	2,021	2,024
הכנסות ריבית, נטו	**8,583**	7,821	7,338
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**403**	103	(162)
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**8,180**	7,718	7,500
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**684**	915	1,282
עמלות	**3,304**	3,258	3,122
הכנסות אחרות	**68**	370	159
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**4,056**	4,543	4,563
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**4,245**	4,256	4,521
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,495**	1,508	1,555
הוצאות אחרות	**1,904**	1,897	1,766
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,644**	7,661	7,842
רווח לפני מיסים	**4,592**	4,600	4,221
הפרשה למיסים על הרווח	**1,504**	1,614	1,637
רווח לאחר מיסים	**3,088**	2,986	2,584
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס	**30**	85	60
תרומת לאומי קארד	**158**	101	147
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**3,276**	3,172	2,791
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(19)**	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**3,257**	3,172	2,791

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי קארד.

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד וביאור 36.

מאזן מאוחד בנטרול יתרות פעילות לאומי קארד[א]

	31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**81,419**	82,038	74,730
ניירות ערך	**74,571**	77,299	77,201
אשראי לציבור	**277,258**	267,626	262,128
הפרשה להפסדי אשראי	**(3,352)**	(3,092)	(3,380)
אשראי לציבור, נטו	**273,906**	264,534	258,748
אשראי לממשלות	**782**	715	642
השקעות בחברות כלולות	**623**	801	898
בניינים וציוד	**2,853**	2,813	2,973
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**17**	16	17
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**12,750**	9,573	10,654
נכסים אחרים	**7,565**	9,153	9,045
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**1,257**	1,161	1,284
נכסים מוחזקים למכירה	**1,470**	1,498	1,436
סך כל הנכסים	**457,213**	449,601	437,628
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	**370,346**	368,037	352,170
פיקדונות מבנקים	**5,210**	5,156	3,394
פיקדונות מממשלות	**709**	452	900
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**541**	558	539
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	15,577	22,640
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,089**	9,740	10,677
התחייבויות אחרות	**14,737**	16,908	15,953
סך כל ההתחייבויות	**421,430**	416,428	406,273
זכויות שאינן מקנות שליטה	**478**	6	8
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**35,305**	33,167	31,347
סך כל ההון	**35,783**	33,173	31,355
סך כל ההתחייבויות וההון	**457,213**	449,601	437,628

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי קארד.

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד וביאור 36.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק[1]

בשנת 2018 צמח המשק הישראלי, על פי אומדנים מוקדמים של הלמ"ס מיום 31 בדצמבר 2018, בכ-3.2%, במונחים ריאליים, בהשוואה לכ-3.5% בשנת 2017 וזאת תוך המשך הירידה בשיעור האבטלה לכ-4.0%, בממוצע שנתי, לעומת 4.2% בשנת 2017. כל רכיבי התוצר המרכזיים התרחבו בשנה שחלפה. במונחים של תוצר לנפש התרחב המשק בכ-1.2%, ריאלית, שיעור נמוך מהממוצע במדינות ה-OECD (1.9%).

המשק העולמי

בחודש ינואר 2019, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את האומדנים להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2018 ואת התחזיות לשנת 2019. על פי התחזיות המעודכנות, המשק העולמי אשר התרחב בשנת 2018 בכ-3.7%, במונחים ריאליים, צפוי לצמוח, על פי התחזית הנוכחית, בכ-3.5% בשנת 2019. הצמיחה החזויה בארה"ב לשנת 2019 צפויה להסתכם בכ-2.5% לעומת כ-2.9% בשנה שחלפה. באזור גוש האירו צפויה צמיחה של כ-1.6% ב-2019 לעומת כ-1.8% ב-2018. המשמעות של תחזיות אלה, אם יתממשו, היא האטה מסוימת בצמיחת אזורי הסחר המרכזיים של המשק הישראלי.

תקציב המדינה ומימונו

בשנת 2018, הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-38.9 מיליארד ש"ח שהם כ-2.9% תוצר, בדומה לתכנון בתקציב המקורי, לעומת גירעון של כ-24.6 מיליארד ש"ח בשנת 2017 (כ-1.9% תוצר). הן ההכנסות והן הוצאות הממשלה היו גבוהות במעט מהתכנון בתקציב המקורי.

בחודש ינואר 2019, הגיש שר האוצר לממשלה עדכון של תחזיות ההכנסות וההוצאות הצפויות לשנת 2019 המביאות לתחזית לגירעון בהיקף של 3.6% תוצר בשנה הקרובה. משמעות הדבר היא חריגה של 0.7% תוצר ביחס לתקרת הגרעון המותרת בחוק, אשר ככל שתתממש במהלך השנה, תצריך התאמות שונות לצורך שמירה על היציבות הפיסקלית.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2018, בכ-25.3 מיליארד דולר, בהשוואה לגירעון של כ-14.9 מיליארד דולר שהיה בשנת 2017. העלייה החדה בגירעון המסחרי מקורה בעליה משמעותית ביבוא, בכל רכיביו המרכזיים, חומרי גלם, מוצרי השקעה ומוצרי צריכה, לעומת התרחבות קלה בלבד ביצוא הסחורות. גידול ניכר זה בגירעון המסחרי תרם לצמצום משמעותי בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, אשר הסתכם, על פי אומדני הלמ"ס מ-31 בדצמבר 2018 בכ-1.4% תוצר לעומת כ-2.9% בשנת 2017.

בשנת 2018, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-12.8 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות בני"ע סחירים של תושבי חוץ בישראל הסתכמו בכ-0.8 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות בני"ע סחירים) הסתכם בכ-13.6 מיליארד דולר, כך שהיקף ההשקעות היוצאות מישראל היה דומה להיקף ההשקעות הנכנסות במט"ח.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשנת 2018, פוחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-8.1% וביחס לאירו הוא פוחת בשיעור של כ-3.3%. הסבראפשרי לכך הוא הצמצום בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, כאשר ברקע הדברים פער הריביות הגדל בין ריבית הבנק המרכזי של ארה"ב לריבית בנק ישראל המשפיע על ההשקעות הפיננסיות היוצאות ונכנסות למשק. ב-2018 היקף ההשקעות היוצאות היה גבוה משמעותית מאלה הנכנסות.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2018, על כ-115.3 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-113 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2017.

במהלך שנת 2018, הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-1.5 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-3.32 מיליארד דולר במהלך השנה שחלפה, רובו במהלך המחצית הראשונה של השנה.

ב-13 בנובמבר 2018, החליטה הועדה המוניטרית בבנק ישראל, לסיים החל משנת 2019 את התכנית לרכישות מט"ח, שנועדה לקזז את ההשפעה של הפקת הגז על שער החליפין, ולא לרכוש מט"ח בסכום שנקבע מראש כפי שעשה בנק ישראל בשנים האחרונות. זאת על רקע התכנון כי בשנת 2019 תקום "קרן העושר" אשר על פי הערכות עדכניות צפויה להתחיל להשקיע כספים בחו"ל החל בשנת 2020.

---

[1] מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה בשנת 2018 בכ-0.8%, שיעור המצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים (1%-3%) אותו קבעה הממשלה. זוהי שנה חמישית ברציפות בו קצב עליית המחירים השנתי נמוך מהיעד הממשלתי.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה בשנת 2018 ב-1.2%.

ב-26 בנובמבר 2018, הודיע בנק ישראל על העלאת הריבית ב-0.15 נקודות האחוז ל-0.25% לאחר שהייתה בשיעור של 0.1% מאז מרס 2015. הסבר עיקרי לכך הוא התייצבות האינפלציה, כפי שנמדדה על בסיס נתונים עד חודש אוקטובר 2018 (המידע שהיה ידוע בעת קבלת ההחלטה על הריבית), מעט מעל הגבול התחתון של היעד והערכת בנק ישראל כי עליית השכר במשק והמדיניות הפיסקלית המרחיבה יתמכו בהמשך התבססות האינפלציה ביעד. בהודעת הריבית מה-6 בינואר 2019, לא חל שינוי בריבית אך הועדה העריכה "שתוואי העלאת הריבית בעתיד יהיה הדרגתי וזהיר, באופן שיתמוך בתהליך שבסופו האינפלציה תתייצב בסביבת מרכז תחום היעד, ובפעילות הכלכלית."

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בשנת 2018 בכ-3.9%, בעיקר בהשפעת ירידות שערים של כ-10.8% ברבעון הרביעי (ברובן בחודש דצמבר 2018). זאת, על רקע ירידות שערים חדות בבורסות בעולם ובפרט, בארה"ב, בין השאר, על רקע המשך העלאת הריבית.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה בשנת 2018 עלה בשיעור של כ-13.5% בהשוואה לממוצע 2017 והסתכם בכ-1.594 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשנת 2018, בירידות שערים. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בשיעור של כ-1.4% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא צמודות ירד בשיעור של כ-1.2%.

במדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו ירידות שערים של כ-0.8% בשנה שחלפה, לאחר עליות שערים של כ-6.2% בשנת 2017.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש דצמבר 2018 בכ-3,692 מיליארד ש"ח, עליה של כ-2.0% בהשוואה לחודש דצמבר 2017. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש דצמבר 2018 לכ-22.6% בדומה לרמה בסוף חודש דצמבר 2017.

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

סיכונים מובילים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. סיכונים מתפתחים הינם סיכונים שהמאפיינים שלהם ורמת החומרה שלהם משתנים בהתאם לתמורות שחלות בשנים האחרונות בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

- סיכון מאקרו-כלכלי.
- סיכון אסטרטגי.
- סיכון אבטחת מידע וסייבר.
- סיכון טכנולוגי.
- סיכון רגולציה.
- סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct).

לפרוט על סיכונים אלו ראה בפרק סקירת הסיכונים, החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

גילוי בדבר הפניות תשומת לב רואי החשבון המבקרים

לעיתים, מוצא רואה החשבון המבקר לנכון לכלול שינוי מהנוסח האחיד על ידי הוספת פיסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.
רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 3.ד.26, בדבר תביעות שהוגשו כנגד חברה מאוחדת, לרבות בקשות להגשתן כתביעות ייצוגיות.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") בשנת 2018 הסתכם לסך של כ-3,257 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-3,172 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.7%.

התשואה להון בשנת 2018 עמדה על שיעור של כ-9.5%. התשואה בשנת 2017 עמדה על שיעור של כ-9.8%. יצויין כי הרווח בשנת 2017 הושפע מהותית ממכירת מבנה שנמכר ברבעון הרביעי ומהוצאות שכר חד פעמיות. התשואה להון אשתקד, בניכוי סעיפים חד פעמיים אלה, עמדה על שיעור של 9.3%.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 בדצמבר 2018 על שיעור של 11.07% בהשוואה לשיעור של 11.43% ליום 31 בדצמבר 2017. לפרטים נוספים ראה ביאור 25ב.

ביום 6 במרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות דיבידנד בשיעור של עד 50% מהרווח הנקי בכל רבעון, בכפוף לעמידה בהוראות חוק החברות והנחיות בנק ישראל, וזאת נוכח השיפור העקבי בתוצאות העסקיות ועודפי ההון בבנק. כמו כן, אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון הרביעי של שנת 2018. סכום הדיבידנד שאושר לרבעון הסתכם לסך של כ-275 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר לשנת 2018 הסתכם בכ-1,303 מיליון ש"ח.

יצוין כי תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק שאושרה בחודש מרס 2018, הסתיימה ביום 22 בנובמבר 2018, במסגרתה נרכשו מניות בהיקף של 700 מיליון ש"ח. לפרטים ראה פרק הון והלימות הון להלן.

הכנסות הריבית נטו עלו בשנת 2018 בכ-844 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-10.5%. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים ומפירעון אגרות חוב ושטרי הון. הגידול הושפע גם מכך שעליית המדד בשנת 2018 הייתה בשיעור של כ-1.2% בהשוואה לשיעור של כ-0.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2018 משקפות שיעור הוצאה של כ-0.19% (בבנק 0.12%) מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור נטו בהשוואה להוצאה בשיעור של כ-0.06% (בבנק 0.02%) מהאשראי לציבור נטו בשנת 2017. הגידול בהוצאה להפסדי אשראי נובע, בין היתר, מירידה בגביות מלווים גדולים בחטיבה העסקית, ומגידול בהוצאה להפסדי אשראי בחברת הבת בארה"ב ובלאומי קארד.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו לסך של כ-682 מיליון ש"ח בהשוואה לסך 919 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בלאומי פרטנרס נזקף השנה רווח ממכירת אבגול תעשיות בסך של כ-121 מיליון ש"ח לפני מס ורווח ממכירת מימון ישיר בסך של כ-96 מיליון ש"ח לפני מס, שקוזזו חלקית עקב רישום הפרשות לירידות ערך. בנוסף, נרשם השנה רווח ממכירת מניות הבורסה לניירות ערך בסך של כ-47 מיליון ש"ח לפני מס. מנגד, השפעת הפיחות בשער החליפין של השקל מול הדולר בהשוואה לתיסוף אשתקד והשפעות השינויים על מכשירים נגזרים בהשוואה לאשתקד, קיזזו את ההשפעות החיוביות כמפורט לעיל, כך שסך הכנסות המימון שאינן מריבית ירדו בהשוואה לאשתקד.

העמלות התפעוליות והאחרות עלו בשנת 2018 בכ-69 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בין היתר, לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי.

ההכנסות האחרות הסתכמו לסך של כ-68 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-371 מיליון ש"ח אשתקד. הקיטון נובע בעיקרו מרווח ממכירת מבנה בסך של כ-265 מיליון ש"ח לפני מס שנרשם ברבעון הרביעי אשתקד.

ההוצאות התפעוליות ירדו בכ-78 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הירידה מקורה הן בירידה בהוצאות השכר שקוזזה חלקית במענק הירתמות לשינויים המבניים ובהטבה שנרשמה בגין רכישת מניות על ידי העובדים מהמדינה והן מירידה בהוצאות הפחת.

הוצאות המס הסתכמו לסך של כ-1,619 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,692 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס בתקופה המדווחת הינו כ-33.0% מהרווח לפני מס לעומת כ-35.2% בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בשיעור המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בין התקופות, ומרישום הוצאות מס אשתקד בשלוחה בארה"ב בגין שינוי בשיעורי המס בארה"ב.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2018 הסתכם לכ-2.15 ש"ח לעומת 2.08 ש"ח בשנת 2017.

יצויין כי החל מרבעון ראשון 2018 מסווגת ההשקעה בלאומי קארד כמוחזקת למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של לאומי קארד סווגו בנפרד החל מהמאזן ליום 31 במרס 2018, ללא סיווג של מספרי השוואה. ביום 25 בפברואר 2019 הושלמה העסקה למכירת לאומי קארד. לפרטים ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36ו.

למידע בנוגע לתוצאות לפי רבעונים ראה נספח דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר[1]

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הרווח הנקי") של קבוצת לאומי הסתכם בשנת 2018 בסך 3,257 מיליון ש"ח לעומת 3,172 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול של 2.7%.

להלן השינויים בסעיפי הרווח והפסד בשנת 2018 לעומת שנת 2017

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות ריבית, נטו	**8,890**	8,046	844	10.5
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**519**	172	347	+
הכנסות שאינן מריבית	**4,871**	5,342	(471)	(8.8)
הוצאות תפעוליות ואחרות	**8,337**	8,415	(78)	(0.9)
רווח לפני מיסים	**4,905**	4,801	104	2.2
הפרשה למס	**1,619**	1,692	(73)	(4.3)
רווח לאחר מס	**3,286**	3,109	177	5.7
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	**36**	92	(56)	(60.9)
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(65)**	(29)	(36)	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**3,257**	3,172	85	2.7
תשואה להון (באחוזים)	**9.5**	9.8		
רווח בסיסי למניה (ש"ח)	**2.15**	2.08		

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2018 ב-8,890 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,046 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בשיעור של 10.5%.

הגידול בהכנסות הריבית, נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים ומקיטון ביתרה הממוצעת של אגרות חוב ושטרי הון. בנוסף, התוצאות של השנה הושפעו לטובה מעליית המדד בסך 258 מיליון ש"ח לעומת של כ-58 מיליון ש"ח בשנת 2017.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 2.19% לעומת 2.05% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בשנת 2018 הוא 1.93% לעומת פער של 1.85% בשנת 2017.

להלן נתונים על פערי הריבית בפעילות בישראל בחלוקה למגזרים:

במגזר השקלי הלא צמוד, פער הריבית בשנת 2018 עמד על שיעור של 2.20% לעומת 2.11% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.79% לעומת 0.92% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית 1.05% לעומת 0.80% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית.

[1] הדוחות הכספיים נערכו בערכים מדווחים. מדד המחירים לצרכן הידוע, עלה בשנת 2018 ב-1.2%. השקל פוחת נומינלית לעומת הדולר האמריקאי ב-8.1% ולעומת האירו ב-3.3%. השער היציג של הדולר ב-31 בדצמבר 2018 היה 3.748 ש"ח.
למידע נוסף ראה ביאור ד.1.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**(191)**	(364)	173	47.5
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	**710**	536	174	32.5
סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי	**519**	172	347	+
מזה:				
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**247**	(4)	251	+
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**32**	(13)	45	+
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**240**	187	53	28.3
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**-**	2	(2)	-
סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי	**519**	172	347	+
יחסים באחוזים:				
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור[א]	**(0.06)**	(0.14)		
שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור[א]	**0.19**	0.06		
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור[א]	**(0.09)**	(0.15)		
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור[א]	**(6.40)**	(11.14)		

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

הוצאות בגין הפסדי אשראי של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2018 בכ-519 מיליון ש"ח, בהשוואה לכ-172 מיליון ש"ח בשנת 2017.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכוני אשראי, סעיף גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי, ביאור 13 וביאור 30.

הכנסות שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות מימון שאינן מריבית	**682**	919	(237)	(25.8)
עמלות[א]	**4,121**	4,052	69	1.7
הכנסות אחרות	**68**	371	(303)	(81.7)
סך הכל	**4,871**	5,342	(471)	(8.8)

(א) סווג מחדש.למידע נוסף ראה ביאור 1.ג.5. בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	**238**	779	(541)	(69.4)
רווחים (הפסדים) ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	**(10)**	115	(125)	-
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים[ב]	**394**	61	333	+
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	**-**	9	(9)	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו[א]	**60**	(45)	105	+
סך הכל	**682**	919	(237)	(25.8)

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.
(ב) בשנת 2018 כולל רווח ממכירת אבגול תעשיות בסך כ-121 מיליון ש"ח, רווח ממכירת מימון ישיר בסך כ-96 מיליון ש"ח ורווח ממכירת מניות הבורסה בסך כ-47 מיליון ש"ח.

להלן פירוט העמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
ניהול חשבון	**716**	701	15	2.1
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	**638**	675	(37)	(5.5)
כרטיסי אשראי	**1,129**	1,075	54	5.0
טיפול באשראי	**186**	183	3	1.6
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	**316**	307	9	2.9
הפרשי המרה	**361**	338	23	6.8
עמלות מעסקי מימון[א]	**454**	455	(1)	(0.2)
עמלות אחרות	**321**	318	3	0.9
סך כל העמלות	**4,121**	4,052	69	1.7

(א) סווג מחדש.למידע נוסף ראה ביאור 1.ג.5. בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר.

הגידול בעמלות בשנת 2018 בשיעור של כ-1.7% בהשוואה לשנת 2017, נובע בעיקר מגידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי. ההכנסות מעמלות מהוות כ-49.4% מההוצאות התפעוליות והאחרות בהשוואה ל-48.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פירוט ההכנסות האחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
רווחים מיעודה לפיצויים	**8**	41	(33)	(80.5)
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	**60**	330	(270)	(81.8)
סך הכל	**68**	371	(303)	(81.7)

הקיטון בהכנסות אחרות נובע בעיקר ממכירת מבנה ברבעון האחרון בשנת 2017 שהניב רווח לפני מס של כ-265 מיליון ש"ח אשתקד.

הוצאות תפעוליות ואחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
משכורות והוצאות נלוות[א]	**4,544**	4,591	(47)	(1.0)
פחת והפחתות	**571**	646	(75)	(11.6)
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	**998**	1,015	(17)	(1.7)
הוצאות אחרות[א]	**2,224**	2,163	61	2.8
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**8,337**	8,415	(78)	(0.9)

(א) סווג מחדש, ראה ביאור 5.ג.1, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 1.כג.3, בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2018 ב-8,337 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של 0.9%.

ההוצאות התפעוליות מהוות 60.6% מסך כל ההכנסות לעומת 62.9% אשתקד.
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות מהוות 1.81% מסך המאזן, לעומת 1.87% בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות שכר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
שכר ונלוות	**4,196**	4,225	(29)	(0.7)
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה[א]	**348**	333	15	4.5
הוצאות שאינן במהלך העסקים הרגיל[ב]	**-**	33	(33)	-
סך הכל הוצאות שכר	**4,544**	4,591	(47)	(1.0)

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1.כג.3, סך ההשפעה בשנת 2017 הינה 681 מיליון ש"ח.
(ב) בשנת 2017 הוצג בשורה נפרדת סך של 76 מיליון ש"ח כמענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל. מזה, 43 מיליון ש"ח כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל. בשנת 2018 נזקף מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק בסכום העולה על הסך האמור. אי לכך, הן המענק בסך 43 מיליון ש"ח אשתקד והן המענק לשינויים מבניים ששולם השנה נכללו בשורת השכר ולא מוצגים כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל.

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-54.5% מסך כל ההוצאות התפעוליות בדומה לשנת 2017.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

בנוסף להוצאות השכר כמפורט מעלה, הוצאות הפחת, אחזקת בניינים ואחרות הסתכמו בתקופה המדווחת בסך של 3,793 מיליון ש"ח לעומת 3,824 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.8%.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בשנת 2018 ב-1,619 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,692 מיליון ש"ח בשנת 2017. שיעור ההפרשה בשנת 2018 היה כ-33.0% מהרווח לפני מס לעומת 35.2% בשנת 2017, קיטון של כ-2.2 נקודות האחוז.

הקיטון בשיעור המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בישראל בין התקופות ומרישום הוצאות מס אשתקד בשלוחה בארה"ב בגין שינוי בשיעורי המס בארה"ב.

הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
	במיליוני ש"ח			
	תוכנה	חומרה[א]	אחר	סך הכל
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	**298**	**214**	**-**	**512**
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	**154**	**62**	**31**	**247**
הוצאות בגין מיקור חוץ	**76**	**-**	**4**	**80**
הוצאות בגין פחת	**363**	**91**	**6**	**460**
הוצאות אחרות	**49**	**28**	**7**	**84**
סך הכל הוצאות	**940**	**395**	**48**	**1,383**
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	**256**	**-**	**-**	**256**
עלויות בגין מיקור חוץ	**167**	**-**	**-**	**167**
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[ב][ג]	**106**	**165**	**-**	**271**
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין	**-**	**-**	**11**	**11**
בניכוי עלויות של נכסים מוחזקים למכירה	**(73)**	**(25)**	**-**	**(98)**
סך הכל עלויות[ד]	**456**	**140**	**11**	**607**
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע				
סך הכל עלות מופחתת	**944**	**270**	**293**	**1,507**
בניכוי עלות מופחתת של נכסים מוחזקים למכירה	**(205)**	**(48)**	**(2)**	**(255)**
סך הכל עלות מופחתת[ד]	**739**	**222**	**291**	**1,252**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
	במיליוני ש"ח			
	תוכנה	חומרה[א]	אחר	סך הכל
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	335	201	-	536
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	162	56	31	249
הוצאות בגין מיקור חוץ	73	-	4	77
הוצאות בגין פחת	430	106	10	546
הוצאות אחרות	42	19	5	66
סך הכל הוצאות	1,042	382	50	1,474
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	243	-	-	243
עלויות בגין מיקור חוץ	164	-	-	164
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[ב][ג]	61	155	-	216
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין	-	-	12	12
סך הכל עלויות	468	155	12	635
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע				
סך הכל עלות מופחתת	776	229	338	1,343

(א) לרבות תשתיות תקשורת.

(ב) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין) אלא כהוצאה מראש.

(ג) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

(ד) למידע נוסף, ראה ביאור I36.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום[א], נטו לאחר השפעת גידורים[ב]	חלק הבנק ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך הכל	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
	במיליוני ש"ח						
יתרה ליום 1 בינואר 2016	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)
שינוי נטו במהלך השנה	(153)	(12)	(20)	(679)	(864)	-	(864)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	(86)	(79)	18	(2,169)	(2,316)	(4)	(2,312)
שינוי נטו במהלך השנה[ג]	161	(116)	(3)	(781)	(739)	-	(739)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	75	(195)	15	(2,950)	(3,055)	(4)	(3,051)
שינוי נטו במהלך השנה[ד]	**(408)**	**110**	**17**	**1,187**	**906**	**18**	**888**
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**(13)**	**-**	**-**	**(13)**	**(44)**	**31**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	**(333)**	**(98)**	**32**	**(1,763)**	**(2,162)**	**(30)**	**(2,132)**

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) לרבות בגין סיווגים ביתרות בהון בין רווח כולל אחר לעודפים. ראה דוח על השינויים בהון.

(ד) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף, ראה ביאור I36.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 ב-460.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-450.8 מיליארד ש"ח בסוף 2017 - גידול של 2.2%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 ב-433.3 מיליארד ש"ח לעומת 426.7 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול של 1.6%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-98.5 מיליארד ש"ח, כ-21.4% מסך הנכסים. ב-2018 פוחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-8.1%, פוחת ביחס לאירו ב-3.3% ופוחת ביחס לליש"ט ב-2.4%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של כ-0.7% בסך כל המאזן של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,434 מיליארד ש"ח, לעומת 1,425 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול של כ-0.6%.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
סך כל המאזן	**460,657**	450,838	9,819	2.2
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**81,419**	82,067	(648)	(0.8)
ניירות ערך	**74,571**	77,299	(2,728)	(3.5)
אשראי לציבור, נטו[א]	**279,215**	267,952	11,263	4.2
בניינים וציוד	**2,853**	2,986	(133)	(4.5)
פיקדונות הציבור	**364,591**	362,478	2,113	0.6
פיקדונות מבנקים	**5,210**	5,156	54	1.0
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	15,577	2,221	14.3
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**35,305**	33,167	2,138	6.4

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
אשראי תעודות, נטו	**1,359**	1,202	157	13.1
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	**5,143**	5,400	(257)	(4.8)
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	**18,655**	19,297	(642)	(3.3)
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	**16,231**	15,702	529	3.4
מכשירים נגזרים[א]	**737,779**	635,790	101,989	16.0
אופציות מכל הסוגים	**208,519**	155,751	52,768	33.9
נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות	**972,855**	974,430	(1,575)	(0.2)

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי.

למידע נוסף ראה ביאור 28א. ו-28ב.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, לרבות יתרת אשראי של לאומי קארד, אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה, הסתכם בסוף 2018 ב-279.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-268.0 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול בשיעור של כ-4.2%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעליה בשיעור של 0.6% בסך האשראי לציבור.

האשראי לציבור מהווה 60.6% מסך כל המאזן לעומת 59.4% בסוף 2017.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2018 ב-17,426 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,241 מיליון ש"ח בסוף 2017, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

סך כל האשראי לציבור בפעילות הקבוצה בארץ הסתכם בסוף 2018 בכ-253.8 מיליארד ש"ח לעומת 244.7 מיליארד ש"ח בסוף 2017.

האשראי לציבור נטו בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 בדצמבר 2018 כ-69.9% מסך האשראי, בדומה לשיעור ביום 31 בדצמבר 2017. האשראי הצמוד מהווה ליום 31 בדצמבר 2018 15.1% מסך האשראי, בהשוואה לכ-15.6% ביום 31 בדצמבר 2017.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים

	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**80,411**	77,506	2,905	3.7
אנשים פרטיים - אחר	**36,133**	36,044	89	0.2
בינוי ונדל"ן	**58,657**	52,690	5,967	11.3
מסחרי	**28,891**	27,213	1,678	6.2
תעשיה	**19,188**	19,096	92	0.5
אחר	**55,935**	55,403	532	1.0
סך הכל	**279,215**	267,952	11,263	4.2
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[א]	**8,042**	-		
סך הכל	**271,173**	267,952	3,221	1.2

(א) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור I36.

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק סיכוני אשראי.

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות

	31 בדצמבר					
	2018			2017		
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני[ב]	חוץ מאזני	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי פגום, נטו	**2,181**	**86**	**2,267**	2,949	100	3,049
סיכון אשראי נחות, נטו	**297**	**45**	**342**	720	49	769
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, נטו	**3,137**	**743**	**3,880**	2,585	876	3,461
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה[א]	**(293)**	**(4)**	**(297)**	-	-	-
סך הכל	**5,322**	**870**	**6,192**	6,254	1,025	7,279

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור I36.
(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

	31 בדצמבר	
	2018	2017[ב]
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בעייתי מסחרי	**6,168**	6,932
סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	**1,889**	1,697
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה[א]	**(372)**	-
סך הכל	**7,685**	8,629
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	**1,568**	1,350
בניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה[א]	**(75)**	-
סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	**6,192**	7,279

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.
(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.
למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק סיכוני אשראי וביאור 30.

סיווג מחדש של יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים

יצוין כי, בהמשך להטמעת מערכת ייעודית לטיפול בחובות בעייתיים, בוצע במהלך 2018 פיתוח לזיהוי ממוכן טוב יותר של חובות שאורגנו מחדש חלף חובות תקינים או בעייתיים, ובעקבותיו עדכן הבנק את סכום החובות שאורגנו מחדש.

בעקבות האמור, במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים, סווגו מחדש יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים, ליום 31 בדצמבר 2017 מחובות לא בעייתיים לחובות בעייתיים. בגין אשראי ברוטו לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) סווג סך של 282 מיליון ש"ח ובגין אשראי ברוטו לעסקים קטנים סווג סך של 273 מיליון ש"ח.

סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לאנשים פרטיים עמד על 265 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-205 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-60 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים). סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לעסקים קטנים עמד על 317 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-209 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-108 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים). ראה גם ביאור 13.

יצוין גם כי כתוצאה מכך, במהלך הרבעון הראשון של השנה עודכנה ההפרשה להפסדי אשראי. השפעת עדכון זה על התוצאות הכספיות לשנה ולרבעון הראשון של השנה אינה מהותית.

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תיאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ הריבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכוני הנזילות וסיכוני השוק.

הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בעיקרה בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערוך/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב-74.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.3 מיליארד ש"ח ב-2017, קיטון של 3.5%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני בתיק הזמין ובתיק לפדיון ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד.

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד

	31 בדצמבר							
	2018			2017				
	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה[א]	ניירות ערך למסחר[ב]	סך הכל	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה[א]	ניירות ערך למסחר[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח							
אגרות חוב								
של ממשלת ישראל	**2,334**	**30,573**	**5,677**	**38,584**	35	36,633	3,204	39,872
של ממשלות זרות[ג]	**-**	**5,904**	**52**	**5,956**	-	10,755	82	10,837
של מוסדות פיננסיים בישראל	**-**	**-**	**119**	**119**	-	11	90	101
של מוסדות פיננסיים זרים[ד]	**-**	**9,707**	**132**	**9,839**	-	9,653	142	9,795
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**1,596**	**9,433**	**271**	**11,300**	353	8,529	268	9,150
של אחרים בישראל	**-**	**242**	**290**	**532**	-	70	111	181
של אחרים זרים	**946**	**3,517**	**220**	**4,683**	478	2,352	299	3,129
מניות וקרנות נאמנות	**-**	**3,556**	**2**	**3,558**	-	2,927	1,307	4,234
סך כל ניירות הערך[ה]	**4,876**	**62,932**	**6,763**	**74,571**	866	70,930	5,503	77,299

(א) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (494) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2017 - רווחים בסך 146 מיליון ש"ח).
(ב) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (24) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2017 - רווחים בסך 9 מיליון ש"ח).
(ג) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 2,362 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - בסך 7,623 מיליון ש"ח)
(ד) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.
(ה) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

ליום 31 בדצמבר 2018 כ-84.4% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-9.1% כתיק למסחר וכ-6.5% כתיק לפדיון. כ-4.8% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה ביאור 33א.

התיק הזמין למכירה

1. בשנת 2018 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 620 מיליון ש"ח (לפני מס) בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 259 מיליון ש"ח (לפני מס) בשנת 2017.

2. לרווח והפסד נזקפו הפסדים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 10 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 115 מיליון ש"ח בשנת 2017 ורווחים נטו ממכירת מניות זמינות למכירה בסך 155 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך 61 מיליון ש"ח בשנת 2017.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2018 מסתכמת בסכום שלילי של 333 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום חיובי של 75 מיליוני ש"ח בסוף 2017. סכומים אלה מייצגים רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה ביאור 12.

התיק למסחר

ב-31 בדצמבר 2018, בתיק למסחר יש כ-6.8 מיליארד ש"ח אגרות חוב לעומת 4.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2017. נכון ל-31 בדצמבר 2018 התיק למסחר מהווה כ-9.1% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 7.1% ב-31 בדצמבר 2017. בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 25 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 74 מיליון ש"ח בשנת 2017, ובגין מניות וקרנות נרשמו רווחים שמומשו ושטרם מומשו בסך 85 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 29 מיליון ש"ח ב-2017.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה ביאור 12.

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שכולו המדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-11.3 מיליארד ש"ח (כ-3.0 מיליארד דולר) ל-31 בדצמבר 2018 לעומת 9.2 מיליארד ש"ח בסוף 2017. מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2018 כ-9.4 מיליארד ש"ח (כ-2.5 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2018 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-7.2 מיליארד ש"ח. 97% מסך האחזקות באגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA. נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-140 מיליוני ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים מסתכם בכ-473 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-3.8 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של כ-2.2 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-5.1 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה ביאור 12.

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2018 כ-26.3 מיליארד ש"ח (7.0 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 24.2 מיליארד ש"ח (6.5 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.7% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סיכוני אשראי.

ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושנכללו בתיק הזמין למכירה ב-94 מיליון ש"ח (שהם 62 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 87.4% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2018 הסתכם ב-0.4 מיליארד ש"ח (0.1 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2018 ב-36.3 מיליארד ש"ח, מזה סך של 35.6 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-37.2% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.2 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.2 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיובית בסך של 3 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2018 בכ-3,558 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 2,479 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 1,079 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 3,556 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-2 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2018 על סך של 489 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה ביאור 12.

מטרות ומדיניות ניהול סיכונים לגבי השקעה במניות

מדיניות ההשקעה:

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה לרבות קביעת מגבלות להיקף ההשקעה הכולל ובחברה בודדת, תמהיל ההשקעה ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות הריאליות.

הגדרת מטרת ההשקעה:

- השגת תשואה עודפת בהשוואה להשקעה פיננסית של הנוסטרו.
- השאת ערך ההשקעה והשגת תנאי השקעה עודפים על ידי מינוף המוניטין של קבוצת לאומי.
- הרחבת פיזור סיכונים וגיוון מקורות ההכנסה של הקבוצה.
- השטחת התנודתיות של תיק הנוסטרו (פערי זמן).

מבנה התיק מתחלק ל-3 קבוצות משנה:

- השקעות אסטרטגיות בהן הבנק מתכנן להחזיק לזמן ארוך.
- השקעות לטווח זמן בינוני.
- השקעות בחברות צמיחה (חברות בהתחלת דרכן).

למידע בנוגע לשעבוד ניירות ערך ראה ביאור 27.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו בסוף 2018 ב-364.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-362.5 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול בשיעור של 0.6%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הגדיל בשיעור של 1.2% את סך כל פיקדונות הציבור, כך שבנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין היה קיטון בפיקדונות הציבור בשיעור של 0.6%.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה

	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**229,114**	234,431	(5,317)	(2.3)
צמוד למדד	**16,696**	18,955	(2,259)	(11.9)
מטבע חוץ:				
כולל צמוד מטבע חוץ	**118,449**	108,589	9,860	9.1
לא כספי	**403**	503	(100)	(19.9)
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה	**(71)**	-	(71)	-
סך הכל	**364,591**	362,478	2,113	0.6

להלן ההתפתחויות בסוגי הפיקדונות השונים

- פיקדונות הציבור בשקלים לא צמודים קטנו ב-5.3 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2017 בעיקר בפיקדונות לזמן קצוב.
- פיקדונות הציבור הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע החוץ גדלו ב-9.9 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של כ-9.1% לעומת 31 בדצמבר 2017.
- פיקדונות צמודים למדד קטנו ב-2.3 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2017, בעיקר בפיקדונות לזמן קצוב.

נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי

	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
תיקי ניירות ערך[א]	**665,268**	692,085	(26,817)	(3.9)
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול:[א][ב][ג]				
קרנות נאמנות	**47,536**	51,425	(3,889)	(7.6)
קופות גמל ופנסיה	**146,187**	118,564	27,623	23.3
קרנות השתלמות	**113,864**	112,356	1,508	1.3

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

פיקדונות ממשלות

פיקדונות ממשלות הסתכמו לסוף 2018 בכ-709 מיליון ש"ח, עלייה של 257 מיליון ש"ח לעומת שנת 2017.

סעיף זה כולל פיקדונות של ממשלות זרות בשלוחות בחו"ל שהסתכמו בסוף 2018 בכ-502 מיליון ש"ח לעומת 305 מיליון ש"ח בסוף 2017.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים)

	31 בדצמבר			
	2018		2017	
	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**63,647**	**2,008**	66,406	2,179
צמוד מדד	**-**	**-**	-	-
מט"ח כולל צמוד מט"ח	**2,047**	**11,240**	3,219	6,806
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה	**-**	**(35)**	-	-
סך כל הפיקדונות בבנקים	**65,694**	**13,213**	69,625	8,985

בסך כל הפיקדונות בבנקים היתה עלייה בשיעור של 0.4%.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים)

	31 בדצמבר			
	2018		2017	
	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**-**	**2,970**	-	1,398
צמוד מדד	**-**	**-**	-	10
מט"ח כולל צמוד מט"ח	**-**	**3,390**	41	3,707
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה	**-**	**(1,150)**	-	-
סך כל הפיקדונות מבנקים	**-**	**5,210**	41	5,115

על פי החוק, רשאי בנק ישראל לתת הלוואות לתאגידים הבנקאיים כנגד ביטחונות. לצורך כך, משמשים פיקדונות הבנק בבנק ישראל, וכן תיק ניירות הערך של הבנק ששועבד.

ביום 31 בדצמבר 2018 היה סך כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל 64 מיליארד ש"ח, וכנגדם לא היו הלוואות מבנק ישראל.

כפי שניתן לראות מלוחות אלה, מצב הנזילות בקבוצה גבוה ביותר, ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של 73.7 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
אגרות חוב ושטרי הון	**8,949**	6,497	2,452	37.7
כתבי התחייבות נדחים	**10,118**	9,080	1,038	11.4
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה	**(1,269)**	-	(1,269)	-
סך הכל	**17,798**	15,577	2,221	14.3

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 25 במאי 2018 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך.

על פי דוח הצעת מדף מיום 19 ביוני 2018, הנפיק הבנק, בתאריך 21 ביוני 2018 סך של כ-1.29 מיליארד ש"ח אגרות חוב סדרה 179. אגרות החוב עומדות לפירעון בשני תשלומים שווים ביום 30 ביוני 2024 וביום 30 ביוני 2026. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.83% לשנה, אשר תשולם אחת לשנה ביום 30 ביוני של כל אחת מהשנים 2019 עד 2026 (כולל).

על פי דוח הצעת מדף מיום 30 בינואר 2019, הנפיק הבנק, בתאריך 31 בינואר 2019 סך של כ-1.69 מיליארד ש"ח אגרות חוב סדרה 180. אגרות החוב עומדות לפירעון בשני תשלומים שווים ביום 28 בפברואר 2023 וביום 28 בפברואר 2025, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 2.02% לשנה, אשר תשולם אחת לשנה ביום 28 בפברואר של כל אחת מהשנים 2020 עד 2025 (כולל).

אגרות החוב סדרות 179 ו-180 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

על פי דוח הצעת מדף מיום 5 ביולי 2018, הנפיק הבנק, בתאריך 8 ביולי 2018 סך של 613.8 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 401 וסך של 209.1 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 402.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 401 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2028 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2023 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2023. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.64% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2023. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 402 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2033 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2024 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2028. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 2.78% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2028. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (ארוע מכונן לאי קיימות או ארוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (10.9025 ש"ח למניה, כפוף להתאמות), כגבוה מביניהם.

על פי דוח הצעת מדף מיום 30 בינואר 2019, הנפיק הבנק, בתאריך 31 בינואר 2019 סך של 664.2 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 403. כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 403 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 28 בפברואר 2030 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני יום 31 בינואר 2025, ולא יאוחר מיום 28 בפברואר 2025. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 2.42% לשנה, עד ליום 28 בפברואר 2025. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (ארוע מכונן לאי קיימות או ארוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (11.53 ש"ח למניה, כפוף להתאמות), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו (סדרות 401, 402 ו-403) כשירים להכלל בהון רובד 2 החל ממועד ההנפקה.

פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 10 בפברואר 2019 החליט דירקטוריון הבנק לפדות במהלך אפריל-מאי 2019 בפדיון מוקדם מלא 1 מיליארד ש"ח ע.נ. שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודים למדד אשר הונפקו בשנת 2009. סכום הפדיון המשוער של שטרי ההון (כולל הפרשי הצמדה וריבית) הינו כ-1.2 מיליארד ש"ח. הפדיון המוקדם המלא ייעשה בהתאם לזכות שקיימת לבנק לבצע פדיון מוקדם מלא לפי תנאי שטרי ההון.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 ב-35,305 מיליון ש"ח, לעומת 33,167 מיליון ש"ח בסוף 2017, גידול של 6.4%. העלייה נובעת בעיקר מהרווח הנקי לתקופה ומרווח כולל אחר לאור קיטון בהתאמות השליליות בגין הטבות לעובדים, כתוצאה מעליית ריבית ההיוון, אשר קוזז חלקית על ידי ירידה בקרן ההון בגין ניירות ערך זמינים למכירה. העלייה קוזזה בחלקה על ידי חלוקת דיבידנד במהלך התקופה ורכישה עצמית של מניות הבנק.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2018 הגיע ל-7.7% בהשוואה ל-7.4% ב-31 בדצמבר 2017.

מבנה הלימות ההון[א]

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
הון לצורך חישוב יחס ההון		
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**35,190**	34,653
הון רובד 2, לאחר ניכויים	**11,033**	10,811
סך הכל הון כולל	**46,223**	45,464
יתרות משוקללות של נכסי סיכון[ב]		
סיכון אשראי	**288,837**	277,344
סיכוני שוק	**6,295**	4,464
סיכון תפעולי	**22,713**	21,484
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**317,845**	303,292
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.07%**	11.43%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.54%**	14.99%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**10.25%**	10.25%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**13.75%**	13.75%

(א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה ביאור 25ב.
(ב) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36ו.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה.

הון רובד 2

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון, ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כמפורט בהוראות, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 דצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2018 תקרת ההכרה הינה 40%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

למידע בנוגע להנפקות כתבי התחייבויות נדחים שהנפיק הבנק בשנת 2018 והכשירים להכלל בהון רובד 2 ראה פרק אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ואת יעד ההון הכולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור. השפעת דרישה זו לתקופת הדיווח עומדת על כ-0.25% ביחס ההון.

לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 הינן 10.25% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.75% ליחס ההון הכולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 50% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכח אדם עד לסוף יוני 2018.

ביולי 2017, אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 30% מעלויות תכנית זו.

בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על הארכת תוקף שני המכתבים בשנה וחצי נוספות, עד ליום 31 בדצמבר 2019, במטרה לאפשר יישום של תכניות התייעלות נוספות.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את המונח "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכוני השוק. על פי הוראות ועדת באזל, שינויים אלה אמורים להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 בנושא מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי

ביום 15 במרס 2018 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203, לפיו משכנתאות בשיעור מימון של 60% עד 75% ישוקללו לנכסי סיכון בשיעור שקלול של 60% בלבד, חלף 75%.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 בנושא מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בנושא מגבלות על חבות לווה וקבוצת לווים

ביום 13 בנובמבר 2018 פרסם בנק ישראל חוזר לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-313. על פי החוזר, מקדם ההמרה לאשראי על ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות שניתנו על פי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974, יעמוד על 30% חלף 50%, אם הדירה טרם נמסרה למשתכן. השפעת יישום החוזר הינה שיפור של כ-0.1% ביחס הון עצמי רובד 1.

חוזרים לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרום)

במהלך חודש יולי 2018 פרסם בנק ישראל חוזרים לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתם להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים. בין היתר, תיקון בהקשר לכך שבנקים ישקללו אשראי שניתן לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים, גם לאחר הפרדתן מהתאגיד הבנקאי כחלק מיישום "חוק שטרום". כלומר, משקל הסיכון של חברת כרטיסי אשראי יהיה נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג מדינת ישראל ובנוסף חוב שתקופת פירעונו המקורי הינו שלושה חודשים או פחות ישוקלל במשקל סיכון של 20%.

חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים

ביום 28 בפברואר 2019 פרסם בנק ישראל חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים. העדכון מבטל את האיסור על רכישה עצמית ומאפשר לתאגידים בנקאיים לבצע רכישה של מניותיהם בכפוף לתנאים מסוימים. בנוסף, עודכנו המגבלות על מתן מימון בביטחון ניירות ערך שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי.

מכירת 15% מ-BLC

ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה להכנסת שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם, רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה טופלה כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון נזקף ישירות להון.

למידע נוסף ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, בנק לאומי ארה"ב וביאור 36.

מכירת חברת לאומי קארד בע"מ

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017, מכר הבנק את החזקותיו בחברת לאומי קארד בע"מ.

למידע בנוגע להסכם המכירה האמור, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף דצמבר 2018 בכ-318 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3.2 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.14%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רובד 1 של לאומי לסוף דצמבר 2018 מסתכם בכ-35.2 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם בכ-46.2 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.31%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, לפיה מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 6 במרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 6 במרס 2019, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון הרביעי של שנת 2018 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-275 מיליון ש"ח, המהווה 18.401 אג' לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב הנפקת מניות הבנק בעקבות הבשלת יחידות PSU, וזאת בכפוף לעמידה בתנאים להבשלת יחידות ה-PSU. במידה ויבשילו יחידות PSU הנ"ל, סכום הדיבידנד לכל מניה בת 1 ש"ח יהיה 18.395 אג'. הדירקטוריון קבע את יום 26 במרס 2019 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 3 באפריל 2019 כיום התשלום.

למידע בנושא הבשלת יחידות PSU, ראה ביאור 25א.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.17	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.50	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.51	328
6 במרס 2018	28 במרס 2018	22.41	342
24 במאי 2018	19 ביוני 2018	19.18	292
14 באוגוסט 2018	6 בספטמבר 2018	23.96	361
12 בנובמבר 2018	10 בדצמבר 2018	25.08 [1]	375

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

במהלך שנת 2018, בוצעה תכנית רכישה עצמית על ידי הבנק בהיקף של כ-700 מיליון ש"ח על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199). הרכישה העצמית בוצעה בשני שלבים. השלב הראשון, על פי התכנית האמורה, החל ביום 27 במאי 2018, והסתיים ב-2 באוגוסט 2018, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה חיצוני, כ-13,667,294 מניות בהיקף של כ-303 מיליון ש"ח. השלב השני החל ביום 15 באוגוסט 2018, ובו הועבר לחבר הבורסה החיצוני סך נוסף של כ-397 מיליון ש"ח לצורך המשך ביצוע הרכישה העצמית על פי התכנית. ביום 22 בנובמבר 2018 הסתיימה תכנית הרכישה העצמית, במסגרתה נרכשו בסך הכל על ידי חבר הבורסה החיצוני 30,412,578 מניות בהיקף של כ-700 מיליון ש"ח.

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
בנתוני המאוחד		
הון רובד 1	**35,190**	34,653
סך החשיפות	**499,289**	499,026
יחס מינוף		
יחס מינוף	**7.05%**	6.94%
יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**6.00%**	6.00%

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור 25ב.

[1] בהמשך לדיווח המשלים מיום 25 בנובמבר 2018.

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

מגזר פעילות - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.
2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסים לענף הבינוי והנדל"ן.
5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסים.
6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
- הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
- הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018											
	במיליוני ש"ח											
	בנק									חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות			סך הכל
הכנסות ריבית נטו:												
הכנסות (הוצאות) ריבית-מחיצוניים	1,012	1,335	2,441	4,788	1,039	827	748	(37)	6	390	1,115	8,876
הכנסות (הוצאות) ריבית-בינמגזרי	1,043	9	(1,529)	(477)	122	(243)	(207)	862	(3)	(4)	(36)	14
הכנסות ריבית נטו	2,055	1,344	912	4,311	1,161	584	541	825	3	386	1,079	8,890
הכנסות שאינן מריבית	1,322	487	3	1,812	408	217	315	492	147	1,180	300	4,871
סך כל ההכנסות	3,377	1,831	915	6,123	1,569	801	856	1,317	150	1,566	1,379	13,761
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	213	270	30	513	28	(70)	(170)	23	(10)	113	92	519
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,733	1,099	274	4,106	713	276	132	363	958	896	893	8,337
רווח (הפסד) לפני מס	431	462	611	1,504	828	595	894	931	(798)	557	394	4,905
הוצאות (הכנסות) מס	161	172	227	560	308	221	332	300	(351)	158	91	1,619
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	270	290	384	944	520	374	562	637	(447)	383	284	3,257

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018												
אשראי לציבור, נטו	29,594	26,478	81,524	137,596	38,490	33,533	24,462	5,251	5,860	560(א)	25,421	271,173
פיקדונות הציבור	158,593	38,046	-	196,639	49,671	19,592	6,597	65,910	274	-(ב)	25,908	364,591
נכסים בניהול	167,486	18,354	-	185,840	22,137	19,122	1,008	421,022	21,085	285,016	17,625	972,855

(א) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,042 מיליון ש"ח.
(ב) לא כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017											
	במיליוני ש"ח											
	בנק									חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות			סך הכל
הכנסות ריבית נטו:												
הכנסות (הוצאות) ריבית-מחיצוניים	1,040	1,337	2,060	4,437	1,043	854	610	(191)	5	281	992	8,031
הכנסות (הוצאות) ריבית-בינמגזרי	883	(29)	(1,217)	(363)	(29)	(273)	(149)	859	(5)	(2)	(23)	15
הכנסות ריבית נטו	1,923	1,308	843	4,074	1,014	581	461	668	-	279	969	8,046
הכנסות שאינן מריבית	1,278	477	11	1,766	398	224	324	869	357	1,113	291	5,342
סך כל ההכנסות	3,201	1,785	854	5,840	1,412	805	785	1,537	357	1,392	1,260	13,388
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	179	273	13	465	26	(72)	(316)	(35)	(27)	77	54	172
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,915	1,037	290	4,242	711	275	130	348	921	953	835	8,415
רווח (הפסד) לפני מס	107	475	551	1,133	675	602	971	1,224	(537)	362	371	4,801
הוצאות (הכנסות) מס	41	186	212	439	265	236	381	353	(224)	89	153	1,692
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	66	289	339	694	410	366	590	874	(313)	333	218	3,172
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017												
אשראי לציבור, נטו	30,214	27,438	78,626	136,278	35,712	33,152	20,684	4,437	5,712	8,773	23,204	267,952
פיקדונות הציבור	154,063	35,369	-	189,432	43,484	21,614	6,425	76,065	93	65	25,300	362,478
נכסים בניהול	173,036	19,750	-	192,786	24,432	21,228	1,293	432,806	22,448	260,155	19,282	974,430

מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. גופים מוסדיים - כולל קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרת המפקח על הבנקים.
7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:

א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

למידע נוסף ראה ביאור 29א.

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018									
	במיליוני ש"ח									
	פעילות בארץ								פעילות בחו"ל	
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר		סך הכל
הכנסות ריבית נטו	2,744	117	2,160	785	1,330	166	507	1	1,080	8,890
הכנסות שאינן מריבית	1,626	155	832	332	621	199	728	78	300	4,871
סך כל ההכנסות	4,370	272	2,992	1,117	1,951	365	1,235	79	1,380	13,761
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	273	-	279	(150)	7	4	20	(6)	92	519
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	3,543	113	1,560	538	472	269	271	678	893	8,337
רווח (הפסד) לפני מס	554	159	1,153	729	1,472	92	944	(593)	395	4,905
הוצאות (הכנסות) מס	161	59	422	271	537	34	264	(221)	92	1,619
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	347	100	728	456	932	59	719	(368)	284	3,257
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018										
אשראי לציבור, ברוטו[א]	106,132	396	60,578	27,290	61,899	687	-	-	25,753	282,735
פיקדונות הציבור[ב]	108,874	26,128	54,329	38,867	49,553	61,003	-	-	25,908	364,662
נכסים בניהול	68,044	43,916	42,951	23,801	68,113	666,146	42,260	-	17,624	972,855

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,210 מיליון ש"ח.

(ב) כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017									
	במיליוני ש"ח									
	פעילות בארץ								פעילות בחו"ל	
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר		סך הכל
הכנסות ריבית נטו	2,490	84	2,029	679	1,183	91	521	-	969	8,046
הכנסות שאינן מריבית	1,553	145	803	327	660	179	1,010	374	291	5,342
סך כל ההכנסות	4,043	229	2,832	1,006	1,843	270	1,531	374	1,260	13,388
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	178	-	260	(14)	(295)	2	(13)	-	54	172
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	3,617	109	1,559	530	503	259	294	709	835	8,415
רווח (הפסד) לפני מס	248	120	1,013	490	1,635	9	1,250	(335)	371	4,801
הוצאות (הכנסות) מס	65	47	392	193	633	4	330	(125)	153	1,692
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	156	73	619	296	1,000	5	1,013	(208)	218	3,172
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017										
אשראי לציבור, ברוטו	103,733	387	60,276	25,042	56,133	2,087	-	-	23,507	271,165
פיקדונות הציבור	105,202	24,908	47,319	35,077	54,177	70,496	-	-	25,299	362,478
נכסים בניהול	73,044	44,493	41,167	25,561	76,054	655,592	39,236	1	19,282	974,430

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים[א]

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים

	סך הכל מאזן			אשראי לציבור, נטו			פיקדונות הציבור		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	2018	2017	השינוי	**2018**[ב]	2017	השינוי	**2018**[ב]	2017	השינוי
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
ישראל	**425,877**	418,070	1.9	**253,792**	244,748	3.7	**338,754**	337,179	0.5
ארה"ב	**26,410**	24,378	8.3	**18,939**	17,267	9.7	**20,950**	19,895	5.3
בריטניה	**7,263**	7,292	(0.4)	**5,793**	5,216	11.1	**4,322**	4,777	(9.5)
שוויץ	**23**	44	(47.7)	**-**	-	-	**-**	-	-
לוקסמבורג	**11**	12	(8.3)	**-**	-	-	**-**	-	-
רומניה	**1,071**	1,038	3.2	**690**	721	(4.3)	**636**	627	1.4
אחרות בחו"ל	**2**	4	(50.0)	**1**	-	-	**-**	-	-
סך הכל	**460,657**	450,838	2.2	**279,215**	267,952	4.2	**364,662**	362,478	0.6

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים

	רווח נקי (הפסד)			
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		בסך	באחוזים
ישראל	**2,874**	2,949	(75)	(2.5)
ארה"ב	**226**	147	79	53.7
בריטניה	**131**	44	87	197.7
שוויץ	**-**	13	(13)	-
לוקסמבורג	**(5)**	-	(5)	-
רומניה	**31**	17	14	82.4
אחרות בחו"ל	**-**	2	(2)	(100.0)
סך הכל	**3,257**	3,172	85	2.7

(א) מסווג לפי מקום המשרד.
(ב) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,042 מיליון ש"ח.
(ג) כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.
למידע נוסף ראה פרקים חברות מוחזקות עיקריות, סיכוני אשראי וביאור 29א.ד.

חברות מוחזקות[1] עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים הפועלים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 בכ-11.8 מיליארד ש"ח לעומת 11.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2017 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2018 בסך 710 מיליון ש"ח לעומת בסך 528 מיליון ש"ח בשנת 2017.

למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות - ראה ביאור 15.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 ב-7,535 מיליון ש"ח, לעומת 7,166 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2018 בכ-383 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-333 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול של 15.0%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2018 6.1% לעומת 5.6% בשנת 2017.

לאומי קארד

לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד" או "החברה") הינה חברת כרטיסי אשראי העוסקת בהנפקת כרטיסי אשראי, סליקת עסקאות בכרטיסי אשראי, תפעול כרטיסי אשראי ומתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים.

הכנסות לאומי קארד הסתכמו בשנת 2018 בכ-1,335 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,217 מיליון ש"ח בשנת 2017.

במהלך תקופת הדוח, הבנק החזיק, בעקיפין, באמצעות תאגידים בשליטתו המלאה, ב-80% ממניות לאומי קארד וקבוצת עזריאלי החזיקה ב-20% ממניות החברה.

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בחברה עד ליום 1 בפברואר 2020.

ביום 25 בפברואר 2019, לאחר תקופת הדוח, הושלמה העסקה למכירת לאומי קארד, כמפורט להלן.

מכירת לאומי קארד

בהתאם להוראות החוק האמור ולאחר בחינת החלופות השונות, ובתום תהליך למכירת החזקות הבנק בחברה, נחתם ביום 28 ביולי 2018 הסכם בין הבנק ועזריאלי ("המוכרים") לבין Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD.), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus ("הקונה"), למכירת מלוא החזקות המוכרים בלאומי קארד. לאחר תקופת הדוח, ביום 25 בפברואר 2019, הושלמה עסקת המכירה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים לעסקה ("מועד ההשלמה" או "מועד השלמת העסקה").

להלן עיקרי ההסכם:

1. התמורה ששולמה ושתשולם למוכרים עבור מלוא מניות לאומי קארד הינה 2.5 מיליארד ש"ח (חלקו של הבנק 2 מיליארד ש"ח).
2. התמורה כאמור הותאמה, בין היתר, בגין דיבידנד שחילקה לאומי קארד לבעלי מניותיה עד למועד השלמת העסקה, בסכום התאמה כולל (בגין הדיבידנדים) של 558 מיליון ש"ח.
3. סכום התמורה שולם וישולם למוכרים בשלושה תשלומים (והוא יחולק בין הבנק לבין קבוצת עזריאלי בהתאם ליחס החזקותיהם בחברה כאמור). שני התשלומים הנדחים שיושלמו לאחר מועד ההשלמה מובטחים בערבות אוטונומית של חברות ביטוח בינלאומיות, שנמסרה במועד ההשלמה למוכרים להבטחת התשלומים כאמור.

   להלן פרטי התשלומים למוכרים לאחר ההתאמות המפורטות בסעיף 2 לעיל:

   - סך של כ-517 מיליון ש"ח שולם במועד השלמת העסקה.
   - סך של 342 מיליון ש"ח ישולם בתום שנה ממועד ההשלמה.
   - סך של 1,111 מיליון ש"ח ישולם בתום שנתיים ממועד ההשלמה.

[1] להגדרת חברות מוחזקות - ראה ביאור 1.ב.

4. ההסכם כולל מצגים כמקובל בעסקאות למכירת חברות וכן מנגנון שיפוי בגין הפרת מצגים. מנגנון השיפוי קובע רף תחתון להפעלת המנגנון בשיעור של 1.5% מהתמורה והוא מוגבל לשיפוי מצטבר מקסימאלי של 10% מסכום העסקה (למעט בגין הפרת מצגים יסודיים או במקרה של תרמית).

5. בהתאם לקבוע בהסכם, לאומי קארד התקשרה בהסכם מימון עם הבנק עבור חלק מצרכי הנזילות שלה.

כחלק מהמשא ומתן עם הקונה, הבנק הסכים למספר תנאים אשר התווספו להסכם הפעילות שנחתם בין הבנק לבין לאומי קארד ביום 11 באוקטובר 2018 ("הסכם הפעילות"). עבור הסכמת הבנק להכללת תנאים אלו, ובכפוף להתקיימות תנאים שנקבעו בהסכם, ישולם לבנק בתום שש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם הפעילות סך של 50 מיליון ש"ח עד 128 מיליון ש"ח.

כתלות בתוצאות עודפות של פעילות לאומי קארד, ביחס למודל העסקי שהוצג לקונה במסגרת הליך המכירה, ישולם לבנק בתום חמש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם ההנפקה ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב ("הסכם הפעילות") סך נוסף של עד 145 מיליון ש"ח. בהתקיים נסיבות מסוימות, ניתן יהיה לדחות את התשלום כאמור, אם וככל שיגיע לבנק, לתקופה של עד שנתיים, תמורת תשלום ריבית.

לפירוט נוסף בנוגע להסכם הפעילות ראה ביאור 26 ח.

לפירוט נוסף לעניין ההיערכות ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, ראה דוח כספי לשנת 2017, פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד וכן בביאור 26.

רגולציה

במהלך שנת 2018 פורסמו הוראות שונות בתחום כרטיסי החיוב, לרבות לעניין מועדי הסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב. כמו כן, ביום 9 בינואר 2019, פורסם חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019, אשר תחילתו שנה מיום פרסומו.

לפירוט ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי.

את שנת 2018 סיימה לאומי פרטנרס ברווח של כ-174 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר מהשקעות ומהכנסות מעמלות בהשוואה לרווח של כ-180 מיליון ש"ח בשנת 2017.

ההון העצמי הסתכם ב-31 בדצמבר 2018 ב-1,832 מיליון ש"ח, לעומת 1,641 מיליון ש"ח בסוף 2017.

ביום 31 בדצמבר 2018 סיים מר ירון בלוך את תפקידו כמנכ"ל לאומי פרטנרס. ד"ר אבי אורטל מונה למנכ"ל לאומי פרטנרס החל מיום 1 בפברואר 2019.

לאומי פרטנרס עוסקת בארבעה תחומי פעילות עיקריים:

1. **ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי**
לאומי פרטנרס (להלן - החברה) עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות.

מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות ולהיתכנות מימוש גבוהה.
ביום 31 במרס 2017 אישר בנק ישראל את הבקשה להגדיל בהדרגה את היקף ההשקעות הריאליות בקבוצת לאומי עד לסכום מירבי של 3.5 מיליארד ש"ח.

במהלך שנת 2018 החברה השקיעה כ-360 מיליון ש"ח בחברות והעמידה הלוואות מזנין בהיקף של כ-78 מיליון ש"ח. כמו כן התחייבה להשקעות והלוואות נוספות בסך של כ-143 מיליון ש"ח. יתרת ההתחייבויות של החברה להשקעה בקרנות ההשקעה הפרטיות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בכ-475 מיליון ש"ח. יתרת ההשקעות הריאליות של החברה ליום 31 בדצמבר 2018 היא כ-2.4 מיליארד ש"ח.

ביום 25 ביולי 2018 הושלמה מכירת מלוא החזקותיה של לאומי פרטנרס בע"מ באבגול תעשיות 1953 בע"מ (להלן - "החברה") ל-Indorama Ventures Spain S.L., חברה פרטית המאוגדת בספרד. המניות הנמכרות היוו כ-14.96% מהזכויות בהון ובהצבעה בחברה. הבנק רשם בגין העסקה רווח לפני מס, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2018, בסך של כ-121 מיליון ש"ח.

ביום 17 בדצמבר 2018 הושלמה עסקה בין לאומי פרטנרס בע"מ, ובין ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן - השקעות פיננסיות), במסגרתה קיבלה לאומי פרטנרס, בדרך של הקצאה פרטית, מניות רגילות של השקעות פיננסיות, בנות 1 ש"ח ע.נ כל אחד המהוות 7.31% מהונה המונפק והנפרע בתמורה למלוא החזקותיה של לאומי פרטנרס במימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, המהוות כ-19.23% מהונה המונפק והנפרע של מימון ישיר. הבנק רשם בגין מימוש מניות מימון ישיר במסגרת העסקה רווח לפני מס של כ-96 מיליון ש"ח. למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 17 בדצמבר 2018.

2. **חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל**

באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה החברה מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והייעוץ לחברות ולבעלי ענין.

בשנת 2018 השתתפה לאומי פרטנרס חתמים בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-20.5 מיליארד ש"ח, והובילה כ-13 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-5.4 מיליארד ש"ח.

3. **ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון**

השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם.
סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/משקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצוי, בנית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל.

4. **ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי**

החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 17 באפריל 2018 הושלמה העסקה בין הבנק להרמטיק למכירת 75% ממניות החברה לנאמנות. להשלמת העסקה לא היתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות.

וידאה ניהול השקעות מקבוצת לאומי בע"מ

ביום 17 ביוני 2018 קיבלה וידאה ניהול השקעות מקבוצת לאומי בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, רישיון מאת רשות ניירות ערך לעסוק בניהול תיקי השקעות.

ביום 8 באוקטובר 2018 החלה החברה בפעילותה. החברה פועלת כחברת ניהול תיקי השקעות דיגיטלית ומציעה את שירותיה ללקוחות כל הבנקים. במסגרת זו, ובהמשך לעדכון שנערך לאחרונה בהוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-462, תינתן אפשרות ללקוחות החברה לחתום באופן מקוון על ייפוי כוח לניהול תיקים לטובת החברה, בכפוף ליישום אפשרות זו בתאגיד הבנקאי שבו מתנהל חשבון הלקוח.

חברות מאוחדות (שלוחות) בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל בסוף 2018 הסתכם ב-4,190 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,143 מיליון ש"ח בסוף 2017. התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2018 הסתכמה ברווח בסך 322 מיליון ש"ח לעומת 191 מיליון ש"ח בשנת 2017.

לבנק שלוחות בארה"ב, בריטניה ורומניה. בנוסף, הבנק מפעיל נציגות בסין.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה ביאור 15.

בנק לאומי ארה"ב

בנק לאומי ארה"ב (BLUSA) התאגד בשנת 1968 והוא בעל רישיון לבנק מסחרי ממדינת ניו יורק וחבר ב-FDIC (החברה לביטוח פיקדונות).
BLUSA מחזיקה שליטה מלאה ב-LISI, הפועלת בעיקר בתחום מסחר בניירות ערך עבור לקוחות BLUSA.

BLUSA עוסק בבנקאות מסחרית, בעיקר מימון חברות מקומיות בסדר גודל בינוני (Middle Market) ומול חברות ישראליות, וכן בבנקאות פרטית לתושבי ארה"ב ולתושבי חוץ. עיקר הפעילות המסחרית הינה בתחומי נדל"ן, הייטק, בתי אבות ומוסדות סיעודיים ומסחר. BLUSA פועלת באמצעות חמישה סניפים בניו יורק, קליפורניה, פלורידה ואילינוי.

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שני שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים שנקבעו בהסכם לשם השלמתה. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה טופלה כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון נזקף ישירות להון. למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 22 במאי 2018.

הרווח הנקי של BLUSA בשנת 2018 הסתכם לסך של כ-63 מיליון דולר בהשוואה לסך של כ-37 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 70.3%.

הגידול ברווח הנקי נובע בעיקר מגידול בהכנסות ריבית נטו כתוצאה מגידול במרווח ריבית הליבור ומקיטון בהוצאות מס. אשתקד הוצאות המס כללו גידול בהפרשה למס בעקבות רפורמת המס בארה"ב בה הופחת שיעור מס החברות בארצות הברית מ-35% ל-21%, עבור שנות מס המתחילות מ-2018.

התשואה להון בשנת 2018 עמדה על שיעור של כ-8.11% בהשוואה לכ-7.38% בשנת 2017.

סך המאזן של BLUSA בשנת 2018 הסתכם לסך כ-7,079 מיליון דולר לעומת 7,026 מיליון דולר בשנת 2017, גידול בשיעור של 0.8%.

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי. (בנק לאומי בריטניה) נוסד בשנת 1959 וממשיך בפעילות הקבוצה באנגליה, שהחלה בשנת 1902. לאומי בריטניה מחזיקה שליטה מלאה ב-Leumi ABL Limited, הפועלת בעיקר בתחום של מימון חייבים.

בנק לאומי בריטניה עוסק בבנקאות מסחרית. פעילות זו כוללת מימון נדל"ן, סחר בינלאומי, סחורות וכן מימון חברות ישראליות הפעילות באירופה בכלל ובאנגליה בפרט. מימון הנדל"ן כולל מימון מגוון פעילויות בבריטניה ובמערב אירופה ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בעיקר בתי מלון, בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות מקומיים והן לתושבי חוץ (בעיקר ישראליים).

בנק לאומי בריטניה מפוקח על ידי ה-PRA (Prudent Regulation Authority) וה-FCA (Financial Conduct Authority) שהינן זרועות של הבנק המרכזי בבריטניה.

הרווח הנקי של BLUK בשנת 2018 הסתכם לסך של כ-11 מיליון ליש"ט בהשוואה לסך של כ-12 מיליון ליש"ט בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.3%.

התשואה להון בשנת 2018 עמדה על שיעור של כ-5.1% בהשוואה לכ-6.3% בשנת 2017.

סך המאזן של BLUK בשנת 2018 הסתכם לסך כ-1,537 מיליון ליש"ט לעומת 1,559 מיליון ליש"ט בשנת 2017, קיטון בשיעור של 1.4%.

בנק לאומי רומניה

לאומי רומניה הינו תאגיד בנקאי ברומניה, אשר נרכש בשנת 2006. הבנק מפעיל 14 סניפים, ועוסק בפעילות פיננסית הכוללת בין היתר קבלת פיקדונות, מתן אשראי, סחר בינלאומי ופעילות במט"ח. פעילות הבנקאות המסחרית כוללת מימון נדל"ן, מימון לקוחות ישראלים הפועלים ברומניה ומימון עסקים מקומיים קטנים ובינוניים.

ביום 14 ביוני 2018 לאומי חתם על הסכם עם קרן ההשקעות הבריטית Argo Capital Management Limited, למכירת מלוא החזקותיו של הבנק בבנק לאומי רומניה. אחד התנאים המתלים להשלמת העסקה, כפי שנקבעו בהסכם הינו קבלת היתר שליטה בידי הרוכשת מאת הבנק המרכזי ברומניה. לאחר שהמועד האחרון לקבלת היתר השליטה כאמור חלף, ומשלא היה צפי לעניין סיכוי קבלת ההיתר כאמור בידי הרוכשת והמועד לקבלת ההיתר כאמור, הודיע הבנק לרוכשת ביום 19 בפברואר 2019 על פקיעת ההסכם. במקביל, הבנק בחן חלופות נוספות למכירת לאומי רומניה. ביום 19 בפברואר 2019 העניק הבנק תקופת בלעדיות בת 8 שבועות לגורם שהגיש לבנק הצעה בלתי מחייבת לרכישת לאומי רומניה. תקופת הבלעדיות נועדה על מנת לאפשר לאותו גורם לבצע בדיקת נאותות וכן להתקשר בהסכם מחייב עם הבנק. לביטול ההסכם מיוני 2018 לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק וכן להתקשרות בהסכם מכירה חדש, ככל שייחתם ויושלם, לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק. למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 14 ביוני 2018 ומיום 20 בפברואר 2019.

הרווח הנקי של רומניה בשנת 2018 הסתכם לסך של כ-15 מיליון רון[1] בהשוואה לסך של כ-17 מיליון רון בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 11.8%.

התשואה להון בשנת 2018 עמדה על שיעור של כ-8.02% בהשוואה לכ-9.60% בשנת 2017.

סך המאזן של רומניה בשנת 2018 הסתכם לסך כ-1,185 מיליון רון לעומת 1,183 מיליון רון בשנת 2017, קיטון בשיעור של 0.2%.

---

[1] רון = 0.245 דולר (בסוף 2017 - 0.257 דולר).

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכוני רגולציה, סיכוני ציות, סיכוני מוניטין, סיכוני הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון אסטרטגי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בקבוצת לאומי

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 - "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, לרבות פונקציות תומכות, כגון: ניהול טכנולוגית המידע, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה, הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

   קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים וניהול סיכוני הציות, והחשבונאי הראשי אשר באחריותו הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקרות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום ההנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהלת הסיכונים הראשית, אשר הינה חברת הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראית להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהלת הסיכונים הראשית מכהנים ראש מערך וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים ובהם סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכונים תפעוליים וסיכוני מודלים וכן ראש מערך אשראים מיוחדים. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה.

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

בבחינת סביבת הסיכונים השונים, נציין שלא חלו השנה שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיומים, אך חלו שינויים בעוצמה היחסית של הסיכונים השונים. המערכת הבנקאית בארץ ובעולם, ובכלל זה קבוצת לאומי, מושפעת מאד מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים על המודל העסקי ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות.

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, שהקבוצה חשופה אליהם. מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.
תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שהוגש למפקחת על הבנקים בינואר 2019.

למידע נוסף ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו בדוח על הסיכונים.

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה ומאושרות על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.
בינואר 2019 אושרר תיאבון הסיכון של הקבוצה כחלק ממסמך ה-ICAAP.

מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

בנק לאומי ביצע במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2018 תרחיש קיצון המבוסס על תרחיש אחיד של בנק ישראל לשנת 2018 (תרחיש קיצון מקומי), אשר נפרש על פני השנים 2019-2021.

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

למידע נוסף ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו בדוח על הסיכונים.

סיכוני אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות האשראי של הבנק מבטא את תיאבון הסיכון בתחום זה ונמצא בהלימה לאסטרטגיה.

סקירה על החשיפה לסיכוני אשראי ותמונת מצב ביחס לעמידה במגבלות מובאת בפני ההנהלה והדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

מסמך מדיניות האשראי של הבנק מהווה נדבך מרכזי בניהול האשראי בבנק ונבנה על בסיס תיאבון הסיכון של קבוצת לאומי בתחום האשראי. מדיניות האשראי של הבנק נגזרת ממדיניות האשראי הקבוצתית המהווה מסמך "על" ומתווה את עקרונות העל למסגרת המדיניות של הבנק בארץ ובשלוחות הבנק בחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה סט מגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנוהלות ברמה הקבוצתית, זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי. מדיניות האשראי והנהלים הקיימים מתייחסים לסיכוני האשראי בכל הפעילויות בבנק וחלים על האשראי הבודד ועל תיק האשראי בכללותו.

תהליכי ניהול ובקרה

בתחום ניהול האשראי מתקיימים תהליכי בקרה ומעקב אחר הסיכונים תוך התאמתם למאפייני הלקוחות והיחידות הארגוניות בהן הם מטופלים. בהמשך למהלכים שבוצעו בשנים האחרונות, הושם דגש בשנת 2018 בין היתר גם על התאמת תהליכי ניהול ובקרה לתהליכי הסטת פעילות לדיגיטל.

בנוסף לטיפול והבקרה ברמת האשראי הפרטני מוקדשים משאבים ניכרים לניהול תיק האשראי כמכלול וסגמנטים מתוכו ובכלל זה מעקב וניטור אחר מוקדי הריכוזיות הרלוונטיים ועמידה במגבלות רגולטוריות ופנימיות.

כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק. הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות באשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים:

- מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים (לרבות הלוואות לדיור) ומבוססת על מאפייני פעילות הלקוח בחשבון לאורך זמן.
- מערכת דירוג המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים ומבוססת על שאלוני מומחה מובנים.

המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות הנ"ל מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף.

סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים

	31 בדצמבר 2018		
	מאזני	חוץ מאזני	כולל
	במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:[א]			
סיכון אשראי פגום	**2,804**	**226**	**3,030**
סיכון אשראי נחות	**426**	**48**	**474**
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת[ב]	**3,732**	**821**	**4,553**
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה[ג]	**(368)**	**(4)**	**(372)**
סך הכל סיכון אשראי בעייתי	**6,594**	**1,091**	**7,685**
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר[ב]	**1,054**	**-**	**1,054**
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים (NPL)	**2,521**	**-**	**2,521**
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	**9**	**-**	**9**
בניכוי חובות פגומים של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה[ג]	**(45)**	**-**	**(45)**
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	**2,485**	**-**	**2,485**
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור (באחוזים)			**0.89**

	31 בדצמבר 2017		
	מאזני[ד]	חוץ מאזני	כולל
	במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:[א]			
סיכון אשראי פגום	3,462	253	3,715
סיכון אשראי נחות	916	52	968
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת[ב]	2,996	950	3,946
סך הכל סיכון אשראי בעייתי	7,374	1,255	8,629
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר[ב]	886	-	886
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים (NPL)	2,713	-	2,713
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	13	-	13
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	2,726	-	2,726
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור (באחוזים)			1.01

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ג) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

(ד) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

תנועה ביתרת פגומים

תנועה בחובות פגומים בגין אשראי לציבור

	31 בדצמבר							
	2018				2017[ב]			
	במיליוני ש"ח							
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה	**3,049**	**29**	**377**	**3,455**	3,834	46	399	4,279
חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך השנה	**826**	**2**	**271**	**1,099**	1,059	-	208	1,267
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום	**(340)**	**-**	**-**	**(340)**	(32)	-	-	(32)
חובות פגומים שנמחקו	**(388)**	**-**	**(126)**	**(514)**	(468)	(1)	(98)	(567)
חובות פגומים שנפרעו	**(685)**	**-**	**(138)**	**(823)**	(1,313)	(16)	(132)	(1,461)
אחר	**(81)**	**-**	**-**	**(81)**	(31)	-	-	(31)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[א]	**(1)**	**-**	**(44)**	**(45)**	-	-	-	-
יתרת חובות פגומים לסוף השנה	**2,380**	**31**	**340**	**2,751**	3,049	29	377	3,455

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש

	31 בדצמבר							
	2018				2017			
	במיליוני ש"ח							
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה	**1,753**	**8**	**331**	**2,092**	2,327	9	343	2,679
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה	**321**	**-**	**195**	**516**	548	-	152	700
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב	**(162)**	**-**	**-**	**(162)**	-	-	-	-
חובות בארגון מחדש שנמחקו	**(102)**	**-**	**(43)**	**(145)**	(95)	(1)	(28)	(124)
חובות בארגון מחדש שנפרעו	**(509)**	**-**	**(146)**	**(655)**	(1,013)	-	(136)	(1,149)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**17**	**-**	**-**	**17**	(14)	-	-	(14)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[א]	**-**	**-**	**(18)**	**(18)**	-	-	-	-
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה	**1,318**	**8**	**319**	**1,645**	1,753	8	331	2,092

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

גילוי, הערכה, סיווג, וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 והעדכונים של הוראות אלו ממועד זה. הבנק נוהג לאמוד, להעריך ולעדכן את גובה ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף, בהתאם לניסיון העבר, ניתוח מצבם של הלווים הנבחנים באופן פרטני, וכן בהתאם לתחזיות כלכליות והערכות לגבי השווקים והסקטורים העסקיים השונים.

תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים

	31 בדצמבר							
	2018				2017			
	במיליוני ש"ח							
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה	**447**	**5**	**61**	**513**	637	6	88	731
הכנסות בגין הפסדי אשראי[א]	**(202)**	**(1)**	**78**	**(125)**	(283)	-	(45)	(328)
מחיקות חשבונאיות	**(390)**	**-**	**(124)**	**(514)**	(468)	(1)	(98)	(567)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**605**	**-**	**144**	**749**	561	-	116	677
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ב]	**(1)**	**-**	**(9)**	**(10)**	-	-	-	-
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף השנה	**459**	**4**	**150**	**613**	447	5	61	513

(א) בניכוי גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות.
(ב) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור I36.

למידע נוסף בנוגע לאופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית ראה פרק מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים.
למידע נוסף בנוגע להפרשות ראה ביאור 13.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

	31 בדצמבר	
	2018[א]	2017[ב]
	באחוזים	
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור	**1.0**	1.3
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור	**0.4**	0.3
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור	**1.9**	2.2
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.2**	0.1
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת	**(0.1)**	(0.2)
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור	**1.4**	1.4
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום	**143.0**	107.0
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר	**103.8**	85.2
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**(6.4)**	(11.1)

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור I36.
(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

למידע נוסף בנוגע להוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה פרק מדיניות חשבונאית קריטית, הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן.

מקורות הריכוזיות הרלוונטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: ענפי משק, לווה בודד וקבוצות לווים.

סיכון הריכוזיות מנוהל באמצעות הקפדה על עמידה בכל המגבלות הרגולטוריות, וכן באמצעות הגדרה וניטור שוטף לגבי העמידה במכלול של מגבלות פנימיות (שהינן מחמירות בהשוואה למגבלות הרגולטוריות).

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

	31 בדצמבר 2018						
					הפסדי אשראי[ג]		
	סיכון אשראי כולל[א]	מזה: דירוג ביצוע אשראי[ה]	מזה: סיכון אשראי בעייתי[ד]	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל							
ציבור-מסחרי							
תעשיה	24,314	23,457	857	470	9	(76)	(513)
בינוי ונדל"ן - בינוי[ו]	47,469	46,704	765	282	7	10	(348)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	28,665	28,061	604	433	(107)	(80)	(372)
מסחר	29,556	28,465	1,091	277	129	131	(323)
שרותים פיננסיים	28,076	28,054	22	8	(13)	(6)	(185)
ענפים אחרים	44,686	43,377	1,309	553	151	56	(544)
סך הכל מסחרי[ז]	202,766	198,118	4,648	2,023	176	35	(2,285)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	82,339	81,477	862	-	32	4	(473)
אנשים פרטיים - אחר	64,930	63,951	979	383	241	165	(808)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ח]	(19,869)	(19,497)	(372)	(45)	-	-	184
סך הכל ציבור- פעילות בישראל	330,166	324,049	6,117	2,361	449	204	(3,382)
בנקים בישראל וממשלות בישראל	44,203	44,203	-	-	-	-	(3)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ח]	(33)	(33)	-	-	-	-	-
סך הכל בנקים בישראל וממשלות בישראל	44,170	44,170	-	-	-	-	(3)
סך הכל פעילות בישראל	374,336	368,219	6,117	2,361	449	204	(3,385)
בגין פעילות לווים בחו"ל							
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	64,845	63,277	1,568	616	70	52	(431)
בנקים וממשלות בחו"ל	38,689	38,689	-	-	-	-	-
בניכוי יתרות שסווגו כמוחזקות למכירה	(2)	(2)	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	103,532	101,964	1,568	616	70	52	(431)
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל	477,868	470,183	7,685	2,977	519	256	(3,816)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[ב], אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 290,254, 71,013, 1,257, 12,756, 102,588 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך 913 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת למידע נוסף ראה וביאור I36.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2017						
					הפסדי אשראי[ג]		
	סיכון אשראי כולל[א]	מזה: דירוג ביצוע אשראי[ה]	מזה: סיכון אשראי בעייתי[ד]	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל							
ציבור-מסחרי							
תעשיה	23,011	21,998	1,013	577	104	148	(472)
בינוי ונדל"ן - בינוי[ו]	49,881	48,679	1,202	309	72	47	(354)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	27,695	26,941	754	672	(302)	(252)	(399)
מסחר	27,937	26,973	964	335	57	87	(309)
שרותים פיננסיים	21,720	21,706	14	3	(76)	(56)	(145)
ענפים אחרים	44,328	42,943	1,385	741	76	87	(464)
סך הכל מסחרי[ז]	194,572	189,240	5,332	2,637	(69)	61	(2,143)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	79,034	78,313	721	-	(10)	8	(443)
אנשים פרטיים - אחר	66,476	65,535	941	372	188	229	(733)
סך הכל ציבור- פעילות בישראל[ח]	340,082	333,088	6,994	3,009	109	298	(3,319)
בנקים בישראל וממשלות בישראל	45,082	45,082	-	-	2	-	(3)
סך הכל פעילות בישראל	385,164	378,170	6,994	3,009	111	298	(3,322)
בגין פעילות לווים בחו"ל							
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	56,962	55,327	1,635	699	61	114	(378)
בנקים וממשלות בחו"ל	43,294	43,294	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	100,256	98,621	1,635	699	61	114	(378)
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל	485,420	476,791	8,629	3,708	172	412	(3,700)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[ב], אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 283,744, 73,065, 1,161, 9,580, 117,870 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך 1,066 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) הנתונים סווגו מחדש בעקבות מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק חשיפת האשראי הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

הדגש שנותן לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא, בין היתר, בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.
בנוסף, מנותח הסיכון לתחום הנדל"ן במסגרת תרחיש קיצון מרכזי שהבנק בוחן, כאשר הפסדי האשראי מפולחים לפי ענפי המשנה ונבחנים אל מול הערכת הסיכון ותיאבון הסיכון.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

להלן התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר			
	2018	2017	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	באחוזים
סיכון אשראי מאזני	**59,954**	54,048	5,906	10.9
ערבויות לרוכשי דירות[א]	**4,655**	8,082	(3,427)	(42.4)
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר[א]	**27,192**	29,669	(2,477)	(8.3)
סך הכל	**91,801**	91,799	2	-

(א) במונחי סיכון אשראי.

בהמשך לפוליסות דומות שנרכשו בעבר, נרכשה בשנת 2018 פוליסת ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולהתחייבות להוצאת ערבות ממבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה. פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט הערבויות, והכל על פי תנאי הפוליסה. רכישת הביטוח מאפשרת להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות תוך שימוש בפוליסה "כמפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה). הביטוח הינו בגין פרויקטים שיחלו עד ליום 31 בדצמבר 2019.

נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים.

להלן השיעור שמהווה כל אחד מענפי המשנה העיקריים מתוך החבות הכוללת של הבנק לתחום הנדל"ן, נכון לסוף 2018:

- ייזום בנייה למגורים: כ-46%.
- פעילויות בנדל"ן (בעיקר נכסים מניבים): כ-37%.
- אחר: כ-17%.

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד

תקרת האשראי באלפי ש"ח		31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2017		
		שיעור ממספר סך הכל הלווים[ב]	שיעור מסך הכל האשראי המאזני[ג]	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני[ג]	שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני
מ-	עד	באחוזים			באחוזים		
-	80	**80.8**	**5.9**	**20.2**	80.9	6.2	20.5
80	600	**15.7**	**20.4**	**11.9**	15.7	21.8	11.6
600	1,200	**2.4**	**14.0**	**3.7**	2.3	14.3	3.5
1,200	2,000	**0.6**	**6.4**	**2.2**	0.6	6.5	2.2
2,000	8,000	**0.4**	**8.6**	**5.1**	0.4	9.0	4.9
8,000	20,000	**0.1**	**6.5**	**5.0**	0.1	6.6	4.5
20,000	40,000	**0.04**	**7.0**	**5.6**	0.04	6.5	5.3
40,000	200,000	**0.04**	**17.8**	**18.1**	0.04	16.8	17.9
200,000	800,000	**0.01**[א]	**9.6**	**16.1**	0.01[א]	9.4	20.1
מעל 800,000		**0.001**[ב]	**3.8**	**12.1**	0.001[ב]	2.9	9.5
סך הכל		**100.0**	**100.0**	**100.0**	100.0	100.0	100.0

(א) ב-2018 - 121 לווים וב-2017 - 134 לווים.
(ב) ב-2018 - 19 לווים וב-2017 - 16 לווים.
(ג) שיעור האשראי המאזני המוחזק למכירה מסך כל האשראי המאזני 3%.
שיעור האשראי החוץ מאזני המוחזק למכירה מסך כל האשראי החוץ מאזני 11%.
שיעור מספר הלווים בגין נכס מוחזק למכירה 38%.
למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה ביאור 30.ג.

להלן סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה שהיקפו עולה על 800 מיליון ש"ח

תקרת האשראי במיליוני ש"ח		31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2017		
		מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני
מ-	עד	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
800	1,200	**11**	**5,426**	**5,090**	11	4,266	6,264
1,200	1,600	**4**	**2,079**	**3,670**	4	2,633	2,974
1,600	2,000	**3**	**2,548**	**2,787**	-	-	-
2,000	2,392	**1**	**1,067**	**1,325**	1	1,126	1,122
סך הכל		**19**	**11,120**	**12,872**	16	8,025	10,360

אין צדדים קשורים שהאשראי בגינם וסיכון האשראי החוץ מאזני עולה על 800 מיליון ש"ח.

קבוצות לווים[1]

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 1 באוגוסט 2018 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

לפירוט ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

הקבוצה מקיימת תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי היא ממלאת אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.
ליום 31 בדצמבר 2018, הבנק עומד במגבלות אלה.
ליום 31 בדצמבר 2018, אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים שחבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

	31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2017		
	חשיפה[א][ב]			חשיפה[א][ב]		
	מאזנית	חוץ מאזנית[ג]	סך הכל	מאזנית	חוץ מאזנית[ג]	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
ארצות הברית	**34,204**	**6,704**	**40,908**	30,827	5,838	36,665
בריטניה	**10,895**	**6,983**	**17,878**	12,017	7,513	19,530
צרפת	**2,794**	**1,654**	**4,448**	2,846	1,968	4,814
שוויץ	**1,227**	**1,064**	**2,291**	1,359	1,898	3,257
גרמניה	**4,451**	**1,086**	**5,537**	3,958	2,208	6,166
אחרות	**15,656**	**2,646**	**18,302**	14,913	2,850	17,763
סך הכל החשיפה למדינות זרות[ז]	**69,227**	**20,137**	**89,364**	65,920	22,275	88,195
מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS[ד]	**455**	**221**	**676**	775	234	1,009
מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC[ה]	**3,892**	**1,418**	**5,310**	3,132	1,935	5,067
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות[ו]	**675**	**56**	**731**	404	206	610

(א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
(ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
(ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
(ה) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
(ו) חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר). הסכום מתייחס ל-12 מדינות (בשנת 2017 ל-9 מדינות).
(ז) בשנת 2018 כולל יתרות בגין נכסים המוחזקים למכירה בסך 1.3 מיליון ש"ח.

חלק ב' - ליום 31 בדצמבר 2018 וליום 31 בדצמבר 2017 אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

[1] קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה וכל הנשלט על ידם; לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים[א]

	31 בדצמבר 2018		
	סיכון אשראי מאזני[ב]	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי[ג]	חשיפת אשראי נוכחית
	במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים[ד]			
AAA עד -AA	19,229	967	20,196
+A עד -A	3,253	476	3,729
+BBB עד -BBB	397	188	585
+BB עד -B	26	8	34
נמוך מ: -B	1	-	1
ללא דרוג	225	-	225
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים[ה]	23,131	1,639	24,770
סיכון אשראי בעייתי	-	-	-

	31 בדצמבר 2017		
	סיכון אשראי מאזני[ב]	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי[ג]	חשיפת אשראי נוכחית
	במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים[ד]			
AAA עד -AA	14,983	913	15,896
+A עד -A	3,747	613	4,360
+BBB עד -BBB	281	298	579
+BB עד -B	10	11	21
נמוך מ: -B	14	18	32
ללא דרוג	396	1	397
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים	19,431	1,854	21,285
סיכון אשראי בעייתי	-	-	-

(א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
(ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2018 בשווי של 345 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 בשווי של 253 מיליון ש"ח.
(ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
(ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות Moody's ו-S&P בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.
(ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בסך 1.3 מיליון ש"ח.

הערות:
1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה ביאור 12).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה ביאור 28.ב. בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

במהלך שנת 2018 חל גידול בהעמדות אשראי חדש ("ביצועים") בקשר עם ביקושים לאשראי לדיור בישראל הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה.

לאור המגמות בשנים האחרונות, ועל מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, מנוטר תיק ההלוואות לדיור באופן שוטף, תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.
הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוקחת בחשבון את יכולת ההחזר של הלווה, בסיס ההצמדה והרבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל הוראות הפיקוח על הבנקים.
במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיזור גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק להלוואה.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	2018	2017	
	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח		ב-%
מכספי הבנק	**11,762**	7,976	47.5
מכספי האוצר	**114**	82	39.0
הלוואות חדשות	**11,876**	8,058	47.4
הלוואות שמוחזרו	**1,822**	1,198	52.1
סך כל ביצועים	**13,698**	9,256	48.0

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע להתפתחות תיק הלוואות לדיור.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח	ב-%
31 בדצמבר 2016	78,184	(2.4)
31 בדצמבר 2017	77,005	(1.5)
31 בדצמבר 2018	**79,944**	**3.8**

בשנת 2018 חל גידול בהיקף האשראי לדיור הנובע מגידול בכמות ההלוואות המועמדות ומסיום שיתוף העמדות אשראי עם גוף מוסדי.

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

	מגזר לא צמוד				מגזר צמוד מדד				מגזר מט"ח			
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה			סך כל תיק האשראי
	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%		במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2016	13,706	17.5	31,249	40.0	11,792	15.1	20,194	25.8	1,243	1.6		78,184
31 בדצמבר 2017	13,858	18.0	31,730	41.2	12,002	15.6	18,405	23.9	1,010	1.3		77,005
31 בדצמבר 2018	**14,848**	**18.6**	**33,038**	**41.3**	**12,596**	**15.8**	**18,503**	**23.1**	**959**	**1.2**		**79,944**

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה)

	2018				2017	2016
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
	שיעור מביצוע					
	באחוזים					
קבועה - צמודה	**19.4**	17.7	15.8	15.0	15.3	18.7
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	**18.9**	17.5	16.6	15.6	16.4	13.3
משתנה עד 5 שנים - צמודה	**-**	-	0.1	-	0.1	0.6
קבועה - לא צמודה	**25.8**	26.1	28.8	31.3	29.6	30.2
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	**4.0**	5.2	5.9	6.3	6.9	7.7
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	**31.6**	33.1	32.7	31.2	31.3	29.2
משתנה - מט"ח	**0.3**	0.4	0.1	0.6	0.4	0.3

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך שנת 2018 עמד על 55% בדומה לנתון בשנת 2017. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך שנת 2018 הינו 32.4% לעומת 31.8% בשנת 2017.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל

במהלך שנת 2018 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-11.8 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2018 היתה 717 אלפי ש"ח, לעומת 708 אלפי ש"ח בשנת 2017 ו-641 אלפי ש"ח בשנת 2016.

יובהר כי במהלך השנים 2016 (החל מחודש יוני) ו-2017 התקיים שיתוף בהעמדת אשראי עם גוף מוסדי. חשיפת הבנק להלוואה ממוצעת בתקופת השיתוף הייתה נמוכה יותר ועמדה על 529 אלפי ש"ח בשנת 2017 ו-555 אלפי ש"ח בשנת 2016.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

	יתרת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור
	במיליוני ש"ח		באחוזים
31 בדצמבר 2016	78,645	747	0.9
31 בדצמבר 2017	77,448	743	1.0
31 בדצמבר 2018	**80,417**	**862**	**1.1**

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2018, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 473 מיליון ש"ח המהווה 0.59% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2017, בסך של 443 מיליון ש"ח ומהווה 0.57% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ 60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי)

	2018				2017	2016
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
שיעור מימון	באחוזים					
מעל 60 ועד 70 כולל	**17.2**	16.7	18.0	18.0	18.0	16.1
מעל 70 ועד 80 כולל	**16.1**	16.6	16.3	13.0	16.0	14.7
מעל 80	**0.20**	0.07	0.05	0.20	0.09	0.12

ב-15 במרס 2018 תוקן סעיף 72 להוראה 203 של בנק ישראל, כך שהקצאת ההון על הלוואות שניתנו ממועד זה, לרכישת דירה בשיעור 60% מימון ומעלה, הופחתה מ-75% ל-60%.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על 45.6% לעומת 46.0% בשנת 2017.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי.

שיעור ההלוואות שהועמדו בשנת 2018 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 0.8% מסך העמדות האשראי החדשות, לעומת 1.4% בשנת 2017.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור בשנת 2018, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-36% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-35% במהלך שנת 2017 ושל כ-36% בשנת 2016.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו בשנים האחרונות מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

בחטיבה הבנקאית פועלות מזה מספר שנים יחידות ייעודיות ומתמחות, כאשר המרכזיות שבהן:

מרכזי ניהול אשראי וסיכונים - מרכזים את הטיפול בכל בקשות האשראי שהן מעבר לסמכויות הסניפים, תוך יצירת הפרדה בין מנהל הלקוח לגורם המאתגר את מתן האשראי; מהווים עוגן מקצועי לאנשי האשראי בסניפים; מנהלים שגרת מעקב ובקרה אשר תוצאותיה משוקפות הן לדרג השטח בסניפים והן להנהלת החטיבה.

יחידות גבייה מוקדמת ומרכזי חוב"ב - מרכזים את הטיפול בחובות שבהם קיימת חריגה או אותר פיגור בתשלומים טרום סיווג הלווה כבעייתי, וכן בלקוחות שסווגו כבעייתיים. יחידות אלה מקיימות שירות מקצועי של הליכי טיפול, הסדרים וגבייה, ובכלל זה על ידי הפעלת משרדי עורכי דין חיצוניים.

בחטיבה לניהול סיכונים מבוצעים ניטור ובקרת קו הגנה שני, הכוללים בין היתר: איתור מגמות וסגמנטים בתיק האשראי הפרטי, מעקב אחר טיב הניבוי של המודלים לאמידת סיכון הלווים, בחינת טיבם ושלמותם של נוהלי הבקרה של הגורמים העסקיים, בחינת מדגמים של תיקים פרטניים לפי הצורך ועוד.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת. בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, ביסוס החלטות החיתום על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (שקיפות ומסירת מידע, התאמה של המוצר לצרכי הלקוח, הוגנות בתמחור, טיפול בתלונות מצד הלקוחות), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

לאור העלייה שחלה בשנים האחרונות ברמת המינוף של משקי הבית בישראל, בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, הורחב והוגבר גם הניטור השוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית.
גובש סט מדדים פנימי הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון האשראי החדש, המנוטרים באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים שגובשו מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש. אף שמדובר ב"אורות אדומים" ולא במגבלות (בהגדרתן הפורמאלית), הרי שהם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי. לאור התמשכות המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית ובעקבותיה ברמת המינוף של משקי הבית, נמשך גם בשנת 2018 הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק זה. צעדים אלה באים לידי ביטוי בהתפתחות יתרות האשראי הפרטי אשר קטנו במהלך שנת 2018, וכן בפרמטרים נוספים, כפי המוצג להלן.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	יתרת סיכון אשראי
	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2016	49,987
31 בדצמבר 2017[א]	46,325
31 בדצמבר 2018	**45,806**

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2018		2017[א]	
	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
עד שנה	**5,564**	**19.3**	4,979	17.5
מעל שנה עד 3 שנים	**5,101**	**17.7**	4,968	17.4
מעל 3 שנים עד 5 שנים	**10,046**	**34.9**	8,914	31.3
מעל 5 שנים עד 7 שנים	**5,046**	**17.6**	6,353	22.3
מעל 7 שנים	**419**	**1.5**	559	2.0
ללא תקופת פירעון[ב]	**2,589**	**9.0**	2,726	9.5
סך הכל	**28,765**	**100.0**	28,499	100.0

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.
(ב) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח		31 בדצמבר			
		2018		2017[א]	
מ-	עד	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
-	25	**5,143**	**11.2**	4,820	10.4
25	50	**6,879**	**15.0**	6,945	15.0
50	75	**6,324**	**13.8**	6,481	14.0
75	100	**5,598**	**12.2**	5,763	12.4
100	150	**8,093**	**17.7**	8,240	17.8
150	200	**5,201**	**11.4**	5,199	11.3
200	300	**4,930**	**10.8**	5,059	10.9
מעל 300		**3,638**	**7.9**	3,818	8.2
סך הכל סיכון אשראי כולל		**45,806**	**100.0**	46,325	100.0

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2018		2017[א]	
	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי	**6,710**	**14.7**	7,174	15.5
הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)	**1,731**	**3.8**	2,052	4.4
הלוואות אחרות	**20,324**	**44.4**	19,273	41.6
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**28,765**	**62.9**	28,499	61.5
מסגרת עובר ושב לא מנוצלת	**6,659**	**14.5**	6,870	14.9
מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת	**10,103**	**22.0**	10,617	22.9
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר	**279**	**0.6**	339	0.7
סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני	**17,041**	**37.1**	17,826	38.5
סך הכל סיכון אשראי כולל	**45,806**	**100.0**	46,325	100.0

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר 2018				
	לא צמוד	צמוד	מט"ח	סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק
	במיליוני ש"ח				ב-%
הלוואות בריבית משתנה	**27,336**	**42**	**70**	**27,448**	**95.4**
הלוואות בריבית קבועה	**1,252**	**39**	**26**	**1,317**	**4.6**
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**28,588**	**81**	**96**	**28,765**	**100.0**

	31 בדצמבר 2017[א]				
	לא צמוד	צמוד	מט"ח	סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק
	במיליוני ש"ח				ב-%
הלוואות בריבית משתנה	27,502	33	65	27,600	96.8
הלוואות בריבית קבועה	812	59	28	899	3.2
סך הכל סיכון אשראי מאזני	28,314	92	93	28,499	100.0

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר	
	2018	2017[א]
	במיליוני ש"ח	
פיקדונות הציבור	**90,500**	85,702
תיקי ניירות ערך	**56,094**	59,488
סך תיק הנכסים הפיננסיים	**146,594**	145,190
סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים	**35,569**	34,721

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה[א] לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2018		2017[ג]	
גובה הכנסה	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון	**2,095**	**7.3**	2,595	9.1
מזה חשבונות לפירעון אשראי[ב]	**1,413**	**4.9**	1,942	6.8
נמוכה מ-10 אלפי ש"ח	**9,035**	**31.4**	9,408	33.0
הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח	**9,831**	**34.2**	9,316	32.7
בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה	**7,804**	**27.1**	7,180	25.2
סך הכל	**28,765**	**100**	28,499	100

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן וצ'קים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שעיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

(ג) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר	
	2018	2017[א]
	במיליוני ש"ח	
אשראי לא בעייתי	**28,168**	27,894
אשראי בעייתי לא פגום	**258**	262
אשראי בעייתי פגום	**339**	343
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**28,765**	28,499
שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים	**2.1%**	2.1%
מחיקות חשבונאיות, נטו	**99**	193
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	**615**	577

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור, הפרשה להפסדי אשראי (הנתונים לגבי "פרטי אחר") ביאור 30 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי. ובפרק החשיפה לסיכונים סעיף סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק.

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

נכון ליום 31 בדצמבר 2018 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות בנק ישראל, וכולל הלוואות/לווים/קבוצות לווים העומדים באחד מהקריטריונים הבאים (ואשר החבות ברוטו בגין כל אחד מהם עולה על 0.5% מהון רובד 1 של הבנק):

1. אשראי למטרת עסקה הונית כהגדרתו לעניין המגבלה בהוראת ניהול בנקאי תקין 323 כאשר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה או כנגד אמצעי שליטה מוחזקים ללא זכות חזרה נכלל בכל שיעור מימון (גם אם נמוך מהמוגדר בהוראה).
2. מימון לחברות החזקה שכל או עיקר פעילותן הינה החזקה בחברות בנות (ללא פעילות עצמאית משמעותית), כהגדרתן במדיניות הבנק.
3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי.

נכון ליום 31 בדצמבר 2018 סך יתרת החבות ברוטו של האשראי הממונף כפי הגדרת הבנק עומד על כ-2.5 מיליארד ש"ח, גידול של כ-0.3 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת. הבנק עומד בדרישות הוראות בנק ישראל.

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים

	31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	2018			2017		
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
ענף משק	במיליוני ש"ח					
כרייה וחציבה	**80**	**251**	**331**	279	101	380
תעשיה וחרושת	**458**	**145**	**603**	426	16	442
אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אויר	**211**	**76**	**287**	290	409	699
מסחר	**335**	**61**	**396**	198	13	211
תחבורה ואחסנה	**171**	**15**	**186**	208	15	223
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	**274**	**-**	**274**	281	-	281
בינוי ונדל"ן	**27**	**160**	**187**	-	-	-
שירותים ציבוריים וקהילתיים	**212**	**31**	**243**	-	-	-
סך הכל	**1,768**	**739**	**2,507**	1,682	554	2,236

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני אשראי ראה דוח על הסיכונים.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק כוללים (ראה הרחבה בהמשך):

א. סיכון הריבית, הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים.
ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד), הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
ג. סיכון אשראי סחיר, הנובע מהתנודתיות במרווחי אשראי הנגזרים מיכולת החזר החוב של מנפיק המכשיר ומשינויים ברמת הסיכון הכוללת של מכשירי חוב סחירים.
ד. סיכון ההשקעה במניות ובקרנות, הנובע מירידת ערך של ההשקעה במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות המשלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים כגון שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

נציין כי לא חלו שינויים משמעותיים במדיניות במהלך שנת 2018.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה וכן בהתאם לרגולציה המקומית והסביבה העסקית בה הן פועלות. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה שאינם, בהכרח, לצרכי גידור. הפעילות למסחר מתבצעת בדסקים ייעודיים. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכוני השוק, מקבל הדירקטוריון לפחות אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה דוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול "נכסי התכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

בשנת 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מבנק ישראל לפיו, עבור מדידת הלימות ההון, היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות, כאמור, מעקום אג"ח ממשלת ישראל וממרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. אישור זה מיתן באופן משמעותי את התנודתיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון. תוקף האישור עד וכולל 31 בדצמבר 2020.

כנגד חלק מההתחייבות האקטוארית, קיימת השקעה ב"נכסי התכנית" שנועדה לשרת מחויבות זו, באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות המנהלות את נכסי התכנית.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

א. סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את רגישות השווי הכלכלי של הון הבנק לשינויים אפשריים בריבית ובוחן את השפעתם של שינויים בעקומי ריבית על השווי הכלכלי, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות
שווי הוגן נטו מותאם[א] של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

	31 בדצמבר					
	2018			2017		
	שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
שווי הוגן נטו מותאם[א]	**19,805**	**(3,100)**	**16,705**	16,349	(2,293)	14,056
מזה: תיק בנקאי	**13,463**	**(3,228)**	**10,235**	11,659	(2,386)	9,273

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 34א. בדוח הכספי.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם[א] על הבנק וחברות מאוחדות שלו

	31 בדצמבר					
	2018			2017		
	שקל	מט"ח	סך הכל*	שקל	מט"ח	סך הכל*
	במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים						
עלייה במקביל של 1%	**1,019**	**235**	**1,254**	1,796	264	2,060
מזה: תיק בנקאי	**1,082**	**212**	**1,294**	1,779	246	2,025
ירידה במקביל של 1%	**(1,398)**	**(389)**	**(1,787)**	(2,178)	(258)	(2,436)
מזה: תיק בנקאי	**(1,461)**	**(368)**	**(1,829)**	(2,144)	(246)	(2,390)
שינויים לא מקבילים						
התללה[ב]	**1,443**	**66**	**1,509**	1,814	(59)	1,755
השטחה[ג]	**(1,310)**	**(14)**	**(1,324)**	(1,496)	85	(1,411)
עליית ריבית בטווח הקצר	**(663)**	**130**	**(533)**	(500)	83	(417)
ירידת ריבית בטווח הקצר	**723**	**(123)**	**600**	567	(77)	490

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית[ד]

	31 בדצמבר					
	2018			2017		
	במיליוני ש"ח					
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
שינויים מקבילים						
עלייה במקביל של 1%	**591**	**226**	**817**	508	310	818
מזה: תיק בנקאי	**591**	**281**	**872**	508	315	823
ירידה במקביל של 1%	**(591)**	**(223)**	**(814)**	(508)	(244)	(752)
מזה: תיק בנקאי	**(591)**	**(281)**	**(872)**	(508)	(315)	(823)

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(ד) חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

* לאחר השפעות מקזזות.

חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס)

	חשיפה במט"ח			חשיפה במט"ח		
	ליום 31 בדצמבר 2018					
	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית[א]	**1,336**	**(1,685)**	**147**	**(519)**	**473**	**(52)**

	ליום 31 בדצמבר 2017					
	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית[א]	1,615	(2,083)	180	(349)	352	(34)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ליום 31 בדצמבר 2018 בירידה בשווי הנכסים של כ-122 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2017 כ-134 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

במהלך שנת 2018 עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד)

סיכון בסיס הצמדה הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

לאומי פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקות ספוט, פורוורד ואופציות הן עבור לקוחותיו והן עבור פעילות הנוסטרו. נגזרים בתיק הבנקאי מבוצעים בעיקר על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית. עם זאת, על פי הכללים החשבונאיים הם אינם נחשבים כגידור מושלם ולכן יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי, כתוצאה מהשוני ברישום החשבונאי בין הנכסים וההתחייבויות המאזניים לבין הנגזרים. השפעה זו מנוהלת, מנוטרת ומדווחת במסגרת ועדות ההשקעה וניהול נכסים והתחייבויות.

חשיפת בסיס ההצמדה מנוהלת תחת מגבלות דירקטוריון.

החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון הפיננסי הפעיל

	המצב בפועל	
	31 בדצמבר	
	2018	2017
	באחוזים	
לא צמוד	**(16.5)**	(10.7)
צמוד מדד[א]	**14.3**	9.6
מטבע חוץ	**2.2**	1.1

(א) החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך שנת 2018 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-14.1%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 11.3% ל-19.4% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

למידע כמותי נוסף בנוגע ליתרות בבסיסי ההצמדה ראה ביאור 31.

הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2018. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

	דולר	אירו	ליש"ט	פר"ש	יין
	במיליוני ש"ח				
עליה של 10% בשע"ח	**211**	**(30)**	**11**	**(2)**	**(1)**
ירידה של 10% בשע"ח	**(243)**	**47**	**(9)**	**1**	**3**

הרגישות לשינויים במדד ליום 31 בדצמבר 2018. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

	השפעת השינויים על הון הבנק
	במיליוני ש"ח
עליה של 3% במדד	**152**
ירידה של 3% במדד	**(547)**

ג. סיכון השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

החשיפה של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

	יתרה מאזנית ושווי הוגן	
	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
מניות וקרנות סחירות בתיק הזמין	**2,477**	1,936
מניות לא סחירות בתיק הזמין	**1,079**	991
סך הכל	**3,556**	2,927

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מחיר מניות ראה פרק השקעה במניות ובקרנות בדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני שוק ראה דוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (Liquidity Coverage Ratio) – LCR, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. החל מיום 1 בינואר 2017 יחס כיסוי הנזילות המזערי שהבנק והקבוצה נדרשים לעמוד בו הינו 100%.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי (המודל הרגולטורי) מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

	ליום 31 בדצמבר	
	2018	2017
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	**121**	122
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**100**	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	**122**	122
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**100**	100

לבנק קיימת תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימני אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. התכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק סיכון הנזילות בדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק וביאור 32.

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף, הבנק ממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד, בשקלים ובמט"ח. כ-32.5% מפיקדונות הציבור מגויסים במט"ח. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים. בשנה האחרונה חל גידול בפיקדונות הפיננסים וקיטון בפיקדונות הקמעונאיים. עודף הפיקדונות על האשראי במט"ח מושקע בנכסים נזילים ועסקאות החלף לטווחים קצרים. המקורות של שלוחות חו"ל מושקעים באשראי ובנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה.
בפיקדונות הקמעונאיים בשקלים היה גידול לאורך השנה בעיקר לקראת סופה, מנגד בפיקדונות הפיננסיים נרשמה ירידה במהלך תקופת הדיווח שנבעה בעיקר מכניסת תיקון 28 לחוק השקעות משותפות בנאמנות לתוקף. במהלך תקופת הדיווח התבצעה הנפקת כתבי התחייבות בסכום של 1.3 מיליארד ש"ח ואג"ח מסוג COCO בסכום נטו של 0.8 מיליארד ש"ח.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה והתנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכוני הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מימון ראה פרק סיכון מימון בדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

מצב ההצמדה, התקופות לפירעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

בהתאם למדיניות ניהול מאזני ההצמדה, ההון הפנוי המוגדר כסך מקורות ההון בתוספת עתודות מסוימות ובניכוי השקעות בחברות כלולות ובנכסים קבועים, מושקע בעיקר בנכסים שקליים לא צמודים, ונכסים צמודים למדד.

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 31

	31 בדצמבר					
	2018			2017		
	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע חוץ[ב]	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע חוץ[ב]
סך הנכסים[א]	**304,322**	**45,082**	**129,323**	308,030	45,279	116,881
סך התחייבויות[א]	**273,381**	**44,890**	**132,473**	276,310	47,731	119,837
עודף (גרעון) הנכסים במגזר	**30,941**	**192**	**(3,150)[ג]**	31,720	(2,452)	(2,956)[ג]

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.
(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.
(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכוני בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם".

בשנת 2018 חל גידול בסך כ-4.3 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של כ-3.2 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם צמצום של כ-2.1 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים, נטו, קיטון בסך כ-0.7 מיליארד ש"ח.

להלן השינויים העיקריים שחלו במהלך 2018 בפעילות העיקרית בחלוקה למגזרי הצמדה

המגזר השקלי הלא צמוד

שיעור הנכסים הכספיים במגזר השקלי הלא צמוד מסך הנכסים הכספיים הינו כ-64%.

עיקר הפעילות במגזר הינה לתקופות קצרות.

בהיקף האשראי לציבור חל קיטון בסך כ-0.5 מיליארד ש"ח, 0.3%.

היקף המזומנים וההפקדות בבנקים, נטו ירד בכ-4.3 מיליארד ש"ח, והיקף ההשקעה בניירות ערך ירד בכ-1.6 מיליארד ש"ח.

בשנת 2018 נרשם קיטון בסך כ-5.4 מיליארד ש"ח, 2.3% בהיקף הפיקדונות השקליים.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בכ-23.1 מיליארד ש"ח, גידול בסך כ-3.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2017.

המגזר הצמוד למדד

בשנת 2018 האשראי לציבור עלה בכ-0.2 מיליארד ש"ח, כ-0.4% וההשקעה בניירות ערך ירדה בכ-0.3 מיליארד ש"ח.

הפיקדונות צמודי המדד, כולל כתבי התחייבות נדחים, הצטמצמו בכ-0.1 מיליארד ש"ח.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בכ-4.2 מיליארד ש"ח, קיטון בסך של כ-0.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2017.

מגזר מט"ח וצמוד מט"ח

שיעור הנכסים הכספיים במגזר המט"ח מסך הנכסים הכספיים הינו כ-27%.

האשראי לציבור במגזר מהווה כ-35% מסך פיקדונות הציבור. בשנת 2018 האשראי גדל בכ-3.5 מיליארד ש"ח, גידול של 9.2%.

השקעות בניירות ערך במט"ח הסתכמו בכ-35.3 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-0.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2017.

בפיקדונות בבנקים, נטו חל גידול של כ-3 מיליארד ש"ח.

מתחילת שנת 2018 פיקדונות הציבור במט"ח עלו בכ-9.9 מיליארד ש"ח, 9.1%.

יתרת העסקאות העתידיות, נטו, במטבע חוץ כנגד שקלים הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בכ-26.4 מיליארד ש"ח, גידול של כ-1.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2017.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2018 בדומה לשנים האחרונות התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים, זאת בעיקר כתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות.

כ-29.7% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

בשנת 2018 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפירעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה ביאור 32)

על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבות בעלת מספר מועדי פירעון ימוינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר.

על פי חוזר בנק ישראל מספטמבר 2013, תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו יתבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

	ליום 31 בדצמבר 2018		
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(102,611)	(47,801)	(150,412)
מחודש ועד שנה	16,894	(3,511)	13,383
משנה ועד 5 שנים	67,125	33,467	100,592
מ-5 ועד 10 שנים	40,347	14,120	54,467
מעל 10 שנים	47,475	8,917	56,392
ללא מועד פירעון	1,585	2,754	4,339
סך הכל	70,815	7,946	78,761

	ליום 31 בדצמבר 2017		
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(96,427)	(52,848)	(149,275)
מחודש ועד שנה	5,233	16,039	21,272
משנה ועד 5 שנים	69,058	18,612	87,670
מ-5 ועד 10 שנים	38,610	13,557	52,167
מעל 10 שנים	41,928	5,377	47,305
ללא מועד פירעון	2,882	1,836	4,718
סך הכל	61,284	2,573	63,857

* בקיזוז עודף (חוסר) יתרות בגין מכשירים נגזרים.

למידע בנוגע לתיאור עיקרי המדיניות, אמצעי הפיקוח ומימוש המדיניות, והמגבלות הנהוגות בניהול סיכוני השוק, ובכלל זה סיכוני הבסיס והנזילות, ראה פרק סיכוני שוק.

ג. מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

עודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל הוסיפו להיות גבוהים גם בשנת 2018. לצורך ספיגת העודפים מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע ותקופת נזילות מכרזים מוניטאריים.

במהלך שנת 2018 רכש בנק ישראל מט"ח בסך כולל של כ-3.3 מיליארד דולר, מתוכם כ-1.5 מיליארד דולר נרכשו כחלק מתכנית לקיזוז השפעת תמלוגי הגז על שער החליפין.

לרכישות המט"ח של בנק ישראל השפעה מרחיבה על עודפי הנזילות השקליים במערכת הבנקאית.
יחד עם זאת בשנת 2018 חל צימצום בהיקף הנזילות השקלית במערכת הנגרם בעיקר בשל עודף הנפקות אג"ח ממשלתיים ומק"מ על פידיונות.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר גדול של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2018 עמד על כ-230 מיליארד ש"ח, לעומת כ-235 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2017.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2018 עמד על כ-64 מיליארד ש"ח, לעומת כ-66 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2017.

יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2018 בכ-77.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-76.0 מיליארד ש"ח בסוף 2017, שיעור גידול של כ-1%.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-67 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-71 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2017.

במהלך התקופה הנסקרת ירד היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-26 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 670 מיליארד ש"ח.

יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בסך 23,577 מיליון ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות בחו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.
2. שלוחת ארה"ב - הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהונו.
3. שלוחת אנגליה - הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי חברות הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ) הינו 25% מהון הבנק באנגליה. בהתאם לאישור שהתקבל מהרגולטור בבריטניה (waiver), רשאית חברת הבת באנגליה להגדיל את חשיפתה כלפי בנק לאומי לישראל בע"מ לשיעור של 100% מהון הבנק באנגליה.
4. שלוחת רומניה - הוראות הרשויות ברומניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות כלפי חברות קשורות. שיעור החשיפה המירבי של לאומי רומניה כלפי הקבוצה, לרבות בנק לאומי לישראל בע"מ, הינו 25% מהון הבנק ברומניה.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכוני אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכוני המשכיות עסקית וסיכוני מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראות מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים.

לשם הקטנת נזקים אפשריים בעת התממשות הסיכון, קבוצת לאומי רוכשת מערך ביטוחי המכסה מגוון סיכונים תפעוליים וכולל, בין היתר, פוליסת ביטוח בנקאית, פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ופוליסת ביטוח סייבר.

מבנה הממשל התאגידי

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע באמצעות שלושה קווי ההגנה והוא מושתת על תהליך ממושך ופרואקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, בקרה, מזעור, ניטור ודיווח על הסיכונים המהותיים המבוצע בכל החטיבות בבנק.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

לאומי ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ומרחיב את השימוש בטכנולוגיות מתקדמות. כפועל יוצא, המרחב לתקיפות סייבר והחשיפה של לאומי להתממשות סיכוני סייבר גדלים.

מרחב הסייבר מתאפיין בחוסר וודאות ובדינמיות גבוהה של סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. התממשות של אירוע סייבר עלולה לגרום לנזקים כספיים, לגניבת מידע בנקאי רגיש, לשיבוש הפעילות והרציפות התפקודית ואף לפגיעה במוניטין הבנק.

ניהול הסיכון והגנת הסייבר מיושמים, תוך השקעת משאבים רבים. המשאבים מושקעים באופן דיפרנציאלי ובהלימה לאסטרטגיה העסקית וסובלנות הסיכון.

במסגרת הפעילות לחיזוק הגנות הסייבר וניהול סיכוני הסייבר, גובשה מדיניות הסייבר של לאומי ומתבצעים צעדים ליישומה. המדיניות שמה דגש על מניעת אירועים מהותיים ופיתוח כלים ויכולות התמודדות עימם במידה ויתרחשו. לאחרונה, הוקם מרכז חדש להגנת הסייבר והביטחון (Fusion Center) שתכליתו לאפשר את מימוש תפיסת הסייבר והביטחון באופן אופטימלי ולשפר את יכולות התגובה וניהול אירועים בזמן אמת.

בשנת 2018 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון טכנולוגי

לאומי מוביל ויוזם חדשנות טכנולוגית. בכדי לאפשר שירותים מתקדמים ללקוחות, הבנק נדרש לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות היוצרות מחד הזדמנויות עסקיות ומאידך, מגבירות את רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בפעילות העסקית והתפעולית. סביבת ה-IT הינה מורכבת ומשתנה בקצב מהיר והתלות בה הולכת וגדלה.

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית תהיה יציבה, עמידה וחזקה. בהתאם, הבנק משקיע משאבים על מנת לצמצם את היקף התקלות ולמזער את הנזק הפוטנציאלי לפעילות העסקית והתפעולית.

לאור האמור לעיל ולצורך שמירה על עדכניות המערכות, הגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית ושיפור יציבות המערכות, לאומי נמצא בשלבים סופיים של תכנון פרויקט להחלפת מערכות הליבה. מדובר בפרויקט משמעותי שיתפרס על פני שנים ויוגדרו לו שלבים לפי קווי העסקים בלאומי.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום.
- התוויה ויישום מסגרת העבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות, העמדת יכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר.

הוראת ניהול בנקאי תקין 359A בנושא מיקור חוץ

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא מיקור חוץ נועדה לאפשר לתאגידים הבנקאיים ליישם מטרות אסטרטגיות, להגדיל את הזמינות ללקוחות, להמשיך את תהליכי ההתייעלות התפעולית ולהגביר את התחרות בתחום הבנקאות והתשלומים. זאת, תוך קביעת העקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול על מנת לצמצם את חשיפתם לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ. מועד ליישום ההוראה - מרס 2020. הבנק נערך ליישום ההוראה.

הוראת ניהול בנקאי תקין 363 בנושא ניהול סיכוני סייבר בשרשרת אספקה

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכוני סייבר בשרשרת אספקה נועדה להבהיר את אחריות התאגיד הבנקאי בנוגע לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול הספקים החיצוניים המהותיים ואת חובותיו לניהול הולם של סיכוני הסייבר בפעילות ספקים אלו בחצרותיהם, בחצרי התאגיד הבנקאי ובממשקים שלהם עם התאגיד. הבנק נערך ליישום ההוראה.

למידע נוסף בנוגע לשתי הוראות אלה ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח הכספי.

מעילות והונאות

סביבת העבודה הדיגיטלית מגדילה את עצמת סיכוני מעילות והונאות, הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט המידע, חשיפת פרטי לקוח ושימוש לרעה במידע.
לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

סיכונים הנובעים משינויים ארגוניים

לאומי פועל מזה מספר שנים להתאמת מודל פעילותו ובכלל זה מבצע שינויים מבניים משמעותיים, שינויים בתחומי האחריות, נהלי העבודה, הבקרות, המערכות התומכות והעובדים עצמם. שינויים אלו עלולים להוביל לעליית הסיכונים התפעוליים בטווח הקצר, בדגש על טעויות אנוש. לאומי מייחס חשיבות רבה לקיום סביבת בקרה חזקה. בהתאם, הבנק מגבש עקרונות ותפיסת הפעלה עדכנית על מנת לצמצם את היקף הטעויות ולמזער את הנזק הפוטנציאלי לפעילות העסקית.

למידע נוסף בנוגע לסיכונים תפעוליים ראה פרק סיכונים תפעוליים בדוח על הסיכונים.

סיכונים אחרים

סיכוני רגולציה וציות

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו הסיכון לשינויים בחקיקה וברגולציה העלולים להשפיע על היקף הכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בתקופה האחרונה מושם דגש רב על הוראות שנועדו לעודד כניסת מתחרים חדשים לתחומי הבנקאות המסורתית, תוך הסרת חסמים ומגבלות וכן הוראות שנועדו לקדם חדשנות (Innovation) במערכת הפיננסית, כגון: הוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, מדיניות חדשה של בנק ישראל לעניין הקמת תאגיד בנקאי, קידום אימוץ ויישום של תקן הבנקאות הפתוחה (OPEN API), שנועד לאפשר שיתוף מידע פיננסי של לקוחות עם צדדים שלישיים, וחקיקה חדשה בתחום התשלומים המתקדמים.
בנוסף, נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית, לרבות חקיקה שמטרתה הוזלת עלויות ללקוח. במקביל, מושם דגש על התאמת המוצרים הפיננסיים השונים לצרכי הלקוח, תוך מתן גילוי מירבי, שקיפות והוגנות (Conduct).
מגמות נוספות באות לידי ביטוי בהתמודדות עם המעבר לדיגיטציה, למיקור חוץ ולשימוש בשירותי מחשוב ענן במערכת הפיננסית, והטיפול בהגנת הפרטיות והגנת הסייבר. נושאים אלה מצויים על סדר היום בארץ ובעולם, ומשתקפים בכללי ה-GDPR, אשר עוסקים בהגנת הפרטיות וכן בהוראות ספציפיות בנושא הגנת הסייבר ומיקור החוץ.
השינויים הנ"ל משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, להשוואת עלויות בין הבנק לגופים נוספים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ בנקאיים וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה מפרטת את ההגדרה של הוראות ציות וקובעת כי "סיכון הציות" נגזר מחוקים, תקנות, הוראות רגולציה, נהלים פנימיים, כללי התנהגות ועמדות רשות. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר, כאמור, סיכון הציות נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחות וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכוני הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה מכוונת סיכון ומערכות ממוכנות.

מערך ציות ואכיפה כפוף ליועצת המשפטית הראשית.

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, מחייבת את הבנק להקפדה יתרה על קיום מכלול החובות שחלות על התאגיד הבנקאי, בקשריו עם לקוחותיו, מכוח חקיקה ראשית, תקנות, צווים, היתרים והוראות בנק ישראל, וכן רגולציה ותקנים בינלאומיים הרלוונטיים לפעילותו של הבנק.

פונקציית הציות אחראית על ניהול סיכון הציות הנגזר מהוראות הציות הבאות והוראות בעלות אופי דומה: ניגוד עניינים, הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות, זאת בהתאם לדרישות הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא זה. כאשר הסיכון נגזר מיתר ההוראות החלות על התאגיד הבנקאי, יוכל הסיכון להיות מנוהל על ידי פונקציות אחרות מקו ההגנה השני.

בהתאם להוראה, נערך מסמך מדיניות ציות כוללת המרוענן ומאושר על ידי הדירקטוריון אחת לשנה. במסגרת מסמך המדיניות עוגן ממשל תאגידי הכולל תחומי אחריות הדירקטוריון, הנהלה וקצינת הציות הראשית וחלוקת האחריות של שלושת קווי ההגנה בהיבטי ציות.

נקבעה מתודולוגיה להערכת סיכון בהוראות רגולציה (הוראות ציות כפי הגדרת ההוראה החדשה). בהתאם להוראה עורך מערך הציות תכנית עבודה רב שנתית ומכוונת סיכון, הכוללת תקצוב זמן למטלות ופעילויות.

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית, אשר תעוגן בתהליכי העבודה ותאפשר עמידה במכלול הוראות הציות. לצורך כך, נקבעו תהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, נהלים, ביצוע הדרכות והטמעות. תהליכי הבקרה מתבססים, בין השאר, על ניתוח הוראות ציות, ממצאי הביקורת הפנימית והחיצונית, תלונות הציבור שימצאו רלוונטיות, הליכים משפטיים כנגד הבנק או בנקים אחרים היכולים להצביע על חשיפות ציות אפשריות, ניתוח מגמות ואירועים בארץ ובעולם.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות, לרבות איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור והיבטי מיסוי. בין היתר, מתמקד הבנק במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופיין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר ובעל ניסיון לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ב. אכיפה מנהלית

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. מטרת החוק, הינה ייעול האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות (להלן: "מסמך הקריטריונים").

במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה.

קצינת הציות הראשית של הקבוצה משמשת גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

על פי החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) ותקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016, נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המיסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המיסים האמריקאית.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינוהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות וביצוע הדיווח לרשויות המס בהתאם לכללי ה-FATCA כפי שנקבעו בהסכם בין ישראל לרשויות המס האמריקאיות.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצינת הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. CRS – Common Reporting Standard

ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA והתקן. תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים) אושרו ביום 1 בינואר 2019. התקנות נגזרות מהסכם ה-CRS עליו חתומה מדינת ישראל.

לאומי נערך לעמידה בדרישות החקיקה. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

הסיכון המשפטי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם או מהתחייבויות תלויות לרבות בגין תביעות ודרישות מהבנק. ההגדרה כוללת סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי בהסכמים מספקים, ללא ייעוץ משפטי או על פי ייעוץ משפטי לקוי וכן כתוצאה מפרשנות לגבי זכויות הצדדים מכח הסכמים שבין הבנק לבין לקוחותיו.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל תניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. מסמך המדיניות מעודכן באופן שוטף במהלך השנים, לרבות בשנת 2018.

לגבי חברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל, נקבעה מדיניות כללית לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים, אשר על פיה הכינו החברות נוהל פנימי לניהול סיכונים משפטיים התואם את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. הנהלים הפנימיים אושרו על ידי חטיבת הייעוץ המשפטי ובדירקטוריונים של חברות הבנות. בהתאם למסמכי המדיניות נדרשות חברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, שולחות החברות למנהלת הסיכונים המשפטיים דוחות תקופתיים, וכן דוחות מידיים, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. הדיווחים נשלחים בהתאם לפורמט אחיד שהוכן בחטיבת הייעוץ המשפטי. בשנת 2018 עודכנו תהליכי ניהול הסיכון המשפטי והבקרות לצידם, כמו כן, תרחיש קיצון משפטי אותגר ועודכן.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים הושם דגש על:

- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים.
- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
- בדיקת הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות רשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
- הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי, בראשות היועצת המשפטית הראשית שהיא מנהלת הסיכונים המשפטיים, גורמים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על עבודת הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם.
אגף רגולציה בחטיבת אסטרטגיה ורגולציה עוסק באיתור וטיפול במידת הצורך בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רשויות), כבר בשלב הצעת החוק, או הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק זרימת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין הנהלת החטיבה וצוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשניות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים, רשות ניירות ערך, ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק. ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי מניות ובעלי עניין שונים בקבוצת לאומי, זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים.

סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

מדיניות ניהול סיכוני מוניטין אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראיה כי האמון חיוני לפעילות העסקית. המדיניות מגדירה את המבנה הארגוני ותחומי האחריות בניהול סיכון המוניטין.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הוא סיכון עסקי אשר הפגיעה שלו מהותית ונוגעת במודל העסקי של הבנק או של אחד מקווי העסקים שלו. למעשה זהו סוג של סיכון שההשפעה המיידית שלו על הרווח יכולה להיות לא משמעותית בטווח המיידי, אך בטווח הבינוני או הארוך עלולה להיות משמעותית. סיכונים אסטרטגיים כוללים איומים אשר יכולים לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים, צרכניים או טכנולוגיים.

הסיכון האסטרטגי העיקרי נובע מכך שענף השירותים הפיננסים עובר שינויים משמעותיים בתחום הדיגיטיזציה. פתיחת ענף הבנקאות לתחרות וכניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות הטכנולוגיה המבוססות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות הפינטק, חברות הביטוח וחברות האשראי החוץ בנקאי, מחייבות התאמת המודל העסקי. בנוסף, החוק להגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים ("חוק שטרום") כולל בתוכו רכיבים העלולים להשפיע בצורה אסטרטגית על מפת התחרות בישראל. בבנק לאומי, התוצאה הישירה הינה המכירה של לאומי קארד. נושא אסטרטגי נוסף הינו הבנקאות הפתוחה.

הסיכון האסטרטגי מנוהל בהובלת חטיבת האסטרטגיה והרגולציה, ובמעורבות החטיבה לניהול סיכונים והחטיבה הפיננסית. גורמים אלו מרכזים פעילויות זיהוי, מיפוי, הערכה ומעקב מול כל יחידות הבנק והדירקטוריון.

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של "הבנקאות החדשה", המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

למידע נוסף ראה סיכון אסטרטגי בפרק סיכונים נוספים בדוח על הסיכונים.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק מול לקוחותיו תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה עבורם. זאת, ללא יכולת הלקוח לקחת מראש תוצאה זו בחשבון. בעקבות זאת עלולים להיגרם לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות, מהטלת קנסות או מנזקי מוניטין.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת ואיכותית עבור הלקוח. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקרות אשר מבטיחים התנהלות ראויה. תהליכים אלו נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי - המדיניות הכלכלית בארה"ב, תהליכים חברתיים ופוליטיים באירופה ואי היציבות הגיאופוליטית במוקדי סכסוך בעולם בין השאר לאור התגברות איומי הטרור. לאחרונה ישנם סיכונים העולים מן ההתפתחויות האפשריות בתחום הסחר העולמי, בדגש על קשרי הסחר בין ארה"ב לסין. אם המצב יחריף לכדי "מלחמת סחר" מתמשכת, עלולה להיות לכך השפעה שלילית על הצמיחה בעולם. כתוצאה, עלול להיפגע בעקיפין גם המשק הישראלי.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון שלהלן, מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה.
רמות החומרה מציגות את הסיכון בחלוקה לחמש רמות, כאשר פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת למגבלת תיאבון הסיכון (יחס הון עצמי רובד 1 של 6.5%) מוגדרת כסיכון ברמת חומרה גבוהה. הסיווג לרמות הסיכון האחרות מתבצע כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה והערכה סובייקטיבית רלוונטית. הגורמים המשפיעים על הערכה זו מורכבים משיקולים שונים, כגון: תהליכי ניהול הסיכון, השפעת קשרי הגומלין מול סיכונים אחרים ושינויים בסביבת הסיכון החיצונית היכולים להעלות או להוריד את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הפגיעה הכמותית להון. ההערכה הסובייקטיבית כוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. במקרים בהם תרחיש כמותי כלשהו אינו נותן, להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, יינתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית.

לאור האמור לעיל, נדגיש כי ישנה שונות באופן בחינת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים בין הבנקים ולכן יש לנקוט משנה זהירות בביצוע השוואות שונות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף מידע צופה פני עתיד.

טבלת חומרת גורמי הסיכון

	סיכון	הגדרה	רמת חומרה*
1	סיכון אשראי כולל	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי. ההתייחסות היא לסיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני.	בינונית
1.1	סיכון איכות לווים וביטחונות	סיכון בגין כניסה לכשל של לווה/צד נגדי הגורמת לאי עמידתו בהתחייבויות כספיות חוזיות, כניסה לכשל של לווה או של צד נגדי בנגזרים והסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש בטחונות.	בינונית
1.2	סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק.	נמוכה
1.3	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים.	בינונית
2	סיכון שוק כולל	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ובמחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם.	נמוכה-בינונית
2.1	סיכון בסיס	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין, כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי).	נמוכה
2.2	סיכון ריבית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי).	נמוכה-בינונית
2.3	סיכון מרווח ומחירי מניות	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק.	נמוכה-בינונית
3	סיכון נזילות	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	נמוכה
4	סיכון תפעולי	סיכון להפסד הנובע מליקויים או כשלים של תהליכים, פרויקטים גדולים, אנשים או מערכות או אירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.	בינונית
4.1	סיכון סייבר	סיכון הנובע מתקיפת מערכות המחשוב ו/או תשתיות המחשוב, אשר תוצאותיה עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים (כסף ושווה כסף) ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות).	בינונית
5	סיכון משפטי ורגולציה	מכלול הסיכונים של הסיכון המשפטי וסיכון הרגולציה המפורטים בדוח.	בינונית
6	סיכון ציות	סיכון הנובע מאי ציות להוראות חקיקה ותקנות מחייבות.	בינונית
7	סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות.	נמוכה-בינונית
8	סיכון פנסיה	מכלול הסיכונים הקשורים להתחייבויות שונות לעובדים.	נמוכה-בינונית
9	סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים ומוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מההעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.	נמוכה-בינונית
10	סיכון מערכתי עולמי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרור התממשות של מספר סיכונים במקביל.	בינונית-גבוהה
11	סיכון מערכתי מקומי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרור התממשות של מספר סיכונים במקביל.	בינונית

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

בביאור 1 מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של ההנהלה ואשר נדונו בין הדירקטוריון, ההנהלה ורואי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית משקפת אומדן להפסדי אשראי המבוסס על הפסדי העבר בגין חובות בעלי מאפיינים דומים, תוך ביצוע התאמות להערכות סיכון עדכניות. הפרשה זאת מיושמת בגין קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

שיטת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי הינה בהתאם לנדרש בהוראות הדיווח לציבור, ועיקריה:

- האשראי לציבור מפוצל לפי ענפי משק. בגין כל ענף משק נקבעים שני שיעורי הפרשה קבוצתית: האחד בגין חובות לא בעייתיים, והשני, גבוה יותר, בגין חובות בעייתיים (חובות המסווגים בסמל חוב "השגחה מיוחדת" או "נחות"). שיעורים אלה נקבעים על בסיס הפסדי העבר (ממוצע שיעורי המחיקות נטו בשנה השוטפת ובשנים הקלנדריות המלאות שקדמו לה, החל מ-2011).
- על שיעור הפסדי העבר מתווסף "גורם התאמה איכותי" שמהווה מקדם נוסף של ההפרשה בגין גורמים סביבתיים רלוונטיים לסיכויי הגביה של האשראי ("התאמות איכותיות"), כגון: מאפיינים ענפיים, מאפיינים כלכליים משקיים ומאפיינים של תמהיל תיק האשראי ואיכותו. לצורך קביעת "גורם ההתאמה האיכותי" הבנק מיישם תחשיב פנימי המשקלל מגוון רחב של אינדיקטורים.

ההפרשה מחושבת ומבוצעת בגין כלל החובות, הן אשראי מאזני והן מכשירי אשראי חוץ מאזני, כאשר האשראי החוץ מאזני מוכפל במקדם המרה בהתאם לסוג המכשיר ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.

בהתאם להנחיות בנק ישראל, שיעור ההתאמות בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים באותו מועד, ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות.

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים והמסחריים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכוני האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

בחטיבה הקמעונאית לקוחות עם אובליגו מעל מיליון ש"ח מזוהים ונבדקים פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בחטיבה לעניין סיווגם כחובות בעייתיים, והיתר מטופלים לעניין זה כקבוצה של חובות הומוגניים וקטנים יחסית, תוך ביצוע הפרשה קבוצתית.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו). המתודולוגיה כוללת תהליך עבודה רבעוני מובנה שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיק האשראי, תוך שימוש במספר קריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי, זאת במסגרת הטיפול בלקוחות המוגדרים כ"לקוחות רגישים". בחטיבה עסקית ומסחרית המטפלת בלקוחות הגדולים של הבנק ובחברות העסקיות הבינוניות מתבצע בנוסף תהליך בקרת אשראי רבעוני בו נבחנים לווים שדירוג הסיכון שלהם טוב יותר מזה המחייב הכללה באוכלוסיית הלקוחות המוגדרים כרגישים.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כ"פגומים". ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח וממימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שההחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מותנים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו.
בחינת נאותות ההפרשה נעשית מידי רבעון, כאשר היחידות לניהול סיכוני אשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים (או ענף אשראי מסחרי בחטיבה הבנקאית, בהתאם לשיוך הלקוח) מאשרות את בחינת נאותות ההפרשה המבוצעת על ידי היחידות העסקיות. כמו כן נבחן כושר שירות החוב של לקוחות המסווגים בסמלי חוב אחרים (חוב בהשגחה מיוחדת וחוב נחות).

התהליך המתואר של סיווג חובות ואמידת ההפסדים הפוטנציאליים בתיק האשראי כרוך, בין היתר, בהערכות סובייקטיביות, להן השלכה על סיווג החובות ועל גובה ההפרשה להפסדי אשראי.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדיונים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

מכשירים נגזרים

בהתאם להוראות הדיווח הכספי של המפקח על הבנקים, הבנק מיישם את נושאים 815 ו-820 בקודיפיקציה על תיקוניהם, בכל הקשור לטיפול ולהצגה של מכשירים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

התקן דורש מהתאגיד הבנקאי לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שישמשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

בדוח השנתי לשנת 2018 חישוב ההפרשה לסיכון אשראי בוצע תוך שימוש במודל הכולל תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית.

במקרים לא רבים בהם אין בבנק מודל מתמטי לשיערוך מכשירים נגזרים, השווי ההוגן נקבע על פי ציטוטי מחירים המתקבלים מגורמים הסוחרים במכשירים אלה. על אף שהציטוט מתקבל מברוקרים אמינים שהבנק בחר לעבוד עמם, אין ודאות שהמחיר שצוטט משקף את המחיר שיתקבל בפועל לעסקה בכל סכום שהוא, ובפרט לעסקה בסכום גדול.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה ביאור 1ז.

ניירות ערך

ניירות ערך, למעט אגרות חוב מוחזקות לפדיון, מוצגים במאזן לפי שווי הוגן. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות.

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקות בשווקים פעילים ועל שיערוך עסקות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישלם עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המשערך מבסס את נתוניו לצורך קביעת מחיר, באמצעות אלגוריתם תמחור על עסקאות שבוצעו בפועל, אינדיקציות למחירים מבנקים גלובליים ומקומיים, ברוקרים ובורסות. במידה ונתוני שוק מועטים או לא קיימים, המשערך משתמש במודלים מתוחכמים להערכת שווי, תוך התחשבות בזהות המנפיק והענף הרלוונטי.

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי ההוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של בטחון את נכונות השווי ההוגן.

לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף ניירות ערך.
למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה ביאור 1ז.

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או לקבל פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה (להלן - "יעודה").

בשנים האחרונות ביצע הבנק שורה של צעדים על מנת למתן את ההשפעה של התחייבויות אלה על הדוחות הכספיים. בהמשך לצעדים אלה החל הבנק בבחינה של חלופות ביחס למצב הקיים כיום לפיו מלוא הכספים מופקדים ביעודה כאמור. בשלב זה לא ניתן להעריך האם הבחינה כאמור תוביל לגיבוש תכנית שתאושר ותבוצע בפועל ולא ניתן להעריך האם ניתן יהיה להגיע להסכמות הנדרשות לשם ביצוע של האמור לעיל.

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך נסיון העבר שמשתנה בהתאם לגיל העובד.

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית

קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות הנ"ל יגרום לגידול בסך של כ-2.5 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרום לקיטון בסך של כ-499 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5.0% בתוחלת החיים יגרום לגידול בסך של כ-251 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. כל הסכומים הינם לפני השפעת מס.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 בדצמבר 2018 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 1,763 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 1,187 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2017.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2018 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") גבוהה בכ-529 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק קיימות הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לתביעות ייצוגיות. ההפרשות נקבעו על פי הערכת ההנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בועדת ההפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, והנתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוותן וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים להעריך ולו גם במגבלות האמורות את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מיסים על ההכנסה

הקבוצה יישמה עד ליום 31 בדצמבר 2016 את תקן בינלאומי 12 IAS כפי ההוראות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בנושא מיסים על הכנסה החל מיום 1 בינואר 2012.

מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה", וביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.
עד ליום 31 בדצמבר 2016 הקבוצה לא רשמה מיסים נדחים בגין רווחים מהשקעות בחברות מוחזקות שבכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות.
הקבוצה רשמה מיסים נדחים בגין רווחים מהשקעות מוחזקות שנצברו החל מיום 1 בינואר 2017, גם אם בכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות.

בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.

בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO 1992 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2018 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בשנת 2018 התקיימו 36 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-79 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 6 במרס 2019, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2018 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

6 במרס 2019

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני רקפת רוסק-עמינח מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.

4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:

   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;

   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן

   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן

5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן

   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

6 במרס 2019

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני עומר זיו מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.

4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:

   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;

   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן

   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן

5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן

   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

6 במרס 2019

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

הצהרה – (CERTIFICATION)

אני שלמה גולדפרב מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.

4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:

   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;

   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן

   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן

5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן

   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

6 במרס 2019

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן, "הבנק"), אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של
(Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) – COSO. בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2018 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק הפירמות קוסט פורר גבאי את קסירר וסומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 97 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018.

6 במרס 2019

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

סומך חייקין

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן - ביחד "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 והדוח שלנו מיום 6 במרס 2019, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב לאמור בביאור 26 ד' סעיף 3.

סומך חייקין
רואי חשבון

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

6 במרס 2019

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 26 ד' סעיף 3, בדבר תביעות שהוגשו כנגד חברה מאוחדת, לרבות בקשות להגשתן כתביעות ייצוגיות. הבנק אינו יכול להעריך מה תהיינה ההשלכות של העניינים הנ"ל על הבנק, אם בכלל, על מצבו הכספי ועל תוצאות פעולותיו ואם תהיינה מהותיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) של ה- Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commision (COSO), והדוח שלנו מיום 6 במרס 2019, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סומך חייקין
רואי חשבון

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

6 במרס 2019

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	ביאור	2018	2017	2016
		במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	2	**11,346**	10,069	9,552
הוצאות ריבית	2	**2,456**	2,023	2,026
הכנסות ריבית, נטו	2	**8,890**	8,046	7,526
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	30 ,13	**519**	172	(125)
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי		**8,371**	7,874	7,651
הכנסות שאינן מריבית				
הכנסות מימון שאינן מריבית	3	**682**	919	1,282
עמלות	4 ,4א	**4,121**	4,052[א]	3,887[א]
הכנסות אחרות	5	**68**	371	159
סך כל ההכנסות שאינן מריבית		**4,871**	5,342	5,328
הוצאות תפעוליות ואחרות				
משכורות והוצאות נלוות	6	**4,544**	4,591[א]	4,778[א]
אחזקה ופחת בניינים וציוד	16	**1,569**	1,661	1,697
הוצאות אחרות	7	**2,224**	2,163[א]	2,025[א]
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		**8,337**	8,415	8,500
רווח לפני מיסים		**4,905**	4,801	4,479
הפרשה למיסים על הרווח	8	**1,619**	1,692	1,717
רווח לאחר מיסים		**3,286**	3,109	2,762
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס	15	**36**	92	66
רווח נקי				
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**3,322**	3,201	2,828
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**(65)**	(29)	(37)
המיוחס לבעלי מניות הבנק		**3,257**	3,172	2,791
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)				
רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק	9	**2.15**	2.08	1.85
רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	9	**2.15**	2.08	1.84

(א) סווג מחדש, ראה ביאור 1.ג.5, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 1.כ.ג.3, בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

דוד ברודט
יושב ראש הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 6 במרס 2019

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**3,322**	3,201	2,828
בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**65**	29	37
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**3,257**	3,172	2,791
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:			
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, נטו	**(620)**	259	(281)
התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו[א], לאחר השפעת גידורים[ב]	**27**	(39)	(11)
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים[ג]	**1,796**	(1,177)	(928)
חלקו של הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות	**21**	(10)	(20)
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים	**1,224**	(967)	(1,240)
השפעת המס המתייחס	**(331)**	232	376
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים	**893**	(735)	(864)
(הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(26)**	-	-
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים	**919**	(735)	(864)
הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**4,215**	2,466	1,964
רווח כולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**39**	29	37
רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**4,176**	2,437	1,927

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
(ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
(ג) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף שנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר. ראה גם ביאור 23.

ראה גם ביאור 10 בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר

	ביאור	31 בדצמבר 2018	2017
		במיליוני ש"ח	
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	11	**81,419**	82,067
ניירות ערך[א][ב]	12	**74,571**	77,299
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		**1,257**	1,161
אשראי לציבור	13, 30	**274,525**	271,165[ד]
הפרשה להפסדי אשראי	13, 30	**(3,352)**	(3,213)[ד]
אשראי לציבור, נטו		**271,173**	267,952
אשראי לממשלות	14	**782**	715
השקעות בחברות כלולות	15	**623**	807
בניינים וציוד	16	**2,853**	2,986
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	17	**17**	16
נכסים בגין מכשירים נגזרים	28א, 28ב	**12,750**	9,573
נכסים אחרים	18	**6,642**	8,262[ד]
נכסים המוחזקים למכירה	36ו.	**8,570**	-
סך כל הנכסים		**460,657**	450,838
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	19	**364,591**	362,478
פיקדונות מבנקים	20	**5,210**	5,156
פיקדונות ממשלות		**709**	452
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		**541**	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	21	**17,798**	15,577
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	28א, 28ב	**12,089**	9,740
התחייבויות אחרות[א][ג]	22, 30ד	**14,780**	23,324
התחייבויות המוחזקות למכירה	36ו.	**8,778**	-
סך כל ההתחייבויות		**424,496**	417,285
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	25א	**35,305**	33,167
זכויות שאינן מקנות שליטה		**856**	386
סך כל ההון		**36,161**	33,553
סך כל ההתחייבויות וההון		**460,657**	450,838

(א) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה ביאור 33א.
(ב) לפרטים בדבר ניירות ערך ששועבדו למלווים ראה ביאור 12.
(ג) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים, 461 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2017 - 484 מיליון ש"ח).
(ד) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על השינויים בהון
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

	הון מניות	קרנות הון	
		פרמיה	עסקאות תשלום מבוסס מניות ואחרות[א]
	במיליוני ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר 2016	7,059	1,129	43
רווח נקי	-	-	-
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	-	-	-
הנפקת מניות	50	593	(7)
התאמות בגין חברות כלולות, נטו	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	7,109	1,722	36
יישום רפורמת המס בארה"ב[ג]	-	-	-
רווח נקי	-	-	-
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	-	-	-
דיבידנד ששולם	-	-	-
הנפקת מניות	1	7	(8)
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	-	-	10
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	7,110	1,729	38
השפעת היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי 9 בחברות בנות בחו"ל	-	-	-
רווח נקי	-	-	-
רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	-	-	-
דיבידנד ששולם	-	-	-
הנפקת מניות	**1**	**7**	**(8)**
רכישה עצמית של מניות	**(30)**	**(670)**	**-**
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	**-**	**-**	**28**
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**21**	**-**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	**7,081**	**1,087**	**58**

(א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.

(ב) כולל 2,149 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד (31 בדצמבר 2017 - 3,338 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2016 - 2,372 מיליון ש"ח) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין, ראה ביאור 25א.ז.

(ג) השפעת מיסים על ההכנסה הנובעת משינוי בשיעורי המס בגין רפורמת המס אשר נזקפו מרווח כולל אחר לעודפים.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

סך כל הון המניות וקרנות ההון	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	עודפים שנצברו[ב]	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
8,231	(1,448)	21,984	28,767	340	29,107
-	-	2,791	2,791	37	2,828
-	(864)	-	(864)	-	(864)
-	-	-	-	(10)	(10)
636	-	-	636	-	636
-	-	17	17	-	17
8,867	(2,312)	24,792	31,347	367	31,714
-	(14)	14	-	-	-
-	-	3,172	3,172	29	3,201
-	(725)	(10)	(735)	-	(735)
-	-	-	-	(10)	(10)
-	-	(627)	(627)	-	(627)
-	-	-	-	-	-
10	-	-	10	-	10
8,877	(3,051)	27,341	33,167	386	33,553
-	**-**	**(18)**	**(18)**	**-**	**(18)**
-	**-**	**3,257**	**3,257**	**65**	**3,322**
-	**888**	**-**	**888**	**18**	**906**
-	**-**	**-**	**-**	**(42)**	**(42)**
-	**-**	**(1,369)**	**(1,369)**	**-**	**(1,369)**
-	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
(700)	**-**	**-**	**(700)**	**-**	**(700)**
28	**-**	**-**	**28**	**1**	**29**
21	**31**	**-**	**52**	**428**	**480**
8226	**(2,132)**	**29,211**	**35,305**	**856**	**36,161**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי לשנה	**3,322**	3,201	2,828
התאמות:			
חלק הקבוצה בהפסדים (רווחים) בלתי מחולקים של חברות כלולות[א]	**77**	68	(28)
פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)	**572**	662	663
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**519**	172	(125)
רווח ממכירת תיקי אשראי	**-**	(9)	(44)
רווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה	**(248)**	(238)	(884)
הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר	**(60)**	45	116
רווח ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**(224)**	-	(7)
רווח ממימוש בניינים וציוד - נטו	**(33)**	(278)	(66)
הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה	**19**	-	-
הפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה	**84**	62	33
הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות	**28**	-	10
מיסים נדחים - נטו	**199**	(243)	81
פיצויי פרישה ופנסיה - גידול (קיטון) בעודף העתודה על היעודה	**134**	(52)	261
ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אג"ח זמין למכירה	**(177)**	100	312
ריבית (ששולמה) שטרם שולמה בגין אג"ח וכתבי התחייבות נדחים	**144**	(466)	(557)
השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**(467)**	447	591
אחר, נטו	**4**	(2)	-
שינוי נטו בנכסים שוטפים:			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**(3,172)**	1,077	595
ניירות ערך למסחר	**(1,197)**	2,948	3,322
נכסים אחרים	**592**	(105)	(217)
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**2,355**	(915)	(314)
התחייבויות אחרות	**(595)**	317	369
מזומנים נטו מפעילות שוטפת	**1,876**	6,791[ב]	6,939[ב]

(א) בניכוי דיבידנד שהתקבל.

(ב) סווג מחדש, לרבות סיווג בגין יישום כללי חשבונאות מקובלים בארה"ב בדבר דוח תזרים מזומנים כאמור בנושא 230 בקודיפיקציה. ראה ביאור 1.כ.2.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**(3,866)**	(1,085)[א]	(207)[א]
שינוי נטו באשראי לציבור[ב]	**(10,720)**	(8,011)[א]	(2,986)[א]
שינוי נטו באשראי לממשלה	**(67)**	(73)[א]	(189)[א]
שינוי נטו בניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**(96)**	123[א]	480[א]
רכישת אגרות חוב לפדיון	**(3,997)**	(74)	-
תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון	**72**	128	-
רכישת ניירות ערך זמינים למכירה	**(86,905)**	(90,845)	(92,212)
תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה	**54,122**	42,394	35,438
תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה	**40,945**	45,187	45,457
רכישת מניות בחברות כלולות	**(123)**	17	-
תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות	**260**	-	73
תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר	**11**	-	-
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**503**	96	2,723
רכישת בניינים וציוד	**(716)**	(637)	(634)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**80**	315	99
תמורה ממימוש נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה	**-**	-	2
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**251**	383[א]	200
אחר	**(16)**	-	-
מזומנים נטו לפעילות השקעה	**(10,262)**	(12,082)	(11,756)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**1,113**	2,094[א]	(447)[א]
שינוי נטו בפיקדונות הציבור	**275**	17,817[א]	18,358[א]
שינוי נטו בפיקדונות ממשלה	**229**	(387)[א]	156[א]
שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**(17)**	19[א]	(399)[א]
הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**3,378**	-	4,442
פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(32)**	(6,597)[א]	(2,553)[א]
דיבידנד ששולם לבעלי המניות	**(1,369)**	(627)	-
דיבידנד ששולם לבעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות	**(42)**	(10)	(10)
תמורה ממימוש השקעות בחברות מוחזקות	**512**	-	-
רכישה עצמית של מניות	**(700)**	-	-
מזומנים נטו מפעילות מימון	**3,347**	12,309	19,547
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים כולל מזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה[ג]	**(5,039)**	7,018	14,730
בניכוי גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה[ג]	**3**	-	-
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים	**(5,042)**	7,018	14,730
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	**78,840**	72,269	58,130
השפעת תנועות בשער חליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**467**	(447)	(591)
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	**74,265**	78,840	72,269

(א) סווג מחדש, לרבות סיווג בגין יישום כללי חשבונאות מקובלים בארה"ב בדבר דוח תזרים מזומנים כאמור בנושא 230 בקודיפיקציה.
ראה ביאור 1.כ.2.

(ב) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה ביאור 30ה.

(ג) למידע נוסף ראה ביאור 36ו.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
ריבית שהתקבלה	**10,631**	10,057	9,864
ריבית ששולמה	**(2,696)**	(2,447)	(3,041)
דיבידנדים שהתקבלו	**129**	176	48
מיסים על הכנסה ששולמו	**(1,093)**	(1,855)	(1,629)

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

ביום 17 בדצמבר 2018 נמכרה השקעה במימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ בתמורה למניות זמינות למכירה בסך 167 מיליון ש"ח.

במשך השנה הונפקו מניות כנגד המרת זכויות שנצברו לטובת העובדים בסך 18 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של כ-957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון.

ביום 6 באפריל 2017 הנפיק הבנק יחידות PSU. כתוצאה מכך סווגו 10 מיליון ש"ח מהתחייבויות אחרות לקרן עסקאות תשלום מבוסס מניות.

ראה ביאור 24א.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 119 מיליוני ש"ח.

במשך השנה הונפקו מניות כנגד המרת זכויות שנצברו לטובת העובדים בסך 636 מיליון ש"ח.

נספח ב' - תמורה ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר[א]:

נכסים והתחייבויות של חברת הבת שאוחדה בעבר וזרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברת הבת שאוחדה בעבר ליום המכירה:

	2018
	במיליוני ש"ח
מזומנים שנגרעו	**7**
נכסים (למעט מזומנים)	**1**
התחייבויות	**4**
נכסים והתחייבויות מזוהים	**4**
נכסים והתחייבויות שנגרעו	**4**
רווח הון ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר	**7**
סך הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר	**11**

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36ג.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

פירוט הביאורים

		עמוד
1	עיקרי המדיניות החשבונאית	109
2	הכנסות והוצאות ריבית	135
3	הכנסות מימון שאינן מריבית	136
4	עמלות	137
4א	הכנסות מחוזים עם לקוחות	137
5	הכנסות אחרות	138
6	משכורות והוצאות נלוות	138
7	הוצאות אחרות	139
8	הפרשה למיסים על הרווח	139
9	רווח למניה רגילה	145
10	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	146
11	מזומנים ופיקדונות בבנקים	148
12	ניירות ערך	148
13	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	156
14	אשראי לממשלות	160
15	השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	161
16	בניינים וציוד	164
17	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	165
18	נכסים אחרים	166
19	פיקדונות הציבור	167
20	פיקדונות מבנקים	168
21	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	168
22	התחייבויות אחרות	169
23	זכויות עובדים	169
24	עסקאות תשלום מבוסס מניות	183
25	הון, הלימות הון, מינוף ונזילות	184
26	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	193
27	שעבודים ותנאים מגבילים	202
28	פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון	204
29	מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים	211
30	מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	231
31	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	250
32	נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	252
33	יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	256
34	בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו	268
35	תמצית הדוחות הכספיים של הבנק	275
36	אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים	278

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי.

פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. הדוחות הכספיים סולו של הבנק מוצגת בביאור 35.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה -

הבנק - בנק לאומי לישראל בע"מ.

הקבוצה - הבנק וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות לרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין, כלולה בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה תאגיד מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל ממכירת נכס או לחילופין המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפי שוק במועד המדידה.

יתרת חוב רשומה - יתרת חוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות הברית - כללים הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, המוסד לתקינה חשבונאית וגופים נוספים בארה"ב. הכללים מיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה בתת נושא 10-105 בקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים. בנוסף בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, למרות ההיררכיה שנקבעה ב-FAS 168, הובהר כי כל עמדה שנמסרה לציבור על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב או על ידי צוות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב לגבי אופן היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, היא כלל חשבונאות המקובל בבנקים בארה"ב.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שפורסמו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) ופרשנויות של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. ברוב הנושאים הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. ביתר הנושאים שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) וכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסויים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

בדבר פירוט תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים אשר יושמו לראשונה ראה סעיף (כג) להלן.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת.

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה סעיף (ד) להלן.

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסים נגזרים ומכשירים פיננסים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מכשירים פיננסים המסווגים כזמינים למכירה.
- נכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה.
- נכסי והתחייבויות מיסים נדחים.
- הפרשות.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2013. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

4. שימוש באומדנים

בעת הכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרש מההנהלה שימוש באומדנים, הערכות והפעלת שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

5. סיווג מחדש

הבנק סיווג מחדש את ההוצאות בגין רכישת ביטוח לערבויות חוק מכר מסעיף "הוצאות אחרות" לסעיף "עמלות" כך שיוצגו בניכוי מהעמלות הנגבות בגין ערבויות אלה וזאת על מנת לשקפן באופן נאות יותר. מספרי ההשוואה עודכנו בהתאם.

ד. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות נקובים במטבע חוץ או הצמודים לו מתורגמים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות והפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל.

בהתאם להוראות הדיווח לציבור הפרשי שער בגין מכשירי חוב זמינים למכירה ימשיכו להיות מוכרים בדוח רווח והפסד וזאת עד ליום 1 בינואר 2021. החל מתאריך זה יוכרו ברווח כולל אחר. במקרה של ירידת ערך שאינה זמנית הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר יסווגו מחדש לרווח והפסד.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

מטבע פעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה ישות מפיקה מזומנים.
קביעת מטבע הפעילות של השלוחות בחו"ל נעשה בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים במטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
- לקוחות השלוחה גויסו על ידה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות הבנק או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
- פעילות השלוחה מול הבנק וצדדים קשורים לו אינה משמעותית ובין היתר אין תלות במקורות מימון של הבנק או צדדים הקשורים לו.
- פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הבנק.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל.

בהתאם לאמור לעיל בחן הבנק וסיווג את השלוחה הבנקאית בארה"ב כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה משקל.

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות ורווחים והפסדים של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש לרבות פירוק של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

בנוסף בעת שינויים בשיעור ההחזקה של הבנק בחברת בת שמהווה פעילות חוץ תוך שימור השליטה בחברה הבת, חלק יחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער שהוכרו ברווח כולל אחר מיוחס מחדש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל).

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר בגין החלק האפקטיבי בגידור, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים". החלק שאינו אפקטיבי נזקף לרווח והפסד. בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, מועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

	31 בדצמבר			שיעור השינוי בשנת		
	2018	2017	2016	**2018**	2017	2016
	(בש"ח)			(%)		
שער החליפין של:						
הדולר של ארה"ב	**3.748**	3.467	3.845	8.10	(9.83)	(1.46)
אירו	**4.292**	4.153	4.044	3.35	2.69	(4.78)
לירה שטרלינג	**4.793**	4.682	4.725	2.37	(0.92)	(18.31)
פרנק שוויצרי	**3.807**	3.555	3.767	7.09	(5.64)	(4.01)
מדד המחירים לצרכן:	(נקודות)					
לחודש נובמבר - מדד ידוע	**100.0**	100.3	100.0	(0.3)	0.3	(0.3)

ה. בסיס האיחוד

1. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הבנק. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל ישויות בהן מתקיימת שליטה של הבנק. בבחינת שליטה לא נלקחות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות בבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושרות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון חברות בנות שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של הבנק לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה. ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד.

2. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיום השפעה מהותית, לא מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה כנכס זמין למכירה עד למועד השגת השפעה המהותית, מיושמת שיטת השווי המאזני מכאן ואילך.

רווחים או הפסדים שהוכרו ברווח כולל אחר בגין השקעות זמינות למכירה יסווגו לרווח או הפסד בעת הגדלת היקף ההשקעה באופן שמחייב מעבר ליישום שיטת השווי המאזני.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד או ברווח כולל אחר של ישויות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי. במועד זה יוכר ברווח והפסד ההפרש שבין השווי ההוגן של יתרת ההשקעה לבין ערך ההשקעה בספרים.

כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה מסווג מחדש לדוח רווח והפסד.

הבנק בוחן את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה סעיף (כב.3) להלן.

ו. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר וממכשירים נגזרים, מוכרות בהתאם לשינויים בשווי הוגן.
- ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות פגומים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
- עמלות ליצירת אשראי - עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, לא מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות הריבית.
- עמלות פירעון מוקדם - הכנסות מעמלות פירעון מוקדם שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לפני 1 בינואר 2014 ושטרם הופחתו, מוכרות על פני תקופה של שלוש שנים או התקופה הנותרת של ההלוואה, לפי הקצרה מביניהן. עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לאחר 1 בינואר 2014 מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- שינוי בתנאי החוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן מינורי או באופן שאינו מינורי. במקרים בהם שונו תנאי ההלוואה באופן מינורי כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. במקרים בהם השינוי בתנאי ההלוואה אינו מינורי יזקפו העמלות ישירות לרווח והפסד.

- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.

- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.

- בתקופות עוקבות לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, הכנסות הריבית מהשקעות במכשירי חוב יוכרו בהתבסס על עודף תזרימי המזומנים הצפויים של מכשיר החוב.

ז. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בתיקון מספר 04-2011 לקודיפיקציה בנושא מדידת שווי הוגן.

התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק.

תת נושא 10-820 בקודיפיקציה מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.

- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.

- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

התקן דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידי הבנק ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33א - להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. המחיר המצוטט אינו מותאם בשל גודל הפוזיציה של הבנק יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהוון בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחית הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

חלופת השווי ההוגן עבור נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

תת נושא 10-825 בקודיפיקציה מאפשר לתאגיד בנקאי לבחור, במועדי בחירה מוגדרים, למדוד בשווי הוגן מכשירים פיננסיים ופריטים מסוימים אחרים (הפריטים הכשירים), אשר בהתאם להוראות הדיווח לציבור לא נדרש למדוד אותם בשווי הוגן. רווחים והפסדים שטרם מומשו בגין השינויים בשווי ההוגן של הפריטים לגביהם נבחרה חלופת השווי ההוגן, ידווחו בדוח רווח והפסד בכל מועד דיווח עוקב. כמו כן, עלויות ועמלות מראש הקשורות לפריטים לגביהם תיבחר חלופת השווי ההוגן יוכרו ברווח והפסד במועד התהוותן ולא יידחו. בחירת יישום חלופת השווי ההוגן כאמור לעיל תיעשה לגבי כל מכשיר בנפרד (instrument-by-instrument) ואינה ניתנת לביטול. בנוסף, קובע התקן דרישות הצגה וגילוי המיועדות לסייע להשוואה בין תאגידים בנקאיים הבוחרים בבסיסי מדידה שונים לסוגים דומים של נכסים והתחייבויות.

למרות האמור לעיל, הובהר על ידי הפיקוח על הבנקים כי תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן, אלא אם התאגיד הבנקאי פיתח מראש ידע, מערכות, נהלים ובקרות ברמה גבוהה שיאפשרו לו למדוד את הפריט ברמה גבוהה של מהימנות. לפיכך, תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן לגבי נכס כלשהו שמתאים לסיווג לרמה 2 או לרמה 3 במדרג השווי ההוגן, או לגבי התחייבות כלשהי, אלא אם קיבל לכך אישור מראש מהפיקוח על הבנקים. הבנק לא יעד מכשירים פיננסיים תחת חלופת השווי ההוגן.

ח. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2011, את נושא 310 בקודיפיקציה, עמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב כפי שאומצו על ידי המפקח בהוראות הדיווח לציבור.
כמו כן מיישם הבנק את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי מיום 1 בינואר 2012.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההוראה מיושמת לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, איגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. יתרת חוב רשומה מוגדרת כיתרת החוב לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. לגבי יתרות חוב אחרות לגביהן קיימים כללים ספציפיים בנושא מדידה והכרה של הפרשה לירידת ערך (כגון: אגרות חוב), הבנק ממשיך ליישם את אותם כללי מדידה.

הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

ההפרשה מבוצעת על סמך מדידת ירידת הערך של החוב בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון (חוב שפרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהבטחון המשועבד או מנכס אחר שמוחזק על ידי הלווה) או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
לענין זה הבנק מגדיר חוב כחוב מותנה בביטחון כאשר פרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהבטחון המשועבד לטובת הבנק או כאשר הבנק צפוי להפרע מהנכס שמוחזק על ידי הלווה גם אם לא קיים שעבוד ספציפי על הנכס והכל כאשר ללווה אין מקורות החזר מהותיים זמינים ומהימנים אחרים.
הצורך בהפרשה הפרטנית נבחן ככלל, לגבי כל חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכל חוב אחר שזוהה לצורך בחינה פרטנית על ידי הבנק. בחלק מחברות הבנות שמאוחדות הבחינה נעשית גם בסכומים נמוכים יותר. הפרשה פרטנית מוכרת לגבי כל חוב שסווג פגום (ראה להלן).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

אשראי מאזני - מטרתה לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו בנושא 450 בקודיפיקציה - טיפול חשבונאי בתלויות ובהוראות המפקח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד הסטוריים בענפי המשק השונים בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי בטווח שנים מיום 1 בינואר 2011 ועד למועד הדיווח. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק לוקח בחשבון התאמה בגין גורמים סביבתיים כגון: תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בגין אשראי צרכני לאנשים פרטיים שיעור ההתאמה בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים נדרשים התאגידים הבנקאיים להמשיך לכלול ב"טווח השנים" המשמש בקביעת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי את שנת 2011 ואילך.

אשראי חוץ מאזני - ההפרשה מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

הלוואות לדיור - מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל ההלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות הממנות פעילות בעלת אופי עסקי. כמו כן על יתרת ההלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה שמבוססת על סטטיסטיקת עבר. בנוסף הבנק מיישם את הוראות עדכון ניהול בנקאי תקין 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". הבנק גיבש מדיניות שנועדה להבטיח כי הוא עומד בדרישות החדשות וכי החל מיום 30 ביוני 2013 יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

זיהוי וסיווג חובות בעיתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים השונים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.

אשראי נחות

אשראי נחות הוא אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום

חוב מסווג כפגום כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של הערבים ועוד.
החל מיום 1 ביולי 2017 מיישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לקביעת סיווג של חוב המתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור ההחזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: בטחונות וערבים.
מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. על מנת שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

חוב מסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בקשיים פיננסיים;
- לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
- החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
- ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה) בהתאם לתנאים החוזיים;
- שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
- לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

בנוסף, הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. למעט אם עמד בתנאים של חזרה מפגימה כפי המפורט להלן.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד מהמצבים הבאים:

- אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).
- כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גביה.
- חוב שאורגן מחדש (ללא ויתור על קרן) ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש (ארגון מחדש עוקב) וזאת בתנאי שהחייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש ושבהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב. סעיף זה חל על ארגונים מחדש שבוצעו או חודשו החל מיום 31 בדצמבר 2016.

כללי ההחזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי למעט בארגון מחדש עוקב כאמור לעיל.

החזרה של חוב פגום למצב פגום צובר

חוב שלאחר הארגון מחדש קיים בטחון סביר שייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית של מצבו הפיננסי של החייב שמבוססת על פירעונות רציפים של שישה חודשים לפחות ורק לאחר שהתקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום הבנק מגדיר את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה סעיף (ו) לעיל.

לגבי חובות שנבחנים ומופרשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית. חובות אלה כפופים לשיטות הערכה של הפרשה להפסדי אשראי שמבטיחות שהרווח של הבנק אינו מוטה כלפי מעלה. עמלות בגין איחור על חובות אלה נכללות כהכנסה במועד שבו נוצרה לבנק הזכות לקבלן מהלקוח, ובלבד שהגביה מובטחת באופן סביר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כבלתי ניתן לגביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).
- במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזוהה כאינו בר גביה יימחק מיידית כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.
- חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי כאשר תקופת הפיגור עולה על - 150 יום למעט במקרה של ארגון חוב מחדש לגביהם נבחן הצורך במחיקה במיידי. בנוסף, לגבי חובות בעייתיים בארגון מחדש שנבחנו קבוצתית וכשלו, תבוצע מחיקה כאשר החוב נמצא בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

ט. ניירות ערך

1. **ניירות הערך בהם משקיע הבנק מסווגים לשלושה תיקים כדלקמן:**

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות לפי העלות בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.

ב. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה. ניירות ערך למסחר מוצגים לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם מומשו נזקפים לדוח הרווח וההפסד.

ג. ניירות ערך זמינים למכירה

ניירות ערך אשר לא סווגו כאיגרות חוב מוחזקות לפדיון או כניירות ערך למסחר. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח, למעט מניות וקרנות הון סיכון שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין המוצגות לפי העלות.

ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון העצמי, במסגרת רווח כולל אחר. ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפת לדוח רווח והפסד, כמפורט בסעיף 6 להלן.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות ערך זמינים למכירה שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן, נזקפו לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון MBS, CLO, CDO, ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות AA.

4. השקעות שלגביהן לא קיים שווי הוגן זמין, יוצגו בעלות בניכוי הפסדים מירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני. רווח מהשקעות אלה נזקף לדוח רווח והפסד בעת מימוש ההשקעה.

5. **שווי הוגן**

לגבי קביעת שווי הוגן ראה סעיף (ז) לעיל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

6. ירידת ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונה ויכולת להחזיק את נייר הערך עד להשבה החזויה של מלוא העלות.
- הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
- שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
- משך התקופה בה השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו.
- הערכת כושר ההחזר ודירוג.
- שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.

מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך של נייר ערך כבעלת אופי אחר מאשר אופי זמני, לכל הפחות בגין ירידת ערך של כל נייר ערך המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור.
- נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר.
- אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
- אגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
- אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
- נייר ערך אשר השווי ההוגן שלו נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 35% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת).

  לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים אשר מוכיח ברמה גבוהה של בטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של הבנק המנפיק.

עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים, למעט ההגדרות של "דירוג משמעותי" ו"ירידת ערך משמעותית" אשר נקבעו על ידי הבנק.

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשוויו ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. הפסדים מניירות ערך שאינם בעלי אופי זמני נזקפים לדוח הרווח והפסד. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מבסיס העלות החדש, נזקפות בסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכוני מטבע חוץ וסיכוני ריבית, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך. כמו כן הבנק מיישם חשבונאות גידור בשיטה "המקוצרת" המניחה אפקטיביות מלאה בהתאם להוראות התקן.

1. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.
גידור השקעה נטו בפעילות חוץ - ראה סעיף (ד) לעיל.

2. ניהול נכסים והתחייבויות

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

3. גידור פעילות חוץ - ראה סעיף (ד) לעיל.

נגזרים אחרים

השינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור נזקפים מיידית לרווח והפסד.

נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחוזה המארח), בהתאם לתת נושא 815-15 לקודיפיקציה הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים משולבים מסוימים, הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה סעיף (ז) לעיל.

יא. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתת נושא 860-10 בקודיפיקציה בדבר, העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו, העברה של נכס פיננסי שלם, של קבוצת נכסים פיננסיים שלמים, או של זכות משתתפת בנכס פיננסי שלם, תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, או חברות מאוחדות שנכללו בדוחותיו הכספיים, או הסוכנים שלו, אינם משמרים שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים שהועברו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהקשר זה, לזכות משתתפת יש את כל המאפיינים הבאים: (1) מתאריך ההעברה ואילך, היא מייצגת זכות בעלות יחסית (pro rata) בנכס פיננסי שלם; (2) ממועד העברה ואילך, כל תזרימי המזומנים המתקבלים מהנכס הפיננסי השלם, מחולקים באופן יחסי בין מחזיקי הזכויות המשתתפות בסכום השווה לחלקם בבעלות; (3) לזכויותיהם של כל אחד מהזכויות המשתתפות (לרבות המעביר, בתפקידו כמחזיק זכויות משתתפות) יש קדימות זהה, ולא קיימת זכות של מחזיק זכות משתתפת כלשהו, הנחותה לעומת זכות של מחזיק זכות משתתפת אחר; וגם (4) לאף צד אין את הזכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם, אלא אם כל מחזיקי הזכויות המשתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה והעסקה אינה עומדת בתנאים לטיפול כמכירה, ההעברה תטופל כחוב מובטח. הנכסים הפיננסיים ימשיכו להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקאות השאלה או שאילה של ניירות ערך. הם אינם נגרעים מהמאזן ומוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר" או בסעיף "ניירות ערך שנשאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר", לפי הענין ובהתאם לשווים ביום ביצוע העסקה.

הבנק עוקב אחר שינויים בשווי ההוגן על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלה או שאילה לא מובטחת של ניירות ערך שבהן השואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח בטחון (מרג'ין) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מטופלות באופן הבא:

א. השאלה לא מובטחת של ניירות ערך מהתיק הזמין למכירה או מהתיק למסחר - כאשר הבנק משאיל ניירות ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווים בשוק של ניירות הערך ביום ההשאלה. בתקופות עוקבות, הבנק מודד את האשראי באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. הכנסות על בסיס צבירה מוכרות כהכנסות ריבית מאשראי ושינויים בשווי השוק (שאינם שינויים בבסיס צבירה) מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית במקרה שמדובר בניירות ערך למסחר או ברווח כולל אחר כאשר מדובר בניירות ערך זמינים למכירה. בתום ההשאלה הבנק גורע את האשראי ומכיר מחדש בנייר הערך.

ב. שאילה לא מובטחת של ניירות ערך - כאשר הבנק שואל נייר ערך בעסקת שאילה לא מובטחת, הבנק מכיר בנייר הערך ופיקדון כנגדו, בגובה שווי השוק של נייר הערך שהתקבל במועד השאילה. ניירות הערך כאמור מסווגים בתיק למסחר. בתקופות עוקבות, שינויים בתקופת הדיווח הנובעים משינויים בשווי השוק של הנייר מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית. כאשר הבנק מוכר בחסר נייר ערך ששאל, בכל מועד דיווח הבנק מכיר בהכנסות מימון שאינן מריבית את ההפרש, רק אם הוא חיובי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך שנמכר בחסר, לבין היתרה בגין עסקת השאילה הלא מובטחת הכלולה בסעיף פיקדונות.

יב. זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות - תכניות להטבה מוגדרת

הטבת פנסיה הינה חלק מהתגמול המשולם לעובד תמורת שירותיו. בתכנית פנסיה להטבה מוגדרת הבנק מבטיח לספק בנוסף לשכר השוטף, תשלומי פנסיה בשנים שלאחר שהעובד יפרוש. סכום ההטבה שישולם תלוי באירועים עתידיים מסוימים הכלולים בנוסחת ההטבה של התכנית אשר כוללת בין היתר את משך חייו של העובד או שאריו, את מספר שנות השירות שסיפק העובד והשכר של העובד בשנים מיד לפני הפרישה.

הגדרות:

- שיעור להיוון ההתחייבויות בגין זכויות עובדים - שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים של הבנק מבוסס על תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב.
- רווח/הפסד אקטוארי - השינוי בערך של מחויבות חזויה או של נכסי תכנית הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער או שנובע משינוי בהנחה אקטוארית.
- תשואה חזויה על נכסי תכנית - הבנק מחשב את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- מחויבות בגין הטבה חזויה - הערך הנוכחי האקטוארי של כל ההטבות המיוחסות לשירות של העובד שסופק לפני מועד המאזן בהתאם לנוסחת ההטבה של התכנית.
- עלות פנסיה נטו – הסכום המוכר בדוחות הכספיים של הבנק כעלות של תכנית פנסיה לתקופה מסויימת. עלות זו כוללת עלויות שנזקפות לרווח והפסד: עלות שירות, עלות ריבית, תשואה חזויה על נכסי תכנית והפחתה של רווח/הפסד אקטוארי ועלויות שנזקפות לרווח כולל אחר: רווח והפסד אקטוארי.

הפסדים ורווחים אקטוארים שנרשמים במסגרת הרווח הכולל נובעים בין היתר:
השפעת המעבר שנוצרה ביישום לראשונה.
שינויים שוטפים בשיעורי ההיוון.
שינויים שנובעים מכך שהניסיון בפועל שונה מההנחה האקטוארית ששימשה לחישוב ההתחייבות.
הפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל על נכסי התכנית נזקפים אל הרווח הכולל האחר.

הפסדים ורווחים אקטוארים כמפורט להלן מופחתים בשיטת קו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

כאשר כל או כמעט משתתפי התכנית לא יהיו פעילים עוד, תוחלת החיים הממוצעת הנותרת של העובדים הלא פעילים תשמש במקום תקופת השירות הממוצעת הנותרת.

המחויבות בגין ההטבה החזויה במאזן נרשמת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. כאשר המחויבות בגין ההטבה החזויה עולה על השווי ההוגן של נכסי התכנית תרשם במאזן התחייבות בגובה הפער האמור. אם השווי ההוגן של נכסי התכנית עולה על המחויבות בגין ההטבה החזויה, ירשם במאזן נכס בגובה הפער האמור.

הבנק מבצע מדידה אקטוארית על בסיס רבעוני.

הטבות לאחר פרישה - תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית המספקת הטבות לאחר פרישה בתמורה לשירותים שסופקו, מספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית ומגדירה כיצד ייקבעו ההפקדות לחשבונו של העובד. בתכנית זו ההטבות שמשתתף בתכנית יקבל תלויות אך ורק בסכום המופקד לחשבון המשתתף בתכנית, בתשואות שנצברו על ההשקעות של הפקדות אלה ובחילוטים של הטבות של משתתפים אחרים בתכנית שעשויים להיות מוקצים לחשבונו של אותו משתתף. במקרה זה עלות ההטבה נטו לתקופה תהיה ההפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבות הבנק לתשלום פיצויים בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתכנית להפקדה מוגדרת.

הטבות אחרות לאחר פרישה

הבנק צובר את ההתחייבות לאורך תקופת העסקה בהתאם לתנאים שנקבעו.

היעדרויות בתשלום

הבנק צובר התחייבות עבור תגמול לעובדים בגין היעדרויות עתידיות אם כל התנאים הבאים מתקיימים:

- מחויבות הבנק מיוחסת לשירותים שהעובדים כבר סיפקו.
- המחויבות קשורה לזכויות שמבשילות או נצברות.
- תשלום התגמול צפוי.
- הסכום ניתן לאומדן סביר.

ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות.
לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות.
שינויים בהתחייבות בגין ימי חופשת יובל, נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

עסקאות תשלום מבוסס הינן עסקאות בהן הבנק מקבל שירותים מהעובד והתמורה ניתנת במכשירים הוניים.
הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו במועד בו נצרכים השירותים. בגין מענקים עם תנאי ביצוע תוכר הוצאה אם צפוי (Probable) שתנאי הביצוע יתקיימו.
הבנק מכיר בגידול מקביל בהון או בהתחייבות כתלות באם מדובר במענק הוני או התחייבותי.
מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה.
מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק.
השפעות המס הקשורות לעסקות תשלום מבוסס מניות מוכרות בעת סילוק (או פקיעה) דרך רווח והפסד.

יג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה(Determinable Amounts).

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ומציג במאזן סכום נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישנו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות הבנק בגין אותן ההתחייבויות לקיזוז.

הבנק מקזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בסעיף "עמלות".

הבנק מקזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבנות נטו (master netting arrangement) לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים בלבד. במאזן לא מבוצע קיזוז כאמור.

יד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למצב הפעלה באופן אליו התכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

בניינים המוחזקים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי המימוש שלהם, כנמוך שבהם.

רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהוונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. כמו כן קבע הבנק סף מהותיות בסך 750 אלפי ש"ח להיוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנות. עלויות שהוונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. עלויות עוקבות בגין תוכנה מהוונות רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת והפחתות

הפחת מחושב מהעלות, בהתאם לאורך החיים השימושי, לפי שיטת הקו הישר החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושים שלהם לפי התקופה הקצרה יותר. נכס מופחת החל מהמועד בו הוא זמין לשימוש.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהאומדנים הנוכחיים אינם נאותים עוד ומותאמים בעת הצורך.
בקשר עם ירידת ערך נכסים לא כספיים ראה סעיף (כב) להלן.

גריעה

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע הינם הפער שבין התמורה מגריעת הנכס לערכו של הנכס בספרים. פער זה ירשם בנטו בסעיף הכנסות אחרות בדוח רווח והפסד.

חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, בהן נושאת הקבוצה באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים ומוכרת התחייבות בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימאליים העתידיים. תשלומים עתידים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות המתייחסת, ככל שסכומם נגזר משווי ההוגן של הקרקע במועדי החידוש העתידיים של הסכם החכירה. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה.

תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לביטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, כאשר במועד ההתקשרות בחכירה וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה.

יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים במקרים אלו אינם מוכרים במאזן.

דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות מוצגים במאזן כהוצאות מראש ונזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה.

טו. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

טז. נכסים שנתפסו

נכסים שנתפסו והועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים שנכללים בסעיף נכסים אחרים מוצגים על פי שווי הוגן של הנכס במועד העברתו או שווי הוגן ביום המאזן כנמוך שבהם. ההפחתות נזקפות לסעיף הוצאות תפעוליות ואחרות.

יז. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות, המתבססות על ההערכות היועצים המשפטיים, לא תדחינה או תתבטלנה, וזאת למרות שהתביעות הנ"ל מוכחשות על ידי הבנק. בנוסף קיימים הליכים משפטיים שבשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהם ו/או תוצאותיהם, ומהטעם האמור לא בוצעה בגינם הפרשה.

התביעות שהוגשו כנגד הבנק מסווגות לשלוש קבוצות, בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים אלא רק ניתן גילוי.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

במקרים נדירים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית, לא מבוצעת הפרשה.

כמו כן הקבוצה חשופה לתביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו וזאת בין היתר בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראה דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת הקבוצה במספר דרכים. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני שבו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שטרם הוגשה התביעה.

תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ומערכת בגינה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

בביאור 26 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ניתנו פרטים בדבר סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות תלויות שסכומן עולה על 0.5% מהון הבנק ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה. כמו כן ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים כנגד הבנק וחברות מאוחדות.

יח. ערבויות

ערבויות הינן חוזים אשר דורשים באופן מותנה מהערב לבצע תשלומים לנערב בהתאם לתנאים שנקבעו בכתב הערבות. ההתחייבות נגרעת מהספרים במועד בו הבנק משוחרר מהסיכון.

יט. מיסים על ההכנסה

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות". הדוחות הכספיים כוללים מיסים שוטפים ומיסים נדחים.

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים וחוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

מיסים נדחים

התחייבויות מיסים נדחים ונכסי מיסים נדחים נוצרים בגין הפרשים זמניים והפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים החייבים במס אלא אם התחייבות מיסים נדחים נובעת מהפרשים הקשורים למוניטין שאינו מופחת לצורך מס או מהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנובעים מהשקעה בחברות בנות מקומיות עד ליום 31 בדצמבר 2016. החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנצברו ממועד זה בגין חברות בנות מקומיות. הבנק אינו מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין ההשקעה בחברות זרות מאחר וקיימת לו הכוונה והיכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.

נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה ניתן לנכות את ההפרש. במקביל מכיר הבנק בהפרשה נפרדת - Valuation Allowance, עבור אותו סכום הכלול בנכס אשר יותר סביר מאשר לא שלא ימומש. שינויים עוקבים ב-Valuation Allowance יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.

הבנק מסווג הכנסות והוצאות ריבית בגין מיסים על הכנסה וקנסות לרשויות המס בסעיף מיסים על הכנסה.

קיזוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים כפי המפורט בסעיף (יג) לעיל.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כא. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כב. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

1. הבנק בוחן את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים שאינם פיננסיים (כגון: בניינים וציוד, השקעות בחברות כלולות ונכסים לא מוחשיים לרבות מוניטין ולמעט עלויות תוכנה בפיתוח עצמי) כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר ההשבה שלהם. הפסדים מירידת ערך מוכרים רק אם הערך בספרים של נכס לא שוטף אינו בר השבה ועולה על שוויו ההוגן. כלומר סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימושו נמוך מהערך שלו בספרים.
במקרה זה יכיר הבנק בהפסד מירידת ערך בגובה הפער שבין ערכו של הנכס בספרים לבין שוויו ההוגן. הפסד זה ייזקף לדוח רווח והפסד.

כאשר מוכר הפסד כאמור, הערך בספרים לאחר ירידת הערך מהווה בסיס עלות חדש. ההפסד שהוכר לא יבוטל בתקופות עוקבות גם אם תתרחש עליית ערך.

2. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב
הבנק בוחן נכסים בלתי מוחשיים אשר נותרו מפרויקט תוכנה לצורך ירידת ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהעלות המופחתת עשויה לא להיות ברת השבה.

להלן דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת ערך:

א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;

ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;

ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;

ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;

ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.

הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך כאשר הערך בספרים אינו בר השבה ועולה על השווי ההוגן. הפסד מירידת ערך שהוכר לא יבוטל בתקופה מאוחרת יותר גם אם מתרחשת עליית ערך.

3. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני
השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה. במקרה זה תבוצע בחינה האם מדובר בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, וזאת בהתבסס על משך הזמן שבו השווי ההוגן של ההשקעה נמוך מערכה בספרים וחומרת ירידת הערך, מצבה הכספי של החברה המוחזקת וכן הכוונה והיכולת של התאגיד הבנקאי להחזיק בהשקעה עד למועד שבו לא צפוי שההשקעה תימכר בהפסד. ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, תוכר בדוח רווח והפסד ולא תבוטל בתקופות עוקבות.

4. **נכסים לא שוטפים מוחזקים למכירה**

נכס לא שוטף (או קבוצת מימוש) יסווגו כמוחזקים למכירה כאשר ההנהלה מתחייבת לתכנית פעילה למכירת הנכס, הנכס זמין למכירה מיידית במצבו הנוכחי, צפוי כי מכירת הנכס תושלם בתוך שנה אחת והנכס משווק באופן פעיל לצורך המכירה.
הנכס (או קבוצת המימוש) יוצג לפי הנמוך מבין הערך בספרים או שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. הנכס לא יופחת כל עוד מסווג כמוחזק למכירה.

5. **פעילות מופסקת**

הבנק מסווג קבוצת מימוש כפעילות שהופסקה בהתקיים התנאים הבאים:

א. קבוצת המימוש מהווה רכיב של ישות

ב. קבוצת המימוש מומשה או מקיימת את תנאי הסיווג של נכס המוחזק למכירה.

ג. קבוצת המימוש מייצגת שינוי אסטרטגי בעל השפעה מהותית על פעילות הבנק ותוצאותיו הכספיות.

בגין פעילות מופסקת יש להציג מחדש מספרי השוואה בדוח רווח והפסד כאילו הופסקה הפעילות מתחילת תקופת ההשוואה המוקדמת ביותר.

כג. תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה

החל מתקופות הדיווח המתחילות ביום 1 בינואר 2018 מיישם הבנק תקנים חשבונאיים והוראות המפורטים להלן:

1. **הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות**

ביום 11 בינואר 2015 פורסם חוזר בנושא אימוץ עדכון לכללי חשבונאות בנושא "הכנסה מחוזים עם לקוחות". החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור לאור פרסום 09-2014 המאמץ בכללי החשבונאות האמריקאים תקן חדש בנושא הכרה בהכנסה. התקן קובע כי הכנסה תוכר בסכום שצפוי שיתקבל בתמורה להעברת הסחורות או מתן שירותים ללקוח.
התקן מפרט מודל בן חמישה שלבים שבאמצעותו נקבע עיתוי ההכרה בהכנסה וסכומה.

כמו כן מפרט התקן כללי הצגה של הכנסות אלה והעלויות שנוצרו בגינן:

- זיהוי החוזה עם הלקוח.
- זיהוי מחויבויות ביצוע נפרדות בחוזה.
- קביעת מחיר העסקה.
- הקצאת מחיר העסקה למחויבויות ביצוע נפרדות.
- הכרה בהכנסה עם קיום מחויבויות הביצוע.

התקן החדש אינו חל, בין השאר, על מכשירים פיננסיים וזכויות או מחויבויות חוזיות אשר בתחולת פרק 310 לקודיפיקציה. בהוראות בנק ישראל הובהר, כי ככלל הוראות התקינה החדשה לא יחולו על הטיפול החשבונאי בהכנסות והוצאות ריבית והכנסות מימון שאינן מריבית. לאור זאת, ההוראות החדשות לא השפיעו על מרבית הכנסות הבנק.

הנחיות החוזר יושמו בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2018 תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים.

ליישום החוזר לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

2. **דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב**

ביום 13 באוקטובר 2016 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

החוזר מעדכן, בין היתר, את הוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארה"ב בנושאים הבאים:

- פעילויות שהופסקו בהתאם לנושא 20-205 בקודיפיקציה בדבר "נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו".

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- רכוש קבוע בהתאם לנושא 360 בקודיפיקציה בדבר "רכוש קבוע".
- רווח למניה בהתאם לנושא 260 בקודיפיקציה בדבר "רווח למניה".
- דוח על תזרימי המזומנים בהתאם לתת נושא 10-230 בקודיפיקציה בדבר "דוח על תזרימי מזומנים".
- דיווח לתקופות ביניים בהתאם נושא 270 בקודיפיקציה בדבר "דיווח לתקופות ביניים".
- היוון עלויות ריבית בהתאם לתת נושא 20-835 בקודיפיקציה בדבר "היוון ריבית".
- מדידה וגילוי של ערבויות בהתאם לנושא 460 בקודיפיקציה בדבר "ערבויות".

הנחיות החוזר יושמו החל מיום 1 בינואר 2018.

ליישום החוזר לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

3. שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה

ביום 1 בינואר 2018 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה".

בהתאם לחוזר, יש לכלול במסגרת הוצאות שכר בדוח רווח והפסד את עלות השירות בלבד. כל שאר רכיבי עלות ההטבה יוצגו במסגרת הוצאות אחרות.

כמו כן במסגרת החוזר הובהר כי ניתן להוון רק את רכיב עלות השירות במקרים בהם מתאפשר היוון הוצאות שכר.

הנחיות החוזר יושמו החל מיום 1 בינואר 2018.

ליישום החוזר לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים למעט על אופן ההצגה והגילוי, לרבות הצגה מחדש של מספרי ההשוואה לתקופות קודמות.

4. עדכון תקינה בנושא תשלום מבוסס מניות

בחודש מאי 2017 פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה 09-2017 לקודיפיקציה אשר מהווה תיקון להוראות נושא 718 בקודיפיקציה בנושא "תשלום מבוסס מניות". העדכון נועד להבהיר מתי נדרש ליישם "חשבונאות תיקון" (modification accounting) בעקבות שינוי בתנאים של מענקי תשלום מבוסס מניות. נדרש ליישם חשבונאות תיקון בגין שינויים בתכנית אלא אם כן השווי ההוגן, תנאי ההבשלה או סיווג המענק זהים לפני ואחרי התיקון.

ליישום העדכון לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

כד. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
עדכון תקינה ASU 2017-04 בנושא ירידת ערך מוניטין	בחודש ינואר 2017 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון 2017-04 אשר מהווה תיקון להוראות נושא 350 בקודיפיקציה בדבר "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ואחרים". בהתאם לתיקון לא נדרש עוד לחשב את שוויו ההוגן של המוניטין ולהכיר בירידת ערך בגין הפער שבין השווי ההוגן לשווי בספרים. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך בספרים שלה. עם זאת, ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.	נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2020.	ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
עדכון תקינה ASU 2017-08 בנושא חייבים	בחודש מרס 2017 פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה 2017-08 לקודיפיקציה בדבר הפחתת פרמיה על אגרות חוב שנרכשו, בעלות אופציית פירעון מוקדם (להלן: "העדכון"), אשר מהווה תיקון לתת-נושא 310-20 בקודיפיקציה בדבר חייבים - עמלות שאינן ניתנות להחזר ועלויות אחרות (בעבר FAS 91). בהתאם לעדכון תקוצר תקופת ההפחתה של פרמיות על אגרות חוב בעלות אופציית פירעון מוקדם על ידי המנפיק, מתקופת הפחתה חוזית לתקופת הפחתה עד למועד הפירעון המוקדם הקרוב ביותר.	נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2019.	ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי צפויים והוראות נוספות	ביום 28 במרס 2018 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים ארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי צפויים והוראות נוספות".		
	עדכון הטיפול החשבונאי הפרשות להפסדי אשראי - CECL המכתב מאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-13. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות להפסדי אשראי, שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים ולחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין אופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2021 באמצעות רישום בעודפים במועד היישום לראשונה של ההשפעה המצטברת של יישום כללים אלה.	הבנק נערך ליישום המכתב ובוחן את ההשפעה על דוחותיו הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	תמצית עיקרי השינויים הצפויים הינם כדלקמן: • ההפרשה להפסדי אשראי תחושב לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה. • באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. • יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי. • ישתנה האופן שבו נרשמות ירידות ערך של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה. • הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי, אגרות חוב המוחזקות לפדיון וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.		
דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים	בהמשך למכתב שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 28 במרס 2018, פרסם הפקוח על הבנקים ביום 30 באוגוסט 2018 חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים". **עדכון הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים** החוזר מאמץ את עדכון תקינה ASU 2016-01. מטרת הכללים החדשים הינה לפשט את מודל הדיווח על מכשירים פיננסיים ולספק למשתמשים בדוחות מידע יותר שימושי לצורך קבלת החלטות. עיקר השינויים הינם בנושא סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים כדלקמן: 1. מניות זמינות למכירה שיש להן שווי הוגן זמין, ימדדו לפי שווי הוגן דרך דוח רווח והפסד במקום רישום של התאמות שטרם מומשו לשווי הוגן ברווח כולל אחר. 2. מניות שאין להן שווי הוגן זמין, יוצגו ככלל לפי עלות בניכוי ירידת ערך (כפי שהוצגו עד כה). עלות זו תותאם לשינויים במחירים נצפים של מניות של אותו מנפיק. קיימת אפשרות למדידה שוטפת לפי שווי הוגן בכפוף לתנאים שנקבעו בהוראה.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2019 וזאת בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללים בארה"ב. רווחים שטרם מומשו בגין מניות בתיק הזמין שרשומים בקרן הון יסווגו מחדש לעודפים.	ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	עדכון הטיפול החשבונאי במכשירים נגזרים ופעילויות גידור החוזר מאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מכשירים נגזרים ופעילויות גידור כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2017-12. מטרת הכללים החדשים לשפר את הדיווח הכספי ליחסי גידור באופן שישקף בצורה טובה יותר את התוצאות הכלכליות של פעילויות ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי באמצעות שינויים בייעוד, במדידה ובהצגה של תוצאות הגידור. מטרה נוספת הינה לפשט את יישום חשבונאות הגידור. תמצית עיקרי השינויים הצפויים הינה כדלקמן: **א.** הכללים מרחיבים את היכולת לגדר רכיבי סיכון מסוימים ובכך ליצור התאמה בין אופן הרישום של המכשירים המגדרים והפריטים המגודרים בדוחות הכספיים. **ב.** הכללים מקלים על יישום ההנחיות החשבונאיות בנושא גידור בעיקר באמצעות הקלה בדרישות בחינת אפקטיביות הגידור ותיעוד גידור. **ג.** יעודכן הגילוי על פעילויות במכשירים נגזרים.		ליישום ההוראה לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות	**עדכון הטיפול החשבונאי בחכירות** ביום 1 ביולי 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות", המאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חכירות כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-02 ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בנושא 842 בקודיפיקציה. תמצית עיקרי השינויים הצפויים הינם כדלקמן: **א.** עסקאות לחכירת נכסים לתקופה שעולה על 12 חודשים יוכרו במאזן גם אם החכירה מסווגת כחכירה תפעולית. **ב.** בעסקאות חכירה תפעולית ירשם במאזן נכס שמשקף את זכותו של התאגיד להשתמש בנכס החכור ומנגד תירשם התחייבות לשלם בגין החכירה. **ג.** עסקאות בהן התאגיד הבנקאי מוכר נכס וחוכר אותו בחזרה יוכלו במצבים מסוימים להיחשב כעסקאות מכירה חשבונאית בכפוף לכך שמתקיימים תנאים מסוימים שפורטו בכללים החדשים.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2020 ואילך.	הבנק בוחן את ההשפעה של החוזר על דוחותיו הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	ד. נכסי סיכון בגין נכסי זכות שימוש (Right of Use) בגין חכירות תפעוליות שיוכרו במאזן ישוקללו ב-100% לצורך יחס הון מזערי. הוראת המעבר שמנחה שלא לכלול את הפרשי השער בגין אגרות חוב זמינות למכירה כחלק מההתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב אלו, הוארכה עד ליום 1 בינואר 2021.		
עדכון תקינה ASU 2018-14 בנושא תגמול, הטבות פרישה, ותכניות להטבה מוגדרת	**דרישות הגילוי של תכניות הטבה מוגדרת** מטרת העדכון היא שיפור אפקטיביות הגילויים בביאורים לדוחות הכספיים. עיקרי התיקונים הינם: **א.** בוטלה הדרישה להצגת אומדן הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנה העוקבת. **ב.** התווספה דרישה לפיה נדרש לתת פירוט בדבר הסיבות לרווחים או הפסדים מהותיים הקשורים לשינוי במחויבות בגין הטבה מוגדרת במהלך התקופה ושינויים מהותיים אחרים.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2021 בדרך של יישום למפרע.	ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
עדכון תקינה ASU 2018-15 בנושא טיפול חשבונאי בעלויות הטמעה בהסדרים של שירותי מחשוב ענן	**עלויות הטמעה של הסדרי שירותי מחשוב ענן** עלויות שהתהוו לצורך הטמעה של הסדרים של שירותי מחשוב ענן ידחו או ייזקפו לרווח או הפסד באותו האופן שבו הן היו מטופלות בהתאם להוראות בדבר תוכנות לשימוש עצמי וזאת למרות שמדובר בחוזה שירות. בנוסף, עלויות ההטמעה הנדחות יופחתו לרווח והפסד בהתאם לתקופה החוזית של ההסדר כולל תקופות הארכה. עלויות אלה יהיו כפופות להוראות בדבר ירידת ערך בדומה לנכסי תוכנה לשימוש עצמי.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2020. ניתן ליישם בדרך של מכאן ואילך או בחלופה של יישום למפרע.	הבנק בוחן את ההשפעה של העדכון על דוחותיו הכספיים.
עדכון תקינה ASU 2018-02 בנושא סיווג מחדש של השפעות מס מסויימות מרווח כולל אחר מצטבר	בחודש פברואר 2018 פרסם ה-FASB את ASU 2018-02 אשר מתקן את הוראות נושא 220 בקודיפיקציה בדבר "דוח רווח והפסד - דיווח על הרווח הכולל" בהתייחס להשלכות הרפורמה במס בארה"ב. בהתאם לעדכון, תאגיד בנקאי רשאי לזקוף את השפעות המס של פריטים שכלולים ברווח כולל אחר (stranded tax effects) הנובעות מהשינוי בשעורי המס בגין רפורמת המס, מרווח כולל אחר מצטבר לעודפים.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2019. אימוץ מוקדם מותר.	לאימוץ התיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
עדכון תקינה ASU 2018-13 בדבר שינויים בדרישות הגילוי לגבי מדידות שווי הוגן.	בחודש אוגוסט 2018 פרסם ה-FASB את ASU 2018-13 המעדכן את דרישות הגילוי של מדידות שווי הוגן הנדרשות בהתאם לנושא 820 בקודיפיקציה. מטרת העדכון היא שיפור אפקטיביות הגילויים בביאורים לדוחות הכספיים.	נדרש ליישם שינוי זה מיום 1 בינואר 2020. אימוץ מוקדם מותר.	לאימוץ התיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נושא הפרסום	דרישות הפרסום	תחילה והוראות מעבר	השפעה על הדוחות הכספיים
	עיקרי התיקונים הינם, בין היתר: **א.** בוטלה הדרישה להצגת הסכומים והסיבות להעברות בין רמות 1 ו- 2 בהיררכיית השווי ההוגן. **ב.** בוטלה הדרישה להצגת תיאור תהליך הערכת מדידת השווי ההוגן ברמה 3. **ג.** במסגרת הדרישה למתן תיאור מילולי של הרגישות לשינויים בנתונים לא נצפים עבור מדידות שווי הוגן חוזרות ונשנות המסווגות ברמה 3 במדרג השווי ההוגן, עודכן המונח "רגישות" ל"אי וודאות" כדי להדגיש כי המידע הנדרש הינו לגבי האי וודאויות. **ד.** התווספה דרישה לפיה יש להציג את השינויים ברווח הכולל האחר (OCI) שטרם מומשו בתקופה, בגין מדידות שווי הוגן ברמה 3 עבור נכסים המוחזקים בסוף התקופה.		

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית[א]			
מאשראי לציבור	**10,085**	9,199	8,697
מאשראי לממשלות	**33**	25	18
מפיקדונות בבנקים	**139**	91	86
מפיקדונות בבנקים מרכזיים וממזומנים	**72**	69	42
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**2**	2	2
מאגרות חוב[ב]	**1,015**	683	707
סך כל הכנסות הריבית	**11,346**	10,069	9,552
ב. הוצאות ריבית[א]			
על פיקדונות הציבור	**(1,847)**	(1,329)	(1,224)
על פיקדונות מממשלות	**(4)**	(3)	(4)
על פיקדונות מבנקים	**(29)**	(17)	(15)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**(2)**	(2)	(2)
על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**(574)**	(672)	(781)
סך כל הוצאות הריבית	**(2,456)**	(2,023)	(2,026)
סך הכנסות ריבית, נטו	**8,890**	8,046	7,526
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים[ג]			
מהכנסות ריבית	**7**	(16)	(42)
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב			
זמינות למכירה	**923**	626	638
למסחר	**40**	55	69
מוחזקות לפידיון	**52**	2	-
סך הכל כלול בהכנסות ריבית	**1,015**	683	707

(א) כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.
(ב) כולל ריבית בגין איגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 203 מיליון ש"ח (2017 - 196 מיליון ש"ח, 2016 - 197 מיליון ש"ח).
(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א. ו-ב.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים[א]			
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM[ב]	**2,484**	(1,722)	(213)
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	**2,484**	(1,722)	(213)
א.2. מהשקעה באגרות חוב			
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה[ח]	**61**	160	387
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה[ו][ח]	**(71)**	(45)	(30)
סך הכל מהשקעה באג"ח	**(10)**	115	357
א.3. הפרשי שער, נטו	**(2,246)**	2,501	700
א.4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה[ג][ח]	**239**	128	576
הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה[ז][ח]	**(84)**	(67)	(82)
רווח ממכירת מניות של חברות מוחזקות[ט]	**224**	-	24
דיבידנד ממניות זמינות למכירה	**16**	16	10
הפסדים מחברות מוחזקות	**(1)**	(16)	(18)
סך הכל מהשקעה במניות	**394**	61	510
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	**-**	9	44
סך כל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	**622**	964	1,398
ב. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר[י]			
הפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו[ד]	**(25)**	(74)	(84)
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו[ה]	**85**	29	(32)
סך הכל מפעילויות מסחר[יא]	**60**	(45)	(116)
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	**682**	919	1,282

(א) למעט מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.

(ב) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול נכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) כולל בעיקר רווח ממכירת מניות של הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ ושירותי בנק אוטומטיים בע"מ בסך של 47 מיליון ש"ח ו-25 מיליון ש"ח, בהתאמה (2017 - כולל בעיקר רווח ממכירת קנון בסך של 14 מיליון ש"ח, 2016 - כולל בעיקר רווח ממכירת מניות של ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח).

(ד) מזה חלק הרווחים (הפסדים) בסך (25) מיליון ש"ח (2017 - 23 מיליון ש"ח, 2016 - 8 מיליון ש"ח), הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.

(ה) בשנת 2018 לא היו רווחים (הפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן (2017 - (16) מיליון ש"ח, בשנת 2016 לא היו (רווחים (הפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן).

(ו) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות לאגרות חוב זמינות למכירה בסך 19 מיליון ש"ח (2017 - 3 מיליון ש"ח, 2016 - 3 מיליון ש"ח).

(ז) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות למניות זמינות למכירה בסך 84 מיליון ש"ח (2017 - 62 מיליון ש"ח, 2016 - 33 מיליון ש"ח).

(ח) סווג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.

(ט) כולל בעיקר רווח ממכירת אבגול תעשיות 1953 בע"מ ומימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ בסך 121 מיליון ש"ח ו-96 מיליון ש"ח (בשנת 2017 ו-2016 לא היו רווחים מהותיים).

(י) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

(יא) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה ביאור 2.

ביאור 4 - עמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
ניהול חשבון	**716**	701	715
כרטיסי אשראי	**1,129**	1,075	1,023
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים[ג]	**638**	675	592
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[א]	**265**	257	240
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים[ב]	**85**	75	61
טיפול באשראי	**186**	183	177
הפרשי המרה	**361**	338	327
פעילות סחר חוץ	**121**	128	131
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**12**	14	16
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	**51**	50	47
עמלות מעסקי מימון	**454**	455 [ד]	454 [ד]
עמלות אחרות	**103**	101	104
סך כל העמלות התפעוליות	**4,121**	4,052	3,887

(א) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.
(ב) בעיקר תפעול קופות גמל.
(ג) כולל עמלות מפעילות חיתום.
(ד) סווג מחדש ראה ביאור 1.ג.5.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות[א]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018									
	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	משכנתאות	עסקים קטנים	מסחרי	עסקי	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	בנות בארץ	בנות בחו"ל	סך הכל
	במיליוני ש"ח										
ניהול חשבון	**313**	**1**	**184**	**80**	**27**	**5**	**24**	**1**	**1**	**80**	**716**
כרטיסי אשראי	**142**	**-**	**24**	**2**	**-**	**-**	**3**	**-**	**946**	**12**	**1,129**
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים	**374**	**-**	**40**	**16**	**6**	**1**	**150**	**-**	**16**	**35**	**638**
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	**220**	**5**	**18**	**6**	**-**	**-**	**-**	**-**	**45**	**22**	**316**
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**85**	**-**	**85**
טיפול באשראי	**10**	**6**	**37**	**48**	**20**	**47**	**8**	**-**	**-**	**10**	**186**
הפרשי המרה	**134**	**-**	**91**	**86**	**15**	**2**	**26**	**-**	**-**	**7**	**361**
פעילות סחר חוץ	**3**	**-**	**30**	**64**	**15**	**-**	**7**	**-**	**-**	**2**	**121**
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**1**	**11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**12**
עמלות מעסקי מימון ואחרות	**4**	**-**	**35**	**83**	**115**	**256**	**11**	**13**	**-**	**40**	**557**
סך הכל עמלות משירותים עיקריים	**1,201**	**23**	**459**	**385**	**198**	**311**	**229**	**14**	**1,093**	**208**	**4,121**

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
רווחים ממימוש נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים	**-**	-	1
רווחי הון ממכירת בניינים וציוד	**45**	302[א]	89
הפסדי הון ממכירת בניינים וציוד	**(5)**	(1)	(3)
רווחים מקופות מרכזיות לפיצויים	**8**	41	34
אחרות, נטו	**20**	29	38
סך כל ההכנסות האחרות	**68**	371	159

(א) כולל רווח ממכירת סניף מרכזי תל-אביב בסך כ-265 מיליון ש"ח בשנת 2017.

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
משכורות	**3,199**	3,281[ד]	3,486
הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות[ג]	**40**	-	10
הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה[ד]	**272**	259	281
הטבות לזמן ארוך	**(5)**	(14)	(90)
ביטוח לאומי ומס שכר	**690**	699	769
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים):[א]			
הטבה מוגדרת[ד]	**145**	146	160
הפקדה מוגדרת[ד]	**200**	204	171
הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה[א][ד][ה]	**3**	16	(9)
סך כל המשכורות וההוצאות הנלוות	**4,544**	4,591	4,778
מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	**523**	467	491

(א) ראה ביאור 23, בדבר זכויות עובדים.
(ב) הוצאות בגין הקדמת פרישת עובדים במסגרת תכנית לשינוי מבני בבנק.
(ג) ראה ביאור 23.ח. בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות.
(ד) סווג מחדש, לרבות בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1.כג.3.
(ה) מזה: עלות שירות בגין הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה לשנים 2018, 2017, ו-2016 הינה 10, 11 ו-5 מיליון ש"ח בהתאמה.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הוצאות בגין פנסיה - הטבה מוגדרת והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ללא עלות שירות	**671**	681 [ד]	644 [ד]
שיווק ופרסום	**314**	293	289
ייעוץ מקצועי: משפטיות, ביקורת חשבונות	**290**	302	282
תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'	**160**	155	156
מחשב[א]	**120**	103	115
משרדיות	**53**	58	59
ביטוח	**17**	32 [ד]	21 [ד]
הדרכה והשתלמויות	**17**	25	28
עמלות	**222**	188	162
הפסד בגין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים	**2**	2	1
קנסות לבנק ישראל	**2**	-	-
אחרות[ב]	**356**	324	268 [ג]
סך כל ההוצאות האחרות	**2,224**	2,163	2,025

(א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי ההוצאות השונים.

(ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה ביאור 34ג.

(ג) כולל הכנסה בסך 235 מיליון ש"ח בגין החזר ביטוחי בגין חקירת הרשויות האמריקאיות.

(ד) סווג מחדש, ראה ביאור 5.ג.1, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 3.כ.ג.1, בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח

א. הרכב הסעיף:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
מיסים שוטפים:			
בגין שנת החשבון	**1,491**	2,027 [א]	1,585 [א]
בגין שנים קודמות	**(71)**	(92)	51
סך כל המיסים השוטפים	**1,420**	1,935	1,636
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:			
בגין שנת החשבון	**199**	(285)[א]	(222)[א]
בגין שנים קודמות	**-**	42	303
סך הכל שינויים במיסים הנדחים	**199**	(243)	81
הפרשה למיסים על ההכנסה	**1,619**	1,692	1,717
מזה: הפרשה למיסים בחו"ל	**91**	149	69

(א) סווג מחדש, כמפורט בביאור 13.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

א. הרכב הסעיף (המשך):

הרכב הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינם, כדלקמן:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:	**202**	(254)[א]	(214)[א]
גידול בניכויים מועברים לצרכי מס	**(3)**	-	(8)
השפעת שינויים בחוקי המס	**-**	42	303
שינוי בהפרשה למס נדחה בגין שינוי בנסיבות הגורם לשינוי בשיפוט לגבי יכולת המימוש של נכס מיסים נדחים	**-**	(31)	-
סך כל הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים	**199**	(243)	81

(א) סווג מחדש.

הטבלה אינה כוללת את השפעת המס בגין פריטים מסוימים המוכרים בכל תקופה ישירות בהון. השפעת המס של כל הפריטים שהוכרו ישירות בהון הסתכמה בקיטון בהון של כ-319 מיליון ש"ח בשנת 2018, בגידול בהון של כ-214 מיליון ש"ח בשנת 2017 וגידול בהון של כ-376 מיליון ש"ח בשנת 2016.

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי לבין ההפרשה למיסים:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק	**34.2%**	35.0%	35.9%
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	**1,677**	1,682	1,608
מס (חסכון מס) בגין:			
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל	**(44)**	(5)	32
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל	**(2)**	(6)	(102)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון	**(23)**	(36)	(46)
הוצאות אחרות לא מוכרות	**33**	48	32
הפסדים והפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מיסים נדחים	**(29)**	(13)	(172)
הכנסות חברות מאוחדות בארץ	**-**	-	(41)
שינוי מיסים נדחים עקב שינוי בשיעורי המס	**-**	54	303
מיסים בגין שנים קודמות	**(71)**	(92)	51
שינוי ביתרת הפרשה לנכס מס נדחה	**-**	(31)	-
אחר	**78**	91	52
הפרשה למיסים על ההכנסה	**1,619**	1,692	1,717

ג. שומות מס

1. לבנק שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2014. בסוף שנת 2018 חתם הבנק על הסכם עם רשות המיסים לשנות המס 2012-2014. לחברות בנות מאוחדות עיקריות שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2013.
2. בסוף שנת 2016 הוצאה שומת מע"מ לחברה הבת לאומי קארד. השומה עסקה בעיקרה בחיוב החברה הבת במע"מ בשיעור מלא בגין עמלות שהתקבלו בידיה, בגין עסקאות שבוצעו בין מחזיקי כרטיסי אשראי שהנפיקה החברה לבין בתי עסק בחו"ל לתקופות חיוב מחודש ינואר 2012 ועד לחודש אוגוסט 2016. החברה הבת חלקה על השומה ולפיכך הגישה השגה על כך בחודש מרס 2017. ביום 8 במרס 2018 נתקבלו בידי החברה החלטה בעניין ההשגה ושומת מע"מ מעודכנת (להלן - "השומה המעודכנת"). במסגרת ההחלטה, מע"מ דחה את טענות החברה הבת שהועלו במסגרת ההשגה, סכום החיוב בשומה המעודכנת, כולל ריבית והצמדה, עומד על 86 מיליון ש"ח. עמדת החברה הבת, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, היא כי אין לחייבה במס על פי השומה וביום 31 בינואר 2019 הגישה החברה הבת כתב ערעור על ההחלטה בהשגה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו.
להערכת הקבוצה קיימות בדוחות הכספיים הפרשות מתאימות.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים:

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	שיעור מס ממוצע 2018 באחוזים
	במיליוני ש"ח						
נכסי מיסים נדחים							
מהפרשה להפסדי אשראי	1,249 (ג)	64	-	-	5	1,318	34%
מהפרשה לחופשה ולמענקים	383	(129)	-	-	3	257	31%
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית	3,754	85	-	(609)	1	3,231	34%
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	19	2	-	-	2	23	28%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	260	(60)	-	-	-	200	20%
מניירות ערך	49	(164)	-	208	4	97	25%
רכוש קבוע וחכירות	2	1	-	-	-	3	21%
אחרים מפריטים לא כספיים	75	(10)	-	-	-	65	17%
יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו	5,791	(211)	-	(401)	15	5,194	
הפרשה לנכס מס נדחה	(227)	65	-	-	-	(162)	
יתרת נכסי מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים	5,564	(146)	-	(401)	15	5,032	
יתרות הניתנות לקיזוז(א)	(114)	-	-	-	-	(174)	
יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה	5,450	-	-	-	-	4,858	
התחייבות מיסים נדחים							
בגין השקעות בחברות מוחזקות	(141)	(44)	-	-	-	(185)	14%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	-	-	-	-	-	-	-
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	(105)	(17)	-	-	(3)	(125)	25%
אחרים מפריטים כספיים	(17)	(1)	-	-	-	(18)	34%
אחר מפריטים לא כספיים	(18)	9	-	-	-	(9)	17%
יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו	(281)	(53)	-	-	(3)	(337)	
יתרות הניתנות לקיזוז(א)	(114)	-	-	-	-	(174)	
יתרת התחייבויות למיסים נדחים	(167)	-	-	-	-	(163)	
יתרת מיסים נדחים, נטו	5,283	(199)	-	(401)	12	4,695 (ב)	

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.
(ב) כולל יתרת מיסים נדחים שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 73 מיליון ש"ח. למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ג) סווג מחדש, כמפורט בביאור 13.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים (המשך):

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	שיעור מס ממוצע 2017 באחוזים
	במיליוני ש"ח						
נכסי מיסים נדחים							
מהפרשה להפסדי אשראי[ב]	1,237	37	(18)	-	(7)	1,249	34%
מהפרשה לחופשה ולמענקים	398	(1)	(11)	-	(3)	383	32%
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית	3,208	157	(9)	402	(4)	3,754	34%
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	25	4	(8)	-	(2)	19	28%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	429	(169)	-	-	-	260	25%
מפעילות בחו"ל	5	(5)	-	-	-	-	-
מניירות ערך	49	96	(8)	(83)	(5)	49	22%
רכוש קבוע וחכירות	7	(5)	-	-	-	2	24%
אחר מפריטים לא כספיים	75	11	(9)	-	(2)	75	19%
יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו	5,433	125	(63)	319	(23)	5,791	
הפרשה למיסים נדחים	(427)	200	-	-	-	(227)	
יתרת נכס מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים	5,006	325	(63)	319	(23)	5,564	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(84)	-	-	-	-	(114)	
יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה	4,922	-	-	-	-	5,450	
התחייבות מיסים נדחים							
בגין השקעות בחברות מוחזקות	(98)	(43)	-	-	-	(141)	15%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	(4)	4	-	-	-	-	-
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	(122)	(9)	21	-	5	(105)	25%
אחרים מפריטים כספיים	(19)	2	-	-	-	(17)	34%
אחר מפריטים לא כספיים	(24)	6	-	-	-	(18)	21%
יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו	(267)	(40)	21	-	5	(281)	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(84)	-	-	-	-	(114)	
יתרת התחייבויות למיסים נדחים	(183)	-	-	-	-	(167)	
יתרת מיסים נדחים, נטו	4,739	285	(42)	319	(18)	5,283	

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.
(ב) סווג מחדש, כמפורט בביאור 13.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ה. מיסים נדחים

בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017, הבנק הכיר בקיטון נטו בהפרשה לנכס מס נדחה בסך של כ-31 מיליון ש"ח, בהתבסס על הערכת ההנהלה לגבי סכום נכסי המיסים הנדחים, שסביר יותר מאשר לא, כי ימומשו.

ו. התחייבויות מיסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות מקומיות

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעת הבנק בחברות בנות מקומיות, שהנה קבועה במהותה. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של החברות הבנות.

ז. הפסדים מועברים וזיכויים לצרכי מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
	נכסי מיסים נדחים	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים, נטו	יתרת הפסד	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בישראל	**2**	**(2)**	**-**	**5**	**-**
חברות בנות בחו"ל	**37**	**(33)**	**4**	**109**	**2019**
זיכויי מס					
הבנק	**161**	**(127)**	**34**	**-**	**-**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
	נכסי מיסים נדחים	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים, נטו	יתרת הפסד	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בחו"ל	29	(27)	2	85	2018
זיכויי מס					
הבנק	230	(199)	31	-	-

בחברות מאוחדות מסוימות מחוץ לישראל הפסדים וניכויים אחרים בסך כ-75 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 כ-72 מיליון ש"ח) שנתבעו לצורך מס ואשר בגינם לא נרשמו מיסים נדחים, כיון שלהערכת הקבוצה אין זה צפוי כי תהיה בעתיד הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל את הטבות המס. ניצול סכומים אלה בעתיד יתאפשר במידה ולחברות המאוחדות בהן נרשמו הסכומים תהיה הכנסה חייבת במס.

ח. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק נחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ברשומות.

ט. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המיסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010).

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית - ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

לעניין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

חובות פגומים שאינם גדולים - ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית - אינה מוכרת לצרכי מס.

י. הסכם פשרה בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים מאוגוסט 1987, המסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל. הסכם זה בתוקף עד למועד שבו יודיע אחד הצדדים (שנה מראש) על כוונתו להציע שינויים בהסכם.

יא. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005, מיום 29 ביוני 2014 ומיום 30 בדצמבר 2018, רשאי הבנק לקזז סכומי מס בתנאים מסוימים במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על חברות בנות בחו"ל. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושבגינם לא נכלל במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2018 הינם כ-15 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2017 כ-24 מיליון דולר). סכום מס מקסימלי הניתן לקיזוז בשנה הינו בין 5 ל-8 מיליון דולר.

יב. ככלל, הבנק, בתיאום עם רשויות המס, ממוסה על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

יג. שינויי חקיקה בתחום המס

ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25%, בתוקף משנת 2016 ואילך. ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. בהתאם לכך, השפעת השינויים המתוארים לעיל בשיעורי מס החברות על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 התבטאה בקיטון ביתרות המיסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-380 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של כ-303 מיליון ש"ח הוכר כנגד הוצאות מיסים נדחים וסך של כ-77 מיליון ש"ח הוכר כנגד הון.

טבלת שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן טבלת שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים:

שנה	שיעור מס שכר ורווח	שיעור מס חברות	שיעור מס כולל	הערות
2016	17.00%	25.00%	35.90%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2016
2017	17.00%	24.00%	35.04%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2017
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2018

ביום 22 בדצמבר 2017, חתם נשיא ארה"ב על רפורמה במס (Tax Cuts and Jobs Act). במסגרת הרפורמה הופחת שיעור מס החברות הפדרלי בארצות הברית מ-35% ל-21%, עבור שנות מס המתחילות מ-2018. יתרת המיסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2017 בחברת הבת המאוחדת בנק לאומי ארצות הברית (BLUSA) מחושבת בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. השפעת השינוי בשיעור מס החברות בארצות הברית המתואר לעיל על הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2017 אינה מהותית.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

א. רווח בסיסי המיוחס לבעלי מניות

חישוב הרווח הבסיסי למניה מתבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017[א]	2016
	במיליוני ש"ח		
רווח בסיסי			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**3,257**	3,172	2,791
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)			
יתרה לתחילת התקופה	**1,523,516**	1,522,965	1,473,798
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שמומשו והנפקת מניות	**417**	176	38,528
השפעה משוקללת בגין רכישה עצמית של מניות	**(10,931)**	-	-
ממוצע משוקלל של מספר המניות	**1,513,002**	1,523,141	1,512,326
רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)	**2.15**	2.08	1.85

ב. רווח מדולל למניה

חישוב הרווח המדולל למניה של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות, באופן הבא:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017[א]	2016
	במיליוני ש"ח		
רווח מדולל			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**3,257**	3,172	2,791
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)			
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה	**1,513,002**	1,523,141	1,512,326
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שטרם מומשו	**788**	1,346	1,035
ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא	**1,513,790**	1,524,487	1,513,361
רווח מדולל למניה (בשקלים חדשים)	**2.15**	2.08	1.84

(א) סווג מחדש.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018						
	רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום[א], נטו לאחר השפעת גידורים[ב]	חלק הבנק ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך הכל	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
	במיליוני ש"ח						
יתרה ליום 1 בינואר 2016	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)
שינוי נטו במהלך השנה	(153)	(12)	(20)	(679)	(864)	-	(864)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	(86)	(79)	18	(2,169)	(2,316)	(4)	(2,312)
שינוי נטו במהלך השנה[ג]	161	(116)	(3)	(781)	(739)	-	(739)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	75	(195)	15	(2,950)	(3,055)	(4)	(3,051)
שינוי נטו במהלך השנה[ד]	**(408)**	**110**	**17**	**1,187**	**906**	**18**	**888**
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**(13)**	**-**	**-**	**(13)**	**(44)**	**31**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	**(333)**	**(98)**	**32**	**(1,763)**	**(2,162)**	**(30)**	**(2,132)**

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) לרבות בגין סיווגים ביתרות בהון בין רווח כולל אחר לעודפים. ראה דוח על השינויים בהון.

(ד) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף, ראה ביאור 36.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2018			2017			2016		
	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
	במיליוני ש"ח								
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:									
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:									
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	**(475)**	**162**	**(313)**	435	(152)	283	570	(194)	376
(רווחים) בגין ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[א]	**(145)**	**50**	**(95)**	(176)	62	(114)	(851)	322	(529)
שינוי נטו במהלך השנה	**(620)**	**212**	**(408)**	259	(90)	169	(281)	128	(153)
התאמות מתרגום[ב]:									
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**229**	**-**	**229**	(284)	-	(284)	(9)	-	(9)
גידורים[ג]	**(182)**	**63**	**(119)**	245	(87)	158	(2)	(1)	(3)
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(20)**	**7**	**(13)**	-	-	-	-	-	-
שינוי נטו במהלך השנה	**27**	**70**	**97**	(39)	(87)	(126)	(11)	(1)	(12)
חלק הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	**21**	**(4)**	**17**	(10)	7	(3)	(20)	-	(20)
שינוי נטו במהלך השנה	**21**	**(4)**	**17**	(10)	7	(3)	(20)	-	(20)
הטבות לעובדים[ה]:									
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה	**1,434**	**(485)**	**949**	(1,512)	519	(993)	(1,241)	361	(880)
רווחים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[ד]	**362**	**(124)**	**238**	335	(117)	218	313	(112)	201
שינוי נטו במהלך השנה	**1,796**	**(609)**	**1,187**	(1,177)	402	(775)	(928)	249	(679)
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה	**1,224**	**(331)**	**893**	(967)	232	(735)	(1,240)	376	(864)
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(24)**	**(2)**	**(26)**	-	-	-	-	-	-
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק									
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה	**1,248**	**(329)**	**919**	(967)	232	(735)	(1,240)	376	(864)

(א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית.
(ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
(ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
(ד) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף משכורות והוצאות נלוות. פירוט נוסף ראה בביאור 23 - זכויות עובדים.
(ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף, ראה ביאור 36.

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים	**68,206**	73,082
פיקדונות בבנקים מסחריים[א]	**13,248**	8,985
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ג]	**(35)**	-
סך הכל[ב]	**81,419**	82,067
מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים[ג]	**74,265**	78,840

(א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
(ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 4,949 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 1,635 מיליון ש"ח).
(ג) למידע נוסף ראה ביאור 36.

הערה: בדבר שיעבודים ראה ביאור 27.

ביאור 12 - ניירות ערך

	31 בדצמבר									
	2018				2017					
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב המוחזקות לפדיון:										
של ממשלת ישראל	**2,334**	**2,334**	**14**	**(3)**	**2,345**	35	35	-	-	35
מגובי משכנתאות (MBS)	**1,596**	**1,596**	**4**	**(17)**	**1,583**	353	353	1	(7)	347
של אחרים זרים	**946**	**946**	**-**	**(15)**	**931**	478	478	10	(2)	486
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	**4,876**	**4,876**	**18**	**(35)**	**4,859**	866	866	11	(9)	868

ראה הערות בעמוד 150.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

	31 בדצמבר									
	2018				2017					
			רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר			
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים	הפסדים	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים	הפסדים	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
ניירות ערך זמינים למכירה:										
אגרות חוב -										
של ממשלת ישראל	**30,573**	**30,783**	**40**	**(250)**	**30,573**	36,633	36,516	156	(39)	36,633
של ממשלות זרות	**5,904**	**5,898**	**13**	**(7)**	**5,904**	10,755	10,768	3	(16)	10,755
של מוסדות פיננסיים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	11	11	-	-	11
של מוסדות פיננסיים זרים	**9,707**	**9,803**	**13**	**(109)**	**9,707**	9,653	9,627	44	(18)	9,653
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**9,433**	**9,608**	**15**	**(190)**	**9,433**	8,529	8,595	11	(77)	8,529
של אחרים בישראל	**242**	**241**	**3**	**(2)**	**242**	70	66	4	-	70
של אחרים זרים	**3,517**	**3,580**	**12**	**(75)**	**3,517**	2,352	2,349	18	(15)	2,352
סך הכל אגרות חוב	**59,376**	**59,913**	**96**	**(633)**	**59,376**	68,003	67,932	236	(165)	68,003
מניות וקרנות[ב]	**3,556**	**3,513**	**100**	**(57)**	**3,556**	2,927	2,852	97	(22)	2,927
סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה[ו]	**62,932**	**63,426**	**196[ג]**	**(690)[ג]**	**62,932**	70,930	70,784	333[ג]	(187)[ג]	70,930

ראה הערות בעמוד 150.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

	31 בדצמבר									
	2018				2017					
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
ניירות ערך למסחר:										
אגרות חוב -										
של ממשלת ישראל	**5,677**	**5,680**	**4**	**(7)**	**5,677**	3,204	3,185	19	-	3,204
של ממשלות זרות	**52**	**53**	**-**	**(1)**	**52**	82	83	-	(1)	82
של מוסדות פיננסיים בישראל	**119**	**120**	**-**	**(1)**	**119**	90	89	1	-	90
של מוסדות פיננסיים זרים	**132**	**137**	**-**	**(5)**	**132**	142	142	1	(1)	142
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**271**	**272**	**1**	**(2)**	**271**	268	267	2	(1)	268
של אחרים בישראל	**290**	**298**	**-**	**(8)**	**290**	111	107	4	-	111
של אחרים זרים	**220**	**225**	**-**	**(5)**	**220**	299	298	3	(2)	299
סך הכל אגרות חוב	**6,761**	**6,785**	**5**	**(29)**	**6,761**	4,196	4,171	30	(5)	4,196
מניות וקרנות	**2**	**2**	**-**	**-**	**2**	1,307	1,323	1	(17)	1,307
סך כל ניירות הערך למסחר	**6,763**	**6,787**	**5**[ד]	**(29)**[ד]	**6,763**	5,503	5,494	31[ד]	(22)[ד]	5,503
סך כל ניירות הערך[ה]	**74,571**	**75,089**	**219**	**(754)**	**74,554**	77,299	77,144	375	(218)	77,301

הערות:

(א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(ב) כולל מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך 1,079 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 991 מיליון ש"ח).

(ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.

(ד) נזקפו לדוח רווח והפסד אך טרם מומשו.

(ה) כולל אג"ח פגומות צוברות ריבית ב-31 בדצמבר 2018 בסך 8 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 7 מיליון ש"ח).

(ו) סך של 9.7 מיליארד ש"ח מתוך סך הכל ניירות ערך במט"ח הינם Sovereign and Agencies (SSA), (בשנת 2017 - 9.1 מיליארד ש"ח).

הערות כלליות:

ניירות ערך שהושאלו בסך 109 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 215 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור.

ניירות ערך ששועבדו למלווים הסתכמו בסך 2,989 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 6,377 מיליון ש"ח).

לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה ביאורים 2 ו-3.

ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות שהנפיקה את נייר הערך.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין עלות מופחתת והפסדים שטרם הוכרו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב מוחזקות לפדיון הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם הוכר

	31 בדצמבר 2018									
	פחות מ-12 חודשים[א]					12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				
	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	**694**	**3**	**-**	**-**	**3**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
מגובי משכנתאות (MBS)	**465**	**4**	**-**	**-**	**4**	**285**	**13**	**-**	**-**	**13**
של אחרים זרים	**179**	**2**	**-**	**-**	**2**	**293**	**13**	**-**	**-**	**13**
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	**1,338**	**9**	**-**	**-**	**9**	**578**	**26**	**-**	**-**	**26**

	31 בדצמבר 2017									
	פחות מ-12 חודשים[א]					12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				
	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מגובי משכנתאות (MBS)	41	-[ו]	-	-	-	203	7	-	-	7
של אחרים זרים	-	-	-	-	-	79	2	-	-	2
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	41	-	-	-	-	282	9	-	-	9

ראה הערות בעמוד הבא.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומש

	31 בדצמבר 2018									
	פחות מ-12 חודשים[א][ז]					12 חודשים ומעלה[ב][ז]				
		הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו			
	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	**23,891**	**231**	**-**	**-**	**231**	**818**	**19**	**-**	**-**	**19**
של ממשלות זרות	**2,679**	**5**	**-**	**-**	**5**	**153**	**2**	**-**	**-**	**2**
של מוסדות פיננסיים זרים	**3,641**	**80**	**-**	**-**	**80**	**1,275**	**29**	**-**	**-**	**29**
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**2,378**	**30**	**-**	**-**	**30**	**5,293**	**160**	**-**	**-**	**160**
של אחרים בישראל	**103**	**2**	**-**	**-**	**2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של אחרים זרים	**1,516**	**46**	**-**	**-**	**46**	**896**	**29**	**-**	**-**	**29**
מניות וקרנות	**680**	**43**	**2**	**-**	**45**	**35**	**12**	**-**	**-**	**12**
סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה	**34,888**	**437**	**2**	**-**	**439**	**8,470**	**251**	**-**	**-**	**251**

	31 בדצמבר 2017									
	פחות מ-12 חודשים[א][ז]					12 חודשים ומעלה[ב][ז]				
		הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו			
	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	1,172	4	-	-	4	2,227	35	-	-	35
של ממשלות זרות	7,846	16	-	-	16	-	-	-	-	-
של מוסדות פיננסיים זרים	5,915	17	-	-	17	16	1	-	-	1
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	4,491	28	-	-	28	2,010	49	-	-	49
של אחרים בישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
של אחרים זרים	1,233	15	-	-	15	-	-	-	-	-
מניות וקרנות	634	18	-	-	18	93	4	-	-	4
סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה	21,291	98	-	-	98	4,346	89	-	-	89

(א) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
(ב) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
(ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
(ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.
(ז) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומשו

	31 בדצמבר 2018					
	פחות מ-12 חודשים		12 חודשים ומעלה		סך הכל	
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח					
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)	**209**	**(4)**	**1,899**	**(54)**	**2,108**	**(58)**
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO, REMIC ו-STRIPPED MBS)	**1,017**	**(10)**	**2,454**	**(87)**	**3,471**	**(97)**
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)	**1,152**	**(16)**	**940**	**(19)**	**2,092**	**(35)**
סך הכל	**2,378**	**(30)**	**5,293**	**(160)**	**7,671**	**(190)**

	31 בדצמבר 2017					
	פחות מ-12 חודשים		12 חודשים ומעלה		סך הכל	
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח					
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)[ב]	1,060	(10)	920	(18)	1,980	(28)
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO, REMIC ו-STRIPPED MBS)	1,833	(8)	1,090	(31)	2,923	(39)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)[ב]	1,598	(10)	-	-	1,598	(10)
סך הכל	4,491	(28)	2,010	(49)	6,501	(77)

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך לפדיון מגובי משכנתאות

	31 בדצמבר							
	2018			2017				
	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)								
אגרות חוב לפדיון מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)	**1,280**	**4**	**(4)**	**1,280**	-	-	-	-
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA	**1,100**	**4**	**(3)**	**1,101**	-	-	-	-
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**180**	**-**	**(1)**	**179**	-	-	-	-
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**316**	**-**	**(13)**	**303**	353	1	(7)	347
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או GNMA, או בערבותם	**134**	**-**	**(8)**	**126**	169	-	(6)	163
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)	**1,596**	**4**	**(17)**	**1,583**	353	1	(7)	347
סך כל ניירות ערך לפדיון מגובי משכנתאות	**1,596**	**4**	**(17)**	**1,583**	353	1	(7)	347

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

	31 בדצמבר							
	2018				2017			
		רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]		
	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)								
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)[ב]	**2,956**	**5**	**(58)**	**2,903**	2,286	1	(28)	2,259
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA	**460**	**-**	**(1)**	**459**	326	-	(8)	318
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**2,496**	**5**	**(57)**	**2,444**	1,960	1	(20)	1,941
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**4,398**	**10**	**(97)**	**4,311**	3,960	4	(39)	3,925
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם	**4,156**	**9**	**(97)**	**4,068**	3,800	3	(39)	3,764
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)	**7,354**	**15**	**(155)**	**7,214**	6,246	5	(67)	6,184
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)[ב]	**2,254**	**-**	**(35)**	**2,219**	2,349	6	(10)	2,345
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - אגרות חוב מסוג CLO	**1,547**	**-**	**(21)**	**1,526**	1,599	6	(2)	1,603
אשראי שאינו לאנשים פרטיים - ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של SBA	**648**	**-**	**(14)**	**634**	750	-	(8)	742
סך כל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים	**9,608**	**15**	**(190)**	**9,433**	8,595	11	(77)	8,529

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר נטו לאחר השפעת המס.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (המשך)

	31 בדצמבר							
	2018			2017				
	עלות מופחתת	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	עלות מופחתת	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)								
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)	**4**	**-**	**-**	**4**	4	-	-	4
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**4**	**-**	**-**	**4**	4	-	-	4
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**49**	**-**	**(1)**	**48**	54	-	-	54
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)	**53**	**-**	**(1)**	**52**	58	-	-	58
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)	**219**	**1**	**(1)**	**219**	209	2	(1)	210
סך כל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים	**272**	**1**	**(2)**	**271**	267	2	(1)	268

(א) רווחים (הפסדים) שנזקפו לדוח רווח והפסד.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

סיווג מחדש של יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים

יצוין כי, בהמשך להטמעת מערכת ייעודית לטיפול בחובות בעייתיים, בוצע במהלך 2018 פיתוח לזיהוי ממוכן טוב יותר של חובות שאורגנו מחדש חלף חובות תקינים או בעייתיים, ובעקבותיו עדכן הבנק את סכום החובות שאורגנו מחדש.

בעקבות האמור, במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים, סווגו מחדש יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים, ליום 31 בדצמבר 2017 מחובות לא בעייתיים לחובות בעייתיים. בגין אשראי ברוטו לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) סווג סך של 282 מיליון ש"ח ובגין אשראי ברוטו לעסקים קטנים סווג סך של 273 מיליון ש"ח.

סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לאנשים פרטיים עמד על 265 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-205 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-60 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים). סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לעסקים קטנים עמד על 317 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-209 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-108 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים).

יצוין גם כי כתוצאה מכך, במהלך הרבעון הראשון של השנה עודכנה ההפרשה להפסדי אשראי. השפעת עדכון זה על התוצאות הכספיות לשנה ולרבעון הראשון של השנה אינה מהותית.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א], אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	31 בדצמבר 2018					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	120,192	31	901	121,124	15,091	136,215
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	44,746	80,859	36,006	161,611	673	162,284
[1]מזה: לפי עומק פיגור	913 [ג]	80,432	-	81,345	-	81,345
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(655)	-	(7,555)	(8,210)	(35)	(8,245)
סך הכל חובות[א][2]	164,283	80,890	29,352	274,525	15,729	290,254
[2]מזה:						
חובות בארגון מחדש	1,318	-	345	1,663	-	1,663
חובות פגומים אחרים	1,063	31	39	1,133	-	1,133
סך הכל חובות פגומים	2,381	31	384	2,796	-	2,796
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	120	862	72	1,054	-	1,054
חובות בעייתיים אחרים	2,585	-	519	3,104	-	3,104
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(7)	-	(361)	(368)	-	(368)
סך הכל חובות בעייתיים	5,079	893	614	6,586	-	6,586
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	1,750	5	87	1,842	3	1,845
שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	517	474	687	1,678	-	1,678
[3]מזה: לפי עומק פיגור	-	473 [ב]	-	473	-	473
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(11)	-	(157)	(168)	-	(168)
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	2,256	479	617	3,352	3	3,355
[4]מזה: בגין חובות פגומים	459	4	150	613	-	613

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 295 מיליון ש"ח.
(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א], אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	31 בדצמבר 2017					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[ד]	דיור	פרטי אחר[ד]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	113,120	29	1,018	114,167	11,457	125,624
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	43,344	77,928	35,726	156,998	1,122	158,120
[1]מזה: לפי עומק פיגור	1,066 [ג]	77,465	-	78,531	-	78,531
סך הכל חובות[א][2]	156,464	77,957	36,744	271,165	12,579	283,744
[2]מזה:						
חובות בארגון מחדש	1,753	-	339	2,092	-	2,092
חובות פגומים אחרים	1,296	29	38	1,363	-	1,363
סך הכל חובות פגומים	3,049	29	377	3,455	-	3,455
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	79	722	85	886	-	886
חובות בעייתיים אחרים	2,545	-	477	3,022	-	3,022
סך הכל חובות בעייתיים	5,673	751	939	7,363	-	7,363
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	1,604	5	75	1,684	3	1,687
שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	458	445	626	1,529	-	1,529
[3]מזה: לפי עומק פיגור	-	443 [ב]	-	443	-	443
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	2,062	450	701	3,213	3	3,216
[4]מזה: בגין חובות פגומים	447	5 [ד]	61	513	-	513

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 283 מיליון ש"ח.
(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) סווג מחדש, לרבות סיווג מחדש המפורט בעמוד 156 ובגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	**2,510**	**450**	**737**	**3,697**	**3**	**3,700**
שינויים שנזקפו להון[א]	**21**	**-**	**-**	**21**	**-**	**21**
יתרה ליום 1 בינואר 2018	**2,531**	**450**	**737**	**3,718**	**3**	**3,721**
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**247**	**32**	**240**	**519**	**-**	**519**
מחיקות חשבונאיות	**(785)**	**(4)**	**(491)**	**(1,280)**	**-**	**(1,280)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**699**	**-**	**325**	**1,024**	**-**	**1,024**
מחיקות חשבונאיות נטו	**(86)**	**(4)**	**(166)**	**(256)**	**-**	**(256)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**16**	**1**	**(1)**	**16**	**-**	**16**
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ב]	**(11)**	**-**	**(173)**	**(184)**	**-**	**(184)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	**2,697**	**479**	**637**	**3,813**	**3**	**3,816**
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	**441**	**-**	**20**	**461**	**-**	**461**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[ג]	דיור	פרטי אחר[ג]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,708	473	778	3,959	1	3,960
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(4)	(13)	187	170	2	172
מחיקות חשבונאיות	(852)	(9)	(593)	(1,454)	-	(1,454)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	678	-	364	1,042	-	1,042
מחיקות חשבונאיות נטו	(174)	(9)	(229)	(412)	-	(412)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(20)	(1)	1	(20)	-	(20)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,510	450	737	3,697	3	3,700
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	448	-	36	484	-	484

(א) השפעת היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי 9 בחברות בנות בחו"ל.
(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ג) סווג מחדש, כמפורט בעמוד 156 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[א]	דיור	פרטי אחר[א]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,018	513	622	4,153	3	4,156
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(571)	(9)	457	(123)	(2)	(125)
מחיקות חשבונאיות	(580)	(31)	(701)	(1,312)	-	(1,312)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	843	-	400	1,243	-	1,243
מחיקות חשבונאיות נטו	263	(31)	(301)	(69)	-	(69)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(2)	-	-	(2)	-	(2)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,708	473	778	3,959	1	3,960
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	452	-	36	488	-	488

(א) סווג מחדש, כמפורט בעמוד 156 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 14 - אשראי לממשלות

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
אשראי לממשלה	**75**	130
אשראי לממשלות זרות	**707**	585
סך כל האשראי לממשלות	**782**	715

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב של חברות כלולות

	31 בדצמבר	
	2018[ב]	2017
	במיליוני ש"ח	
סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטין)	**630**	807
מזה - רווחים שנצברו ממועד הרכישה	**238**	361
סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:		
התאמות בגין חברות כלולות	**(25)**	(46)
פרטים בדבר מוניטין:		
הסכום המקורי, נטו	**171** [א]	208 [א]
יתרה להפחתה	**161**	189

פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות:

	31 בדצמבר			
	2018		2017	
	ערך בספרים	שווי שוק	ערך בספרים	שווי שוק
	במיליוני ש"ח			
אבגול תעשיות 1953 בע"מ	-	-	113	189

ב. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018[ב]	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות	**39**	94	69
הפרשה למיסים נדחים	**(3)**	(2)	(3)
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	**36**	92	66

(א) ייחוס תמורת הרכישה לנכסים ולהתחייבויות הנרכשים על ידי חברת הבת מסתיים לאחר מועד הדיווח.
(ב) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

חברות בת מאוחדות[א]

שם החברה	פרטים על החברה	31 בדצמבר 2018 חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים %	2017	2018 חלק בזכויות בהצבעה	2017
בישראל					
לאומי פרטנרס בע"מ[ג]	שירותים עסקיים ופיננסים	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי-טק בע"מ[ד]	ליווי פיננסי לחברות היי-טק	**99.6**	99.6	**99.8**	99.8
לאומי קארד בע"מ[ח]	מתן שירות כרטיסי אשראי	**80.0**	80.0	**80.0**	80.0
לאומי שירותי שוק ההון בע"מ	שרותי תפעול קופות גמל וקרנות נאמנות	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ	החזקות פיננסיות	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
בחוץ לארץ					
בנק לאומי לישראל קורפוריישן[ז]	חברת החזקות - רשומה בארה"ב	**84.7**	100.0	**84.7**	100.0
בנק לאומי ארה"ב[ה]	עסקי בנק כללי - רשומה בארה"ב	**84.6**	99.9	**84.6**	99.9
בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי	עסקי בנק כללי - רשומה בבריטניה	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי רי לימיטד	ביטוח - רשומה באיי התעלה	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי רומניה ס.א.	עסקי בנק כללי - רשומה ברומניה	**99.9**	99.9	**99.9**	99.9

(א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין ההשקעות האמורות.

(ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון.

(ג) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 161 מיליון ש"ח (2017 - 158 מיליון ש"ח).

(ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח (2017 - 82 מיליון ש"ח).

(ה) בנק לאומי ארה"ב ובנק לאומי לישראל קורפוריישן הינן חברות שמטבע הפעילות שלהן שונה מהשקל. ראה ביאור 1.ד. במהלך 2018 הושלמה עסקה למכירת כ-15% ממניות החברה. למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ו) סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

(ז) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ח) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ד. פרטים על חברות בנות שהוצאו מאיחוד

ביום 17 באפריל 2018 הושלמה העסקה בין הבנק והרמטיק למכירת 75% ממניות החברה לנאמנות. כתוצאה מאיבוד השליטה הכיר הבנק ברווח בסך 7 מיליון ש"ח.

2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
השקעה במניות לפי שווי מאזני		השקעות הוניות אחרות[ב]		תרומה לרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		רווח (הפסד) כולל אחר		ערבויות עבור החברה לטובת גופים שמחוץ לקבוצה	
במיליוני ש"ח									
1,783	1,598	**1,065**	1,057	**168**	174	**17**	(6)	**714**	515
1,014	1,002	**–**	–	**12**	2	**–**	–	**–**	3
1,513	1,514	**–**	–	**185**	117	**(19)**	–	**–**	–
49	49	**–**	–	**–**[ו]	–[ו]	**–**	–	**–**	–
764	597	**–**	–	**–**[ו]	13	**–**	–	**–**	–
19	339	**–**	–	**(6)**	4	**6**	(36)	**–**	–
2,582	2,333	**–**	–	**203**	126	**154**	(212)	**7**	7
1,033	968	**257**	215	**86**	48	**(6)**	3	**–**	–
65	69	**–**	–	**18**	(4)	**–**	–	**–**	–
182	163	**–**	–	**21**	14	**–**	–	**–**	–

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

	בניינים ומקרקעין[א]	ציוד, ריהוט וכלי רכב	עלויות תוכנה	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
עלות נכסים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	3,301	3,944	4,616	11,861
תוספות	36	104	429	569
גריעות	(136)	(148)	(69)	(353)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(11)	(3)	(24)	(38)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	3,190	3,897	4,952	12,039
תוספות	**56**	**154**	**524**	**734**
גריעות	**(191)**	**(95)**	**(121)**	**(407)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**8**	**2**	**18**	**28**
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה	**(54)**	**(311)**	**(858)**	**(1,223)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	**3,009**	**3,647**	**4,515**	**11,171**
פחת והפסדים מירידת ערך				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	1,900	3,001	3,813	8,714
פחת לשנה	72	150	430	652
הפסד מירידת ערך	7	2	1	10
גריעות	(108)	(144)	(64)	(316)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(2)	(1)	(4)	(7)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	1,869	3,008	4,176	9,053
פחת לשנה	**69**	**140**	**363**	**572**
הפסד מירידת ערך	**-**	**-**	**-**	**-**
גריעות	**(154)**	**(88)**	**(118)**	**(360)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**1**	**1**	**8**	**10**
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה	**(44)**	**(260)**	**(653)**	**(957)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	**1,741**	**2,801**	**3,776**	**8,318**
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2016	1,401	943	803	3,147
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2017	1,321	889	776	2,986
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2018[ב]	**1,268**	**846**	**739**	**2,853**

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) לרבות הוצאות שהוונו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 406 מיליון ש"ח (2017 - 413 מיליון ש"ח).

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

ב. שיעור הפחת הממוצע

	31 בדצמבר	
	2018	2017
בניינים ומקרקעין	**2.69%**	2.42%
ציוד, ריהוט וכלי רכב	**14.02%**	13.55%
עלויות תוכנה	**21.58%**	23.69%

ג. הקבוצה הינה בעלת זכויות בדרך של שכירות או חכירה מהוונת במקרקעין ובציוד, לתקופה של מ-1 עד 99 שנים מתאריך המאזן בסכום (לאחר פחת) של 137 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 140 מיליון ש"ח). יתרת תקופת החכירה המהוונת המקסימלית הינה כ-80 שנים.

ד. בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 40 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 51 מיליון ש"ח).

ה. נכסים בסך 127 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 160 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק בלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישומם הינן העדר הסדר רישום מקרקעין באזור ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.

ו. היתרה המאזנית של בניינים וציוד העומדים למכירה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2018 בסך 23 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - בסך 46 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה, מעבר להפרשות שנעשו בגינם.

ז. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון חלק מהבניינים על קרקע חכורה.

ביאור 17 - נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין

א. נכסים בלתי מוחשיים

	מוניטין	תיקי ניירות ערך לקוחות	סך הכל
	במיליוני ש"ח		
עלות			
ליום 31 בדצמבר 2016	274	83	357
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(1)	-	(1)
גריעה בגין פירוק מרצון של חברה מוחזקת	(257)	(83)	(340)
ליום 31 בדצמבר 2017	16	-	16
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**1**	**-**	**1**
ליום 31 בדצמבר 2018	**17**	**-**	**17**
הפחתות והפסדים מירידת ערך			
ליום 31 בדצמבר 2016	257	83	340
הפחתה לשנה	-	-	-
גריעה בגין פירוק מרצון של חברה מוחזקת	(257)	(83)	(340)
ליום 31 בדצמבר 2017	-	-	-
הפחתה לשנה	**-**	**-**	**-**
ליום 31 בדצמבר 2018	**-**	**-**	**-**
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2018	**17**	**-**	**17**
הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר 2016	17	-	17
ליום 31 בדצמבר 2017	16	-	16
ליום 31 בדצמבר 2018	**17**	**-**	**17**

ביאור 17 - נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין (המשך)

ב. מוניטין

תנועה במוניטין לפי מגזרי פעילות פיקוחיים ולפי גישת הנהלה

	פעילות חו"ל אחר
	במיליוני ש"ח
ליום 31 בדצמבר 2016	17
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(1)
ליום 31 בדצמבר 2017	16
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**1**
ליום 31 בדצמבר 2018	**17**

ביאור 18 - נכסים אחרים

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
מיסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8(ד)	**4,858**	5,450 [ג]
עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות	**62**	74 [ג]
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**377**	624
נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו	**3**	4 [ג]
יתרת הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים	**34**	30
נכסים בגין פעילות במסלקת מעוף[א]	**477**	1,152
שווי פוליסת ביטוח בשלוחה בחו"ל	**430**	397
הוצאות מראש	**248**	222
הכנסות לקבל	**175**	192
חייבים אחרים ויתרות חובה	**198**	117 [ג]
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ב]	**(220)**	-
סך כל הנכסים האחרים	**6,642**	8,262

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ג) סווג מחדש, לרבות בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1.כג.3.

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
בישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**88,151**	84,686
נושאים ריבית	**121,269**	117,740
סך הכל לפי דרישה	**209,420**	202,426
לזמן קצוב	**129,334**	134,753
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[א]	**(71)**	-
סך כל פיקדונות בישראל[1]	**338,683**	337,179
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**9,646**	9,420
נושאים ריבית	**5,507**	4,687
סך הכל לפי דרישה	**15,153**	14,107
לזמן קצוב	**10,755**	11,192
מזה: שאינם נושאים ריבית	**19**	16
סך כל פיקדונות מחוץ לישראל	**25,908**	25,299
סך כל פיקדונות הציבור	**364,591**	362,478
[1]מזה:		
פיקדונות של אנשים פרטיים	**134,931** [ב]	130,110 [ג]
פיקדונות של גופים מוסדיים	**61,003**	70,496
פיקדונות של תאגידים ואחרים	**142,749**	136,573 [ג]

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

	31 בדצמבר	
	2018	2017
תקרת הפיקדון	במיליוני ש"ח	
עד 1	**101,053** [ב]	99,032
מעל 1 ועד 10	**95,364**	90,545
מעל 10 ועד 100	**64,272**	61,271
מעל 100 ועד 500	**37,944**	35,666
מעל 500	**65,958**	75,964
סך הכל	**364,591**	362,478

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36ז.
(ב) לא כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.
(ג) סווג מחדש בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
בישראל		
בנקים מסחריים:		
פיקדונות לפי דרישה	**3,818**	2,628
פיקדונות לזמן קצוב	**1,752**	2,039
קיבולים	**701**	352
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[א]	**(1,150)**	-
בנקים מרכזיים:		
פיקדונות לפי דרישה	**-**	41
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים:		
פיקדונות לפי דרישה	**27**	29
קיבולים	**62**	67
סך כל פיקדונות מבנקים	**5,210**	5,156

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36ז.

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים

	משך חיים ממוצע[א]	שעור תשואה פנימי[ב]	31 בדצמבר	
			2018	2017
	שנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	
אגרות חוב ושטרי התחייבות[ג]:				
במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן	**2.4**	**0.7**	**6,660**	5,338
במטבע ישראלי לא צמוד	**3.9**	**2.8**	**2,289**	1,159
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[ח]	**2.9**	**2.5**	**(1,130)**	-
כתבי התחייבות נדחים[ג][ו][ז]:				
במטבע ישראלי לא צמוד[ה]	**3.8** [ד]	**3.1**	**3,020**	2,880
במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן[ה]	**2.8** [ד]	**2.4**	**7,098**	6,200
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[ח]	**4.5**	**4.9**	**(139)**	-
סך כל אגרות החוב, שטרי ההתחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים			**17,798**	15,577

(א) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
(ב) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
(ג) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נזקפה לדוח רווח והפסד קוזזה מאגרות החוב.
(ד) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים לא צמודים 3.8 שנים, בצמודים למדד 2.8 שנים (ליום 31 בדצמבר 2017 - לא צמודים 3.5 שנים וצמודים למדד 2.6 שנים).
(ה) מזה שטרי הון נדחים (לא סחירים) המהווים הון רובד 2 צמוד מדד בסך 825 מיליון ש"ח ושאינם צמודים למדד בסך 926 מיליון ש"ח (שאינם צמודים למדד ליום 31 בדצמבר 2017 - 926 מיליון ש"ח) אשר בנסיבות מסויימות ניתנים להמרה למניות. ראה ביאור 25א.א.
(ו) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב סך של 5,344 מיליון ש"ח צמוד מדד וסך של 3,017 מיליון ש"ח לא צמוד (2017 - 4,465 מיליון ש"ח צמוד ו- 2,880 מיליון ש"ח לא צמוד).
(ז) הון רובד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל 3.
(ח) למידע נוסף ראה ביאור 36ז.

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
עתודה למיסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ד)	**163**	167
עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו	**716**	442
עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית - ראה ביאור 23(ט)	**9,632**	11,287
הכנסות מראש	**345**	329
זכאים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי	**5,918**	6,139
הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות	**816**	901
שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר	**686**	569
הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים	**477**	484
הוצאות לשלם	**406**	420
הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים	**365**	433
הפרשה לחופשה	**191**	213
חופשת יובל צבורה	**41**	47
התחייבויות בגין פעילות במסלקת המעוף[א]	**459**	1,152
זכאים אחרים ויתרות זכות	**853**	741
בניכוי יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[ב]	**(6,288)**	-
סך כל ההתחייבויות האחרות	**14,780**	23,324

(א) מוצג בשווי הוגן.
(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי

לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור ב") וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני, קיימות הפקדות שוטפות לתכנית פנסיה חיצונית. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין בהתאם להסכם.

לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור א") וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל, הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל וכסעיף ב. להלן, הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מירבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון את גיל הפרישה על פי חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים, נכות וכו'.
במחקר שבוצע בשנת 2017 המסתמך על ניסיון העבר, נמצא שכ-3.5% מושכים פיצויים ותגמולים בפרישה רגילה ו-10% בפרישה מוקדמת. בנוסף, הפורשים בגיל הפרישה יהוונו כ-20% מההתחייבות ואילו הפורשים בפרישה מוקדמת יהוונו כ-25% מההתחייבות. תוצאות המחקר הביאו לגידול בהתחייבות בסך של כ-80 מיליון ש"ח שנזקפו לרווח כולל אחר.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א׳ בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית ההטבות של עובדי דור א׳. כמו כן מבוצע החישוב בהנחת עליית שכר ריאלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של האקטואר הראשי במשרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחודש מרס 2013 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב.

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו ובחרו בפנסיה, וכן זו המוזכרת בסעיף ב. להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר.

2. הטבות ל"בוגרי לאומי"

בנוסף לתשלומי הפנסיה ו/או התגמולים והפיצויים, זכאי "בוגר לאומי", להטבות נוספות שעיקרן שי לחג, שכר לימוד לילדי הפנסיונר וסקר רפואי לזכאים.

"בוגר לאומי" הינו מי שסיים עבודתו בבנק לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או מי שסיים עבודתו לאחר 15 שנות עבודה בבנק וגילו 50 שנים ויותר.

הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2018 עבור העלויות הצפויות בגין הזכאויות הנ"ל בתקופה שלאחר תקופת ההעסקה על פי חישוב אקטוארי מסתכם בכ-255 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 283 מיליון ש"ח).

ב. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

1. כללי

תנאי ההעסקה והפרישה המקובלים לבעלי חוזים אישיים בבנק כוללים רכיבי תגמול קבוע ובכלל זה משכורת חודשית, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים כגון קרן השתלמות, ביטוח בריאות, הסדרי ביטוח, פטור ושיפוי ותנאי פרישה וסיום העסקה, כגון תשלום הודעה מוקדמת של עד 6 חודשים. עוד כוללים תנאי ההעסקה לבעלי חוזים אישיים בבנק, רכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק אישי איכותי ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יכול שיהיו זכאים גם למענקים נוספים כגון מענק הצלחה והצטיינות יתרה. נושאי משרה בבנק יכול שיהיו זכאים, בנוסף על האמור, גם למענק הסתגלות בסכום של עד 6 משכורות חודשיות בעת סיום יחסי עבודה בבנק. כמו כן, נושאי משרה בבנק יכול שיתחייבו כלפי הבנק לתקופת אי-תחרות של עד 6 חודשים ממועד הפסקת עבודתם בפועל בבנק.

הסדרי פרישה ופנסיה לבעלי חוזים אישיים

זכויות הפרישה והפנסיה של בעלי החוזים האישיים בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק: דור א׳, דור ב׳, ו-דור ג׳ ולפי נסיבות סיום ההעסקה (פיטורין, התפטרות, או פרישה). הסדרי הפרישה בבנק לעובדים אלו כוללים זכאות לפיצויים בשיעור שבין 100% ועד ל-250%, בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים. זכאות זו באה במקום זכאות העובדים לפיצויים על פי דין והיא ככלל כוללת את הכספים והזכויות שנצברו בקופות הפיצויים של העובד במהלך העסקתו (לרבות רווחים).

בגין תנאי ההעסקה בדור א׳ רשאי העובד במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) לוותר על הזכויות והכספים העומדים לזכותו בקופות התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א׳) בתמורה לזכאות לפנסיה תקציבית מהבנק ("קצבת הפרישה"). העובד זכאי לקבל את קצבת הפרישה החל מהגעתו לגיל פרישה או, בכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, לקבל את קצבת הפרישה באופן מידי (מלא או מופחת, לפי העניין).

בגין תנאי ההעסקה בדור ב׳ במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) ובכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, רשאי העובד לבחור ולקבל, במקום הזכאות להשלמת פיצויים, קצבת ביניים מהבנק (מלאה או מופחתת, לפי העניין) עד למועד הזכאות לקבלת פנסיה בהתאם לתנאי תקנון הקופה החיצונית והוראות הדין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

שיעור קצבת הפרישה או קצבת הביניים לפי העניין הינו 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות. לאחר מכן - שיעור של 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימת חוזה אישי, 2% לשנה בגין כל שנה בה כיהן עם חוזה אישי ו-2.5% לשנה בגין כל שנת כהונה כחבר הנהלה, והכל עד לשיעור מרבי של 70%. הזכאות לקבל קצבת פרישה מהבנק מותנית בכך שכל הזכויות והכספים שיעמדו לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') יהוו מקור לתשלום קצבת הפרישה מהבנק כאמור.

סכום ההוצאה המירבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית על פי הזכאות בכל תקופה, יסתכם בסך 161 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2017 - 165 מיליון ש"ח). הסיבה לירידה נובעת משינויי בהנחות מועד וסבירות הפרישה.

2. המנכ"ל

גב' רקפת רוסק-עמינח מכהנת כמנכ"ל ראשי של הבנק החל מיום 1 במאי 2012. בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק עדכון בתנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי, בתוקף החל מיום 12 באוקטובר 2016 (להלן: "מועד התחילה"). תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, שאף היא אושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש נובמבר 2016.

במסגרת עדכון תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי כאמור, הותאם והופחת גובה התגמול הכולל של המנכ"ל הראשי כך שיעמוד בתקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, כאשר לצורך כך, ויתרה המנכ"ל הראשי, בין השאר, על זכאותה להמשך צבירת זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לתנאי העסקה של דור א' בבנק בגין התקופה שלאחר מועד התחילה, תוך הקפאה ושימור הזכויות שכבר נצברו לזכותה עד למועד התחילה והפקדת הסכום האמור בקופה חיצונית. בתקופת הדוח אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון כי ההתחשבנות בגין זכויות העבר של המנכ"ל הראשי ל"פנסיה תקציבית", אשר הוקפאו והופקדו בקופה אישית חיצונית, תבוצע בסמוך לאישור הדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2021.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי:

1. **משכורת** - המנכ"ל הראשי זכאית החל ממועד התחילה למשכורת חודשית בסך כולל של 195,400 ש"ח, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע באוקטובר 2016 [1] וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

   המנכ"ל הראשי יכול שתהיה זכאית, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף, אשר גובהו יקבע כך שסך רכיבי התגמול למנכ"ל הראשי (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול[2]. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצוי פיטורין ולתגמולים.

2. **הפסקת עבודה בהודעה מוקדמת** - הסכם ההעסקה של המנכ"ל הראשי הוא לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההתקשרות בהסכם במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

3. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות** - הבנק יבצע הפרשות לתגמולים ולביטוח בגין אובדן כושר עבודה בגין המנכ"ל הראשי, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5% וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת המנכ"ל הראשי לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של $8^1/_3$% ממשכורת[3] המנכ"ל הראשי וכן יפריש עבור המנכ"ל הראשי לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון המנכ"ל הראשי, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

---

1 מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

2 יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי אם כתוצאה מכך יעלה סך עלות השכר של המנכ"ל הראשי על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה.

3 לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצוי פיטורין על פי הדין.

4. **זכויות המנכ"ל הראשי בעת ניתוק יחסי עבודה** - במקרה של ניתוק יחסי העבודה בין המנכ"ל הראשי לבין הבנק (פיטורין, התפטרות או פרישה לפנסיה) תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לזכויות הבאות (במצטבר):

א. בגין תקופת עבודת המנכ"ל הראשי החל ממועד התחילה, תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לפיצויים בסכום השווה ל-100%[4] מהמשכורת החודשית האחרונה כפול מספר השנים שממועד התחילה ועד למועד ניתוק יחסי העבודה ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל הראשי בגין תקופת העסקת המנכ"ל ממועד התחילה ועד למועד סיום יחסי העבודה.

ב. בגין תקופת עבודת המנכ"ל הראשי עד למועד התחילה, תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לזכויות כדלקמן: (א) זכויות על פי תנאי דור א': הזכויות שנצברו לזכותה עד מועד התחילה בגין התחייבות הבנק לקצבת פרישה מיידית; וכן (ב) זכויות על פי דור ב': המנכ"ל הראשי תהיה זכאית לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק והמנכ"ל הראשי בגין תקופת העסקת המנכ"ל בבנק עד למועד התחילה בתנאי דור ב' וכן לזכויות שנצברו לזכותה עד מועד התחילה בגין התחייבות הבנק לקצבת ביניים עד הגיעה לגיל פרישה בגין תנאי דור ב'.

5. **מענק הסתגלות ואי תחרות** - המנכ"ל הראשי התחייבה כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים ממועד סיום כהונתה בפועל בבנק (להלן: "תקופת אי תחרות"). בתקופת האי תחרות תהיה זכאית המנכ"ל הראשי למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים.
עוד תהיה זכאית המנכ"ל הראשי, בעת סיום יחסי עבודה בבנק, למענק הסתגלות בסכום של 6 משכורות חודשיות.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - המנכ"ל הראשי זכאית לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק על פי נהלי הבנק.

8. **תנאים נלווים** - המנכ"ל תהיה זכאית להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - המנכ"ל הראשי אינה זכאית למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

בתקופת הדוח רכשה המנכ"ל הראשי ממדינת ישראל מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018.

3. יושב ראש הדירקטוריון של הבנק

מר דוד ברודט נבחר לראשונה לכהן כדירקטור בבנק וכיו"ר הדירקטוריון בשנת 2010. בשנים 2013 ו-2016 נבחר יו"ר הדירקטוריון לכהן כדירקטור בבנק וכיו"ר הדירקטוריון לשתי קדנציות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת.

בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק עדכון בתנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בתוקף החל מיום 22 ביולי 2016, מועד תחילת כהונתו הנוכחית של מר ברודט כדירקטור ויו"ר דירקטוריון. תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, שאף היא אושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש נובמבר 2016.

עדכון תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון, נעשה בהתאם להוראה 301A הקובעת כי יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לתגמול קבוע בלבד, וכן לתנאים סוציאליים והוצאות נלוות כמקובל לנושאי משרה בבנק. כמו כן לנוכח חקיקת חוק מגבלת התגמול, הותאמו והופחתו תנאי כהונתו והעסקתו של יו"ר הדירקטוריון כך שיעמדו בדרישות החוק האמור.

תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון:

1. **משכורת** - החל ממועד התחילה, זכאי יו"ר הדירקטוריון למשכורת חודשית בסך כולל של 168,200 ש"ח צמוד לעליית המדד הידוע במועד התחילה[5] וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

---

[4] זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו באותה תקופה או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.
[5] מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

2. **תגמול קבוע המותאם להוראות הדין החדשות** - יו"ר הדירקטוריון יכול שיהיה זכאי, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף. גובהו של רכיב זה ייקבע כך שסך רכיבי התגמול ליו"ר הדירקטוריון (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול[6]. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

3. **תקופת ההעסקה וסיומה** - הסכם העסקת יו"ר הדירקטוריון הוא לתקופת העסקתו החל ממועד התחילה ("תקופת ההעסקה"). במהלך תקופת ההעסקה כל אחד מהצדדים יהיה רשאי לסיים את ההתקשרות במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

4. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות**

4.1. הבנק יבצע הפרשות לתגמולים[7] בגין יו"ר הדירקטוריון, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 6.5%, וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). לחילופין, יו"ר הדירקטוריון יהיה רשאי לבחור, לפי שיקול דעתו הבלעדי, כי חלף ההפרשות לתגמולים, כולן או חלקן, ישולמו לו באופן שוטף הסכומים שהיו אמורים להיות משולמים כהפרשות הבנק לתגמולים.

4.2. הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של $8^1/_3$% ממשכורת[8] יו"ר הדירקטוריון.

4.3. הבנק יפריש עבור יו"ר הדירקטוריון לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון יו"ר הדירקטוריון, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

5. **תנאי פרישה** - זכויות יו"ר הדירקטוריון בעת סיום כהונה יהיו כדלקמן:

5.1. **פיצויים ותגמולים** - עקב סיום כהונתו של יו"ר הדירקטוריון בבנק, מכל סיבה שהיא, יהיה יו"ר הדירקטוריון זכאי לזכויות הבאות:

א. בגין תקופת כהונת יו"ר הדירקטוריון עד מועד התחילה - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לפיצויים בסך 150% מהמשכורת האחרונה ששולמה לו לפני מועד התחילה כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון עד מועד התחילה, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים והפיצויים בגין הפרשות לתגמולים ולפיצויים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין התקופה עד מועד התחילה.

ב. בגין תקופת כהונת יו"ר הדירקטוריון החל ממועד התחילה ועד לסיום כהונתו בבנק ("התקופה הנוספת") - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לפיצויים בסך 100% [9] מהמשכורת האחרונה כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון במהלך התקופה הנוספת, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין ההפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין התקופה הנוספת.

5.2. **מענק הסתגלות** - הסתיימה העסקתו של היו"ר כיו"ר הדירקטוריון, יהיה זכאי היו"ר למענק הסתגלות בסכום של 6 משכורות חודשיות[10], אשר יכול ויותנה בהתחייבות היו"ר לתקופת אי-תחרות של עד 6 חודשים ממועד הפסקת כהונתו בפועל כיו"ר דירקטוריון הבנק, כפי שיחליט דירקטוריון הבנק.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - היו"ר זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק.

---

6 יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי אם כתוצאה מכך יעלה סך עלות השכר של יו"ר הדירקטוריון על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

7 כולל ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ככל שיירכש ביטוח כזה.

8 לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

9 זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו בגין התקופה הנוספת או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.

10 כולל תנאים נלווים אך למעט זכויות סוציאליות.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

8. **תנאים נלווים** - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

בתקופת הדוח היה זכאי יו"ר הדירקטוריון לרכוש ממדינת ישראל 12,364 מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018. הצעת המניות ליו"ר הדירקטוריון כפופה גם לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק בהתאם לסעיף 273 לחוק החברות. ההצעה תובא לאישור במסגרת האסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2019, אשר צפויה להתכנס באמצע שנת 2019.

ג. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. ההפרשות מסתכמות לסך 191 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 213 מיליון ש"ח).

ד. התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

בחודש מרס 2015, התקשר הבנק עם גופים מוסדיים מקבוצת מגדל בהסכם להעברת כספי תגמולים שנצברו או ייצברו משנת 2008 ואילך וכספי פיצויים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, על שם עובדי דור א' שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול קצבה (מלאה או חלקית), אל קופה משלמת בניהול מגדל.

כמו כן, ביום 25 במרס 2015, התקבל בבנק אישור מרשות המיסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של הבנק לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים וכן נקבעו תנאים ומנגנון למשיכת עודפי הכספים מהקופה המרכזית לפיצויים.

ה. מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק שתחילתה מיום 12 באוקטובר 2016 ועד לתום שנת 2019 (לעיל ולהלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק מגבלת התגמול.

במדיניות התגמול נקבעה המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק, והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע, שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע, ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק ורכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים; ממענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; וממענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין, כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון וכן המנכ"ל הראשי של הבנק, אינם זכאים על פי מדיניות התגמול למענק שנתי משתנה.
סך המענקים המשתנים לנושא משרה הוגבלו בתקרה של 6 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת הביקורת והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת, ניתנה סמכות להפחית את המענק השנתי המשתנה המדיד בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, נקבע במדיניות התגמול, בהתאם להוראה 301A, מנגנון של השבת המענקים המשתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד נקבעו במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק השנתי המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך ולפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

כמו כן כוללת מדיניות התגמול הוראות לעניין השמירה על הזכויות בעת פרישה, לרבות הזכויות הפנסיוניות, של נושאי המשרה בבנק, שנצברו ויצברו בגין התקופה שעד לתום תקופת המעבר של חוק מגבלת התגמול.

בשים לב לכך שמדיניות התגמול גובשה על רקע הסדרים המצויים בהליכי התהוות, נקבעו במדיניות התגמול מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, נקבע במדיניות התגמול מנגנון המצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת.

ו. מדיניות תגמול עובדים מרכזיים

מדיניות התגמול ל"עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים כאמור והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות ובהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

בחודש דצמבר 2017 עודכנה מדיניות תגמול העובדים המרכזיים (שאינם נושאי משרה) במספר היבטי ציות וזאת על מנת לאפשר הטמעה טובה יותר של תרבות הציות בבנק. בחודש מאי 2018 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון עדכון נוסף במדיניות במסגרתו נוספה האפשרות להענקת מענקים משתנים מיוחדים בגין הצלחה והצטיינות יתרה.

ז. מדיניות תגמול לכלל העובדים

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) מושתתת על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק כאמור, נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבודה בבנק, לשמר אותם לאורך זמן, להניע אותם לשיפור ביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת בין היתר, למשכורת ולתנאים הנלווים לשכר וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

בחודש דצמבר 2017 עודכנה מדיניות תגמול כלל העובדים במספר היבטי ציות וזאת על מנת לאפשר הטמעה טובה יותר של תרבות הציות בבנק. בחודש מאי 2018 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון עדכון נוסף במדיניות במסגרתו נוספה אפשרות להענקת מענק שימור והתמדה לעובדים בעלי התמחויות ייחודיות.

ח. מכירת מניות בנק לאומי המוחזקות על ידי המדינה

בהודעה של ועדת הכספים של הכנסת מיום 16 ביולי 2018 נאמר כי ועדת הכספים של הכנסת אישרה ביום 16 ביולי 2018 את מכירת יתרת מניות בנק לאומי המוחזקות בידי המדינה. עוד נאמר בהודעה, כי החשב הכללי במשרד האוצר הצהיר כי במסגרת המכירה תעמוד המדינה בהתחייבויותיה כלפי עובדי הבנק לעניין העמדת אופציית מכירה של 10% מהמניות הנמכרות לעובדי בנק לאומי ב-25% הנחה. ביום 5 בספטמבר 2018, קיבל הבנק הודעה ממשרד האוצר על השלמת העסקה למכירת 81,037,614 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.נ. כל אחת של הבנק שהוחזקו על ידי המדינה ל-Citigroup Global Markets Limited, במחיר של 23.38 ש"ח למניה, בתמורה כוללת של 1,894,659,415 ש"ח. לאחר המכירה, יוותרו בידי המדינה 7,793,155 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.נ. כל אחת של הבנק, המיועדות למכירה לעובדים. בהתאם לכך, ביום 5 בספטמבר 2018, ממשלת ישראל בשם מדינת ישראל, חדלה להיות בעלת עניין בבנק. זכאות עובדי הבנק לרכוש את מניות הבנק שנותרו בידי המדינה הינה בהתאם להסכמים בעניין הפרטת הבנק משנת 2006 המקנים לעובדי הבנק את הזכות לרכוש מהמדינה חלק מהחזקותיה במקרה של מכירת החזקות המדינה בבנק, בהנחה של 25%.

בהמשך לכך, ביום 20 בנובמבר 2018, פורסם מתאר להצעה על ידי מדינת ישראל לעובדי הבנק בהתאם לסעיף 15ב(1)(ב) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ולתקנות ניירות ערך (פרטי מתאר הצעת ניירות ערך לעובדים), התש"ס-2000 של עד 7,793,155 מניות רגילות של הבנק, רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת, המוצעות למשתתפים. ביום 25 בדצמבר 2018 בוצעה רכישה של 7,773,055 מניות על ידי עובדי הבנק, כולל נושאי משרה בבנק (לא כולל יו"ר הדירקטוריון - למידע נוסף ראה להלן) במחיר של 17.3188 ש"ח. המניות הנרכשות כאמור הינן חסומות לתקופה של שנתיים החל מהמועד הקובע, כהגדרתו במתאר (מועד הפקדת המניות הנרכשות בידי הנאמן), דהיינו עד ליום 25 בדצמבר 2020.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות

1. הטבות לעובדים

	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים			
סכום ההתחייבות	**15,867**	17,995	16,948
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**6,235**	6,708	6,819
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	**9,632**	11,287	10,129
חופשת יובל צבורה			
סכום ההתחייבות	**41**	47	82
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**-**	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	**41**	47	82
הטבות אחרות			
סכום ההתחייבות	**533**	584	574
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**-**	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	**533**	584	574
סך הכל[1]			
עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"	**10,206**	11,918	10,785
[1]מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	**64**	74	117

2. תכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת השנה	**17,995**	16,948	15,764
עלות שירות	**145**	146	160
עלות ריבית	**653**	696	687
הפקדות משתתפי תכנית	**39**	46	48
הפסד (רווח) אקטוארי	**(1,801)**	1,560	1,174
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**20**	(18)	(35)
הטבות ששולמו(א)	**(1,184)**	(1,383)	(865)
תיקונים בתכנית לרבות שינוי מבני	**-**	-	-
אחר	**-**	-	15
מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף השנה	**15,867**	17,995	16,948
מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף השנה	**15,063**	17,016	16,011

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת השנה	**6,708**	6,819	6,766
תשואה בפועל על נכסי תכנית	**(60)**	399	257
הפקדות לתכנית על ידי התאגיד הבנקאי	**110**	131	158
הפקדות משתתפי תכנית	**39**	46	48
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**3**	(17)	(37)
הטבות ששולמו[א]	**(572)**	(691)	(449)
תיקונים בתכנית לרבות שינוי מבני	**-**	-	-
אחר	**7**	21	76
שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף השנה	**6,235**	6,708	6,819
מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף השנה	**9,632**	11,287	10,129

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
סכומים שהוכרו בסעיף נכסים אחרים	**-**	-	-
סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות	**9,632**	11,287	10,129
התחייבות נטו שהוכרה בסוף שנה	**9,632**	11,287	10,129

4. סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הפסד אקטוארי, נטו	**2,668**	4,408	3,241
התחייבות נטו בגין המעבר	**-**	-	-
יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר	**2,668**	4,408	3,241

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
עלות שירות	**145**	146	160
עלות ריבית	**653**	696	687
תשואה חזויה על נכסי התכנית	**(356)**	(364)	(373)
הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד (רווח) אקטוארי נטו	**356**	330	310
צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין	**-**	-	-
אחר לרבות שינוי מבני	**-**	-	-
סך עלות ההטבה, נטו	**798**	808	784
סך הוצאה בגין תכנית פנסיה להפקדה מוגדרת	**200**	204	171
סך הוצאות שנכללו ברווח והפסד	**998**	1,012	955

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח כולל אחר לפני השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הפסד (רווח) אקטוארי נטו לשנה	**(1,385)**	1,525	1,290
הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו	**(356)**	(330)	(310)
אחר לרבות שינוי מבני	**(7)**	(21)	(64)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**8**	(7)	(4)
סך הכל הוכר ברווח כולל אחר	**(1,740)**	1,167	912
סך עלות ההטבה נטו	**798**	808	784
סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר	**(942)**	1,975	1,696

3. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנת 2019 לפני השפעת המס

	במיליוני ש"ח
הפסד אקטוארי נטו	**243**
סך הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר	**243**

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות[א]

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר.

1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה.

	31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	באחוזים		
שיעור היוון	**2.74**	2.06	2.49
שיעור עליית המדד	**1.59**	1.60	1.90
שיעור עזיבה	**0.1-3.7**	0.1-3.7	0.1-3.7
שיעור גידול בתגמול	**0-6.3**	0-6.3	0-6.3

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	באחוזים		
שיעור היוון	**2.22**	2.51	2.48
תשואה חזויה על נכסי תכנית לטווח ארוך	**5.50**	5.50	5.50
שיעור גידול בתגמול	**0-6.3**	0-6.3	0-6.3

ב. השפעה של שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

	גידול בנקודת אחוז אחת			קיטון בנקודת אחוז אחת		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	2018	2017	2016	**2018**	2017	2016
	במיליוני ש"ח					
שיעור היוון	**(1,993)**	(2,360)	(2,191)	**2,457**	2,943	2,745
שיעור עזיבה	**200**	217	222	**(179)**	(191)	(241)
שיעור גידול בתגמול	**571**	702	663	**(499)**	(610)	(581)

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק בלבד.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים כאמור, חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמא, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**160**	**-**	**-**	**160**
מניות	**2,225**	**-**	**101**	**2,326**
אגרות חוב ממשלתיות	**881**	**159**	**-**	**1,040**
אגרות חוב קונצרניות	**1,684**	**30**	**-**	**1,714**
אחר	**305**	**89**	**601**	**995**
סך הכל	**5,255**	**278**	**702**	**6,235**

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	175	-	-	175
מניות	2,465	1	130	2,596
אגרות חוב ממשלתיות	1,107	167	-	1,274
אגרות חוב קונצרניות	1,838	74	-	1,912
אחר	234	104	413	751
סך הכל	5,819	346	543	6,708

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2019

	יעד הקצאה	אחוז מנכסי התכנית	
		31 בדצמבר	
	2019	**2018**	2017
	באחוזים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**2**	**3**	3
מניות	**38**	**37**	38
אגרות חוב ממשלתיות	**16**	**17**	19
אגרות חוב קונצרניות	**32**	**27**	29
אחר	**12**	**16**	11
סך הכל	**100**	**100**	100

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית (המשך)

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששווים נמדד על בסיס שימוש בנתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
		תשואה בפועל על נכסי התכנית				
	יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
	במיליוני ש"ח					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	-	-	-	-	-	-
מניות	**130**	-	-	**(29)**	-	**101**
אחר	**413**	**37**	**18**	**133**	-	**601**
סך הכל	**543**	**37**	**18**	**104**	-	**702**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
		תשואה בפועל על נכסי התכנית				
	יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
	במיליוני ש"ח					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	-	-	-	-	-	-
מניות	33	3	(3)	60	37	130
אחר	261	8	(18)	197	(35)	413
סך הכל	294	11	(21)	257	2	543

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

5. תזרימי מזומנים

א. הפקדות

	הפקדות בפועל			
	תחזית[א]	לשנה שהסתיימה ביום		
	2019	**2018**	2017	2016
	במיליוני ש"ח			
הפקדות	**149**	**149**	177	206

(א) אומדן ההפקדות שצפוי לשלמן לתכנית להטבה מוגדרת במהלך שנת 2019.

ב. הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד[א]

שנה	במיליוני ש"ח
2019	756
2020	672
2021	685
2022	716
2023	728
2024-2028	4,189
2029 ואילך	9,813
סך הכל	17,559

(א) בערכים מהוונים.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות

א. כללי

בהתאם למדיניות תגמול שאושרה ביום 11 בפברואר 2014 על ידי האסיפה הכללית של הבנק, מחצית מהמענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

לפרטים ראה ביאור 25א.ג.1.

בנוסף, הבנק העניק לשני נושאי משרה בבנק מניות חסומות (Restricted Share Units או יחידות RSU).
יחידות RSU הינן יחידות של מניות חסומות אשר בהתקיים תנאי הבשלה מתאימים, מומרות אוטומטית למניות רגילות של הבנק, המוחזקות על ידי הבנק כמניות רדומות וזאת ללא תשלום מחיר מימוש כלשהו.

יחידות RSU מוקצות בהתאם למסלול רווח הון לפי סעיף 102(ב)(2) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.

לפרטים ראה ביאור 25א.ג.1.

ב. פרטים בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

	מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2018									
	מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר דירקטוריון		מנהלים שפרשו	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	-	52,834	-	373,028	-	162,935	-	112,364	-	503,575
הוענקו במהלך השנה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הבשילו במהלך השנה	-	(22,564)	-	(156,757)	-	(68,835)	-	(48,996)	-	(208,713)
מנהלים שפרשו	-	-	-	(49,327)	-	-	-	-	-	49,327
קיימות במחזור לתום השנה	-	30,270	-	166,944	-	94,100	-	63,368	-	344,189

	מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2017									
	מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר דירקטוריון		מנהלים שפרשו	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	-	81,546	18,754	583,913	-	159,173	-	127,623	8,384	196,782
הוענקו במהלך השנה[א]	-	39,426	-	287,522	-	75,791	-	43,112	-	133,118
הבשילו במהלך השנה	-	(32,562)	(18,754)	(226,875)	-	(72,029)	-	(58,371)	(8,384)	(133,433)
מנהלים שפרשו	-	(35,576)	-	(271,532)	-	-	-	-	-	307,108
קיימות במחזור לתום השנה	-	52,834	-	373,028	-	162,935	-	112,364	-	503,575

(א) מחיר כל יחידה הוא כ-16.03 ש"ח.

ביאור 25א - הון

א. הון המניות

	31 בדצמבר 2018		31 בדצמבר 2017	
	רשום	מונפק ונפרע[א]	רשום	מונפק ונפרע[א]
	ש"ח			
מניות רגילות בנות 1.0 ש"ח	**3,215,000,000**	**1,524,021,394**	3,215,000,000	1,523,523,613

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם המניות שהונפקו ושיונפקו הומרו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

925,750,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), הונפקו על ידי הבנק ביום 21 בינואר 2016, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל145,096,316 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2018

613,800,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 401) ו-209,100,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 402) הונפקו על ידי הבנק ביום 8 ביולי 2018, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל57,274,899 ו19,511,537 מניות רגילות של הבנק, בהתאמה, נכון ליום 31 בדצמבר 2018.

664,150,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 403) הונפקו על ידי הבנק ביום 31 בינואר 2019, וניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל57,601,908 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום ההנפקה.

ב. תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

במהלך שנת 2018, בוצעה תכנית רכישה עצמית על ידי הבנק בהיקף של כ-700 מיליון ש"ח על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199). הרכישה העצמית בוצעה בשני שלבים. השלב הראשון, על פי התכנית האמורה, החל ביום 27 במאי 2018, והסתיים ב-2 באוגוסט 2018, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה חיצוני, כ-13,667,294 מניות בהיקף של כ-303 מיליון ש"ח. השלב השני החל ביום 15 באוגוסט 2018, ובו הועבר לחבר הבורסה החיצוני סך נוסף של כ-397 מיליון ש"ח לצורך המשך ביצוע הרכישה העצמית על פי התכנית. ביום 22 בנובמבר 2018 הסתיימה תכנית הרכישה העצמית, במסגרתה נרכשו בסך הכל על ידי חבר הבורסה החיצוני 30,412,578 מניות בהיקף של כ-700 מיליון ש"ח.

ביום 28 בפברואר 2019 פרסם בנק ישראל חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים. העדכון מבטל את האיסור על רכישה עצמית ומאפשר לתאגידים בנקאיים לבצע רכישה של מניותיהם בכפוף לתנאים מסוימים. בנוסף, עודכנו המגבלות על מתן מימון בביטחון ניירות ערך שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי.

ג. תכנית תגמול מבוסס מניות

1. ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016 (להלן - "מדיניות התגמול הקודמת"), וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצת ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה A301 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. בהתאם למדיניות התגמול הקודמת, מחצית המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

בהתאם לאמור במדיניות התגמול הקודמת, שיעור הכמות הכוללת והמצטברת של יחידות ה-PSU שתוקצינה לכלל הבכירים (יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי וחברי הנהלת הבנק) בגין כל שנות תכנית המענקים (2013 עד 2016) לא תעלה על 0.38% מההון המונפק והנפרע של הבנק.

ביאור 25א - הון (המשך)

כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2015 ובהתאם למדיניות התגמול הקודמת, ביום 15 במרס 2016 הנפיק הבנק 938,657 יחידות PSU חדשות (להלן - "**יחידות PSU 2016**"), על שם הנאמן, איסופ שירותי ניהול ונאמנות בע"מ (להלן - "**הנאמן**"), עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ונושאי משרה אחרים בבנק במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתקיים התנאי למימוש יחידות PSU 2016 בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן, תבשלנה יחידות PSU 2016 ויומרו באופן אוטומטי ל-938,657 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.064% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות PSU 2016. נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הבשילו 625,775 יחידות PSU 2016 למניות רגילות, ונותרו - 312,882 יחידות PSU 2016 שטרם הבשילו.

על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 29 בפברואר 2016 כולל ההבהרות שפורסמו בגינו ביום 13 במרס 2016, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות PSU 2016 הסתכם לסך של כ-12.3 מיליון ש"ח.

בנוסף, כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2016 ובהתאם למדיניות התגמול הקודמת וכן מדיניות התגמול החדשה לשנים 2017-2019 אשר אושרה באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בנובמבר 2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול (להלן: "**מדיניות התגמול החדשה**"), ביום 6 באפריל 2017 הנפיק הבנק 578,969 יחידות PSU חדשות (להלן - "**יחידות PSU 2017**"), על שם הנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ונושאי משרה אחרים בבנק במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתקיים התנאי למימוש יחידות PSU 2017 בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן, תבשלנה יחידות PSU 2017 ויומרו באופן אוטומטי ל-578,969 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.038% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות PSU 2017. על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 30 במרס 2017 השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות PSU 2017 הסתכם לסך של כ-9.3 מיליון ש"ח. נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הבשילו 192,981 יחידות PSU 2017 למניות רגילות, ונותרו 385,988 יחידות PSU 2017 שטרם הבשילו.

הבשלת יחידות PSU 2016 ו-PSU 2017 בכל אחד ממועדי ההבשלה תותנה בכך שהבנק עמד ביחס הלימות ההון הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפרסם הבנק בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה. לא עמד הבנק ביחס כאמור, תידחה הבשלת המנה הרלבנטית למועד הבא שבו יעמוד הבנק ביחס הלימות ההון הנדרש כאמור, בהתאם לדוחות הכספיים שיפרסם.

יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017 שהוקצו כאמור אינן סחירות, כאשר בהתאם לאישור הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (להלן - "**הבורסה**"), המניות שתנבענה מהבשלת היחידות הנ"ל תירשמנה למסחר בבורסה על-שם החברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ.

הבשלתן של יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017 נעשית בשלוש מנות שוות והיא מותנית בתוצאות העסקיות של הבנק, של כל אחת מן השנים הקלנדאריות 2016, 2017 ו-2018 בגין יחידות PSU 2016 ושל כל אחת מן השנים הקלנדריות 2017, 2018 ו-2019 בגין יחידות PSU 2017 בהתאם ובכפוף לאמור ולתנאי הקבוע במדיניות התגמול החדשה וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית 2016 ובדוח ההצעה הפרטית 2017 בהתאמה, כאשר בכפוף להתקיימות התנאי ביחס לאותו מועד הבשלה, תומר כל יחידת PSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה (להלן: "**התנאים להבשלת יחידות ה-PSU**").

ד. שינויים בהון הבנק

1. בהתאם למדיניות התגמול של הבנק, התנאי להבשלת השליש השני של יחידות PSU 2016 (אשר הוקצו ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי ולנושאי משרה אחרים בבנק (להלן - "נושאי משרה בבנק") וכן להבשלת השליש הראשון של יחידות PSU 2017 למניות, התקיים, ולפיכך השליש השני של יחידות ה-PSU 2016 והשליש הראשון של יחידות ה-PSU 2017 הבשילו למניות. בהתאם, ביום 5 במרס 2018 הוקצו לנושאי המשרה בבנק מניות בהתאם למספר יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017 אשר היו בבעלותן והבשילו למועד זה.

על פי הקבוע במדיניות התגמול, המניות המוקצות בשל הבשלת יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017, הופקדו בידי הנאמן, כהגדרתו לעיל.

המניות שהוקצו בגין יחידות PSU 2016 כמפורט לעיל, היו חסומות עד לתאריך 14 במרס 2018 והמנה הראשונה מבין השלוש, של המניות שהוקצו בגין הבשלת יחידות PSU 2017, הינה חסומה עד תום תקופה של שנתיים ממועד הקצאת יחידות ה-PSU 2017, דהיינו עד ליום 5 באפריל 2019.

לפרטים נוספים ראה ביאור 25א לדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2017.

ביאור 25א - הון (המשך)

מועד הבשלת המנה השלישית והאחרונה של יחידות PSU 2016 והמנה השנייה של יחידות PSU 2017 למניות רגילות של הבנק צפוי להיות אחרי מועד אישור הדוחות הכספיים, בכפוף לעמידה בתנאים להבשלת יחידות ה-PSU, כמפורט לעיל.

2. ביום 20 במרס 2016 החליט דירקטוריון הבנק להנפיק 48,938,037 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. של הבנק, המהוות כ-3.21% מההון המונפק והנפרע של הבנק לאחר ההקצאה, על שם הנאמן, תמיר פישמן נאמנויות 2004 בע"מ, בגין תוצאות ההצעה לעובדים ונושאי משרה שדווחו על ידי הבנק בתאריכים 16 במרס 2016 וביום 20 במרס 2016 על פי מתאר שפורסם על ידי הבנק ביום 18 בפברואר 2016 (המרת זכויות עובדים ונושאי משרה) כפי שתוקן ביום 23 בפברואר 2016.

לפירוט נוסף, ראה ביאור 23 לדוחות הכספיים לשנת 2016.

כל המניות שהוקצו היו חסומות לתקופה של שנתיים עד לתאריך 19 במרס 2018, למעט ביחס לעובדים מרכזיים (למעט נושאי משרה שלהם מחצית מהמענק שולם ביחידות PSU ולא במניות חסומות), לגביהם 664,727 מהמניות שהוקצו תהיינה חסומות לתקופה של שלוש שנים, עד לתאריך 19 במרס 2019, בהתאם להוראות מדיניות התגמול הקודמת.

יצוין כי מבדיקה עלה כי לעובדת אחת הוקצו 8,084 מניות בטעות. לשם תיקון האמור, חילט הבנק ביום 27 ביוני 2016 את המניות האמורות. עם חילוטן, הפכו מניות אלה למניות רדומות. המניות הרדומות הנ"ל הועברו לבעלי יחידות PSU 2017 ביום 5 במרס 2018 במסגרת הבשלת אותן יחידות PSU 2017, כמפורט בסעיף 1 לעיל. באותו מועד הפכו מניות אלה למניות רגילות (לא רדומות).

ה. תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

1. ביום 25 במאי 2018 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך.

2. על פי דוח הצעת מדף מיום 5 ביולי 2018, הנפיק הבנק, בתאריך 8 ביולי 2018 סך של 613.8 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 401 וסך של 209.1 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 402.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 401 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2028 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2023 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2023. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.64% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2023. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 402 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2033 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2024 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2028. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 2.78% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2028. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (ארוע מכונן לאי קיימות או ארוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (10.9025 ש"ח למניה כפוף להתאמות), כגבוה מביניהם. כתבי התחייבות אלו (סדרות 401, 402) כשירים להיכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

למידע נוסף, ראה סעיף א. לעיל.

3. על פי דוח הצעת מדף מיום 30 בינואר 2019, הנפיק הבנק, בתאריך 31 בינואר 2019 סך של 613.8 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 403. כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 403 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 28 בפברואר 2030 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני יום 31 בינואר 2025, ולא יאוחר מיום 28 בפברואר 2025. כתבי ההתחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 2.42% לשנה, עד ליום 28 בפברואר 2025. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

ביאור 25א - הון (המשך)

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (ארוע מכונן לאי קיימות או ארוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (11.53 ש"ח למניה, כפוף להתאמות), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו (סדרה 403) כשירים להכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

למידע נוסף, ראה סעיף א. לעיל.

ו. פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 10 בפברואר 2019 החליט דירקטוריון הבנק לפדות במהלך אפריל-מאי 2019 בפדיון מוקדם מלא 1 מיליארד ש"ח ע.נ. שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודים למדד אשר הונפקו בשנת 2009. סכום הפדיון המשוער של שטרי ההון (כולל הפרשי הצמדה וריבית) הינו כ-1.2 מיליארד ש"ח. הפדיון המוקדם המלא ייעשה בהתאם לזכות שקיימת לבנק לבצע פדיון מוקדם מלא לפי תנאי שטרי ההון. ביום 5 במרס 2019 התקבל אישור של הפיקוח על הבנקים לביצוע הפדיון המוקדם כאמור.

ז. מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, לפיה מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 6 במרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 6 במרס 2019, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון הרביעי של שנת 2018 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-275 מיליון ש"ח, המהווה 18.401 אג' לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב הנפקת מניות הבנק בעקבות הבשלת יחידות PSU כמפורט בסעיף ד. לעיל, וזאת בכפוף לעמידה בתנאים להבשלת יחידות ה-PSU, כמפורט בסעיף ג. לעיל. במידה ויבשילו יחידות PSU הנ"ל, סכום הדיבידנד לכל מניה בת 1 ש"ח יהיה 18.395 אג'. הדירקטוריון קבע את יום 26 במרס 2019 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 3 באפריל 2019 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.17	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.50	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.51	328
6 במרס 2018	28 במרס 2018	22.41	342
24 במאי 2018	19 ביוני 2018	19.18	292
14 באוגוסט 2018	6 בספטמבר 2018	23.96	361
12 בנובמבר 2018	10 בדצמבר 2018	[1] 25.08	375

[1] בהמשך לדיווח המשלים מיום 25 בנובמבר 2018.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן המפקח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי.
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות.
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים.
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים.
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

התיקונים להוראות הנ"ל נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר.

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון לשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50% והחל מיום 1 בינואר 2018 הוראות המעבר לניכויים מההון הרגולטורי יסתיימו ויעמדו על 100% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי תעמוד על 40%.

בנוסף, ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא דרישות הגילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון אשר קבע דרישות גילוי מעודכנות שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ הוראות באזל 3.

ביום 15 במרס 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר שבמסגרתו עודכנו שיעורי השקלול של הלוואות המובטחות במלואן על ידי משכנתאות על נכס למגורים, כך שחלף משקל סיכון של 75% נקבע משקל סיכון של 60% בלבד, עבור הלוואות בשיעור מימון הגבוה מ-60%, זאת רק בנוגע להלוואות שניתנו מיום זה ואילך.

ביום 13 בנובמבר 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר שבמסגרתו עודכן שיעור מקדם ההמרה לאשראי בגין ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות שניתנו על פי חוק המכר. בהתאם לחוזר הערבויות כאמור אשר טרם נמסרה הדירה למשתכן הופחת מקדם ההמרה לאשראי משיעור של 50% לשיעור של 30%.

רכיבי הון הנתונים לתנודתיות

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו הביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות הנובעת משינויים בריבית להיוון.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת וועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

לצורך ההון הרגולטורי ההתחייבות הפנסיונית הינה בסך 16,972 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 35,190 מיליון ש"ח וזאת לעומת ההתחייבות הפנסיונית בספרים בסך של 16,204 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 34,205 מיליון ש"ח.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

	31 בדצמבר	
	2018	2017[א]
	במיליוני ש"ח	
א. נתונים		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**35,190** [ב]	34,653
הון רובד 2, לאחר ניכויים	**11,033**	10,811 [ו]
סך הכל הון כולל	**46,223**	45,464
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי	**288,837** [ב]	277,344
סיכוני שוק	**6,295**	4,464
סיכון תפעולי	**22,713**	21,484
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**317,845**	303,292
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.07%**	11.43%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.54%**	14.99%[ו]
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים[א]	**10.25%**	10.25%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים[א]	**13.75%**	13.75%
ב. חברות בנות משמעותיות		
לאומי קארד בע"מ[ה]		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**15.10%**	15.80%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**17.30%**	16.80%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים[ד]	**8.00%**	8.00%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים[ד]	**11.50%**	11.50%
בנק לאומי ארה"ב		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**14.06%**	11.51%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.97%**	13.82%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים[ג]	**6.38%**	5.75%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים[ג]	**9.88%**	9.25%

(א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9% ו-12.5% בהתאמה והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שנדרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 31 בדצמבר 2018, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 10.25% ו-13.75% בהתאמה.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 וליום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה סעיף ד. להלן. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון התווספו סך של 157 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכנית ההתייעלות (94 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017).

(ג) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית הינו 4.5% ו-8%, בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת כרית לשימור הון של 1.875% נכון ליום 31 בדצמבר 2018. דרישה זו מיושמת בהדרגה עד לשנת 2019, אז תעמוד הכרית לשימור הון על 2.5%.

(ד) ביום 1 ביוני 2016 נכנסה לתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין 472, בנושא "סולקים וסליקת עיסקאות בכרטיסי חייב", על פיה יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-8% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.5%.

(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ו) הוצג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
1. הון עצמי רובד 1		
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**35,305**	33,167
הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט	**399**	229
הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים	**-**	590
התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע נע 8 רבעונים[א]	**(577)**	532
סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	**35,127**	34,518
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים	**(178)**	(203)
מיסים נדחים לקבל	**(251)**	(219)
התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1	**(17)**	(35)
סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1	**(446)**	(457)
סך ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות	**509**	592
סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**35,190**	34,653
2. הון רובד 2		
הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים	**7,790**	7,773
הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים	**3,243**	3,038 [ב]
סך הון רובד 2 לפני ניכויים	**11,033**	10,811
ניכויים:		
סך הכל ניכויים - הון רובד 2	**-**	-
סך הכל הון רובד 2	**11,033**	10,811
סך הכל הון כולל	**46,223**	45,464

(א) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.
(ב) הוצג מחדש. למידע נוסף ראה ביאור 13.

הערה: סך הכל הון כולל מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.

ד. השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תכנית ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	באחוזים	
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות[א]	**10.92%**	11.03%
השפעת הוראות המעבר	**-**	0.20%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות	**10.92%**	11.23%
השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות[ב]	**0.15%**	0.20%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.07%**	11.43%

(א) לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המוקבלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים.
(ב) ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית" של המערכת הבנקאית בישראל. בהתאם למכתב, דירקטוריון התאגיד הבנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על פני 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון. לפרטים נוספים ראה ביאור 23.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע על פי ההוראה. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, נדרש להגדיל את יחס המינוף בשיעורים רבעונים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד[א]		
הון רובד 1	**35,190**	34,653
סך החשיפות	**499,289**	499,026
יחס המינוף		
יחס המינוף	**7.05%**	6.94%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**6.00%**	6.00%
ב. חברות בת משמעותיות		
לאומי קארד בע"מ		
יחס המינוף	**10.80%**	11.10%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**5.00%**	5.00%
בנק לאומי ארה"ב		
יחס המינוף	**11.72%**	9.72%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים	**5.00%**	5.00%

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017, פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. ההשפעה של ההקלה בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף הסתכמה בכ-0.1% ליום 31 בדצמבר 2018 (0.09% ליום 31 בדצמבר 2017). לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד לעיל.
כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ו. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות מונהג החל מיום 1 באפריל 2015.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60% ותגדל ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ביום 1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	**121**	122
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**100**	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	**122**	122
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	**100**	100

הערה: לאומי קארד ובנק לאומי ארה"ב אינן נדרשות ביחס כיסוי נזילות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה[א]

יתרת אשראי מפיקדונות לפי מידת גביה[ב]

	ליום 31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
מטבע ישראלי לא צמוד	**288**	272
מטבע ישראלי צמוד למדד	**1,336**	1,481
מטבע חוץ	**-**	5
סך הכל	**1,624**	1,758

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר:

	עד שנה	מעל שנה עד שלוש שנים	מעל שלוש עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	סך הכל 2018	סך הכל 2017
	במיליוני ש"ח							
במגזר הצמוד למדד[ג]								
תזרימים חוזיים עתידיים	**9**	**15**	**9**	**10**	**3**	**1**	**47**	62
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	**9**	**15**	**9**	**10**	**3**	**-**	**46**	62
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[ד]	**9**	**14**	**8**	**8**	**2**	**-**	**41**	54
במגזר השקלי הלא צמוד								
תזרימים חוזיים עתידיים	**1**	**1**	**1**	**-**	**-**	**-**	**3**	6
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	**1**	**1**	**1**	**-**	**-**	**-**	**3**	6
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[ד]	**1**	**1**	**1**	**-**	**-**	**-**	**3**	5

(א) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גבייה (במקום מרווח).
(ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינן בסך 99 מיליון ש"ח (2017 - 91 מיליון ש"ח) לא נכללו בלוח זה.
(ג) כולל מגזר מט"ח.
(ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 3.08% (2017 - לפי שיעור 3.42%).

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:		
הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגביה	**95**	32
הלוואות עומדות	**19**	9

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

	ליום 31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
(1) חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים, ציוד וכלי רכב ודמי אחזקה בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות		
בשנה ראשונה	**259**	228
בשנה שניה	**199**	201
בשנה שלישית	**141**	144
בשנה רביעית	**130**	128
בשנה חמישית	**116**	118
מעל 5 שנים	**1,078**	1,109
סך הכל חוזי שכירות לזמן ארוך	**1,923** (א)	1,928
(2) התחייבויות לרכישת ניירות ערך	**674**	477
(3) התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם	**38** (א)	37

(א) כולל יתרות חוזי שכירות בסך 441 מיליון ש"ח והתחייבויות להשקעה בבניינים וציוד בסך 24 מיליון ש"ח, בגין נכסים המוחזקים למכירה.

ג. ערבויות לפי מועד פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2018				
	עד שנה	שנה עד שלוש שנים	שלוש עד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
ערבויות להבטחת אשראי	**3,953**	**888**	**87**	**303**	**5,231**
ערבויות לרוכשי דירות	**2**	**18,665**	**-**	**-**	**18,667**
ערבויות והתחייבויות אחרות	**8,733**	**3,884**	**2,058**	**1,796**	**16,471**
סך הכל ערבויות	**12,688**	**23,437**	**2,145**	**2,099**	**40,369**

	ליום 31 בדצמבר 2017				
	עד שנה	שנה עד שלוש שנים	שלוש עד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
ערבויות להבטחת אשראי	4,131	784	215	350	5,480
ערבויות לרוכשי דירות	-	19,313	-	-	19,313
ערבויות והתחייבויות אחרות	9,622	3,183	620	2,534	15,959
סך הכל ערבויות	13,753	23,280	835	2,884	40,752

יתרת המזומנים אשר זמינים לבנק במטרה לפצות על הפסדים שמומשו תחת ערבויות אלה ושיפויים הסתכמו לסך של כ-816 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2017 - 892 מיליון ש"ח). כמו כן, ניירות ערך ונכסים סחירים אחרים, המוחזקים כביטחונות, הסתכמו לסך של כ-250 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2017 - 290 מיליון ש"ח).
נתוני הביטחונות משקפים ביטחונות שהבנק קיבל ספציפית כנגד ערבויות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של 37 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות שהוגשו נגד הבנק שהסכום הנטען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

1.1 תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

א. ביום 6 במאי 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגיות נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה שמעל סכום חובת ההשקעה לפי צו הבנקאות "פקדונות ללא תנועה" התש"ס-2000, וכי לא די בשערוך החשבונות שהבנק מבצע על פי הוראות הצו, אלא על הבנק לשערך את החשבונות בסכומים גבוהים יותר. לטענת המבקש, כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה.

ב. ביום 16 בספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. לטענת המבקש, כאשר הבנק משיב ללקוחותיו כספים שגבה מהם שלא כדין (למשל בטעות), הוא משיב אותם בערכם הנומינלי בשיעור שבו נגבו, בלי לשלם את שווי התעשרותו של הבנק כתוצאה מהחזקת הכספים, ובלי לשלם הפרשי הצמדה וריבית על פי חוק. לטענת המבקש, הנזק שנגרם לו הוא 0.51 ש"ח, ואין לו יכולת להעריך את היקף הנזק שנגרם לקבוצה.

1.2 תובענות שהסתיימו בתקופת הדוח (ולאחריו ככל שהיו)

א. ביום 7 בספטמבר 2011 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק (בגין פעילות בנק לאומי למשכנתאות בע"מ), ונגד בנקים אחרים. סכום התביעה הייצוגית הנטען נגד כל הבנקים המשיבים עמד על כ-927 מיליון ש"ח (ונגד הבנק על כ-327 מיליון ש"ח). לטענת המבקשים הבנקים גבו מנוטלי הלוואות לדיור "ריבית דריבית מראש", בניגוד לדין וכן בניגוד להוראות הסכמי ההלוואה. ביום 16 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית מסיבה של היעדר עילה. ביום 7 בדצמבר 2015 הגישו המבקשים ערעור על החלטת בית המשפט, וביום 14 במרס 2018 ניתן פסק דין על ידי בית המשפט העליון שדחה את הערעור. בכך הסתיימה התובענה.

ב. בחודשים פברואר ומרס 2013 הגיש המפרק של שתי חברות בקבוצת נדל"ן, באמצעות המנהל המיוחד שלהן, שתי תביעות נגד הבנק, נגד בנקים נוספים ונגד גופים ואישים נוספים. המנהל המיוחד טוען, בין היתר, כי הנתבעים אפשרו זליגת כספים מחשבונות החברות לחשבונות אחרים הקשורים לקבוצה, וכן כי הבנק סייע לביצוע "פעולות סיבוביות" בסופי רבעון באופן שאפשר את הסתרת הגניבות שבוצעו, לטענת המנהל המיוחד, מהחברות, ומניעת חשיפתן בדוחות הכספיים של החברות. הסכומים הנתבעים הם כ-63 מיליון ש"ח וכ-102 מיליון ש"ח (כולל הפרשי הצמדה וריבית). ביום 27 ביוני 2018 אישר בית המשפט את הסדרי הפשרה שנחתמו בין המפרק לבין כל הנתבעים לאחר שהתקיים הליך גישור. בכך הגיעו שתי התביעות לסיומן. הליך נוסף שהגיש המנהל המיוחד בשם חברה אחרת בקבוצה בעילות אחרות ממשיך להתנהל.

ג. ביום 18 במרס 2014, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-155 מיליון ש"ח, בטענה שבמסגרת ניכוי מס במקור שהבנק מבצע בעסקאות בניירות ערך שמבוצעות באמצעותו, מחשבות מערכות המחשב של הבנק רווחי הון ביתר ו/או הפסדי הון בחסר שלא כדין. ביום 1 באוגוסט 2018 אישר בית המשפט הסדר פשרה בהליך זה, בכך הסתיימה התובענה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. ביום 21 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגיות נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה, לידעם אודות קיום החשבון ולהשיב להם את הכספים ה"שוכבים", לטענת המבקש, בחשבונות אלו. המבקש מעלה טענות נוספות לגבי גביית עמלות בחשבונות אלו, והחזרת כספים לבעלי החשבון ללא הצמדה וריבית. כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה. ביום 26 בפברואר 2018 אישר בית המשפט הסדר פשרה בהליך זה, בכך הסתיימה התובענה.

ה. ביום 21 ביוני 2015 הוגשה נגד הבנק בקשה לאישור תובענה יצוגית בטענה לפיה הבנק מחייב, כביכול, לקוחות המבקשים לבצע העברת מט"ח מחשבונם לזכות חשבון מט"ח על שמם בבנק אחר, בעמלת חליפין, על אף שמדובר באותו מטבע ולא בוצעה כל פעולת חליפין. בנוסף טען המבקש כי הבנק מחייב, כביכול, את הלקוחות בעמלת קורספונדנט אשר שיעורה נקוב באירו, לפי שער שגבוה מהשער היציג, וכי הבנק גובה, כביכול, מלקוחותיו, בעת סגירת חשבון, עמלות שעולות על סכומי העמלות המירביים אותם ניתן לגבות לפי הדין בעת סגירת חשבון. המבקש העריך את סכום התביעה הקבוצתי במיליון ש"ח. ביום 7 בינואר 2019 אישר בית המשפט הסדר הסתלקות בהליך זה, בכך הסתיימה התובענה.

ו. ביום 8 בדצמבר 2016, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגיות נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. לטענת המבקש הבנקים גובים עמלות מינימום בהעברה של מטבע חוץ במדרגים, ולא עמלת מינימום אחת בלבד, כפי שלטענת המבקש נדרש בכללי הבנקאות, וכי הפרה משותפת זו של כל הבנקים המשיבים הינה למעשה הסדר כובל בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקש, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-500 מיליון ש"ח. ביום 13 במרס 2018 ניתן פסק דין שאישר את הסתלקותו של המבקש מההליך. בכך הסתיימה התובענה.

ז. ביום 11 בספטמבר 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-150 מיליון ש"ח. לטענת המבקשת, הבנק פותח חשבונות על שם ועד הבית, חלף חשבון על שם הבית המשותף, כפי שנדרש בחוק המקרקעין. כמו כן נטען כי הבנק גובה בחשבונות אלו עמלות שלא כדין, לא מקיים את הוראות שיקים ללא כיסוי לגבי זיהוי הלקוחות, ולא מאפשר לבעלי הדירות גישה למידע לגבי חשבון הבנק. ביום 25 במרס 2018 ניתן פסק דין שאישר את הסתלקותה של המבקשת מההליך. בכך הסתיימה התובענה.

1.3 תובענות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

א. ביום 28 באוגוסט 2013, הוגשה בקשה לאשר תובענה כייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. המפקח על הבנקים, נגיד בנק ישראל והממונה על הגבלים עסקיים צורפו כמשיבים פורמאליים. עניינה של הבקשה היא טענה בדבר גבייה, כביכול, של עמלות שלא כדין, בקשר לפעילות של המרה ומשלוח של מטבע חוץ, מבלי שניתן לכך גילוי נאות. הנזק שלטענת המבקשים נגרם ללקוחות (כפי שעודכן בבקשה "מקוצרת" שהוגשה על ידי המבקשים), עומד על כ-2.6 מיליארד ש"ח (המבקשים טוענים לנזקים נוספים שלא כומתו). ביום 20 בינואר 2015, החליט בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה בענין דומה, בסכום של 200 מיליון ש"ח, גם כנגד חברות כרטיסי האשראי (לרבות כנגד חברת לאומי קארד) לבית המשפט הדן בבקשה המתוארת בסעיף זה. ביום 18 במרס 2018 הגישו המבקשים ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב מיום 1 במרס 2018, שדחה את הבקשות לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות למשיבים.

ב. ביום 2 בדצמבר 2013 הוגשה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק בנושא עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לדיור. לטענת המבקשת, חישוב עמלת פירעון מוקדם על ידי הבנק, הן ביחס להלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן ביחס להלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. לטענת המבקשת, אין באפשרותה להעריך בשלב זה, את סכום התביעה הכולל.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. ביום 17 במרס 2014 הגיש מנהל מיוחד של חברה בפירוק, בקשה למתן הוראות נגד הבנק, במסגרתה ביקש שבית המשפט יצהיר כי הבנק יישא בתשלום לחברה (קופת הפרוק) בסך מצטבר של 1,200 מיליון ש"ח, מתוכו סך של 635 מיליון ש"ח לכיסוי כל חובות החברה לנושיה וסך של 565 מיליון ש"ח בגין החזר מלוא שווי נכסי החברה. לטענת המנהל המיוחד, על הבנק לשאת באחריות אישית לחבויות החברה. יצוין כי במסגרת הבקשה שמר המנהל המיוחד על זכות להגיש הליכים נוספים נגד הבנק ו/או נושאי משרה נוספים בחברה ו/או יחידים מטעם הבנק ועורכי דין שיעצו לבנק.

ד. ביום 11 בפברואר 2015, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-2.3 מיליארד ש"ח (שמאוחר יותר הופחת ל-1.5 מיליארד ש"ח). לטענת המבקש, הבנק מנהל לכאורה "רשימה שחורה" של לקוחות לפיה הוא נוהג, לסמן לקוחות בכוכבית במערכות הבנק לזמן בלתי מוגבל, באופן הפוגע או מקשה עליהם, לטענתו, לקבל אשראי או לבצע פעילות עסקית אחרת מול הבנק.

ה. ביום 29 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה יצוגית נגד הבנק. סכום התביעה כ 150 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, כספים של ניצולי שואה אשר הופקדו לפני מלחמת העולם השניה בבנק אפ"ק ולא נמשכו על ידי הלקוחות במהלך המלחמה, מושבים לניצולים או ליורשיהם כשהם אינם משוערכים כביכול לערכים ריאליים.

ו. ביום 22 ביולי 2015 התקבלה בבנק בקשה לאישור תובענה יצוגית שהוגשה נגד הבנק. לטענת המבקשת, תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גבייה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי לחוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל. המבקשת מעריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליון ש"ח.

ז. ביום 11 בפברואר 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה יצוגית נגד הבנק ונגד ארבעה בנקים נוספים, בטענה שהבנקים נותנים הטבות לסטודנטים, אולם מגבילים את גילם של הסטודנטים. סכום התביעה הכולל מוערך על ידי התובע ב-219 מיליון ש"ח.

ח. ביום 7 במרס 2016 הוגשה לבית המשפט בארצות הברית תביעה, על ידי מספר רב של תובעים, כנגד עשרות נתבעים, וביניהם: הבנק, בנק לאומי USA ובנק הפועלים, בטענה שהנתבעים תומכים בהתנחלויות, באופן שפוגע בתושבים פלסטינאים, ברכושם ובזכויותיהם, בין היתר, באמצעות ביצוע העברות בנקאיות. סכום התביעה הנטען נגד כל הנתבעים יחדיו היה במקור 34.5 מיליארד דולר ובהמשך הופחת לסך של 1 מיליארד דולר ארה"ב. ביום 29 באוגוסט 2017 ניתן אישור על ידי בית המשפט בארצות הברית לבקשה לסילוק על הסף של התובענה. ביום 8 בספטמבר 2017 הגישו התובעים ערעור על החלטה זו, וביום 19 בפברואר 2019 קיבל בית המשפט את הערעור שהגישו התובעים וביטל את ההחלטה שאישרה את הסילוק על הסף.

ט. ביום 22 במאי 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה יצוגית נגד הבנק, ונגד בנקים אחרים, בטענה שכאשר הבנקים גובים במזומן עמלות פעולה על ידי פקיד, הם גובים את העמלה הנקובה בתעריפון ללא הטבות שאמורות לחול על קבוצות אוכלוסיה מסוימות, וכן אינם לוקחים עמלות אלו בחשבון בעת חישוב עמלת המינימום הנגבית בחשבון הלקוחות. לדברי המבקשים, הם אינם יכולים להעריך את הסכום המדויק שנגבה לטענתם שלא כדין על ידי הנתבעים השונים מכל חברי הקבוצה. ביום 20 בספטמבר 2018 ניתן פסק דין על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות למשיבים. וביום 12 בנובמבר הגישו המבקשים ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון.

י. ביום 22 בינואר 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. ענינה של התובענה בטענה שהבנק מבצע לכאורה פעולת המרה של יתרות זכות במט"ח אשר מופקדות לזכות חשבונות מטבע ישראלי של לקוחות, וזאת גם אם הלקוחות לא ביקשו שירות זה. לטענת המבקש, הנזק לכאורה שנגרם ללקוחות כתוצאה מכך, הינו עמלת ההמרה וההפרש בין המרה לפי שער יציג לבין המרה לפי השער בו בוצעה ההמרה בפועל, שהוא נמוך יותר. המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-38 ש"ח, את הנזק שנגרם לקבוצה מעריך במיליון ש"ח, ללא פירוט.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

יא. ביום 29 במרס 2017, הוגשה בקשה לאישור תביעה יצוגית נגד הבנק (ותביעות מקבילות גם נגד בנקים אחרים). לטענת המבקש, הבנק אינו רשאי לגבות "עמלת קורספונדנט" בעת שהבנק מבצע העברת מט"ח מחשבון לקוח לזכות חשבון בנק בחו"ל, ולחילופין, טוען המבקש כי הבנק רשאי לגבות עמלת קורספונדנט רק בהתאם להוצאה הממשית שהיתה לו (הסכום שבפועל שילם הבנק לקורספונדנט). המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-30 דולר, והנזק הקבוצתי לא ניתן להערכה.

יב. ביום 15 במאי 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק (במקביל לתביעות דומות שמתנהלות נגד בנקים אחרים, ולתביעה בעילה זהה שהוגשה נגד הבנק ביום 12 בפברואר 2017 והיא תלויה ועומדת). לטענת המבקשים, הבנק אינו מסווג עסקים כ"עסקים קטנים" וכתוצאה מכך גובה מהם, שלא כדין, עמלות שלא לפי התעריפון שחל על עסק קטן. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקש, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-462 מיליון ש"ח. ביום 17 באפריל 2018 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב על מחיקת הבקשה לאישור תביעה ייצוגית מיום 15 במאי 2017. בית המשפט קבע כי התביעה שתמשיך להתנהל נגד הבנק תהיה הבקשה לאישור תביעה ייצוגית שהוגשה ביום 12 בפברואר 2017 בה סכום הנזק הנטען 100 מיליון ש"ח. ביום 31 במאי 2018 הגישו המבקשים ערעור לבית המשפט העליון על החלטה זו.

2. להלן פירוט של תובענות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות בסכומים מהותיים שהוגשו נגד חברה בת של הבנק. לדעת הנהלת הבנק, ובהסתמך על דעת הנהלת החברה הבת הרלבנטית, המתבססת על חוות דעת היועצים המשפטיים שלה באשר לסיכויי הליכים אלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מתביעות כאמור:

א. ביום 8 ביולי 2014 הוגשה בקשה לאישור תובענה יצוגית נגד מספר חברות כרטיסי אשראי, כולל לאומי קארד. לפרטים בדבר בקשה זו ראה סעיף 1.3א. לעיל. ביום 18 במרס 2018 הגישו המבקשים ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב מיום 1 במרס 2018, שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות למשיבים.

ב. ביום 28 באפריל 2014, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד לאומי קארד וחברות כרטיסי אשראי נוספות בסך של כ-1.7 מיליארד ש"ח. סכום התביעה עודכן והוגדל לכ-7.1 מיליארד ש"ח. לטענת המבקש, העמלה הצולבת שנגבית בגין עסקאות שמבוצעות בכרטיסי debit וכרטיסי prepaid (בניגוד לכרטיסי אשראי - credit), לא קיבלה אישור מבית הדין להגבלים עסקיים, ומהווה הסדר כובל. בנוסף, לטענת המבקש, גם ההסדר לפיו מועברים כספי העסקאות, שבוצעו בכרטיסים אלו, לבתי העסק, בעיכוב של כ-20 ימים מהווה הסדר כובל שלא אושר או תנאי מקפח בחוזה אחיד.
באוקטובר 2017 הוגשה על ידי המבקש תובענה לבית הדין להגבלים עסקיים נגד לאומי קארד וחברות כרטיסי אשראי נוספות ונגד הבנק ובנקים נוספים כמשיבים פורמליים, אשר במסגרתה התבקש בית הדין לקבוע כי העמלה הצולבת בגין העסקאות הנ"ל לא אושרה. ביום 16 באוקטובר 2018 ניתן פסק דין שדחה על הסף את התובענה, וביום 29 בנובמבר 2018 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

ביום 9 בדצמבר 2018 הוגשה לבית המשפט העליון עתירה על ידי התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת ("הצלחה") ועמותת "צדק פיננסי", נגד בנק ישראל, הממונה על ההגבלים העסקיים, לאומי קארד וחברות כרטיסי אשראי נוספות בנושא אופן קביעת העמלה הצולבת בכרטיסי חיוב.

ג. ביום 17 בנובמבר 2014, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד לאומי קארד בסך 952 מיליון ש"ח. סכום התביעה הופחת לכ-267 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, לאומי קארד אינה מקפידה לעמוד בכל הדרישות בקשר עם זיהוי לקוחות בטרם מתן מענה במערכת ה-IVR (ניתוב טלפוני במוקדי השירות) אשר חושפת את הפרטים האישיים של הלקוחות. בנוסף טוען המבקש כי בקשתו לחסום את האפשרות לשמוע את המידע הנוגע לכרטיס האשראי שלו לאחר הזיהוי לא התקבלה, בטענה כי לא קיימת אפשרות לביצוע חסימה.

3. כמו כן תלויות ועומדות נגד חברה בת של הבנק בקשות לאישור תביעות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהם מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק, ובהסתמך על דעת הנהלת החברה הבת הרלוונטית, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, בשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהן ומטעם זה לא בוצעה בגינן הפרשה:

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

א. ביום 1 במאי 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגיות נגד לאומי קארד וחברת כרטיסי אשראי נוספת. הבנק צורף כנתבע לאור החזקתו במניות לאומי קארד. לטענת המבקש, החברות המנפיקות כרטיסי אשראי לא מעבירות ללקוחותיהן שביצעו עסקאות בקרדיט או עסקאות של דחיית סל, אישור תקופתי/שנתי המפרט את הוצאות המימון (סך הריביות וההוצאות ששולמו בגין עסקאות קרדיט). לטענת המבקש, אי גילוי מידע זה ללקוחות פרטיים הינו הטעיה, ולגבי לקוחות עסקיים - אי הגילוי גם מונע מהם להזדכות בגין הוצאות אלו מול רשויות המס. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקש, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-180 מיליון ש"ח.

ב. ביום 22 ביולי 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד לאומי קארד ונגד שתי חברות כרטיסי אשראי נוספות. ענינה של התובענה בעסקאות באמצעות כרטיסי אשראי שביצעו חברי הקבוצה כעסקאות במסמך חסר (בעיקר עסקאות טלפוניות) בבתי העסק העוסקים בתחום "השיווק הישיר". לטענת המבקש, בתי העסק הללו ניצלו את חולשתה של אוכלוסיית הקשישים וחייבו את כרטיסי האשראי שלהם בגין עסקאות רבות שלא כדין, וכן חייבו אותם בחיובים נוספים שלא אושרו על ידם. לטענת המבקש, חברות כרטיסי האשראי התקשרו בהסכמי סליקה עם חברות ה"שיווק הישיר", ובדרך זו אפשרו את פעילותן. המבקש טוען כי סכום הנזק לכל חברי הקבוצה אותה הוא מתיימר לייצג, הינו כ-900 מיליון ש"ח.

ה. התחייבויות תלויות והתקשרויות שונות

1. הליכים אחרים

ביום 2 בנובמבר 2017 התקיימה ישיבת סקופינג (scoping) עם מחלקת האכיפה של ה-Financial Conduct Authority ("FCA"), להליך ב-Bank Leumi UK ("BLUK"), בנושא בקרות ומערכות ליישום רגולציית איסור הלבנת הון. ההליך שננקט במסגרת מכלול הסמכויות שמוקנות ל-FCA מצוי בשלב ראשוני, ולכן לא ידוע משכו של ההליך ואילו ממכלול האמצעים **שמוקנים** ל-FCA יופעלו בגינו, אם בכלל, אולם בתקופת הדוח הבהיר ה-FCA כי מדובר בהליך פיקוחי בלבד. לפי פרסומי ה-FCA, הנוגעים להליכים דומים כלפי בנקים הדומים ל-BLUK אשר הסתיימו בנקיטת אמצעים כלפי אותם בנקים לאחר שנקבע כלפיהם כי היו הפרות, החשיפה של BLUK לעיצום כספי, אם וככל שיוטל, אינה צפויה להיות מהותית לקבוצת לאומי.

2. עיצום כספי לפי סעיף 38א לחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995

ביום 11 ביוני 2018 התקבלה בבנק דרישה מאת רשות ניירות ערך לתשלום עיצום כספי בסך של 300 אלפי ש"ח. סכום העיצום שנקבע הינו לאחר הפחתה בשיעור של 25% בשל פעולות שנקט כבר הבנק למניעת הישנות ההפרה. העיצום הכספי הוטל על הבנק בגין מקרים של רישום לקוי של פעולות ייעוץ ללקוחות הבנק לגבי קרנות נאמנות הגובות הוספה.

3. עיצום כספי בגין הפרה של סעיף 5(ג) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) התשמ"א-1981

ביום 23 בדצמבר 2018 התקבלה בלאומי קארד הודעה מאת המפקחת על הבנקים בדבר הטלת עיצום כספי בסך 1.5 מיליון ש"ח על לאומי קארד, בגין הפרה של סעיף 5(ג) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 שעניינה אי צירוף האזהרה הנדרשת בחוק בשני פרסומים של לאומי קארד.

ו. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שרותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2018 בערכים נומינליים ב-1,806 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2018 מסתכם ב-4,312 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

ז. כתבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות מוחזקות מטעם הבנק בגין רשימת אירועים המזכים בשיפוי, שלדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ניתן לצפותם בהתחשב בפעילות הבנק ובנסיבות העניין הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית

של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף, דיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח, פעילות בנושא חוק ההגבלים העסקים, אירועי סייבר וכל פעילות אחרת הנלווית לפעילות הבנק. הסכום המירבי שישלם הבנק בגין מימוש השיפויים בפועל של השיפויים אשר ניתנו וינתנו לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות הבת, במצטבר, בגין מסכת אירועים אחת מן האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% (עשרים וחמישה אחוזים) מההון העצמי של הבנק על פי דוחותיו הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני מועד השיפוי בפועל (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). סכום השיפוי המירבי הינו בנוסף לסכומים שיתקבלו מחברת הביטוח, אם יתקבלו, במסגרת ביטוח שרכש הבנק, אם רכש ו/או במסגרת ביטוח ו/או שיפוי של צד אחר זולת הבנק (כך שסכום השיפוי המרבי לא יפחת עקב תשלומי ביטוח ו/או שיפוי כאמור ששולמו, ככל ששולמו). בנוסף, בין היתר, התחייב הבנק מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ובעלי החוזים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות הוצאות כאמור שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988.

מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק כוללת הוראות שיפוי התואמות את האמור לעיל.

בנוסף, ביום 15 בפברואר 2004 קיבלה האסיפה הכללית של הבנק החלטה על מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק. ההחלטה על מתן פטור כאמור חלה גם בהתייחס לנושאי המשרה אחרים בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק מחודש יוני 2003.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

3. הבנק התחייב לשפות יועצים חיצונים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת נירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.

4. הבנק וחברות הבנות התחייבו לשפות את חברות כרטיסי האשראי הבינלאומיות, "ויזה" ו"מאסטרקארד" בגין ביצוע התחייבויות של חברות הבנות בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו"מאסטרקארד", לפי המקרה.

5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, וכן כולל בהתייחס לחובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ולרבות במסגרת עסקאות למכירת החזקות בחברות בקבוצה.

6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.

7. במסגרת עסקת מכירת פעילות בנק לאומי שוויץ ליוליוס בר, העניק בנק לאומי ערבות ליוליוס בר, המוגבלת בסכום של עד 250 מיליון פר"ש, כגיבוי לשיפוי שניתן על ידי בנק לאומי שוויץ לאירועים המוגדרים בהסכם, לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (מארס 2015) (בכפוף לחריגים לגביהם התקופה תהיה חמש שנים).

8. במסגרת הסכם מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ("לאומי לוקסמבורג") ל- Banque J Safra Sarasin (Luxemburg)S.A. ("הקונה") בנובמבר 2015, התחייב לאומי לוקסמבורג לשפות את הקונה בשיפויים שונים לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (ינואר 2016) (בכפוף לחריגים בהם ההתחייבות היא לתקופה של חמש שנים). גובה השיפוי מוגבל לסכום הנגזר מההון העצמי של לאומי לוקסמבורג (כ-37.4 מיליון דולר). ההתחייבות לשיפוי של לאומי לוקסמבורג מגובה בערבות של הבנק במקרה שלאומי לוקסמבורג לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לשיפוי כאמור.

9. במסגרת הסכם המכירה של לאומי קארד בע"מ מיום 28 ביולי 2018, נקבע מנגנון לשיפוי כלפי הרוכשת בגין הפרת מצגים. מנגנון השיפוי קובע רף תחתון להפעלת המנגנון בשיעור של 1.5% מהתמורה והוא מוגבל לשיפוי מצטבר מקסימאלי של 10% מסכום העסקה (למעט בגין הפרת מצגים יסודיים או במקרה של תרמית).

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ח. כרטיסי אשראי

ביום 7 במרס 2012 אישר בית הדין להגבלים עסקיים בפסק דין, הסכם אליו הגיעו לאומי קארד, חברת ישראכרט בע"מ, חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ והבנקים השולטים בכל אחת מחברות אלו עם הממונה על ההגבלים העסקיים בעניין גובה שיעורי עמלות המנפיק (העמלה הצולבת) שישררו בין סולקים לבין מנפיקים של כרטיסי ויזה ומסטרקארד. על פי ההסכם שאושר שיעור העמלה הצולבת ירד בהדרגה והתייצב על שיעור של 0.7% החל מחודש יולי 2014, בהתאם למתווה הפחתת העמלה הצולבת שנקבע בפסק הדין. ההסדר בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי תקף עד סוף שנת 2018.

בהמשך להודעה שפרסם בנק ישראל ביום 16 בינואר 2018 על כוונת נגידת בנק ישראל להפעיל את סמכותה על פי דין ולהכריז על השירות שנותן סולק לבית עסק בקשר לסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב, כשירות בר פיקוח לעניין שיעור העמלה הצולבת, ובדבר הכוונה להפחית את העמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה במתווה מדורג, הודיע בנק ישראל ביום 25 בפברואר 2018 על עדכון המתווה שפורסם בהודעתו הקודמת, כך שהעמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה תופחת בהתאם למתווה שלהלן:

החל ביום 1 בינואר 2019 (תום מועד ההסדר הנוכחי): ירידה מ-0.7% ל-0.6%;

החל ביום 1 בינואר 2020: ירידה מ-0.6% ל-0.575%;

החל ביום 1 בינואר 2021 ירידה מ-0.575% ל-0.55%;

החל ביום 1 בינואר 2022 ירידה מ-0.55% ל-0.525%;

והחל ביום 1 בינואר 2023 ירידה מ-0.525% ל-0.5%.

בנוסף הודיע בנק ישראל, כי בעסקאות חיוב מיידי תופחת העמלה הצולבת (העומדת כיום על שיעור של 0.3%), בהתאם למתווה שלהלן:

החל ביום 1 בינואר 2021 ירידה מ-0.3% ל-0.275%;

והחל ביום 1 בינואר 2023 ירידה מ-0.275% ל-0.25%.

ביום 25 בנובמבר 2018 פורסם צו הבנקאות (שירות ללקוח)(פיקוח על שירות סליקה צולבת של עסקאות בכרטיס חיוב ושל עסקאות חיוב מיידי), התשע"ט-2018, המסדיר את מתווה ההפחתה המתואר לעיל. במסגרת הצו האמור הוסדר גם מתווה הפחתה מואץ בשיעור העמלה הצולבת של עסקאות בכרטיסי חיוב, ללקוח שהוא מוסד ציבורי.

בנוסף, ביום 24 ביולי 2017 הודיע משרד האוצר על הפחתה בעמלות בית העסק במותגים דיינרס ואמריקן אקספרס. ההפחתה בעמלות תבוצע באופן מדורג, כך שעד לסוף חודש דצמבר 2017 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.95%; עד לסוף חודש דצמבר 2018 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.45%; עד לסוף חודש דצמבר 2019 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.10%; ובסוף יוני 2020 תתייצב העמלה המקסימלית לבית עסק על 1.99%. כן נקבע כי חברות כרטיסי האשראי יהיו מנועות מלהשית על בתי העסק עמלות חלופיות.

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, החל מחודש פברואר 2019 הבנק יהיה מחויב לתפעל הנפקה של כרטיסי אשראי חדשים שיונפקו ללקוחות הבנק, באמצעות שני מתפעלי הנפקה, לכל הפחות, כאשר חלקו של מתפעל הנפקה כלשהו לא יעלה על 52% מהכרטיסים החדשים כאמור שיונפקו על ידי הבנק. לאור הוראה זו קיים הבנק משא ומתן עם חברות כרטיסי האשראי להתקשרות בהסכמי תפעול הנפקה.

בחודש מרס 2018 חתם הבנק על הסכם הנפקה ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב עם ישראכרט בע"מ ויורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ (מקבוצת ישראכרט) (להלן: "הסכם העקרונות"). בהמשך להתקשרות כאמור, הצדדים פעלו לחתימה על הסכם מפורט. בהמשך להסכם העקרונות, ביום 7 בינואר 2019 נחתם הסכם מפורט בין הצדדים. בהתאם להוראות ההסכם המפורט, החל מיוני 2019 הצדדים ינפיקו כרטיסי חיוב שתפעולם יבוצע על ידי החברות הנ"ל מקבוצת ישראכרט. בהסכם המפורט נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.

ביום 12 באוגוסט 2018 חתם הבנק על הסכם הנפקה משותפת ותפעול הנפקה של כרטיסי חיוב עם כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ (מקבוצת כאל). לפי המערכת ההסכמית כאמור, מנפיקים הצדדים כרטיסי

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

חיוב החל מחודש פברואר 2019 והחברות הנ"ל מבצעות את תפעול ההנפקה. במערכת ההסכמית האמורה נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.

ביום 11 באוקטובר 2018 נחתם בין הבנק ללאומי קארד בע"מ ("לאומי קארד") הסכם הנפקה ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב, אשר יחליף את ההסכם הקיים בין הצדדים ושיחול גם על כרטיסים שהונפקו לפי ההסכם הקיים. בהתאם להסכם, הצדדים ינפיקו כרטיסי חיוב שתפעולם יבוצע על ידי לאומי קארד. בהסכם האמור נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן נקבעו זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת. לפירוט בדבר הסכם המכירה האמור ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד.

במהלך שנת 2018 פורסמו הוראות שונות בתחום כרטיסי החיוב, לרבות לעניין מועדי הסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב. כמו כן, ביום 9 בינואר 2019 פורסם חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019, אשר תחילתו שנה מיום פרסומו. פירוט נוסף ניתן בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים

ליום 31 בדצמבר 2018 וליום 31 בדצמבר 2017, אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי חברות מאוחדות בארץ אינן מובטחות על ידי שעבודים שוטפים על נכסיהן. חברות מאוחדות שיעבדו ניירות ערך ונכסים אחרים להבטחת פיקדונות שנתקבלו מ-(Federal Home Loan Bank) - FHLB וכן התחייבויות מסויימות בהתאם לדרישת שלטונות הארצות בהן הם פועלים. הנכסים המשועבדים מסתכמים בסך 1,925 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 4,178 מיליון ש"ח). סך ההתחייבויות בגינן שועבדו הנכסים מסתכמות בסך 351 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 3,426 מיליון ש"ח).

הבנק מבצע השאלות לזמן קצר של ני"ע במט"ח מהתיק הזמין, דרך מסלקת יורוקליר, ללקוחות אחרים של המסלקה ללא ידיעת זהות השואלים. ההשאלות מבוצעות בערבות מלאה של מסלקת יורוקליר שהינה מוסד פיננסי בדירוג AA+. ליום 31 בדצמבר 2018, אין יתרת ניירות ערך המושאלים למסלקת יורוקליר (31 בדצמבר 2017 - 88 מיליון ש"ח).

כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.

הסכום של קרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.

בנוסף - הבנק חתם על מסגרת אשראי בגובה 150 מיליון דולר עם מסלקת יורוקליר להבטחת סליקת ניירות ערך של לקוחות. מסגרת האשראי מגובה בני"ע שמחזיק הבנק במסלקת יורוקליר.

כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים בטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הבטחונות שהעמיד החבר האחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 124 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 180 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 183 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 186 מיליון ש"ח).

הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג בביאור 30ד. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הבטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהבטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא הספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הבטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף עומד על כ-68 מיליון ש"ח (כ-9.5% מהקרן).

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת מעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופקדונות ששועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטרו וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 הינו 711 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 736 מיליון ש"ח).

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"ב ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים מס"ב ומסלקת הצ'קים ("משתתף"). במקרה של כשל, ישא כל משתתף שלא כשל ("משתתף שורד") בחיובי המשתתף שכשל, על פי חלקו היחסי של המשתתף השורד חלקי ההפרש בין 100% לחלקו היחסי של המשתתף שכשל. חלקו היחסי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 במס"ב הינו 19.7% ובמסלקת הצ'קים - 22.5% אחוז זה מתעדכן אחת לשישה חודשים על פי המשקל היחסי של חיובי כל משתתף אשר הועברו במערכת התשלומים הרלוונטית בששת החודשים הקודמים). תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 300 מיליון ש"ח במס"ב ו-150 מיליון ש"ח במסלקת הצ'קים. במקרה של כשל, ביום העסקים העוקב ליום הכשל, מייד לאחר פתיחת המערכת, בנק ישראל ישגר למערכת הוראת תשלום רב-צדדית לחיוב חשבון הסליקה של המשתתף הכושל ולזיכוי חשבונות הסליקה של המשתתפים השורדים בסכום אותו שילם כל משתתף שורד במסגרת ההסדר, בתוספת ריבית בנק ישראל. הסדר הכשל לא נועד לטפל במצב של חדלות פירעון ידועה או קרובה לוודאית. במקרה של חדלות פירעון הטיפול יועבר לפיקוח על הבנקים.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים בהסכמים מסוג (Credit Support Annex) - CSA שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין בנקים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש מחוייב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2018 העמידה הקבוצה לטובת בנקים פיקדונות בסכום כולל של 2,571 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 469 מיליון ש"ח).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים זרים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר 2018 הפקידה הקבוצה בבנקים הנ"ל סכום של 299 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2017 - 360 מיליון דולר). כמו כן, שעבדה הקבוצה אגרות חוב בסך 360 מיליון דולר ארה"ב ו-122 מיליון אירו. יש לציין, שעיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי חיתום החשיפה שחתם הבנק עמם במהלך השנה.

הבנק חתם על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל, במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל.

שעבוד זה בא להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק והעמדת בטוחות להבטחתם, כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים על פי הסכם אשראי בין בנק ישראל לבנק ואגרת חוב מובטחת מיום 21 במאי 2008.

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

שעבוד זה בא להבטיח אשראים שבנק ישראל יעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים לבנק ה-(Continuous Linked Settlement Bank) - CLS, בצרוף ריבית ועלויות והוצאות הכרוכות במימוש השעבוד, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח, בהתאם לתנאי הסכם האשראי שנחתם בין הצדדים לענין זה. לאומי לא ניצל אשראי מסוג זה במהלך השנים 2010-2018.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
ניירות ערך שהתקבלו בעיסקאות שאילת ניירות ערך כנגד מזומן	**1,257**	1,161
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
ניירות ערך שהושאלו בעיסקאות השאלת ניירות ערך כנגד מזומן	**541**	558

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כבטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים כביטחונות לפעילות בחוזים סחירים, במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

הבנק מפקיד מעת לעת בבנק לאומי ארה"ב, פקדונות כספיים לגיבוי התחייבויות הבנק, בקשר עם אשראים הניתנים על ידי בנק לאומי ארה"ב בבטחון התחייבויות של בנק לאומי לישראל, וזאת על פי הוראות ה-Federal Reserve. פקדונות אלו מופקדים במסגרת הסכם Designated Deposit Agreement שנחתם במאי 2018 והחליף שטר מישכון מספטמבר 2010. סכום הפקדונות הכספיים המופקדים כאמור ליום 31 בדצמבר 2018 היה 323 מיליון דולר ארה"ב (2017 - 33 מיליון דולר ארה"ב).

ביאור 28א - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכוני שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשערי ניירות ערך/מדדים ובשערי סחורות. סיכוני השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכוני השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכוני שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון סיכון זה.
- הפעילות הנ"ל אינה מתייחסת למכשירים נגזרים המשובצים (EMBEDDED) בפעילויות אחרות.
- ראה ביאור 1.י.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

	31 בדצמבר 2018				
	חוזי ריבית				
	שקל-מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים						
א) נגזרים מגדרים[א]						
Swaps	-	2,246	-	-	-	2,246
סך הכל	-	2,246	-	-	-	2,246
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	-	2,246	-	-	-	2,246
ב) נגזרים ALM[א][ב]						
חוזי Futures	-	46,882	59	115,526	995	163,462
חוזי Forward	18,129	9,575	200,804	418	11	228,937
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה						
אופציות שנכתבו	-	27,747	15,383	20,667	293	64,090
אופציות שנקנו	-	27,747	14,739	20,869	293	63,648
חוזי אופציה אחרים						
אופציות שנכתבו	-	11,935	26,978	1,821	374	41,108
אופציות שנקנו	-	9,350	27,987	1,962	374	39,673
Swaps	615	256,198	24,175	47,968	211	329,167
סך הכל	18,744	389,434	310,125	209,231	2,551	930,085
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	-	128,095	-	-	-	128,095
ג) נגזרים אחרים[א]	-	-	-	-	-	-
ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב	-	-	-	-	-	-
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot	-	-	13,967	-	-	13,967
סך הכל	-	-	13,967	-	-	13,967
סך הכל כללי	18,744	391,680	324,092	209,231	2,551	946,298

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2018					
	חוזי ריבית					
	שקל-מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים						
א) נגזרים מגדרים[א]						
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	48	-	-	-	48
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	17	-	-	-	17
ב) נגזרים ALM[א][ב]						
שווי הוגן ברוטו חיובי	235	3,442	4,442	4,508	81	12,708
שווי הוגן ברוטו שלילי	345	3,267	3,886	4,509	81	12,088
ג) נגזרים אחרים[א]	-	-	-	-	-	-
ד) נגזרי אשראי						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב						
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	-	-	-	-	-
ה) סך הכל						
שווי הוגן ברוטו חיובי[ג]	235	3,490	4,442	4,508	81	12,756
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים	235	3,490	4,442	4,508	81	12,756
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	39	43	78	194	-	354
שווי הוגן ברוטו שלילי[ג]	345	3,284	3,886	4,509	81	12,105
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	345	3,284	3,886	4,509	81	12,105
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	-	160	252	506	2	920

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 6 מיליון ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 16 מיליון ש"ח).

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2017				
	חוזי ריבית				
	שקל-מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים						
א) נגזרים מגדרים[א]						
Swaps	-	1,742	-	-	-	1,742
סך הכל	-	1,742	-	-	-	1,742
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	-	1,742	-	-	-	1,742
ב) נגזרים ALM[א][ב]						
חוזי Futures	-	33,009	106	103,734	234	137,083
חוזי Forward	16,209	800	170,863	863	21	188,756
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה						
אופציות שנכתבו	-	-	15,950	36,351	11	52,312
אופציות שנקנו	-	-	15,672	36,351	11	52,034
חוזי אופציה אחרים						
אופציות שנכתבו	-	5,529	18,673	2,742	209	27,153
אופציות שנקנו	-	2,367	19,090	2,586	209	24,252
Swaps	794	231,919	25,648	37,523	157	296,041
סך הכל	17,003	273,624	266,002	220,150	852	777,631
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	-	121,703	-	-	-	121,703
ג) נגזרים אחרים[א]	-	-	-	-	-	-
ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב	-	-	-	-	5	5
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot	-	-	12,163	-		12,163
סך הכל	-	-	12,163	-	5	12,168
סך הכל כללי	17,003	275,366	278,165	220,150	857	791,541

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2017					
	חוזי ריבית					
	שקל-מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים						
א) נגזרים מגדרים[א]						
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	30	-	-	-	30
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	8	-	-	-	8
ב) נגזרים ALM[א][ב]						
שווי הוגן ברוטו חיובי	315	4,125	3,018	2,060	32	9,550
שווי הוגן ברוטו שלילי	431	3,825	3,471	2,041	25	9,793
ג) נגזרים אחרים[א]	-	-	-	-	-	-
ד) נגזרי אשראי						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב						
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	-	-	-	-[ד]	-
ה) סך הכל						
שווי הוגן ברוטו חיובי[ג]	315	4,155	3,018	2,060	32	9,580
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים	315	4,155	3,018	2,060	32	9,580
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	51	52	98	289	6	496
שווי הוגן ברוטו שלילי[ג]	431	3,833	3,471	2,041	25	9,801
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	431	3,833	3,471	2,041	25	9,801
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	-	26	394	60	13	493

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 7 מיליון ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 61 מיליון ש"ח).

(ד) סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

	31 בדצמבר 2018					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[א][ב]	**204**	**4,631**	**1,162**	**19**	**6,740**	**12,756**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	**-**	**3,716**	**1,076**	**19**	**1,214**	**6,025**
הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל	**-**	**706**	**68**	**-**	**4,125**	**4,899**
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	**204**	**209**	**18**	**-**	**1,401**	**1,832**
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים[ד][ה]	**446**	**6,415**	**2,817**	**73**	**6,998**	**16,749**
הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני	**-**	**2,841**	**1,663**	**44**	**1,010**	**5,558**
סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים	**446**	**3,574**	**1,154**	**29**	**5,988**	**11,191**
סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	**650**	**3,783**	**1,172**	**29**	**7,389**	**13,023**
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[א][ג]	**254**	**7,113**	**2,279**	**101**	**2,358**	**12,105**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	**-**	**3,716**	**1,076**	**18**	**1,214**	**6,024**
בטחון במזומן ששועבד	**-**	**2,549**	**1,197**	**83**	**93**	**3,922**
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**254**	**848**	**6**	**-**	**1,051**	**2,159**

	31 בדצמבר 2017					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[א][ב]	218	5,634	1,883	87	1,758	9,580
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	-	3,621	1,448	42	738	5,849
הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל	-	1,537	423	41	121	2,122
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	218	476	12	4	899	1,609
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים[ד][ה]	743	7,349	1,571	65	6,192	15,920
הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני	-	2,286	731	19	2,548	5,584
סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים	743	5,063	840	46	3,644	10,336
סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	961	5,539	852	50	4,543	11,945
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[א][ג]	191	4,248	1,597	42	3,723	9,801
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	-	3,621	1,448	42	738	5,849
בטחון במזומן ששועבד	-	287	131	-	1,497	1,915
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	191	340	18	-	1,488	2,037

(א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבנות נטו.

(ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 12,750 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 9,573 מיליון ש"ח).

(ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 12,089 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 9,740 מיליון ש"ח).

(ד) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) לפני הפחתת סיכון אשראי, כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

(ה) ההפרש, אם הוא חיובי, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לפני הפחתת סיכון אשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים של הלווה.

הערה:
בשנים 2018 ו-2017 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים: יתרות

	31 בדצמבר 2018				
	עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	**2,029**	**4,319**	**9,648**	**2,748**	**18,744**
אחר	**101,363**	**59,524**	**158,082**	**72,711**	**391,680**
חוזי מטבע חוץ	**186,191**	**114,076**	**18,988**	**4,837**	**324,092**
חוזים בגין מניות	**172,096**	**35,879**	**1,256**	**-**	**209,231**
חוזי סחורות ואחרים	**1,254**	**966**	**331**	**-**	**2,551**
סך הכל	**462,933**	**214,764**	**188,305**	**80,296**	**946,298**

	31 בדצמבר 2017				
	עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	1,508	3,938	9,691	1,866	17,003
אחר	28,864	38,083	130,633	77,786	275,366
חוזי מטבע חוץ	154,710	91,487	26,939	5,029	278,165
חוזים בגין מניות	188,446	30,817	887	-	220,150
חוזי סחורות ואחרים	323	511	23	-	857
סך הכל	373,851	164,836	168,173	84,681	791,541

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

א. כללי

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות.

ב. תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:

א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, סיווג הלקוחות למגזרי הפעילות יעשה על פי מחזור הפעילות שלהם או מאפייניהם (לקוחות פרטיים ופרטיים אחרים). כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלבנטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים.
במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
	פעילות בישראל			
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים[ד]	עסקים בינוניים[ד]
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,826	6	2,390	808
הוצאות ריבית לחיצוניים	392	181	134	164
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,434	(175)	2,256	644
בינמגזרי	(690)	292	(96)	141
סך הכנסות ריבית, נטו	**2,744**	**117**	**2,160**	**785**
סך הכנסות שאינן מריבית	**1,626**	**155**	**832**	**332**
סך כל הכנסות	**4,370**	**272**	**2,992**	**1,117**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	273	-	279	(150)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	3,540	113	1,560	538
בינמגזרי	3	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,543**	**113**	**1,560**	**538**
רווח (הפסד) לפני מיסים	554	159	1,153	729
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	161	59	422	271
רווח (הפסד) לאחר מיסים	393	100	731	458
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	393	100	731	458
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	46	-	3	2
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	**347**	**100**	**728**	**456**
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	101,780	384	59,698	25,563
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א][ה]	102,288	379	60,696	25,879
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	106,132	396	60,578	27,290
יתרת חובות פגומים	382	-	771	116
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	934	-	90	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	105,438	24,710	57,132	35,925
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א][ו]	105,274	24,709	54,106	34,597
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	108,874	26,128	54,329	38,867
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	76,029	799	53,839	28,563
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	76,689	768	54,640	29,218
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	71,657	45,626	49,201	24,414
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,384	3	1,959	621
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	360	114	201	164
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	**2,744**	**117**	**2,160**	**785**

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים עם יתרת אשראי לסוף תקופה בסך 11,156 מיליון ש"ח.
(ה) כולל יתרה ממוצעת של נכסים שסווגו כמוחזקים למכירה בסך 8,461 מיליון ש"ח.
(ו) כולל יתרה ממוצעת של התחייבויות שסווגו כמוחזקות למכירה בסך 77 מיליון ש"ח.

					פעילות חו"ל				
עסקים גדולים[ד]	גופים מוסדיים	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך הכל פעילות חו"ל	סך הכל
1,829	27	1,080	-	9,966	45	1,154	181	1,380	11,346
313	523	486	-	2,193	32	219	12	263	2,456
1,516	(496)	594	-	7,773	13	935	169	1,117	8,890
(186)	662	(87)	1	37	118	(199)	44	(37)	-
1,330	166	507	1	7,810	131	736	213	1,080	8,890
621	199	728	78	4,571	74	124	102	300	4,871
1,951	365	1,235	79	12,381	205	860	315	1,380	13,761
7	4	20	(6)	427	(1)	93	-	92	519
472	268	286	670	7,447	248	554	88	890	8,337
-	1	(15)	8	(3)	-	-	3	3	-
472	269	271	678	7,444	248	554	91	893	8,337
1,472	92	944	(593)	4,510	(42)	213	224	395	4,905
537	34	264	(221)	1,527	(12)	52	52	92	1,619
935	58	680	(372)	2,983	(30)	161	172	303	3,286
-	-	36	-	36	-	-	-	-	36
935	58	716	(372)	3,019	(30)	161	172	303	3,322
3	(1)	(3)	(4)	46	(3)	9	13	19	65
932	59	719	(368)	2,973	(27)	152	159	284	3,257
59,576	1,296	160,808	9,359	418,464	1,042	23,916	8,276	33,234	451,698
-	-	758	-	758	-	-	-	-	758
60,285	1,272	-	-	250,799	1,053	23,472	5	24,530	275,329
61,899	687	-	-	256,982	1,026	24,725	2	25,753	282,735
917	-	-	-	2,186	33	577	-	610	2,796
3	-	-	-	1,027	-	27	-	27	1,054
51,893	68,205	35,814	11,780	390,897	4,825	20,034	1,646	26,505	417,402
48,540	66,444	-	-	333,670	4,784	19,824	869	25,477	359,147
49,553	61,003	-	-	338,754	4,903	20,120	885	25,908	364,662
81,229	776	18,635	17,690	277,560	721	28,717	3,149	32,587	310,147
78,982	1,122	23,999	18,270	283,688	666	30,031	3,460	34,157	317,845
70,805	693,109	43,394	-	998,206	16,517	1,702	1	18,220	1,016,426
1,209	13	2,697	1	8,887	22	411	765	1,198	10,085
121	152	(2,700)	-	(1,588)	109	325	(693)	(259)	(1,847)
-	1	510	-	511	-	-	141	141	652
1,330	166	507	1	7,810	131	736	213	1,080	8,890

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017[ה]			
	פעילות בישראל			
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים[ד]	עסקים בינוניים[ד]
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,416	6	2,308	746
הוצאות ריבית לחיצוניים	368	140	94	102
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,048	(134)	2,214	644
בינמגזרי	(558)	218	(185)	35
סך הכנסות ריבית, נטו	2,490	84	2,029	679
סך הכנסות שאינן מריבית	1,553	145	803	327
סך כל הכנסות	4,043	229	2,832	1,006
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	178	-	260	(14)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	3,616	109	1,559	530
בינמגזרי	1	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,617	109	1,559	530
רווח (הפסד) לפני מיסים	248	120	1,013	490
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	65	47	392	193
רווח (הפסד) לאחר מיסים	183	73	621	297
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	183	73	621	297
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	27	-	2	1
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	156	73	619	296
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	101,253	369	58,490	24,040
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	102,202	364	59,080	24,360
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	103,733	387	60,276	25,042
יתרת חובות פגומים	372	-	734	283
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	807	-	62	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	106,003	24,124	51,893	34,757
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	105,855	24,113	49,127	33,477
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	105,202	24,908	47,319	35,077
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	75,502	758	52,281	27,625
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	75,493	828	53,525	27,573
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	73,015	41,777	41,599	24,487
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,216	4	1,906	581
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	274	80	123	98
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,490	84	2,029	679

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים עם יתרת אשראי לסוף תקופה בסך 10,646 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

					פעילות חו"ל				
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	מגזר אחר	מגזר ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים[ד]
10,069	1,135	165	933	37	8,934	-	705	27	1,726
2,023	142	4	112	26	1,881	-	565	426	186
8,046	993	161	821	11	7,053	-	140	(399)	1,540
-	(24)	55	(178)	99	24	-	381	490	(357)
8,046	969	216	643	110	7,077	-	521	91	1,183
5,342	291	93	107	91	5,051	374	1,010	179	660
13,388	1,260	309	750	201	12,128	374	1,531	270	1,843
172	54	(2)	60	(4)	118	-	(13)	2	(295)
8,415	832	92	511	229	7,583	695	315	257	502
-	3	3	-	-	(3)	14	(21)	2	1
8,415	835	95	511	229	7,580	709	294	259	503
4,801	371	216	179	(24)	4,430	(335)	1,250	9	1,635
1,692	153	116	45	(8)	1,539	(125)	330	4	633
3,109	218	100	134	(16)	2,891	(210)	920	5	1,002
92	-	-	-	-	92	-	92	-	-
3,201	218	100	134	(16)	2,983	(210)	1,012	5	1,002
29	-	-	-	-	29	(2)	(1)	-	2
3,172	218	100	134	(16)	2,954	(208)	1,013	5	1,000
438,465	34,283	10,852	22,294	1,137	404,182	9,336	153,584	2,946	54,164
890	-	-	-	-	890	-	890	-	-
267,023	23,283	14	22,274	995	243,740	-	-	2,930	54,804
271,165	23,507	3	22,505	999	247,658	-	-	2,087	56,133
3,455	674	-	640	34	2,781	-	-	-	1,392
886	12	-	12	-	874	-	-	-	5
406,006	26,532	1,713	19,181	5,638	379,474	11,601	38,032	62,820	50,244
345,566	25,267	685	19,001	5,581	320,299	-	-	60,787	46,940
362,478	25,299	778	19,663	4,858	337,179	-	-	70,496	54,177
292,165	22,915	1,991	20,347	577	269,250	17,341	19,717	689	75,337
303,292	31,078	2,782	27,540	756	272,214	15,673	22,603	653	75,866
896,397	18,930	5	1,851	17,074	877,467	-	36,190	585,099	75,300
9,199	967	602	347	18	8,232	-	2,403	13	1,109
(1,329)	(142)	(529)	295	92	(1,187)	-	(1,912)	76	74
176	144	143	1	-	32	-	30	2	-
8,046	969	216	643	110	7,077	-	521	91	1,183

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016[ה]			
	פעילות בישראל			
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים[ד]	עסקים בינוניים[ד]
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,135	6	2,155	705
הוצאות ריבית לחיצוניים	366	110	88	76
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	2,769	(104)	2,067	629
בינמגזרי	(433)	178	(231)	(38)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,336	74	1,836	591
סך הכנסות שאינן מריבית	1,504	133	771	325
סך כל הכנסות	3,840	207	2,607	916
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	449	(1)	226	(118)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	3,702	105	1,624	534
בינמגזרי	5	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,707	105	1,624	534
רווח (הפסד) לפני מיסים	(316)	103	757	500
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(154)	39	287	191
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(162)	64	470	309
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(162)	64	470	309
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	32	-	4	2
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	(194)	64	466	307
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	102,121	345	56,553	23,040
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	102,972	342	57,163	23,297
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	102,509	324	59,214	23,883
יתרת חובות פגומים	394	-	786	295
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	841	-	84	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	106,122	24,846	46,035	32,681
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	105,659	24,807	42,961	31,464
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	105,969	26,398	45,292	33,883
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	77,825	743	49,746	26,858
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	74,273	754	51,112	26,844
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	71,999	39,962	35,881	21,794
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,090	3	1,762	542
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	246	71	74	49
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,336	74	1,836	591

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים עם יתרת אשראי לסוף תקופה בסך 9,170 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

					פעילות חו"ל				
עסקים גדולים[ד]	גופים מוסדיים	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך הכל פעילות חו"ל	סך הכל
1,738	16	717	-	8,472	60	882	138	1,080	9,552
171	414	659	-	1,884	35	97	10	142	2,026
1,567	(398)	58	-	6,588	25	785	128	938	7,526
(409)	461	504	-	32	117	(84)	(65)	(32)	-
1,158	63	562	-	6,620	142	701	63	906	7,526
656	159	1,376	150	5,074	97	100	57	254	5,328
1,814	222	1,938	150	11,694	239	801	120	1,160	12,854
(643)	(33)	(40)	-	(160)	-	38	(3)	35	(125)
605	243	374	369	7,556	272	510	162	944	8,500
1	1	(22)	14	(1)	-	-	1	1	-
606	244	352	383	7,555	272	510	163	945	8,500
1,851	11	1,626	(233)	4,299	(33)	253	(40)	180	4,479
705	5	673	(97)	1,649	(19)	91	(4)	68	1,717
1,146	6	953	(136)	2,650	(14)	162	(36)	112	2,762
-	-	66	-	66	-	-	-	-	66
1,146	6	1,019	(136)	2,716	(14)	162	(36)	112	2,828
3	-	(1)	(3)	37	-	-	-	-	37
1,143	6	1,020	(133)	2,679	(14)	162	(36)	112	2,791
58,097	3,073	144,210	9,674	397,113	2,031	21,273	12,388	35,692	432,805
-	-	909	-	909	-	-	-	-	909
58,860	3,122	-	-	245,756	2,031	21,386	8	23,425	269,181
54,053	1,499	-	-	241,482	890	23,019	37	23,946	265,428
1,838	-	-	358	3,671	50	558	-	608	4,279
3	-	-	11	939	1	63	-	64	1,003
51,518	59,315	42,982	11,605	375,104	8,699	17,437	1,580	27,716	402,820
48,804	57,238	-	-	310,933	8,633	17,196	446	26,275	337,208
52,684	55,907	-	-	320,133	6,070	19,779	872	26,721	346,854
76,966	587	19,747	14,547	267,019	955	27,484	2,841	31,280	298,299
72,428	1,012	19,333	14,931	260,687	873	27,757	2,848	31,478	292,165
78,845	494,738	37,632	-	780,851	14,475	2,547	2,852	19,874	800,725
1,113	13	2,230	-	7,753	19	375	550	944	8,697
45	47	(1,630)	-	(1,098)	123	326	(575)	(126)	(1,224)
-	3	(38)	-	(35)	-	-	88	88	53
1,158	63	562	-	6,620	142	701	63	906	7,526

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018								
	מגזר משקי בית			מגזר בנקאות פרטית					
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	סך הכל אנשים פרטיים
הכנסות ריבית מחיצוניים	2,067	362	1,397	3,826	2	-	4	6	3,832
הוצאות ריבית מחיצוניים	-	-	392	392	-	-	181	181	573
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	2,067	362	1,005	3,434	2	-	(177)	(175)	3,259
בינמגזרי	(1,282)	(2)	594	(690)	(1)	-	293	292	(398)
סך הכנסות ריבית, נטו	785	360	1,599	2,744	1	-	116	117	2,861
סך הכנסות שאינן מריבית	46	856	724	1,626	-	3	152	155	1,781
סך כל הכנסות	831	1,216	2,323	4,370	1	3	268	272	4,642
הוצאות בגין הפסדי אשראי	32	106	135	273	-	-	-	-	273
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	255	755	2,530	3,540	-	3	110	113	3,653
בינמגזרי	1	2	-	3	-	-	-	-	3
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	256	757	2,530	3,543	-	3	110	113	3,656
רווח (הפסד) לפני מיסים	543	353	(342)	554	1	-	158	159	713
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	196	90	(125)	161	-	-	59	59	220
רווח (הפסד) לאחר מיסים	347	263	(217)	393	1	-	99	100	493
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	347	263	(217)	393	1	-	99	100	493
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	46	-	46	-	-	-	-	46
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	347	217	(217)	347	1	-	99	100	447
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	66,040	12,161	23,579	101,780	96	90	198	384	102,164
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	66,656	12,170	23,462	102,288	96	90	193	379	102,667
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	70,080	12,051	24,001	106,132	94	96	206	396	106,528
יתרת חובות פגומים	-	44	338	382	-	-	-	-	382
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	862	-	72	934	-	-	-	-	934
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	20	220	105,198	105,438	-	-	24,710	24,710	130,148
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	77	105,197	105,274	-	-	24,709	24,709	129,983
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	71	108,803	108,874	-	-	26,128	26,128	135,002
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	44,236	11,220	20,573	76,029	171	253	375	799	76,828
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	44,899	11,225	20,565	76,689	182	230	356	768	77,457
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	-	-	71,657	71,657	-	-	45,626	45,626	117,283
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	785	360	1,239	2,384	1	-	2	3	2,387
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	-	-	360	360	-	-	114	114	474
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	785	360	1,599	2,744	1	-	116	117	2,861

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017[ד]								
	מגזר משקי בית			מגזר בנקאות פרטית					
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	סך הכל אנשים פרטיים
הכנסות ריבית מחיצוניים	1,741	279	1,396	3,416	2	-	4	6	3,422
הוצאות ריבית מחיצוניים	-	-	368	368	-	-	140	140	508
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,741	279	1,028	3,048	2	-	(136)	(134)	2,914
בינמגזרי	(1,036)	(4)	482	(558)	(1)	-	219	218	(340)
סך הכנסות ריבית, נטו	705	275	1,510	2,490	1	-	83	84	2,574
סך הכנסות שאינן מריבית	46	801	706	1,553	-	3	142	145	1,698
סך כל הכנסות	751	1,076	2,216	4,043	1	3	225	229	4,272
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(10)	63	125	178	-	-	-	-	178
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	262	751	2,603	3,616	-	3	106	109	3,725
בינמגזרי	1	-	-	1	-	-	-	-	1
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	263	751	2,603	3,617	-	3	106	109	3,726
רווח (הפסד) לפני מיסים	498	262	(512)	248	1	-	119	120	368
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	191	75	(201)	65	-	-	47	47	112
רווח (הפסד) לאחר מיסים	307	187	(311)	183	1	-	72	73	256
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	307	187	(311)	183	1	-	72	73	256
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	27	-	27	-	-	-	-	27
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	307	160	(311)	156	1	-	72	73	229
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	65,517	11,713	24,023	101,253	101	85	183	369	101,622
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור [א]	66,506	11,738	23,958	102,202	101	85	178	364	102,566
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	67,773	12,193	23,767	103,733	95	90	202	387	104,120
יתרת חובות פגומים	-	28	344	372	-	-	-	-	372
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	722	-	85	807	-	-	-	-	807
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	21	197	105,785	106,003	-	-	24,124	24,124	130,127
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	75	105,780	105,855	-	-	24,113	24,113	129,968
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	65	105,137	105,202	-	-	24,908	24,908	130,110
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	43,296	10,851	21,355	75,502	175	226	357	758	76,260
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	44,237	11,061	20,195	75,493	157	325	346	828	76,321
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	-	-	73,015	73,015	-	-	41,777	41,777	114,792
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	705	275	1,236	2,216	1	-	3	4	2,220
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	-	-	274	274	-	-	80	80	354
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	705	275	1,510	2,490	1	-	83	84	2,574

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016[ד]								
	מגזר משקי בית			מגזר בנקאות פרטית					סך הכל אנשים פרטיים
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	
הכנסות ריבית מחיצוניים	1,549	242	1,344	3,135	2	-	4	6	3,141
הוצאות ריבית מחיצוניים	-	-	366	366	-	-	110	110	476
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,549	242	978	2,769	2	-	(106)	(104)	2,665
בינמגזרי	(891)	(4)	462	(433)	(1)	-	179	178	(255)
סך הכנסות ריבית, נטו	658	238	1,440	2,336	1	-	73	74	2,410
סך הכנסות שאינן מריבית	45	757	702	1,504	-	2	131	133	1,637
סך כל הכנסות	703	995	2,142	3,840	1	2	204	207	4,047
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(10)	46	413	449	-	-	(1)	(1)	448
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	253	685	2,764	3,702	-	2	103	105	3,807
בינמגזרי	1	4	-	5	-	-	-	-	5
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	254	689	2,764	3,707	-	2	103	105	3,812
רווח (הפסד) לפני מיסים	459	260	(1,035)	(316)	1	-	102	103	(213)
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	173	71	(398)	(154)	-	-	39	39	(115)
רווח (הפסד) לאחר מיסים	286	189	(637)	(162)	1	-	63	64	(98)
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	286	189	(637)	(162)	1	-	63	64	(98)
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	32	-	32	-	-	-	-	32
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	286	157	(637)	(194)	1	-	63	64	(130)
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	67,854	10,341	23,926	102,121	96	79	170	345	102,466
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור [א]	68,891	10,364	23,717	102,972	96	80	166	342	103,314
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	68,006	10,727	23,776	102,509	88	79	157	324	102,833
יתרת חובות פגומים	-	17	377	394	-	-	-	-	394
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	719	-	122	841	-	-	-	-	841
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	4	148	105,970	106,122	-	-	24,846	24,846	130,968
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	79	105,580	105,659	-	-	24,807	24,807	130,466
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	68	105,901	105,969	-	-	26,398	26,398	132,367
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	47,440	9,971	20,414	77,825	90	243	410	743	78,568
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	43,595	10,116	20,562	74,273	159	226	369	754	75,027
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	-	-	71,999	71,999	-	-	39,962	39,962	111,961
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	658	238	1,194	2,090	1	-	2	3	2,093
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	-	-	246	246	-	-	71	71	317
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	658	238	1,440	2,336	1	-	73	74	2,410

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018									
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים			
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	סך הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	721	1,669	2,390	284	524	808	749	1,080	1,829	5,027
הוצאות ריבית מחיצוניים	20	114	134	8	156	164	15	298	313	611
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	701	1,555	2,256	276	368	644	734	782	1,516	4,416
בינמגזרי	(85)	(11)	(96)	(51)	192	141	(153)	(33)	(186)	(141)
סך הכנסות ריבית, נטו	616	1,544	2,160	225	560	785	581	749	1,330	4,275
סך הכנסות שאינן מריבית	136	696	832	55	277	332	304	317	621	1,785
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	10	132	142	1	42	43	-	71	71	256
סך כל הכנסות	752	2,240	2,992	280	837	1,117	885	1,066	1,951	6,060
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(6)	285	279	(100)	(50)	(150)	(17)	24	7	136
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	265	1,295	1,560	86	452	538	107	365	472	2,570
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	265	1,295	1,560	86	452	538	107	365	472	2,570
רווח לפני מיסים	493	660	1,153	294	435	729	795	677	1,472	3,354
הפרשה למיסים על הרווח	180	242	422	108	163	271	285	252	537	1,230
רווח לאחר מיסים	313	418	731	186	272	458	510	425	935	2,124
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	313	418	731	186	272	458	510	425	935	2,124
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	3	3	-	2	2	-	3	3	8
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	313	415	728	186	270	456	510	422	932	2,116
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	18,574	41,124	59,698	8,342	17,221	25,563	20,998	38,578	59,576	144,837
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	17,743	42,953	60,696	8,414	17,465	25,879	21,100	39,185	60,285	146,860
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	18,419	42,159	60,578	8,910	18,380	27,290	22,878	39,021	61,899	149,767
יתרת חובות פגומים	245	526	771	6	110	116	302	615	917	1,804
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	26	64	90	-	-	-	1	2	3	93
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	10,415	46,717	57,132	4,907	31,018	35,925	8,409	43,484	51,893	144,950
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	10,144	43,962	54,106	4,844	29,753	34,597	8,369	40,171	48,540	137,243
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	10,575	43,754	54,329	5,172	33,695	38,867	9,147	40,406	49,553	142,749
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	19,481	34,358	53,839	9,990	18,573	28,563	42,872	38,357	81,229	163,631
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	18,981	35,659	54,640	10,270	18,948	29,218	39,777	39,205	78,982	162,840
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	8,192	41,009	49,201	3,215	21,199	24,414	11,340	59,465	70,805	144,420
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	584	1,375	1,959	214	407	621	562	647	1,209	3,789
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	32	169	201	11	153	164	19	102	121	486
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	616	1,544	2,160	225	560	785	581	749	1,330	4,275

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017[ד]									
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים			
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	סך הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	663	1,645	2,308	247	499	746	610	1,116	1,726	4,780
הוצאות ריבית מחיצוניים	16	78	94	5	97	102	13	173	186	382
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	647	1,567	2,214	242	402	644	597	943	1,540	4,398
בינמגזרי	(88)	(97)	(185)	(47)	82	35	(128)	(229)	(357)	(507)
סך הכנסות ריבית, נטו	559	1,470	2,029	195	484	679	469	714	1,183	3,891
סך הכנסות שאינן מריבית	118	685	803	56	271	327	294	366	660	1,790
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	8	133	141	1	40	41	-	83	83	265
סך כל הכנסות	677	2,155	2,832	251	755	1,006	763	1,080	1,843	5,681
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	9	251	260	(33)	19	(14)	(198)	(97)	(295)	(49)
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	236	1,323	1,559	69	461	530	103	399	502	2,591
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	236	1,323	1,559	69	461	530	103	400	503	2,592
רווח לפני מיסים	432	581	1,013	215	275	490	858	777	1,635	3,138
הפרשה למיסים על הרווח	167	225	392	84	109	193	332	301	633	1,218
רווח לאחר מיסים	265	356	621	131	166	297	526	476	1,002	1,920
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	265	356	621	131	166	297	526	476	1,002	1,920
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	2	2	-	1	1	-	2	2	5
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	265	354	619	131	165	296	526	474	1,000	1,915
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	16,913	41,577	58,490	7,533	16,507	24,040	17,896	36,268	54,164	136,694
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	17,011	42,069	59,080	7,605	16,755	24,360	18,044	36,760	54,804	138,244
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	17,893	42,383	60,276	8,131	16,911	25,042	19,791	36,342	56,133	141,451
יתרת חובות פגומים	267	467	734	69	214	283	538	854	1,392	2,409
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	23	39	62	-	-	-	-	5	5	67
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	8,975	42,918	51,893	4,620	30,137	34,757	8,299	41,945	50,244	136,894
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	8,731	40,396	49,127	4,546	28,931	33,477	7,978	38,962	46,940	129,544
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	8,455	38,864	47,319	4,724	30,353	35,077	9,441	44,736	54,177	136,573
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	17,832	34,449	52,281	9,590	18,035	27,625	40,234	35,103	75,337	155,243
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	18,676	34,849	53,525	9,827	17,746	27,573	41,516	34,350	75,866	156,964
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	4,523	37,076	41,599	2,916	21,571	24,487	13,517	61,783	75,300	141,386
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	542	1,364	1,906	187	394	581	460	649	1,109	3,596
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	17	106	123	8	90	98	9	65	74	295
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	559	1,470	2,029	195	484	679	469	714	1,183	3,891

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016[ד]									
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים			
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	סך הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	632	1,523	2,155	219	486	705	616	1,122	1,738	4,598
הוצאות ריבית מחיצוניים	12	76	88	5	71	76	9	162	171	335
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	620	1,447	2,067	214	415	629	607	960	1,567	4,263
בינמגזרי	(101)	(130)	(231)	(42)	4	(38)	(137)	(272)	(409)	(678)
סך הכנסות ריבית, נטו	519	1,317	1,836	172	419	591	470	688	1,158	3,585
סך הכנסות שאינן מריבית	119	652	771	56	269	325	298	358	656	1,752
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	7	129	136	1	38	39	-	84	84	259
סך כל הכנסות	638	1,969	2,607	228	688	916	768	1,046	1,814	5,337
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(17)	243	226	(45)	(73)	(118)	(258)	(385)	(643)	(535)
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	244	1,380	1,624	72	462	534	132	473	605	2,763
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	244	1,380	1,624	72	462	534	132	474	606	2,764
רווח לפני מיסים	411	346	757	201	299	500	894	957	1,851	3,108
הפרשה למיסים על הרווח	158	129	287	77	114	191	341	364	705	1,183
רווח לאחר מיסים	253	217	470	124	185	309	553	593	1,146	1,925
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	253	217	470	124	185	309	553	593	1,146	1,925
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	4	4	-	2	2	-	3	3	9
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	253	213	466	124	183	307	553	590	1,143	1,916
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	16,110	40,443	56,553	6,784	16,256	23,040	19,068	39,029	58,097	137,690
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	16,278	40,885	57,163	6,849	16,448	23,297	19,179	39,681	58,860	139,320
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	17,001	42,213	59,214	7,060	16,823	23,883	17,291	36,762	54,053	137,150
יתרת חובות פגומים	318	468	786	75	220	295	667	1,171	1,838	2,919
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	30	54	84	-	-	-	1	2	3	87
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	8,064	37,971	46,035	4,296	28,385	32,681	7,343	44,175	51,518	130,234
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	7,858	35,103	42,961	4,225	27,239	31,464	7,045	41,759	48,804	123,229
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	8,150	37,142	45,292	4,755	29,128	33,883	8,458	44,226	52,684	131,859
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	16,776	32,970	49,746	8,646	18,212	26,858	40,614	36,352	76,966	153,570
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	17,466	33,646	51,112	8,651	18,193	26,844	38,945	33,483	72,428	150,384
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	3,187	32,694	35,881	2,588	19,206	21,794	14,216	64,629	78,845	136,520
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	507	1,255	1,762	167	375	542	464	649	1,113	3,417
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	12	62	74	5	44	49	6	39	45	168
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	519	1,317	1,836	172	419	591	470	688	1,158	3,585

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) סווג מחדש, לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מגזר ניהול פיננסי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	39	1,035	1	5	1,080
הוצאות ריבית מחיצוניים	2	475	-	9	486
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	37	560	1	(4)	594
בינמגזרי	(24)	(92)	(3)	32	(87)
סך הכנסות ריבית, נטו	13	468	(2)	28	507
סך הכנסות שאינן מריבית	(53)	328	377	76	728
סך כל הכנסות	(40)	796	375	104	1,235
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-	20	-	-	20
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	172	3	33	78	286
בינמגזרי	-	(18)	1	2	(15)
סך הוצאות (הכנסות) תפעוליות ואחרות	172	(15)	34	80	271
רווח (הפסד) לפני מיסים	(212)	791	341	24	944
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(79)	287	61	(5)	264
רווח לאחר מיסים	(133)	504	280	29	680
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	36	-	36
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(133)	504	316	29	716
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	(3)	(3)
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	(133)	504	316	32	719
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	5,857	145,102	1,937	7,912	160,808
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	758	-	758
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	1,032	33,435	42	1,305	35,814
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	407	17,302	873	53	18,635
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	516	22,813	670	-	23,999
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ג]	-	-	-	43,394	43,394
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:					
הפרשי שער, נטו[ד]	-	(199)	-	-	-
הפרשי שער, מדד[ד]	-	154	-	-	-
חשיפות ריבית, נטו[ד]	18	1,049	-	-	-
חשיפות למניות, נטו[ד]	-	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	(375)	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	18	629	-	-	-
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב	-	(17)	-	-	-
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	(58)	-	-	-
הכנסות אחרות שאינן מריבית	(58)	242	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית	(40)	796	-	-	-

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מגזר ניהול פיננסי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017[ד]				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	48	650	-	7	705
הוצאות ריבית מחיצוניים	2	561	-	2	565
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	46	89	-	5	140
בינמגזרי	(28)	403	(7)	13	381
סך הכנסות ריבית, נטו	18	492	(7)	18	521
סך הכנסות שאינן מריבית	241	597	50	122	1,010
סך כל הכנסות	259	1,089	43	140	1,531
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-	(13)	-	-	(13)
הוצאות תפעוליות ואחרות:	-	-	-	-	-
לחיצוניים	188	6	30	91	315
בינמגזרי	-	(24)	2	1	(21)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	188	(18)	32	92	294
רווח (הפסד) לפני מיסים	71	1,120	11	48	1,250
הפרשה למיסים על הרווח	20	430	(128)	8	330
רווח (הפסד) לאחר מיסים	51	690	139	40	920
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	92	-	92
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	51	690	231	40	1,012
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	(1)	(1)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	51	690	231	41	1,013
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	7,978	138,934	1,820	4,852	153,584
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	890	-	890
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	1,125	35,763	55	1,089	38,032
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	584	18,037	980	116	19,717
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	350	20,846	1,195	212	22,603
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ב]	-	-	-	36,190	36,190
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:					
הפרשי שער, נטו[ג]	-	56	-	-	56
הפרשי שער, מדד[ג]	-	51	-	-	51
חשיפות ריבית, נטו[ג]	21	449	-	-	470
חשיפות למניות, נטו[ג]	-	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	343	-	-	343
סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	21	899	-	-	920
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב	-	108	-	-	108
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	1	-	-	1
הכנסות אחרות שאינן מריבית	238	81	-	-	319
סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית	259	1,089	-	-	1,348

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ד. מידע על הפעילות לפי אזורים גאוגרפיים[א]

	31 בדצמבר 2018								
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	שוויץ	לוקסמבורג	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות[ב]	**12,282**	**1,075**	**331**	**-**	**-**	**74**	**(1)**	**1,479**	**13,761**
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,874**	**226**	**131**	**-**	**(5)**	**31**	**-**	**383**	**3,257**
סך כל הנכסים	**425,877**	**26,410**	**7,263**	**23**	**11**	**1,071**	**2**	**34,780**	**460,657**

	31 בדצמבר 2017								
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	שוויץ	לוקסמבורג	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות (הוצאות)[ב]	12,131[ג]	961	235	5	-	54	2	1,257	13,388
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,949	147	44	13	-	17	2	223	3,172
סך כל הנכסים	418,070	24,378	7,292	44	12	1,038	4	32,768	450,838

	31 בדצמבר 2016								
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	שוויץ	לוקסמבורג	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות[ב]	11,909[ג]	858	18	(4)	35	39	(1)	945	12,854
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,857	107	(147)	(58)	24	(9)	17	(66)	2,791

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
(ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.
(ג) סווג מחדש.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה

א. כללי

מגזר פעילות על פי גישת הנהלה - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק ובהתאם להחלטת הנהלת הבנק והדירקטוריון.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.
2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסים לענף הבינוי והנדל"ן.
5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסים.
6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

1. הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
2. הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
3. הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים ואת הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018										
	במיליוני ש"ח										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית[ב]	עסקים קטנים[ב]	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות		סך הכל
הכנסות ריבית, נטו:											
הכנסות (הוצאות) ריבית - מחיצוניים	1,012	1,335	2,441	4,788	1,039	827	748	(37)	6	390	1,115	8,876
הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמגזרי	1,043	9	(1,529)	(477)	122	(243)	(207)	862	(3)	(4)	(36)	14
הכנסות ריבית, נטו	2,055	1,344	912	4,311	1,161	584	541	825	3	386	1,079	8,890
הכנסות שאינן מריבית	1,322	487	3	1,812	408	217	315	492	147	1,180	300	4,871
סך כל ההכנסות	3,377	1,831	915	6,123	1,569	801	856	1,317	150	1,566	1,379	13,761
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	213	270	30	513	28	(70)	(170)	23	(10)	113	92	519
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,733	1,099	274	4,106	713	276	132	363	958	896	893	8,337
רווח (הפסד) לפני מס	431	462	611	1,504	828	595	894	931	(798)	557	394	4,905
הוצאות (הכנסות) מס	161	172	227	560	308	221	332	300	(351)	158	91	1,619
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	270	290	384	944	520	374	562	637	(447)	383	284	3,257
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018											
אשראי לציבור, נטו	29,594	26,478	81,524	137,596	38,490	33,533	24,462	5,251	5,860	560 [א]	25,421	271,173
פיקדונות הציבור	158,593	38,046	-	196,639	49,671	19,592	6,597	65,910	274	-[ב]	25,908	364,591
נכסים בניהול	167,486	18,354	-	185,840	22,137	19,122	1,008	421,022	21,085	285,016	17,625	972,855

(א) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,042 מיליון ש"ח.
(ב) לא כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017[ב]										
	במיליוני ש"ח										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית[א]	עסקים קטנים[א]	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות		סך הכל
הכנסות ריבית, נטו:											
הכנסות (הוצאות) ריבית - מחיצוניים	1,040	1,337	2,060	4,437	1,043	854	610	(191)	5	281	992	8,031
הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמגזרי	883	(29)	(1,217)	(363)	(29)	(273)	(149)	859	(5)	(2)	(23)	15
הכנסות ריבית, נטו	1,923	1,308	843	4,074	1,014	581	461	668	-	279	969	8,046
הכנסות שאינן מריבית	1,278	477	11	1,766	398	224	324	869	357	1,113	291	5,342
סך כל ההכנסות	3,201	1,785	854	5,840	1,412	805	785	1,537	357	1,392	1,260	13,388
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	179	273	13	465	26	(72)	(316)	(35)	(27)	77	54	172
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,915	1,037	290	4,242	711	275	130	348	921	953	835	8,415
רווח (הפסד) לפני מס	107	475	551	1,133	675	602	971	1,224	(537)	362	371	4,801
הוצאות (הכנסות) מס	41	186	212	439	265	236	381	353	(224)	89	153	1,692
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	66	289	339	694	410	366	590	874	(313)	333	218	3,172
יתרות ליום 31 בדצמבר 2017												
אשראי לציבור, נטו	30,214	27,438	78,626	136,278	35,712	33,152	20,684	4,437	5,712	8,773	23,204	267,952
פיקדונות הציבור	154,063	35,369	-	189,432	43,484	21,614	6,425	76,065	93	65	25,300	362,478
נכסים בניהול	173,036	19,750	-	192,786	24,432	21,228	1,293	432,806	22,448	260,155	19,282	974,430

(א) בשנת 2017 בוצע שינוי מבני בחטיבה הבנקאית. מספרי ההשוואה לא הותאמו.

(ב) סווג מחדש.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016[א]										
	במיליוני ש"ח										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	בנקאית ללא משכנתאות	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות			סך הכל
הכנסות ריבית, נטו:											
הכנסות (הוצאות) ריבית - מחיצוניים	2,252	1,836	4,088	1,004	734	741	(231)	17	223	919	7,495
הכנסות (הוצאות) ריבית - בינמגזרי	755	(1,082)	(327)	(110)	(214)	(215)	930	(16)	(4)	(13)	31
הכנסות ריבית, נטו	3,007	754	3,761	894	520	526	699	1	219	906	7,526
הכנסות שאינן מריבית	1,705	7	1,712	394	205	341	849	479	1,094	254	5,328
סך כל ההכנסות	4,712	761	5,473	1,288	725	867	1,548	480	1,313	1,160	12,854
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	758	(3)	755	(72)	(376)	(392)	(55)	(56)	36	35	(125)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	4,172	275	4,447	693	352	174	428	623	838	945	8,500
רווח (הפסד) לפני מס	(218)	489	271	667	749	1,085	1,175	(87)	439	180	4,479
הוצאות (הכנסות) מס	(83)	187	104	257	289	418	452	(89)	218	68	1,717
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	(135)	302	167	410	460	667	729	2	244	112	2,791
יתרות ליום 31 בדצמבר 2016											
אשראי לציבור, נטו	57,762	79,394	137,156	33,705	29,898	21,020	3,676	5,528	7,407	23,567	261,957
פיקדונות הציבור	191,156	-	191,156	41,698	19,772	7,702	59,696	41	68	26,721	346,854
נכסים בניהול	176,638	-	176,638	26,781	18,607	1,814	365,544	25,502	189,682	19,244	823,812

(א) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,510	450	737	3,697	3	3,700
שינויים שנזקפו להון[א]	21	-	-	21	-	21
יתרה ליום 1 בינואר 2018	2,531	450	737	3,718	3	3,721
הוצאות בגין הפסדי אשראי	247	32	240	519	-	519
מחיקות חשבונאיות	(785)	(4)	(491)	(1,280)	-	(1,280)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	699	-	325	1,024	-	1,024
מחיקות חשבונאיות נטו	(86)	(4)	(166)	(256)	-	(256)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	16	1	(1)	16	-	16
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ב]	(11)	-	(173)	(184)	-	(184)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,697	479	637	3,813	3	3,816
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	441	-	20	461	-	461

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[ג]	דיור	פרטי אחר[ג]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,708	473	778	3,959	1	3,960
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(4)	(13)	187	170	2	172
מחיקות חשבונאיות	(852)	(9)	(593)	(1,454)	-	(1,454)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	678	-	364	1,042	-	1,042
מחיקות חשבונאיות נטו	(174)	(9)	(229)	(412)	-	(412)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(20)	(1)	1	(20)	-	(20)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,510	450	737	3,697	3	3,700
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	448	-	36	484	-	484

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ג) סווג מחדש, כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[ב]	דיור	פרטי אחר[ב]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,018	513	622	4,153	3	4,156
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(571)	(9)	457	(123)	(2)	(125)
מחיקות חשבונאיות	(580)	(31)	(701)	(1,312)	-	(1,312)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	843	-	400	1,243	-	1,243
מחיקות חשבונאיות נטו	263	(31)	(301)	(69)	-	(69)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(2)	-	-	(2)	-	(2)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,708	473	778	3,959	1	3,960
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	452	-	36	488	-	488

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א] ועל החובות[א] בגינם היא חושבה

	31 בדצמבר 2018					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	120,192	31	901	121,124	15,091	136,215
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	44,746	80,859	36,006	161,611	673	162,284
[1]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	913 [ג]	80,432	-	81,345	-	81,345
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(655)	-	(7,555)	(8,210)	(35)	(8,245)
סך הכל חובות[א]	164,283	80,890	29,352	274,525	15,729	290,254
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	1,750	5	87	1,842	3	1,845
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	517	474	687	1,678	-	1,678
[2]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	-	473 [ב]	-	473	-	473
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(11)	-	(157)	(168)	-	(168)
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי	2,256	479	617	3,352	3	3,355
מזה: בגין חובות פגומים	459	4	150	613	-	613

	31 בדצמבר 2017					
	אשראי לציבור					
	מסחרי[ה]	דיור	פרטי אחר[ה]	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	113,120	29	1,018	114,167	11,457	125,624
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	43,344	77,928	35,726	156,998	1,122	158,120
[1]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	1,066 [ג]	77,465	-	78,531	-	78,531
סך הכל חובות[א]	156,464	77,957	36,744	271,165	12,579	283,744
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	1,604	5	75	1,684	3	1,687
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	458	445	626	1,529	-	1,529
[2]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	-	443 [ב]	-	443	-	443
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי	2,062	450	701	3,213	3	3,216
מזה: בגין חובות פגומים	447	5 [ד]	61	513	-	513

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 295 מיליון ש"ח (2017 - 283 מיליון ש"ח).
(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ה) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א]

1. איכות אשראי ופיגורים

	31 בדצמבר 2018					
		בעייתיים[ב]			חובות לא פגומים - מידע נוסף	
	לא בעייתיים	לא פגומים	פגומים[ג]	סך הכל	בפיגור של 90 ימים או יותר[ד][ח]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[ה]
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי[ז]	21,511	162	233	21,906	11	220
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן[ז]	24,939	159	315	25,413	16	21
שרותים פיננסיים	10,834	7	8	10,849	2	4
מסחרי - אחר	70,892	1,718	1,242	73,852	64	169
סך הכל מסחרי	128,176	2,046	1,798	132,020	93	414
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	79,555	862 [ו]	-	80,417	862	694
אנשים פרטיים - אחר	35,362	576	382	36,320	72	183
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ט]	(7,842)	(323)	(45)	(8,210)	-	(10)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	235,251	3,161	2,135	240,547	1,027	1,281
בנקים בישראל	2,703	-	-	2,703	-	-
ממשלת ישראל	74	-	-	74	-	-
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ט]	(33)	-	-	(33)	-	-
סך הכל פעילות בישראל	237,995	3,161	2,135	243,291	1,027	1,281
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן[ז]	11,882	12	109	12,003	-	4
מסחרי - אחר	19,794	647	474	20,915	27	330
סך הכל מסחרי	31,676	659	583	32,918	27	334
אנשים פרטיים	1,012	15	33	1,060	-	3
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	32,688	674	616	33,978	27	337
בנקים בחו"ל	12,279	-	-	12,279	-	-
ממשלות בחו"ל	708	-	-	708	-	-
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ט]	(2)	-	-	(2)	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	45,673	674	616	46,963	27	337
סך הכל ציבור	267,939	3,835	2,751	274,525	1,054	1,618
סך הכל בנקים [י]	14,947	-	-	14,947	-	-
סך הכל ממשלות	782	-	-	782	-	-
סך הכל	283,668	3,835	2,751	290,254	1,054	1,618

ראה הערות בעמוד 236.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א]

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

	31 בדצמבר 2017					
		בעייתיים[ב]			חובות לא פגומים - מידע נוסף	
	לא בעייתיים	לא פגומים	פגומים[ג]	סך הכל	בפיגור של 90 ימים או יותר[ד]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[ה]
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי[יא]						
בינוי ונדל"ן - בינוי	18,643	209	276	19,128	12	63
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	23,751	112	575	24,438	11	43
שרותים פיננסיים	11,183	5	1	11,189	2	7
מסחרי - אחר	69,534	1,450	1,532	72,516	42	172
סך הכל מסחרי	123,111	1,776	2,384	127,271	67	285
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	76,726	722 [ו]	-	77,448	722	516
אנשים פרטיים - אחר[יא]	35,289	561	372	36,222	85	249
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	235,126	3,059	2,756	240,941	874	1,050
בנקים בישראל	1,650	-	-	1,650	-	-
ממשלת ישראל	129	-	-	129	-	-
סך הכל פעילות בישראל	236,905	3,059	2,756	242,720	874	1,050
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	9,564	14	170	9,748	-	-
מסחרי - אחר	18,116	834	495	19,445	12	7
סך הכל מסחרי	27,680	848	665	29,193	12	7
אנשים פרטיים	996	1	34	1,031	-	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	28,676	849	699	30,224	12	8
בנקים בחו"ל	10,214	-	-	10,214	-	-
ממשלות בחו"ל	586	-	-	586	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	39,476	849	699	41,024	12	8
סך הכל ציבור	263,802	3,908	3,455	271,165	886	1,058
סך הכל בנקים	11,864	-	-	11,864	-	-
סך הכל ממשלות	715	-	-	715	-	-
סך הכל	276,381	3,908	3,455	283,744	886	1,058

ראה הערות בעמוד 236.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

הערות:

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי, ראה ביאור 30.ב.2.ג. להלן.

(ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.

(ה) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 1,103 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 653 מיליון ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(ו) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך 87 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 94 מיליון ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פירעונה.

(ז) 2.5% מהאשראי לנכסים מניבים שניתן באמצעות מערך בינוי ונדל"ן בבנק הינו בשיעורי LTV העולים על 85%.

(ח) יתרת החובות הלא פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר, נכון ליום 31 בדצמבר 2018, בסך של 1,026 מיליון ש"ח הינם אשראי שנתן הבנק, מתוכו 164 מיליון ש"ח הינו בגין הלוואות שאינן לדיור ו-862 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור, כאשר מתוכן סך של 210 מיליון ש"ח הינו בפיגור של עד 149 יום, 159 מיליון ש"ח הינו בפיגור של 249-150 יום והיתרה הינה בגין חוב בפיגור של 250 ימים או יותר.

(ט) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(י) בניכוי יתרות בגין בנקים שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה.

(יא) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 ובגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך יום פיגור אחד ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

	31 בדצמבר 2018				
	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[ג]	סך הכל יתרת[ב] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
	במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	69	14	164	233	713
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	121	27	194	315	1,196
שרותים פיננסיים	3	1	5	8	437
מסחרי - אחר	873	311	369	1,242	4,271
סך הכל מסחרי	1,066	353	732	1,798	6,617
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	355	152	27	382	2,593
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ד]	(19)	(4)	(26)	(45)	(45)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,402	501	733	2,135	9,165
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	104	50	5	109	253
מסחרי - אחר	197	56	277	474	844
סך הכל מסחרי	301	106	282	583	1,097
אנשים פרטיים	14	6	19	33	85
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	315	112	301	616	1,182
סך הכל ציבור	1,717	613	1,034	2,751	10,347
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	1,520	550	697	2,217	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	914	165	731	1,645	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
(ד) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

	31 בדצמבר 2017				
	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[ג]	סך הכל יתרת[ב] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
	במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי[ד]					
בינוי ונדל"ן - בינוי	74	14	202	276	773
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	156	50	419	575	1,496
שרותים פיננסיים	1	1	-	1	460
מסחרי - אחר	925	266	607	1,532	4,533
סך הכל מסחרי	1,156	331	1,228	2,384	7,262
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר[ד]	319	55	53	372	2,610
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,475	386	1,281	2,756	9,872
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	144	71	26	170	316
מסחרי - אחר	76	44	419	495	910
סך הכל מסחרי	220	115	445	665	1,226
אנשים פרטיים	14	8	20	34	86
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	234	123	465	699	1,312
סך הכל ציבור	1,709	509	1,746	3,455	11,184
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים[ד]	1,609	444	1,065	2,674	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים[ד]	950	181	1,142	2,092	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
(ד) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018			2017[ו]		
	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	265	1	1	269	2	1
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	379	4	2	596	15	12
שרותים פיננסיים	6	-	-	161	8	8
מסחרי - אחר	1,347	10	4	1,568	26	12
סך הכל מסחרי	1,997	15	7	2,594	51	33
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	373	2	-	305	4	1
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ה]	(38)	-	-	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	2,332	17	7	2,899	55	34
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	133	6	6	253	5	5
מסחרי - אחר	520	6	4	411	5	5
סך הכל מסחרי	653	12	10	664	10	10
אנשים פרטיים	20	1	1	28	1	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	673	13	11	692	11	11
סך הכל ציבור	3,005	30[ד]	18	3,591	66[ד]	45

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 294 מיליון ש"ח (2017 - 324 מיליון ש"ח).
(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ו) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
	במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי[ה]			
בינוי ונדל"ן - בינוי	297	2	1
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	701	6	3
שרותים פיננסיים	226	1	-
מסחרי - אחר	1,697	33	25
סך הכל מסחרי	2,921	42	29
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר[ה]	193	3	1
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	3,114	45	30
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן	353	7	6
מסחרי - אחר	299	8	7
סך הכל מסחרי	652	15	13
אנשים פרטיים	40	4	4
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	692	19	17
סך הכל ציבור	3,806	64 [ד]	47

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 257 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש[ד]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017[ו]			
	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים[ב]	צובר לא בפיגור[ב]	סך הכל[ג]	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים[ב]	צובר לא בפיגור[ב]	סך הכל[ג]
	במיליוני ש"ח							
פעילות לווים בישראל								
ציבור-מסחרי								
בינוי ונדל"ן - בינוי	**196**	**-**	**5**	**201**	202	1	13	216
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**211**	**1**	**21**	**233**	222	-	180	402
שרותים פיננסיים	**1**	**-**	**-**	**1**	-	-	-	-
מסחרי - אחר	**564**	**2**	**47**	**613**	563	-	239	802
סך הכל מסחרי	**972**	**3**	**73**	**1,048**	987	1	432	1,420
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**297**	**2**	**36**	**335**	272	2	56	330
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ה]	**(18)**	**-**	**-**	**(18)**	-	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**1,251**	**5**	**109**	**1,365**	1,259	3	488	1,750
פעילות לווים בחו"ל								
ציבור-מסחרי								
בינוי ונדל"ן	**46**	**-**	**-**	**46**	61	-	56	117
מסחרי - אחר	**67**	**-**	**157**	**224**	26	-	190	216
סך הכל מסחרי	**113**	**-**	**157**	**270**	87	-	246	333
אנשים פרטיים	**6**	**-**	**4**	**10**	4	-	5	9
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**119**	**-**	**161**	**280**	91	-	251	342
סך הכל ציבור	**1,370**	**5**	**270**	**1,645**	1,350	3	739	2,092

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) צובר הכנסות ריבית.
(ג) נכלל בחובות פגומים.
(ד) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 1.ח.
(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.ו.
(ו) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

הערה: ההתחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 1 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2017 - 15 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש[ב] (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018			2017[ד]		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**389**	**44**	**43**	451	42	38
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**148**	**38**	**38**	253	36	32
שרותים פיננסיים	**25**	**2**	**1**	13	7	-
מסחרי - אחר	**1,749**	**190**	**180**	1,547	254	239
סך הכל מסחרי	**2,311**	**274**	**262**	2,264	339	309
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**8,828**	**199**	**195**	8,985	166	151
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ג]	**(2,956)**	**(37)**	**(37)**	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**8,183**	**436**	**420**	11,249	505	460
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	**2**	**2**	**2**	5	57	57
מסחרי - אחר	**6**	**57**	**57**	18	182	182
סך הכל מסחרי	**8**	**59**	**59**	23	239	239
אנשים פרטיים	**-**	**-**	**-**	2	1	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**8**	**59**	**59**	25	240	240
סך הכל ציבור	**8,191**	**495**	**479**	11,274	745	700

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 1.ח.

(ג) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ד) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש[ב] (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
		במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי[ג]			
בינוי ונדל"ן - בינוי	398	206	200
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	250	172	167
שרותים פיננסיים	14	410	405
מסחרי - אחר	1,576	167	148
סך הכל מסחרי	2,238	955	920
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר[ג]	7,504	159	135
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	9,742	1,114	1,055
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן	5	28	27
מסחרי - אחר	17	58	58
סך הכל מסחרי	22	86	85
אנשים פרטיים	5	1	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	27	87	86
סך הכל ציבור	9,769	1,201	1,141

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 1.ח.

(ג) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו[ב][ד]

	31 בדצמבר					
	2018		2017[ו]		2016[ו]	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]
		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**203**	**8**	191	13	94	9
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**42**	**9**	48	8	35	9
שרותים פיננסיים	**9**	**-**	7	-	6	-
מסחרי - אחר	**761**	**36**	669	26	396	30
סך הכל מסחרי	**1,015**	**53**	915	47	531	48
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**3,943**	**33**	3,515	21	2,381	22
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ה]	**(1,248)**	**(9)**	-	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**3,710**	**77**	4,430	68	2,912	70
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	**2**	**1**	-	-	4	10
מסחרי - אחר	**9**	**60**	1	1	12	64
סך הכל מסחרי	**11**	**61**	1	1	16	74
אנשים פרטיים	**2**	**1**	-	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל	**13**	**62**	1	1	16	74
סך הכל ציבור	**3,723**	**139**	4,431	69	2,928	144

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

(ד) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 1.ח.

(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.

(ו) סווג מחדש כמפורט בביאור 13 לרבות בגין מהלך טיוב שבוצע בשנת 2018.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור

יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)[ב], סוג החזר וסוג ריבית

		31 בדצמבר 2018			
		יתרת הלוואות לדיור			
		סך הכל[1]	מזה: בולט ובלון[1]	מזה: ריבית משתנה[1]	סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל
		במיליוני ש"ח			
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	**52,259**	**2,002**	**34,151**	**1,720**
	מעל 60%	**28,595**	**748**	**19,594**	**203**
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		**36**	**1**	**33**	**-**
סך הכל		**80,890**	**2,751**	**53,778**	**1,923**

		31 בדצמבר 2017[ג]			
		יתרת הלוואות לדיור			
		סך הכל[1]	מזה: בולט ובלון[1]	מזה: ריבית משתנה[1]	סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל
		במיליוני ש"ח			
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	50,126	2,214	32,946	1,416
	מעל 60%	27,794	788	19,308	170
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		37	2	33	-
סך הכל		77,957	3,004	52,287	1,586

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת. מידי רבעון נבדקת ההפרשה הקבוצתית המינימאלית בשיעור של 0.35% כנדרש בהוראות בנק ישראל מול ההפרשה בשיעור של 0.75% הנדרשת על אשראי בעל LTV הגבוה מ-60%. יש לציין כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנדרשת על פי LTV.

(ג) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

תקרת האשראי		31 בדצמבר 2018		
		מספר לווים[ג][ד]	אשראי[א][ד]	סיכון אשראי חוץ מאזני[א][ב][ד]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			במיליוני ש"ח	
מ	עד			
0	10	**736,654**	**943**	**2,378**
10	20	**394,202**	**1,949**	**4,136**
20	40	**395,975**	**4,618**	**7,159**
40	80	**301,893**	**9,282**	**7,906**
80	150	**176,899**	**13,456**	**5,722**
150	300	**106,641**	**18,355**	**3,901**
300	600	**71,830**	**27,642**	**3,076**
600	1,200	**53,378**	**40,765**	**3,901**
1,200	2,000	**14,172**	**18,725**	**2,386**
2,000	4,000	**5,913**	**13,689**	**2,518**
4,000	8,000	**2,496**	**11,243**	**2,919**
8,000	20,000	**1,844**	**18,972**	**5,288**
20,000	40,000	**899**	**20,473**	**6,002**
40,000	200,000	**849**	**51,729**	**19,284**
200,000	400,000	**88**	**17,634**	**8,136**
400,000	800,000	**33**	**10,246**	**9,028**
800,000	1,200,000	**11**	**5,426**	**5,090**
1,200,000	1,600,000	**4**	**2,079**	**3,670**
1,600,000	2,000,000	**3**	**2,548**	**2,787**
2,000,000	2,392,255	**1**	**1,067**	**1,325**
סך הכל		**2,263,785**	**290,841**	**106,612**

תקרת האשראי		31 בדצמבר 2017		
		מספר לווים[ג]	אשראי[א][ה]	סיכון אשראי חוץ מאזני[א][ב]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			במיליוני ש"ח	
מ	עד			
0	10	712,757	811	2,265
10	20	405,528	1,992	4,254
20	40	411,892	4,754	7,431
40	80	311,439	9,550	8,108
80	150	179,224	13,755	5,637
150	300	105,805	18,328	3,829
300	600	72,342	27,810	3,191
600	1,200	51,711	39,254	3,840
1,200	2,000	13,496	17,771	2,367
2,000	4,000	5,902	13,541	2,507
4,000	8,000	2,579	11,332	2,844
8,000	20,000	1,890	18,272	4,903
20,000	40,000	889	17,851	5,805
40,000	200,000	843	46,231	19,525
200,000	400,000	96	14,559	12,193
400,000	800,000	38	11,188	9,719
800,000	1,200,000	11	4,266	6,264
1,200,000	1,600,000	4	2,633	2,974
1,600,000	2,000,000	-	-	-
2,000,000	2,247,509	1	1,126	1,122
סך הכל		2,276,447	275,024	108,778

ראה הערות בעמוד הבא.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 8,106 מיליון ש"ח.
(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
(ג) מספר הלווים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.
(ד) כולל יתרת אשראי מאזני בסך 8,210 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך 11,659 מיליון ש"ח בגין נכסים שסווגו כמוחזקים למכירה בגין 867,547 לווים.
(ה) סווג מחדש.

הערות:
החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלווים הוצג האשראי באיחוד שכבות.
הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים".

ד. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים

	31 בדצמבר			
	2018		2017	
	יתרות החוזים[א]	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים[א]	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח			
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה - עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				
אשראי תעודות	**1,362**	**3**	1,205	3
ערבויות להבטחת אשראי	**5,231**	**88**	5,480	80
ערבויות לרוכשי דירות	**18,667**	**12**	19,313	16
ערבויות והתחייבויות אחרות[ב]	**16,471**	**240**	15,959	257
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו	**26,050** [ג]	**29** [ג]	26,731	28
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו	**12,431**	**25**	12,234	25
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן[1]	**24,291**	**63**	23,159	58
התחייבויות להוצאת ערבויות	**16,372**	**17**	16,065	17
מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו	**2,748**	**-**	1,955	-
אישור עקרוני לשמירת שיעור ריבית	**4,045**	**-**	3,246	-

1. מזה: חשיפות אשראי בגין מחויבות לספק נזילות למבני איגוח בחסות אחרים שלא נוצלו בסך 225 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 208 מיליון ש"ח) המחויבויות לעיל מהוות חלק קטן יחסית מהמחויבויות של אותם גופי איגוח.

(א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
(ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעוף בסך 124 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2017 סך של 86 מיליון ש"ח).
(ג) כולל יתרת חוזים בסך 11,659 מיליון ש"ח ויתרת הפרשה להפסדי אשראי בסך 16 מיליון ש"ח בגין נכסים המוחזקים למכירה.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ה. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר									
	2018					2017				
	סיכון אשראי לציבור שנמכר									
	במיליוני ש"ח									
	אשראי לציבור שנמכר	סיכון אשראי חוץ מאזני[א] שנמכר	מזה: סיכון אשראי בעייתי	סך הכל רווח בגין אשראי לציבור שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות	אשראי לציבור שנמכר	סיכון אשראי חוץ מאזני שנמכר	מזה: סיכון אשראי בעייתי	סך הכל רווח בגין אשראי לציבור שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות
סך הכל מסחרי	**503**	**190**	**149**	**-**	**1,089**	87	-	-	9	612
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	**-**	**1,208**	-	-	-	-	1,384
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**503**	**190**	**149**	**-**	**2,297**	87	-	-	9	1,996

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018			2017		
	סיכון אשראי לציבור שנרכש					
	במיליוני ש"ח					
	אשראי לציבור שנרכש בתקופה	סיכון אשראי חוץ מאזני שנרכש	מזה: סיכון אשראי בעייתי	אשראי לציבור שנרכש בתקופה	סיכון אשראי חוץ מאזני שנרכש	מזה: סיכון אשראי בעייתי
סך הכל מסחרי	**3,670**	**-**	**-**	4,648	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**305**	**-**	**-**	40	-	-
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**3,975**	**-**	**-**	4,688	-	-

(א) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ו. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

	31 בדצמבר 2018					
	במיליוני ש"ח					
	עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם[א]			עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]
סך הכל מסחרי	**4,288**	**3,034**	**9,099**	**4,265**	**740**	**1,733**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**3,297**	**68**	**3,312**	**68**	**-**	**-**
אנשים פרטיים - אחר	**1**	**-**	**1**	**-**	**-**	**-**
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**7,586**	**3,102**	**12,412**	**4,333**	**740**	**1,733**

	31 בדצמבר 2017					
	במיליוני ש"ח					
	עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם[א]			עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]
סך הכל מסחרי	3,100	2,617	8,617	3,433	872	1,827
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	3,566	250	3,584	250	-	-
אנשים פרטיים - אחר	1	-	1	-	-	-
סך הכל סיכון אשראי לציבור	6,667	2,867	12,202	3,683	872	1,827

(א) לרבות אם התאגיד הבנקאי נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

	31 בדצמבר 2018						
	מטבע ישראלי		מטבע חוץ[א]				
	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	בדולרים של ארה"ב	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח						
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	67,759	-	9,300	2,032	2,263	65	81,419
ניירות ערך	32,887	2,832	30,894	2,523	1,877	3,558	74,571
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	999	-	189	47	22	-	1,257
אשראי לציבור, נטו[ג]	186,829	42,113	31,395	4,522	6,007	307	271,173
אשראי לממשלה	21	53	675	33	-	-	782
השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	623	623
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	2,853	2,853
נכסים בגין מכשירים נגזרים	2,524	95	5,390	262	229	4,250	12,750
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	-	-	-	-	-	17	17
נכסים אחרים	5,154	4	758	3	32	691	6,642
נכסים מוחזקים למכירה[ה]	8,149	(15)	89	2	1	344	8,570
סך כל הנכסים	304,322	45,082	78,690	9,424	10,431	12,708	460,657
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	229,043	16,696	101,874	10,690	5,885	403	364,591
פיקדונות מבנקים	1,820	-	2,334	452	604	-	5,210
פיקדונות הממשלה	115	-	585	9	-	-	709
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	310	-	154	43	23	11	541
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	4,040	13,758	-	-	-	-	17,798
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	2,991	222	4,316	133	204	4,223	12,089
התחייבויות אחרות	3,339	9,970	551	19	144	757	14,780
התחייבויות מוחזקות למכירה[ה]	8,652	11	101	-	1	13	8,778
סך כל ההתחייבויות	250,310	40,657	109,915	11,346	6,861	5,407	424,496
הפרש[ד]	54,012	4,425	(31,225)	(1,922)	3,570	7,301	36,161
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(19,318)	(4,233)	26,209	820	(4,351)	873	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(2,204)	-	1,809	388	7	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(1,549)	-	1,196	307	42	4	-
סך הכל כללי	30,941	192	(2,011)	(407)	(732)	8,178	36,161
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(3,410)	-	2,886	517	7	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(7,018)	-	5,901	871	44	202	-

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.
(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 3,352 מיליון ש"ח.
(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.
(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

	31 בדצמבר 2017						
	מטבע ישראלי		מטבע חוץ[א]				
	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	בדולרים של ארה"ב	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח						
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	71,674	-	6,449	1,503	2,335	106	82,067
ניירות ערך	34,508	3,132	29,732	4,490	1,203	4,234	77,299
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,080	-	27	42	12	-	1,161
אשראי לציבור, נטו[ג]	187,327	41,928	29,444	4,132	4,831	290	267,952
אשראי לממשלה	27	102	543	43	-	-	715
השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	807	807
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	2,986	2,986
נכסים בגין מכשירים נגזרים	5,795	113	924	574	202	1,965	9,573
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	-	-	-	-	-	16	16
נכסים אחרים	6,193	4	648	2	26	1,389	8,262
סך כל הנכסים	306,604	45,279	67,767	10,786	8,609	11,793	450,838
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	234,431	18,955	90,620	11,799	6,170	503	362,478
פיקדונות מבנקים	1,398	10	2,636	999	113	-	5,156
פיקדונות הממשלה	61	-	383	8	-	-	452
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	509	-	2	3	-	44	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	4,039	11,538	-	-	-	-	15,577
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	6,024	211	822	521	276	1,886	9,740
התחייבויות אחרות	9,141	12,003	572	20	130	1,458	23,324
סך כל ההתחייבויות	255,603	42,717	95,035	13,350	6,689	3,891	417,285
הפרש[ד]	51,001	2,562	(27,268)	(2,564)	1,920	7,902	33,553
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(19,443)	(5,014)	26,775	1,094	(2,558)	(854)	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	1,426	-	(2,174)	598	(31)	181	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(1,264)	-	721	520	11	12	-
סך הכל כללי	31,720	(2,452)	(1,946)	(352)	(658)	7,241	33,553
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	1,587	-	(2,676)	845	(64)	308	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(41)	-	(468)	392	62	55	-

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.
(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 3,213 מיליון ש"ח.
(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון[א]

	31 בדצמבר 2018			
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
	עם דרישה ועד חודש[ו]	מעל חודש עד שלושה חודשים[ו]	מעל שלושה חודשים עד שנה[ו]	מעל שנה עד שנתיים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):				
נכסים[1]	115,131	22,457	51,743	34,161
התחייבויות[2]	199,202	14,033	32,661	16,841
הפרש	(84,071)	8,424	19,082	17,320
[1]מזה: אשראי לציבור	44,429	17,703	34,658	31,424
[2]מזה: פיקדונות הציבור	188,039	13,286	29,341	5,612
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(18,540)	(709)	(5,800)	1,137
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	(1,452)	(2,651)	675
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(102,611)	6,263	10,631	19,132
מטבע חוץ[ג]				
נכסים[1]	23,606	10,673	14,887	13,603
התחייבויות[2]	89,947	18,619	21,064	1,760
הפרש	(66,341)	(7,946)	(6,177)	11,843
[1]מזה: אשראי לציבור	8,209	4,952	8,653	6,663
[2]מזה: פיקדונות הציבור	85,159	13,836	17,559	1,291
מזה: הפרש בדולר	(59,382)	(10,094)	(6,497)	10,161
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	(13,146)	341	1,505	5,260
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	18,540	709	5,800	(1,137)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	1,452	2,651	(675)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(47,801)	(5,785)	2,274	10,031
סך הכל				
נכסים[1]	138,737	33,130	66,630	47,764
התחייבויות[2]	289,149	32,652	53,725	18,601
הפרש[ז]	(150,412)	478	12,905	29,163
[1]מזה: אשראי לציבור	52,638	22,655	43,311	38,087
[2]מזה: פיקדונות הציבור	273,198	27,122	46,900	6,903

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 947 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 7.7 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 1.0 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

(ח) כולל תזרים עתידי בגין יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,765 מיליון ש"ח, מזה אשראי לציבור בסך 8,637 מיליון ש"ח.

(ט) כולל תזרים עתידי בגין יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 8,765 מיליון ש"ח, מזה פיקדונות הציבור בסך 71 מיליון ש"ח.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.9 מיליארד ש"ח.

מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	יתרה מאזנית[ד] סך הכל תזרימי מזומנים	יתרה מאזנית[ד] ללא תקופת פירעון[ב]	יתרה מאזנית[ד] סך הכל	שיעור תשואה חוזי[ה] באחוזים
28,330	20,486	15,264	47,268	42,928	15,857	393,625	2,704	353,496	3.64
8,320	4,521	2,917	7,548	5,529	5,761	297,333	1,119	293,754	2.37
20,010	15,965	12,347	39,720	37,399	10,096	96,292	1,585	59,742	
23,604	18,993	14,229	41,848	41,172	12,720	280,780	1,316	236,962	4.07
3,673	3,340	909	2,061	463	-	246,724	-	245,892	1.17
(769)	269	171	627	(20)	-	(23,634)	-	(23,235)	
-	-	-	-	-	-	(3,428)	-	(3,424)	
19,241	16,234	12,518	40,347	37,379	10,096	69,230	1,585	33,083	
10,207	7,883	6,786	15,031	6,064	2,859	111,599	2,782	98,703	3.57
830	404	535	284	18	8	133,469	28	129,558	2.12
9,377	7,479	6,251	14,747	6,046	2,851	(21,870)	2,754	(30,855)	
4,888	2,587	2,818	2,485	683	740	42,678	2,772	41,946	4.38
507	172	346	2	6	1	118,879	-	118,367	2.50
8,864	6,470	5,029	13,478	5,744	2,251	(23,976)	2,734	(30,594)	
4,229	3,366	3,240	3,377	1,679	680	10,531	144	6,927	
769	(269)	(171)	(627)	20	-	23,634	-	23,235	
-	-	-	-	-	-	3,428	-	3,424	
10,146	7,210	6,080	14,120	6,066	2,851	5,192	2,754	(4,196)	
38,537	28,369	22,050	62,299	48,992	18,716	505,224[ח]	5,486	452,199	3.63
9,150	4,925	3,452	7,832	5,547	5,769	430,802[ט]	1,147	423,312	2.30
29,387	23,444	18,598	54,467	43,445	12,947	74,422	4,339	28,887	
28,492	21,580	17,047	44,333	41,855	13,460	323,458[ח]	4,088	278,908	4.11
4,180	3,512	1,255	2,063	469	1	365,603[ט]	-	364,259	1.60

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון[א] (המשך)

	31 בדצמבר 2017[ח]			
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
	עם דרישה ועד חודש[ו]	מעל חודש עד שלושה חודשים[ו]	מעל שלושה חודשים עד שנה[ו]	מעל שנה עד שנתיים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):				
נכסים[1]	111,761	20,073	58,154	32,340
התחייבויות[2]	196,990	19,123	37,035	8,723
הפרש	(85,229)	950	21,119	23,617
[1]מזה: אשראי לציבור	35,713	17,172	37,794	29,163
[2]מזה: פיקדונות הציבור	186,385	18,016	34,390	5,630
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(11,382)	(7,594)	(7,754)	3,051
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	184	(526)	(962)	942
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(96,427)	(7,170)	12,403	27,610
מטבע חוץ[ג]				
נכסים[1]	20,267	7,046	20,933	8,095
התחייבויות[2]	84,313	12,096	16,680	2,733
הפרש	64,046	(5,050)	4,253	5,362
[1]מזה: אשראי לציבור	7,531	5,405	8,102	5,154
[2]מזה: פיקדונות הציבור	79,824	10,938	15,178	2,323
מזה: הפרש בדולר	(58,718)	5,003	12,548	(1,014)
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	(10,958)	(78)	1,290	2,979
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	11,382	7,594	7,754	(3,051)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(184)	526	962	(942)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(52,848)	3,070	12,969	1,369
סך הכל				
נכסים[1]	132,028	27,119	79,087	40,435
התחייבויות[2]	281,303	31,219	53,715	11,456
הפרש[ז]	(149,275)	(4,100)	25,372	28,979
[1]מזה: אשראי לציבור	43,244	22,577	45,896	34,317
[2]מזה: פיקדונות הציבור	266,209	28,954	49,568	7,953

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.
(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 776 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 7.2 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 1.2 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.
(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.
(ח) הוצג מחדש.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.5 מיליארד ש"ח.

		יתרה מאזנית[ד]							
מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	סך הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פירעון[ב]	סך הכל	שיעור תשואה חוזי[ה] באחוזים
25,608	22,118	16,797	46,231	39,914	13,871	386,867	3,785	352,939	3.12
14,196	5,938	3,569	7,342	5,608	6,216	304,740	903	299,440	1.83
11,412	16,180	13,228	38,889	34,306	7,655	82,127	2,882	53,499	
24,438	17,801	14,277	39,110	37,798	11,076	264,342	2,205	229,252	3.64
2,826	2,220	2,600	2,206	491	-	254,764	-	253,443	1.38
526	(830)	270	(279)	(33)	-	(24,025)	-	(24,350)	
662	-	-	-	-	-	300	-	291	
12,600	15,350	13,498	38,610	34,273	7,655	58,402	2,882	29,440	
7,836	6,396	4,820	13,718	4,044	1,308	94,463	1,883	88,071	2.48
358	321	502	440	2	6	117,451	47	115,840	2.12
7,478	6,075	4,318	13,278	4,042	1,302	(22,988)	1,836	(27,769)	
4,103	2,938	1,800	2,716	566	113	38,428	1,871	38,410	3.58
253	156	438	210	2	1	109,323	-	108,532	1.75
(3,303)	4,970	3,571	12,450	3,509	1,276	(19,708)	366	(24,672)	
3,621	3,478	1,274	4,629	994	58	7,287	116	5,798	
(526)	830	(270)	279	33	-	24,025	-	24,350	
(662)	-	-	-	-	-	(300)	-	(291)	
6,290	6,905	4,048	13,557	4,075	1,302	737	1,836	(3,710)	
33,444	28,514	21,617	59,949	43,958	15,179	481,330	5,668	441,010	2.99
14,554	6,259	4,071	7,782	5,610	6,222	422,191	950	415,280	1.91
18,890	22,255	17,546	52,167	38,348	8,957	59,139	4,718	25,730	
28,541	20,739	16,077	41,826	38,364	11,189	302,770	4,076	267,662	3.63
3,079	2,376	3,038	2,416	493	1	364,087	-	361,975	1.49

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהוון בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו היתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי ההוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הנכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכים בשיעור נכיון מתאים. יתרת האשראי מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדרוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הוונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי הוגן של יתרות עו"ש שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

פיקדונות בבנקים ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניות לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הוונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנותרה עד לפירעון. חשבונות עובר ושב (עו"ש) ופיקדונות ללא זמן פירעון-היתרה במאזן נחשבת כאומדן של השווי ההוגן.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות מממשלות השווי ההוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

	31 בדצמבר 2018				
	יתרה במאזן	שווי הוגן			
		רמה 1[א]	רמה 2[א]	רמה 3[א]	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	81,419	67,943	11,615	1,776	81,334
ניירות ערך[ב]	74,571	40,720	29,934	3,900	74,554
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,257	1,257	-	-	1,257
אשראי לציבור, נטו	271,173	2,663	84,608	182,432	269,703
אשראי לממשלות	782	-	15	793	808
נכסים בגין מכשירים נגזרים	12,750	3,142	7,390	2,218	12,750
נכסים פיננסיים אחרים, לרבות יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה[ה]	9,355	478	35	8,835	9,348
סך כל הנכסים הפיננסיים	451,307[ג]	116,203	133,597	199,954	449,754
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	364,591	2,608	258,623	103,676	364,907
פיקדונות מבנקים	5,210	-	4,729	472	5,201
פיקדונות ממשלות	709	-	629	90	719
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	541	541	-	-	541
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	17,798	13,136	-	5,515	18,651
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	12,089	3,146	8,706	237	12,089
התחייבויות פיננסיות אחרות, לרבות יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה[ה]	10,445	3,561	5,666	1,213	10,440
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	411,383[ג]	22,992	278,353	111,203	412,548
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עיסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	363	-	-	363	363
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים[ד]	15,867	-	173	15,694	15,867

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה ביאור 12.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 116,216 מיליון ש"ח ובסך 220,199 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 33ב-33ד.

(ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה, לרבות יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה.

(ה) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

	31 בדצמבר 2017				
	יתרה במאזן	שווי הוגן			
		רמה 1[א]	רמה 2[א]	רמה 3[א]	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	82,067	72,384	8,456	1,294	82,134
ניירות ערך[ב]	77,299	48,697	26,244	2,360	77,301
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,161	1,161	-	-	1,161
אשראי לציבור, נטו	267,952	2,324	77,657	186,463	266,444
אשראי לממשלות	715	-	8	741	749
נכסים בגין מכשירים נגזרים	9,573	1,113	7,346	1,114	9,573
נכסים פיננסיים אחרים	1,844	1,155	-	690	1,845
סך כל הנכסים הפיננסיים	440,611[ג]	126,834	119,711	192,662	439,207
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	362,478	2,139	252,313[ה]	107,457	361,909
פיקדונות מבנקים	5,156	-	5,164	96	5,260
פיקדונות מממשלות	452	-	395	72	467
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	558	555	-	3	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים	15,577	11,802	-	4,982	16,784
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	9,740	1,090	8,211	439	9,740
התחייבויות פיננסיות אחרות	8,761	1,721	5,523	1,517	8,761
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	402,722[ג]	17,307	271,606	114,566	403,479
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עיסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	364	-	-	364	364
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים[ד]	17,995	-	181	17,814	17,995

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה ביאור 12.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 118,402 מיליון ש"ח ובסך 180,345 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 33ב-33ד.

(ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

(ה) בתוספת מודל פריסת העו"ש.

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

	31 בדצמבר 2018			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
ניירות ערך זמינים למכירה:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	27,952	2,621	-	30,573
אגרות חוב ממשלות זרות	2,417	3,487	-	5,904
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים	43	9,664	-	9,707
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	6,612	2,821	9,433
אגרות חוב אחרות בישראל	81	161	-	242
אגרות חוב אחרות זרים	-	3,517	-	3,517
מניות וקרנות נאמנות זמינות למכירה	2,477	-	-	2,477
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	32,970	26,062	2,821	61,853
ניירות ערך למסחר:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	5,677	-	-	5,677
אגרות חוב ממשלות זרות	52	-	-	52
אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל	119	-	-	119
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים	-	132	-	132
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	271	-	271
אגרות חוב אחרות בישראל	290	-	-	290
אגרות חוב אחרות בחו"ל	-	220	-	220
מניות וקרנות נאמנות למסחר	2	-	-	2
סך הכל ניירות ערך למסחר	6,140	623	-	6,763
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	86	149	235
חוזי ריבית	509	2,833	142	3,484
חוזי מטבע - חוץ	-	3,264	971	4,235
חוזי מניות	2,132	1,195	937	4,264
חוזי סחורות ואחרים	50	12	19	81
פעילות בשוק המעוף	451	-	-	451
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים	3,142	7,390	2,218	12,750
אחרים:				
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	2,728	6	-	2,734
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,257	-	-	1,257
אחר	478	-	-	478
סך הכל אחרים	4,463	6	-	4,469
סך כל הנכסים	46,715	34,081	5,039	85,835

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2018			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	236	109	345
חוזי ריבית	508	2,776	-	3,284
חוזי מטבע - חוץ	-	3,499	128	3,627
חוזי מניות	2,132	2,165	-	4,297
חוזי סחורות ואחרים	51	30	-	81
פעילות בשוק המעוף	455	-	-	455
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	3,146	8,706	237	12,089
אחרים:				
פיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	2,608	13	3	2,624
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	541	-	-	541
אחרים	1,145	-	-	1,145
סך הכל אחרים	4,294	13	3	4,310
סך כל התחייבויות	7,440	8,719	240	16,399

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2017			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
ניירות ערך זמינים למכירה:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	34,246	2,387	-	36,633
אגרות חוב ממשלות זרות	7,700	3,055	-	10,755
אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל	-	11	-	11
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים	44	9,609	-	9,653
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	7,160	1,369	8,529
אגרות חוב אחרות בישראל	3	67	-	70
אגרות חוב אחרות זרים	-	2,352	-	2,352
מניות וקרנות נאמנות זמינות למכירה	1,936	-	-	1,936
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	43,929	24,641	1,369	69,939
ניירות ערך למסחר:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	3,178	26	-	3,204
אגרות חוב ממשלות זרות	82	-	-	82
אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל	90	-	-	90
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים	-	142	-	142
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	268	-	268
אגרות חוב אחרות בישראל	111	-	-	111
אגרות חוב אחרות בחו"ל	-	299	-	299
מניות וקרנות נאמנות למסחר	1,307	-	-	1,307
סך הכל ניירות ערך למסחר	4,768	735	-	5,503
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	149	166	315
חוזי ריבית	30	3,852	266	4,148
חוזי מטבע - חוץ	-	2,206	616	2,822
חוזי מניות	669	1,113	63	1,845
חוזי סחורות ואחרים	3	26	3	32
פעילות בשוק המעוף	411	-	-	411
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,113	7,346	1,114	9,573
אחרים:				
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	2,473	7	-	2,480
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,161	-	-	1,161
אחר	1,155	-	-	1,155
סך הכל אחרים	4,789	7	-	4,796
סך כל הנכסים	54,599	32,729	2,483	89,811

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2017			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	176	255	431
חוזי ריבית	29	3,804	-	3,833
חוזי מטבע - חוץ	-	3,030	184	3,214
חוזי מניות	663	1,179	-	1,842
חוזי סחורות ואחרים	3	22	-	25
פעילות בשוק המעוף	395	-	-	395
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	1,090	8,211	439	9,740
אחרים:				
פיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	2,219	14	44	2,277
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	555	-	3	558
אחרים	1,721	-	-	1,721
סך הכל אחרים	4,495	14	47	4,556
סך כל התחייבויות	5,585	8,225	486	14,296

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

	31 בדצמבר 2018				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
	במיליוני ש"ח				
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	464	464	228
אגרות חוב מוחזקות לפדיון	1,610	3,249	-	4,859	(17)
סך הכל	1,610	3,249	464	5,323	211

	31 בדצמבר 2017				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
	במיליוני ש"ח				
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	728	728	344
אגרות חוב מוחזקות לפדיון	-	868	-	868	2
סך הכל	-	868	728	1,596	346

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018									
		רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:								
	שווי הוגן לתחילת השנה	בדוח רווח והפסד[א]	ברווח כולל אחר[ב]	רכישות והנפקות	מכירות	סילוקים	התאמות מתרגום דוחות כספיים	העברות אל רמה 3[ג]	העברות מרמה 3[ג]	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח										
נכסים											
ניירות ערך זמינות למכירה:											
MBS/ABS	1,369	377	(27)	286	-	(458)	-	1,274	-	2,821	(27)
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	166	(44)	-	-	-	-	-	29	(2)	149	(22)
חוזי ריבית	266	34	-	-	-	(158)	-	-	-	142	(109)
חוזי מטבע - חוץ	616	(78)	-	433	-	-	-	-	-	971	290
חוזי מניות	63	874	-	-	-	-	-	-	-	937	935
חוזי סחורות ואחרים	3	16	-	-	-	-	-	-	-	19	19
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,114	802	-	433	-	(158)	-	29	(2)	2,218	1,113
סך כל הנכסים	2,483	1,179	(27)	719	-	(616)	-	1,303	(2)	5,039	1,086
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	255	(125)	-	-	-	-	-	57	(78)	109	41
חוזי מטבע - חוץ	184	(56)	-	-	-	-	-	-	-	128	(16)
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	439	(181)	-	-	-	-	-	57	(78)	237	25
סך כל אחרים	47	(44)	-	-	-	-	-	-	-	3	1
סך כל ההתחייבויות	486	(225)	-	-	-	-	-	57	(78)	240	26

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד לתקופה של מעל שנה ומתחת ל-5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

העברה מרמה 3 אל רמה 2- עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל 5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מעל שנה ומתחת ל-5 שנים.

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
		רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:									
	שווי הוגן לתחילת השנה	בדוח רווח והפסד[א]	ברווח כולל אחר[ב]	רכישות והנפקות	מכירות	סילוקים	התאמות מתרגום דוחות כספיים	העברות אל רמה 3[ג]	העברות מרמה 3[ג]	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2017
	במיליוני ש"ח										
נכסים											
ניירות ערך זמינות למכירה:											
MBS/ABS	1,426	(61)	(10)	887	-	(873)	-	-	-	1,369	(1)
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	202	(25)	-	-	-	-	-	20	(31)	166	10
חוזי ריבית	130	329	-	-	-	(193)	-	-	-	266	154
חוזי מטבע - חוץ	575	(532)	-	573	-	-	-	-	-	616	505
חוזי מניות	57	6	-	-	-	-	-	-	-	63	43
חוזי סחורות ואחרים	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	967	(222)	-	573	-	(193)	-	20	(31)	1,114	715
סך כל הנכסים	2,393	(283)	(10)	1,460	-	(1,066)	-	20	(31)	2,483	714
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	162	73	-	-	-	-	-	52	(32)	255	114
חוזי מטבע - חוץ	245	(61)	-	-	-	-	-	-	-	184	(26)
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	407	12	-	-	-	-	-	52	(32)	439	88
סך כל אחרים	34	13	-	-	-	-	-	-	-	47	27
סך כל ההתחייבויות	441	25	-	-	-	-	-	52	(32)	486	115

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד לתקופה של מעל שנה ומתחת ל-5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

העברה מרמה 3 אל רמה 2 - עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל 5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מעל שנה ומתחת ל-5 שנים.

ביאור 33ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

	31 בדצמבר 2018				
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע[3]
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה[1]					
איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	2,821	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	bp 110-215	bp 163
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
נכסים בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	130	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0%-1.38%	0.46%
	19	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	1.14%-100%[*]	2.54%
חוזי ריבית	142	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	1.14%-100%[*]	2.54%
חוזי מטבע - חוץ	57	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	(0.17)%-1.09%	0.46%
	914	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	1.14%-100%[*]	2.54%
חוזים בגין מניות	937	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	1.14%-100%[*]	2.54%
חוזים בגין סחורות	19	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	1.14%-100%[*]	2.54%
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	109	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	(0.17)%-1.09%	0.46%
חוזי מטבע - חוץ	128	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	(0.17)%-1.09%	0.46%
ב. פרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	464	השווי ההוגן של הביטחון			

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל.
גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.

2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה.
שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יגדל (יקטן).

3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור 33ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך)

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

	31 בדצמבר 2017				
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע[3]
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה[1]					
איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	1,369	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	bp 110-215	bp 163
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
נכסים בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	110	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.07%-0.51%	0.29%
	56	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.50%-100%[*]	1.44%
חוזי ריבית	266	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.50%-100%[*]	1.44%
חוזי מטבע - חוץ	93	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.07%-0.51%	0.29%
	523	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.50%-100%[*]	1.44%
חוזים בגין מניות	63	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.50%-100%[*]	1.44%
חוזים בגין סחורות	3	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.50%-100%[*]	1.44%
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	255	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.07%-0.51%	0.29%
חוזי מטבע - חוץ	184	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.07%-0.51%	0.29%
ב. פרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	728	השווי ההוגן של הביטחון			

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל.
גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.

2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה.
שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יגדל (יקטן).

3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרות

	31 בדצמבר 2018			
	בעלי עניין[ז][ח]			
	מחזיקי מניות-אחרים[י]		נושאי משרה[א]	
	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
	במיליוני ש"ח			
נכסים:				
פיקדונות בבנקים	-	-	-	-
ניירות ערך[ה]	-	-	-	-
אשראי לציבור	**64**	**102**	**9**	**10**
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	**64**	**102**	**9**	**10**
השקעות בחברות כלולות[ה]	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	**1**	**1**
התחייבויות:				
פיקדונות הציבור	**25**	**54**	**33**	**33**
פיקדונות מבנקים	-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	-	-	-	-
התחייבויות אחרות	**1**	**1**	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים[ז]	**32**	**32**	**7**	**9**

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.

(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.

(ה) לפרטים ראה ביאור 12 וביאור 15.

(ו) ביום 31 בדצמבר 2018 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-80,347,017 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 1,673,644 ש"ח ערך נקוב).

(ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.

(ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור (החל מיום 19 בדצמבר 2017 מהווה אלטשולר שחם בע"מ בעלת עניין בבנק ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2018 מחזיקה באמצעות גופים בבעלותה ב-5.16% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק).

						צדדים קשורים[ח]				
						המוחזקים על ידי הבנק				אחרים[ג]
אחרים[ב]		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות[ט]				
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	364	405
33	53	-	2	-	-	815	999	290	290
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	53	-	2	-	-	815	999	290	290
-	-	-	-	-	-	623	869	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
11	72	-	5	3	3	34	192	66	684
-	-	-	-	-	-	11	11	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	14	14	2	2
-	1	-	1	-	-	34	163	130	186

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

	31 בדצמבר 2017			
	בעלי עניין[ו][ח]			
	מחזיקי מניות-אחרים[י]		נושאי משרה[א]	
	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
	במיליוני ש"ח			
נכסים:				
פיקדונות בבנקים	-	-	-	-
ניירות ערך[ה]	-	-	-	-
אשראי לציבור	95	95	11	12
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	95	95	11	12
השקעות בחברות כלולות[ה]	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-
התחייבויות:				
פיקדונות הציבור	29	29	25	26
פיקדונות מבנקים	-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	-	-	-	1
התחייבויות אחרות	-	-	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים[ז]	6	6	8	9

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.
(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
(ה) לפרטים ראה ביאור 12 וביאור 15.
(ו) ביום 31 בדצמבר 2017 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-78,896,629 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 1,935,807 ש"ח ערך נקוב).
(ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
(ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראות הדיווח לציבור.
(ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
(י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור (ביום 19 בדצמבר 2017, החלה אלטשולר שחם בע"מ להיות בעלת עניין בבנק ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2017 מחזיקה באמצעות גופים בבעלותה ב-5.05% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק).

						צדדים קשורים[ח]				
						המוחזקים על ידי הבנק				
			מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות[ט]		אחרים[ג]	
אחרים[כ]										
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	391	391
3	3	-	9	-	-	824	911	160	212
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	-	9	-	-	824	911	160	212
-	-	-	-	-	-	807	923	-	-
9	9	-	-	-	-	-	1	-	-
149	149	-	25	3	3	152	247	262	551
-	-	-	-	-	-	3	4	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	12	13	2	2
7	7	-	5	-	-	21	57	190	190

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו[ד]	3	-	1	-	20	9
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	-	-	(1)	-	3	2
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	1	-	3	1
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	-	(57)	(3)	-	(45)	(48)
סך הכל	3	(57)	(3)	-	(22)	(37)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות, ריבית נטו[ד]	-	-	-	-	20	7
הכנסות שאינן מריבית	-	-	-	-	3	1
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	-	-	3	1
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	-	(66)	(1)	-	(43)	(44)
סך הכל	-	(66)	(1)	-	(20)	(36)

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
(ד) פירוט בסעיף ד להלן.
(ה) פירוט בסעיף ג להלן.
(ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.
(ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
(ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו[ד]	-	-	-	-	21	22
הכנסות שאינן מריבית	-	-	-	-	3	2
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	-	-	3	2
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	-	(74)	(1)	-	(38)	(44)
סך הכל	-	(74)	(1)	-	(14)	(20)

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) פירוט בסעיף ד להלן.

(ה) פירוט בסעיף ג להלן.

(ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.

(ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018		2017		2016	
	נושאי משרה					
	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו[א][ב][ג]	**44**	**20**	52	23	67	21
דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו[א]	**8**	**13**	8	17	9	15

(א) לא כולל הוצאות מס שכר.
(ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 44 מיליון ש"ח.
(2017 - הטבות עובד לזמן קצר 45 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 7 מיליון ש"ח. 2016 - הטבות עובד לזמן קצר 27 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 30 מיליון ש"ח).
(ג) בשנת 2018 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח (2017 - לא נזקפו הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות, 2016 - 10 מיליון ש"ח).

דירקטורים ונושאי משרה בבנק בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך 4,657 אלפי ש"ח (2017 - 5,157 אלפי ש"ח, 2016 - 4,844 אלפי ש"ח).

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018		2017		2016	
	מאוחד	מזה: מחברות כלולות	מאוחד	מזה: מחברות כלולות	מאוחד	מזה: מחברות כלולות
	במיליוני ש"ח					
(א) בגין נכסים						
מאשראי לציבור	**34**	**20**	28	20	43	21
(ב) בגין התחייבויות						
על פיקדונות הציבור	**(1)**	**-**	(1)	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	**33**	**20**	27	20	43	21

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאוחדות שלו.
הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**9,626**	8,695	8,299
הוצאות ריבית	**2,199**	1,892	1,898
הכנסות ריבית, נטו	**7,427**	6,803	6,401
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**310**	44	(160)
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**7,117**	6,759	6,561
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**399**	817	1,314
עמלות	**2,950**	2,861 (א)	2,772 (א)
הכנסות אחרות	**46**	341	121
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**3,395**	4,019	4,207
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**3,612**	3,677 (א)	3,918 (א)
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,309**	1,330	1,367
הוצאות אחרות	**1,673**	1,673 (א)	1,445 (א)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**6,594**	6,680	6,730
רווח לפני מיסים	**3,918**	4,098	4,038
הפרשה למיסים על הרווח	**1,371**	1,454	1,430
רווח לאחר מיסים	**2,547**	2,644	2,608
חלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס	**710**	528	183
רווח נקי	**3,257**	3,172	2,791

(א) סווג מחדש, ראה ביאור 5.ג.1, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 1.כג.3, בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**82,398**	81,222
ניירות ערך	**67,265**	70,916
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**1,257**	1,161
אשראי לציבור	**251,834**	244,501[א]
הפרשה להפסדי אשראי	**(3,006)**	(2,759)[א]
אשראי לציבור, נטו	**248,828**	241,742
אשראי לממשלות	**782**	715
השקעות בחברות מוחזקות	**10,238**	11,452
בניינים וציוד	**2,558**	2,495
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**12,667**	9,533
נכסים אחרים	**5,837**	7,428
נכסים המוחזקים למכירה[ב]	**1,470**	-
סך כל הנכסים	**433,300**	426,664
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	**342,491**	340,623
פיקדונות מבנקים	**5,389**	5,158
פיקדונות מממשלות	**207**	147
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**541**	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	15,577
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,009**	9,678
התחייבויות אחרות	**19,560**	21,756
סך כל ההתחייבויות	**397,995**	393,497
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**35,305**	33,167
סך כל ההתחייבויות וההון	**433,300**	426,664

(א) סווג מחדש.
(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי לשנה	**3,257**	3,172	2,791
התאמות:			
חלק הבנק בהפסדים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל	**(581)**	(526)	(176)
אחר, נטו (כולל הפרשות להפסדי אשראי ולירידת ערך של ניירות ערך)	**(1,337)**	3,382 (א)	4,244 (א)
מזומנים נטו לפעילות שוטפת	**1,339**	6,028	6,859
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
רכישת מניות בחברות מוחזקות	**(20)**	(39)	(4)
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**246**	383 (א)	173 (א)
אחר	**(8,602)**	(11,046) (א)	(8,930) (א)
מזומנים נטו לפעילות השקעה	**(8,376)**	(10,702)	(8,761)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**2,114**	-	4,443
פדיון אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**(32)**	(6,597) (א)	(2,553)
דיבידנד ששולם לבעלי המניות	**(1,369)**	(627)	-
תמורה ממימוש השקעות בחברות מוחזקות	**512**	-	-
רכישה עצמית של מניות	**(700)**	-	-
אחר	**1,960**	18,738 (א)	14,874 (א)
מזומנים נטו מפעילות מימון	**2,485**	11,514	16,764
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים	**(4,552)**	6,840	14,862
יתרת מזומנים לתחילת השנה	**76,691**	70,454	55,943
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**400**	(603)	(351)
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	**72,539**	76,691	70,454

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

	לשנה שהסתיימה ביום		
	2018	2017	2016
	במיליוני ש"ח		
ריבית שהתקבלה	**9,005**	8,753	8,624
ריבית ששולמה	**(2,438)**	(2,284)	(2,875)
דיבידנדים שהתקבלו	**134**	5	13
מיסים על הכנסה ששולמו	**(845)**	(1,651)	(1,473)

(א) סווג מחדש, לרבות סווג מחדש בגין ישום כלל חשבונאות מקובלים בארה"ב בדבר דוח תזרים מזומנים כאמור בסעיף 230 בקודיפיקציה. ראה ביאור 1.כג.2.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים

א. שינוי מבנה הבורסה - חוק ניירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרת רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשווקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובחו"ל. במסגרת החוק נקבע, בין היתר, כי אדם לא יחזיק באמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוט אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה כאמור. כפועל יוצא מכך, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.

לצורך מכירת המניות כאמור, הגיש הבנק לבורסה ביום 18 בינואר 2018 הצעה למכירה והעברה של מלוא החזקותיו בבורסה ("המניות המוצעות") וזאת במענה לפנייתה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.

ביום 16 באפריל 2018 הודיעה הבורסה לבנק על קיבול הצעתו האמורה ("הודעת הקיבול"). בהתאם להודעת הקיבול, כל המניות המוצעות יימכרו ויועברו לנעבר או לכמה נעברים. בהודעת הקיבול הובהר, כי התמורה בגין המניות המוצעות תעלה על המחיר שנקבע בהצעת הבנק, אולם הסכום העודף בין התמורה שתשולם בפועל לבין המחיר הכולל הנקוב בהצעת הבנק בגין המניות המוצעות, יועבר לבורסה כמתחייב מהוראות החוק הנ"ל. בהודעת הקיבול הובהר כי השלמת העסקה טעונה אישורים רגולטוריים והשלמה של העסקה.

ביום 27 באוגוסט 2018 הודיעה הבורסה לבנק כי העסקה הושלמה. הבנק רשם בגין העסקה המתוארת לעיל, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2018, רווח לפני מס בסך כ-47 מיליון ש"ח.

ב. Bank Leumi USA

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שני שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. ביום 22 במאי 2018, השלמה העסקה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים שנקבעו בהסכם לשם השלמתה. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה טופלה כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון נזקף ישירות להון.

ג. חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 17 באפריל 2018 הושלמה העסקה בין הבנק להרמטיק למכירת 75% ממניות החברה לנאמנות. להשלמת העסקה לא היתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות.

ד. לאומי פרטנרס בע"מ

1. בחודש יולי 2018 הושלמה מכירת אחזקות לאומי פרטנרס, חברה בבעלות מלאה של הבנק, באבגול תעשיות. הבנק רשם ברבעון השלישי רווח לפני מס מהמכירה בסך של כ-121 מיליון ש"ח.

2. ביום 17 בדצמבר 2018 הושלמה עסקה בין לאומי פרטנרס בע"מ, ובין ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן - השקעות פיננסיות), במסגרתה קיבלה לאומי פרטנרס, בדרך של הקצאה פרטית, מניות רגילות של השקעות פיננסיות, בגות 1 ש"ח ע.נ כל אחד המהוות 7.31% מהונה המונפק והנפרע בתמורה למלוא החזקותיה של לאומי פרטנרס במימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, המהוות כ-19.23% מהונה המונפק והנפרע של מימון ישיר. הבנק רשם בגין מימוש מניות מימון ישיר במסגרת העסקה רווח לפני מס של כ-96 מיליון ש"ח.

ה. בנק לאומי רומניה

ביום 14 ביוני 2018 לאומי חתם על הסכם עם קרן ההשקעות הבריטית Argo Capital Management Limited, למכירת מלוא החזקותיו של הבנק בבנק לאומי רומניה. אחד התנאים המתלים להשלמת העסקה, כפי שנקבעו בהסכם הינו קבלת היתר שליטה בידי הרוכשת מאת הבנק המרכזי ברומניה. לאחר שהמועד האחרון לקבלת היתר השליטה כאמור חלף, ומשלא היה צפי לעניין סיכוי קבלת ההיתר כאמור בידי הרוכשת והמועד לקבלת ההיתר כאמור, הודיע הבנק לרוכשת ביום 19 בפברואר 2019 על פקיעת ההסכם. במקביל, הבנק בחן חלופות נוספות למכירת לאומי רומניה. ביום 19 בפברואר 2019 העניק הבנק תקופת בלעדיות בת 8 שבועות לגורם שהגיש לבנק הצעה בלתי מחייבת לרכישת לאומי רומניה. תקופת הבלעדיות נועדה על מנת לאפשר לאותו גורם לבצע בדיקת נאותות וכן להתקשר בהסכם מחייב עם הבנק. לביטול ההסכם מיוני 2018 לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק וכן להתקשרות בהסכם מכירה חדש, ככל שייחתם ויושלם, לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים (המשך)

ו. נכסים והתחייבויות המוחזקים למכירה

בהתאם להוראות החוק האמור ולאחר בחינת החלופות השונות, ובתום תהליך למכירת החזקות הבנק בחברה, נחתם ביום 28 ביולי 2018 הסכם בין הבנק ועזריאלי ("המוכרים") לבין Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD.), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus ("הקונה"), למכירת מלוא החזקות המוכרים בלאומי קארד. לאחר תקופת הדוח, ביום 25 בפברואר 2019, הושלמה עסקת המכירה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים לעסקה ("מועד ההשלמה" או "מועד השלמת העסקה").

להלן עיקרי ההסכם:

1. התמורה ששולמה ושתשולם למוכרים עבור מלוא מניות לאומי קארד הינה 2.5 מיליארד ש"ח (חלקו של הבנק 2 מיליארד ש"ח).
2. התמורה כאמור הותאמה, בין היתר, בגין דיבידנד שחילקה לאומי קארד לבעלי מניותיה עד למועד השלמת העסקה, בסכום התאמה כולל (בדין הדיבידנדים) של 558 מיליון ש"ח.
3. סכום התמורה שולם וישולם בשלושה תשלומים. שני התשלומים הנדחים שיושלמו לאחר מועד ההשלמה מובטחים בערבות אוטונומית של חברת ביטוח שנמסרה במועד ההשלמה למוכרים להבטחת התשלומים כאמור.

   להלן פרטי התשלומים לאחר ההתאמות המפורטות בסעיף 2 לעיל:

   - סך של כ-517 מיליון ש"ח שולם במועד השלמת העסקה.
   - סך של 342 מיליון ש"ח ישולם בתום שנה ממועד ההשלמה.
   - סך של 1,111 מיליון ש"ח ישולם בתום שנתיים ממועד ההשלמה.
4. ההסכם כולל מצגים כמקובל בעסקאות למכירת חברות וכן מנגנון שיפוי בגין הפרת מצגים. מנגנון השיפוי קובע רף תחתון להפעלת המנגנון בשיעור של 1.5% מהתמורה והוא מוגבל לשיפוי מצטבר מקסימאלי של 10% מסכום העסקה (למעט בגין הפרת מצגים יסודיים או במקרה של תרמית).
5. בהתאם לקבוע בהסכם, לאומי קארד התקשרה בהסכם מימון עם הבנק עבור חלק מצרכי הנזילות שלה.

כחלק מהמשא ומתן עם הקונה, הבנק הסכים למספר תנאים אשר התווספו להסכם הפעילות שנחתם בין הבנק לבין לאומי קארד ביום 11 באוקטובר 2018 ("הסכם הפעילות"). עבור הסכמת הבנק להכללת תנאים אלו, ובכפוף להתקיימות תנאים שנקבעו בהסכם, ישולם לבנק בתום שש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם הפעילות סך של 50 מיליון ש"ח עד 128 מיליון ש"ח.

כתלות בתוצאות עודפות של פעילות לאומי קארד, ביחס למודל העסקי שהוצג לקונה במסגרת הליך המכירה, ישולם לבנק בתום חמש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם ההנפקה ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב ("הסכם הפעילות") סך נוסף של עד 145 מיליון ש"ח. בהתקיים נסיבות מסוימות, ניתן יהיה לדחות את התשלום כאמור, אם וככל שיגיע לבנק, לתקופה של עד שנתיים, תמורת תשלום ריבית.

לאומי קארד מוצגת כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. יתרות מאזניות של לאומי קארד מוצגות במספר אחד במסגרת הנכסים וההתחייבויות ללא הצגה למפרע של מספרי השוואה. בדוח רווח והפסד אין שינוי באופן ההצגה.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים (המשך)

להלן יתרות לאומי קארד לצורך הדוחות המאוחדים של קבוצת לאומי

	31 בדצמבר	
	2018	2017
	במיליוני ש"ח	
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**35**	28
אשראי לציבור	**8,210**	8,286
הפרשה להפסדי אשראי	**(168)**	(121)
אשראי לציבור, נטו	**8,042**	8,165
השקעות בחברות כלולות	**7**	6
בניינים וציוד	**266**	172
נכסים אחרים	**220**	129
סך כל הנכסים	**8,570**	8,500
התחייבויות		
פיקדונות הציבור	**71**	65
פיקדונות מבנקים	**1,150**	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות ושטרי הון	**1,269**	-
התחייבויות אחרות	**6,288**	6,404
סך כל ההתחייבויות	**8,778**	6,469

הכנסות והוצאות שהוכרו

לחברה הוצאות שהוכרו ישירות ברווח כולל אחר בסך 28 מיליון ש"ח, המתייחסות לנכסים וקבוצות מימוש, המוחזקים למכירה.

ז. מכירת חלק ממניות הבנק בשב"א

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק"), נדרש הבנק לרדת בשיעור החזקותיו בחברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שב"א" או "החברה"), כך שעד יום 30 בינואר 2021 לא יעלה שיעור ההחזקות של הבנק בשב"א על 10% מההון המונפק של החברה.

בהתאם, התקשר הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 עם תאגיד מקבוצת ויזה העולמית ("ויזה") למכירת 10% ממניות החברה לויזה בתמורה לסך של 37 מיליון ש"ח. ביום 13 בדצמבר 2018 הושלמה העסקה האמורה. הבנק רשם רווח על מכירת המניות כאמור בסך של כ-24.6 מיליון ש"ח (לפני מס).

בנוסף, במסגרת ההסכם האמור ובכפוף לתנאיו, תינתן לויזה זכות הצעה ראשונה במקרה שהבנק יבקש למכור מניות נוספות בחברה (שלא בדרך של הצעת מכר על פי תשקיף), ובכפוף למגבלות החזקה על פי החוק כפי שיחולו. ביחס למניות שהבנק מחויב למכור לפי החוק, זכות ההצעה הראשונה כאמור תהיה עד יום 30 ביוני 2019; וביחס למניות שהבנק לא מחויב למכור זכות ההצעה הראשונה תהיה עד שלוש שנים ממועד השלמת ההסכם. כמו כן ניתנו לויזה זכויות הצעה או סירוב ראשונות מסוימות בקשר עם המכירה (ככל שתיעשה) של החזקות הבנק בחברת מרכז סליקה בנקאי בע"מ.

לאחר המכירה האמורה לויזה, עומד שיעור ההחזקות הנותר של הבנק בחברה על כ-30%.

הבנק בוחן דרכים נוספות למכירת החזקותיו בהתאם להוראות החוק, לרבות בדרך של הצעת מכר של מניות שיוצעו לציבור באמצעות תשקיף שתפרסם החברה.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים (המשך)

ח. שינויי ארגוני ומינויים בבנק

ביום 6 למרס 2019 אישר דירקטוריון הבנק שינוי ארגוני ומינויים בבנק, כלהלן:

1. חטיבה בנקאית - מר דני כהן, סמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה הבנקאית וכן ראש החטיבה המכהן של חטיבת התפעול, הודיע על רצונו לפרוש מהבנק לאחר 27 שנות עבודה במגוון תפקידים בבנק, מר כהן צפוי לסיים את כהונתו ביום 31 במרס 2019 ויפרוש מהבנק במועד שייקבע בהמשך.

   מר אילון דחבש ימונה לתפקיד ראש החטיבה הבנקאית במעמד של סמנכ"ל בכיר וחבר הנהלת הבנק. מינויו של מר אילון דחבש לראש החטיבה הבנקאית כפוף לאישור (או אי התנגדות) בנק ישראל למינוי.

2. חטיבת תפעול - מר אייל בן חיים ימונה לתפקיד ראש חטיבת התפעול, שהוקמה בלאומי בתחילת שנת 2019, במעמד של סמנכ"ל בכיר וחבר הנהלת הבנק.

3. חטיבה לבנקאות דיגיטלית - גב' תמר יסעור, סמנכ"ל בכיר וראש החטיבה לבנקאות דיגיטלית, הודיעה על רצונה לפרוש מהבנק לאחר 12 שנות כהונה במגוון תפקידים בבנק, גב' יסעור צפויה לסיים את כהונתה ביום 31 במרס 2019 ותפרוש מהבנק במועד שייקבע בהמשך.

4. פעילות החטיבה לבנקאות דיגיטלית תפוצל בין חטיבה חדשה שמוקמת - חטיבת דאטה, ובין חטיבת אסטרגטיה חדשנות וטרנספורמציה. השינוי הארגוני כאמור נועד לאפשר את יישום האסטרטגיה של הבנק, על רקע השינויים המהותיים המתרחשים בעולם הבנקאות.

5. חטיבת דאטה - מר אילן בוגנים, המכהן כיום בתפקיד ראש מערך CTO/CDO במעמד של סמנכ"ל בכיר וחבר הנהלה, ימונה לראש חטיבת הדאטה החדשה. חטיבה זו, לצד האחריות הכוללת למינוף נכסי הדאטה תהיה אחראית פעילות הבנק הדיגיטלי - פפר. בנוסף תנהל את השיווק של הבנק.

6. חטיבת אסטרטגיה ורגולציה בראשות מר חנן פרידמן, סמנכ"ל בכיר וחבר הנהלת הבנק, תקבל לאחריותה, בנוסף על תפקידיה כיום, אחריות על האצה ויישום של חדשנות דיגיטלית וחיבור בין ארבעת הרכיבים של פרוייקטים אסטרטגיים בבנק: העסק, הטכנולוגיה, הרגולציה והאסטרטגיה. החטיבה תשנה את שמה לחטיבת "אסטרטגיה, חדשנות וטרנספורמציה".

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

תוכן העניינים

	עמוד
א. ממשל תאגידי	
חברי דירקטוריון הבנק	284
חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם	287
מבקרת פנימית	288
שכר רואי חשבון המבקרים	291
שכר נושאי משרה בכירה	293
ב. פרטים נוספים	
תרשים חברות מוחזקות	297
השליטה בבנק	298
רכוש קבוע ומתקנים	300
נכסים לא מוחשיים	301
משאבי אנוש	302
מבנה ארגוני	304
הליכים משפטיים	307
הסכמים מהותיים	307
חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית	308
דירוג האשראי	316
מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים	317
ג. נספחים	
שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית	322
דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני	327
מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני	330
דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב-שנתי	331
מאזן מאוחד - מידע רב-שנתי	332

חברי דירקטוריון הבנק(*)(**)

מר דוד ברודט, יושב ראש

מר יצחק אידלמן(א)

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי(ב)(ג)

מר יורם גבאי (א)(ד)

גב' תמר גוטליב(א)(ה)

גב' אסתר דומיניסיני

ד"ר סאמר חאג' יחיא

גב' אסתר לבנון

מר אוהד מראני(ב)(ו)

מר יואב נרדי

גב' ציפורה סמט(א)(ב)(ז)

ד"ר יצחק שריר

(א) דח"צ לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999(להלן: "דח"צ").

(ב) דירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 (להלן: "דירקטור חיצוני").

(ג) ד"ר שמואל בן צבי נבחר מחדש לכהן כדירקטור חיצוני באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018 והחל תקופת כהונה שניה באופן רטרואקטיבית החל מיום 29 ביולי 2018 (מועד תום תקופת כהונתו הראשונה) לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

(ד) מר יורם גבאי נבחר לכהן כדח"צ באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018 והחל תקופת כהונה ראשונה ביום 13 בנובמבר 2018, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

(ה) גב' תמר גוטליב נבחרה מחדש לכהן כדח"צית בבנק באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018 והחלה לכהן תקופת כהונה שניה ביום 15 באוקטובר 2018, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויה כאמור. הגב' גוטליב מכהנת כיו"ר ועדת ביקורת החל מיום 7 באוקטובר 2018.

(ו) מר אוהד מראני נבחר מחדש לכהן כדירקטור חיצוני באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018 והחל תקופת כהונה שניה ביום 1 בנובמבר 2018, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

(ז) הגב' ציפורה סמט, שכיהנה עד ליום 17 באוגוסט 2017 כדח"צית בבנק, נבחרה מחדש על ידי האסיפה הכללית שהתכנסה ביום 3 באוקטובר 2017, לכהן כדירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ, בהתאם להסדר פרטני (למידע נוסף ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק ביום 28 בספטמבר 2017 (מספר אסמכתא: 2017-01-086014)) והחלה כהונתה השלישית בבנק ביום 22 בנובמבר 2017.

* ביום 9 באוקטובר 2018, עו"ד חיים סאמט סיים את כהונתו כדירקטור בבנק במעמד של דח"צ.

ביום 29 באוקטובר 2018, פרופ' ידידיה שטרן סיים את כהונתו כדירקטור בבנק במעמד של דירקטור חיצוני.

** לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, ראה פרק שינויים בדירקטוריון וכן תקנה 26 בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2017 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 12 דירקטורים. במסגרת התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301 שפורסם ביום 5 ביולי 2017 ("הוראה 301"), נקבע כי עד ליום ה-1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימאלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10.

בהתאם להנחיה שקיבל הבנק מהפיקוח על הבנקים, בשנת 2018 פחת מספר חברי הדירקטוריון בבנק ל-12 דירקטורים.

ביום 6 בנובמבר 2018, התקבלה הנחייה מהפיקוח על הבנקים, כי לצורך עמידה בהנחיות הוראה 301, ובהמשך להוראות שניתנו בשנים הקודמות לירידה במספר הדירקטורים, בשנת 2019 תתבצע הירידה במספר הדירקטורים ל-10 דירקטורים באמצעות הדירקטורים המסיימים כהונה שלישית ואחרונה. בהתאם, יצויין כי ה"ה דוד ברודט (יו"ר הדירקטוריון) ויואב נרדי (דירקטור במעמד "דירקטור אחר"), צפויים לסיים כהונתם השלישית והאחרונה בבנק ביום 21 ביולי 2019 והחל ממועד זה יפחת מספר חברי הדירקטוריון לעשרה.

בהתאם להוראה 301, לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בהוראה 301 ("דירקטורים חיצוניים"). בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 6 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 דח"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות").

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים בבנק הינם דירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם לקבוע בהוראות הפיקוח על הבנקים וכן בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיוטת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה. זאת, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדין ולמסמכי ההתאגדות של הבנק, ובייחוד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמערכות ונהלים הקיימים בבנק, כגון: בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כמו כן, נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדין.

נכון למועד פרסום הדוח, וכפי שאישר הדירקטוריון בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, כל הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית בהתאם לקבוע בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), תשס"ו-2005. לפרטים אודות השכלתם וניסיונם של חברי דירקטוריון הבנק, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראה 301, לפחות 2 מחברי ועדת הביקורת יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטוריון הבנק קבע כי בועדת הביקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. בפועל, כל הדירקטורים המכהנים בועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בועדת הביקורת הינו רוב חברי הועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. נכון למועד הדוח וליום פרסומו, בועדת הביקורת מכהנים 6 דירקטורים אשר מסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 דח"צים.

בהתאם להוראה 301, ערב התיקון לה שפורסם ביולי 2017, לפחות חמישית מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים בעלי "ניסיון בנקאי" כמוגדר בהוראה 301. בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 4 דירקטורים המוגדרים כבעלי "ניסיון בנקאי", אשר הינם ה"ה דוד ברודט, צפורה סמט, יואב נרדי ויצחק שריר.

בהתאם לנוסח המעודכן של הוראה 301 אשר פורסם ביום 5 ביולי 2017, חלו שינויים בדרישות כשירות חברי הדירקטוריון אשר ייכנסו לתוקף ב-1 ביולי 2020, כמפורט להלן: 1) השיעור הנדרש של דירקטורים "בעלי ניסיון בנקאי" יגדל מחמישית לשליש; 2) לפחות מחצית מהדירקטורים נדרשים להיות בעלי "כשירות מקצועית" כמוגדר בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית פיננסית), תשס"ו-2005; 3) לפחות דירקטור אחד יהיה בעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 3 דירקטורים שסווגו על ידי דירקטוריון הבנק כבעלי ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע, אשר הינם ה"ה: א. לבנון, ס. חאג' יחיא ויצחק שריר.

ביום 31 בדצמבר 2017, החליט הדירקטוריון לאחד את ועדת ביקורת וועדת תגמול באופן שועדת ביקורת תשמש גם כועדת תגמול.

שינויים בדירקטוריון

ביום 23 ביולי 2018, במענה לפניה של הבנק בנושא, התקבל אישורה של המפקחת על הבנקים, מתוקף סמכותה לפי סעיף 11ה(א)(6) לפקודת הבנקאות, 1941, בין היתר, לאור הירידה הצפויה במספר הדירקטורים בבנק עם סיום כהונתם של דירקטורים מכהנים, להארכת כהונתו של ד"ר שמואל בן צבי, דירקטור חיצוני בבנק, בהתאם להוראה 301 (להלן: "דירקטור חיצוני") למשך תקופה של שישה חודשים מיום סיום תקופת כהונתו הראשונה, 28 ביולי 2018, או עד השלמת מספר הדירקטורים למספר הראוי שקבעה המפקחת על הבנקים[1], לפי המוקדם מביניהם. כמפורט להלן, ד"ר בן צבי נבחר לכהונה נוספת כדירקטור חיצוני באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018. תחילת הכהונה הנוספת החלה באופן רטרואקטיבית החל מיום 29 ביולי 2018 (מועד תום תקופת כהונתו הראשונה), זאת לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

ביום 4 באוקטובר 2018 התקיימה האסיפה הכללית השנתית של הבנק במסגרתה נבחרו הדירקטורים הבאים לתקופה של 3 שנים: מר יורם גבאי כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ"), הגב' תמר גוטליב כדח"צית, ד"ר שמואל בן צבי כדירקטור חיצוני ומר אוהד מראני כדירקטור חיצוני.

למידע נוסף ראה פרק השליטה בבנק וכן דיווח מיידי של הבנק מיום 28 באוגוסט 2018 אודות כינוס אסיפה כללית שנתית (מספר אסמכתא: 2018-01-081873) ודיווח מיידי מתקן של הבנק מיום 7 באוקטובר 2018 אודות תוצאות האסיפה הכללית (מספר אסמכתא: 2018-01-092817).

ביום 9 באוקטובר 2018, עו"ד חיים סאמט, סיים את כהונתו כדח"צ בבנק.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 10 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-094719).

ביום 15 באוקטובר 2018, החלה כהונתה השנייה של הגב' תמר גוטליב כדח"צית בבנק, וזאת לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויה כאמור, בכפוף לכך: (1) שגב' גוטליב ו/או חברת יבול שוקי הון בע"מ (שבה מחזיקה גב' גוטליב 50%) לא יספקו שירותי ייעוץ וניהול לקבוצת לאומי, לנושאי משרה בקבוצה או למי מהמחזיקים המהותיים בבנק; ו-(2) שגב' גוטליב ו/או חברת יבול שוקי הון בע"מ לא ייצגו לקוחות מול בנק לאומי, נושאי משרה בקבוצה או כל אחד מהמחזיקים המהותיים בבנק.

למידע נוסף ראה דוח מיידי מיום 15 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-096549).

ביום 29 באוקטובר 2018, פרופ' ידידיה שטרן סיים את כהונתו כדירקטור חיצוני בבנק.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 31 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-102024).

ביום 1 בנובמבר 2018, החלה כהונתו השנייה של מר אוהד מראני כדירקטור חיצוני בבנק, וזאת לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

למידע נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 31 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-102087).

ביום 13 בנובמבר 2018, החלה כהונתו הראשונה של מר יורם גבאי כדח"צ בבנק, וזאת לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו כאמור.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 13 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-107886).

למידע נוסף ראה פרק אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים.

למידע בנוגע לעדכונים להוראה 301 שעניינה הדירקטוריון, ראה פרק חברי הדירקטוריון.

---

[1] בהקשר זה יצויין, כמפורט בפרק חברי דירקטוריון הבנק, כי הבנק קיבל הוראות מאת המפקחת על הבנקים לפיהן כמות הדירקטורים בבנק צריכה לפחות באסיפה השנתית 2017 ל-13 דירקטורים ובאסיפה השנתית לשנת 2018 ל-12 דירקטורים. נכון למועד פרסום הדוח, הדירקטוריון מונה 12 דירקטורים.

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם[1][3]

גב' רקפת רוסק-עמינח, רו"ח
מנהל כללי ראשי

מר רונן אגסי, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת שוקי הון

מר שמוליק ארבל[1]
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה העסקית

מר אילן בוגנים
סגן מנהל כללי בכיר, ראש מערך CTO ,CDO ותשתיות

גב' בשמת בן צבי, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, מנהלת סיכונים ראשית, ראש החטיבה לניהול סיכונים

מר שי בסון
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות

מר שלמה גולדפרב, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, חשבונאי ראשי וראש חטיבת החשבונאות

מר עומר זיו, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הפיננסית

גב' תמר יסעור
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה לבנקאות דיגיטלית

מר דן כהן[1][2]
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הבנקאית וחטיבת תפעול

גב' הילה ערן זיק
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

מר חנן פרידמן, עו"ד
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה

גב' עירית רוט, עו"ד
סגן מנהל כללי בכיר, יועצת משפטית ראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהלת סיכונים משפטיים

גב' שרון גור
סגן מנהל כללי בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית

גב' ליבנת עין-שי וילדר עו"ד
מזכיר הבנק והקבוצה

סומך חייקין
קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

(1) למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2018, ראה פרק מינויים ופרישות. פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2018 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

(2) מר דני כהן מכהן הן כראש החטיבה הבנקאית והן כראש חטיבת תפעול מיום הקמתה ב-1 בינואר 2019 עד לאישור מינוי ראש חטיבת תפעול קבוע על ידי דירקטוריון הבנק.

(3) לפירוט בדבר שינויים לאחר יום 31 בדצמבר 2018 ראה ביאור 36ח.

מבקרת פנימית

ביום 1 במאי 2017 מונתה גב׳ שרון גור כמבקרת הפנימית הראשית של הקבוצה בהתאם להמלצת וועדת הביקורת של הבנק ולהחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בדצמבר 2016. המינוי של גב׳ גור אושר על ידי בנק ישראל ביום 22 בפברואר 2017.

המבקרת הפנימית הראשית עומדת בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ״ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ״ב-1992 (להלן: ״חוק הביקורת הפנימית״) ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת הבנק, מועסקת במשרה מלאה במעמד חברת הנהלה, וזהו עיסוקה הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו״ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד שלוש שנים. תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ובקרות אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד שלוש שנים. הצעה לתכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו״ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקרת הפנימית הראשית שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לביצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקרת הפנימית לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או וועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישורן. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, ״עסקאות״ - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו״עסקה חריגה״ - כהגדרתה בחוק החברות.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות את כל נושאי הביקורת בבנק, בחברות הבנות המאוחדות המהותיות בישראל ובחברות הבנות המהותיות בחו״ל (כמפורט בביאור 15ג.).

בחברות הבנות המאוחדות בישראל מכהנים כמבקרים פנימיים עובדי חטיבת הביקורת הפנימית של הבנק.

בחברות הבנות המהותיות בחו״ל, ממונים מבקרים פנימיים מקומיים (לעיתים שלוחים של הבנק).

המבקרים הפנימיים בכל אחת מחברות הבנות המהותיות בארץ ובחו״ל, כפופים לדירקטוריון או לועדת הביקורת שלהם.

חטיבת הביקורת הפנימית בלאומי מפקחת על פעילות הביקורת בשלוחות בהתאם לדרישות הוראות בנק ישראל ובכפוף לדין המקומי.

העסקת המבקרת הפנימית הראשית וצוות העובדים הכפוף לה בקבוצת לאומי בארץ הינה בהיקף של 84.8 משרות בממוצע שנתי לשנת 2018 לפי הפירוט כדלקמן:

	ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ
הבנק	78.3
חברות בנות בישראל	2.5
פיקוח ובקרה על חברות בנות בחו״ל	4
סך הכל	84.8*

* מתוכן כ-0.7 משרות בממוצע נמצאות בחל״ד/חל״ת.

בנוסף, 5 משרות במיקור חוץ.
כמו כן, בחברות בנות בארץ ובחו״ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 20 משרות (כולל מיקור חוץ).
היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תכנית העבודה השנתית והרב שנתית.
המבקרת הפנימית רשאית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

להלן פרוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בגינם הפרשות לשנת 2018 באלפי ש"ח למבקרת הפנימית הראשית:

שנת 2018					
שיעור בהון הבנק	תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים		
	משכורת	מענקים**	הפרשות סוציאליות	שווי הטבה	סך הכל*
	(באלפי ש"ח)				
-	1,072	491	453	111	2,127

* לא כולל מס שכר.

** ראה ביאור 23ה. לדוחות הכספיים.

היקף התשלומים למבקרת הפנימית הראשית ורכיביהם מובאים בפני ועדת הביקורת ומאושרים על ידה.

הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקרת הפנימית הראשית ובתגמול הניתן לה השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי של המבקרת הפנימית הראשית.

המבקרת הפנימית הראשית פועלת על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA – The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקרת הפנימית הראשית פועלת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתה בכתב של המבקרת הפנימית הראשית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודה, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקרת הפנימית הראשית עומדת בדרישות האמורות.

דוחות ותרשומות ביקורת מוגשים למבוקרים בכתב, לאחר קיום דיונים עימם על ממצאי הביקורת. בנוסף, בסמוך למועד הפצת הדוחות והתרשומות מתקיימים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל הראשי.

דוחות ותרשומות ביקורת מהותיים נדונים בועדת הביקורת מדי חודש ולעיתים מספר פעמים בחודש. בועדות הביקורת משתתפים בנוסף למבקרת הפנימית הראשית ונציגי חטיבת הביקורת, גם ראשי החטיבות המבוקרות ונציגיהן.

לקראת מועד הדיון בועדת הביקורת, קובע יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקרת הפנימית הראשית, אלו דוחות ותרשומות ביקורת יוצגו בשלמותם לדיון בועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, תקצירי כל דוחות הביקורת והתרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ותרשומת ביקורת שהם מוצאים לנכון ולבקש מהיו"ר להציגם לדיון בשלמותם בועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגישה המבקרת הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לועדת הביקורת ולדירקטוריון, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית הממצאים המהותיים, המלצות המבקרת ותשובות המבוקרים.

כמו כן, מגישה המבקרת הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לועדת הביקורת ולדירקטוריון דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בקבוצה.

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית לשנת 2018 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 25 בינואר 2018 ואושרה בועדה ביום 30 בינואר 2018 והוגשה לדירקטוריון ביום 31 בינואר 2018 ואושרה בדירקטוריון ביום 4 בפברואר 2018.

דוח הביקורת הפנימית למחצית הראשונה של שנת 2018 הוגש לועדת הביקורת ביום 15 באוגוסט 2018 ונדון בועדה ביום 19 באוגוסט 2018 ודווח בדירקטוריון ביום 28 באוגוסט 2018.

דוח הביקורת הפנימית למחצית השנייה של שנת 2018 הוגש לועדת הביקורת ביום 19 בפברואר 2019 ונדון בועדה ביום 24 בפברואר 2019 ודווח לדירקטוריון ביום 6 במרס 2019.

הדוח השנתי של הביקורת הפנימית לשנת 2018 ידון בועדת הביקורת ביום 17 במרס 2019 ודון בדירקטוריון ביום 26 במרס 2019.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2019 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 7 בינואר 2019 ואושרה בועדה ביום 10 בינואר 2019, הוגשה לדירקטוריון ביום 24 בינואר 2019 ואושרה בדירקטוריון ביום 29 בינואר 2019.

למבקרת הפנימית הראשית הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית הראשית ותכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקרים [א][ב][ג]

	המאוחד		הבנק	
	2018	2017	**2018**	2017
	באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת:[ד]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**19,340**	20,635	**10,372**	11,669
רואי חשבון מבקרים אחרים	**192**	306	**-**	-
סך הכל	**19,532**	20,941	**10,372**	11,669
עבור שירותים הקשורים לביקורת:[ו]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**3,635**	3,602	**3,098**	3,326
רואי חשבון מבקרים אחרים	**-**	-	**-**	-
עבור שירותי המס:[ה]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**3,389**	2,279	**441**	486
רואי חשבון מבקרים אחרים	**315**	295	**-**	-
עבור שירותים אחרים:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**7,468**	3,925	**6,471**	2,866
רואי חשבון מבקרים אחרים	**1,001**	1,269	**-**	-
סך הכל	**15,808**	11,370	**10,010**	6,678
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	**35,340**	32,311	**20,382**	18,347

א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

ב. שכר רואה החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.

ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.

ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.

ה. כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דיוני שומות וייעוץ מס.

ו. Audit related fees, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות וטפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואה החשבון.

מדיניות תגמול נושאי משרה

מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק בגין חלק משנת 2016 ובגין השנים 2017, 2018 ו-2019

ביום 3 בנובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק שחלה מיום 12 באוקטובר 2016 ועד לתום שנת 2019 (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

במדיניות התגמול נקבעה המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים; מענק אישי איכותי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי של הבנק, לא יהיו זכאים למענק שנתי משתנה, אולם יכול שיהיו זכאים לתשלום נוסף - רכיב קבוע בגינו לא יבוצעו הפרשות סוציאליות (למעט הפרשות על פי דין) בסכום השווה לפער שבין התגמול המקסימאלי שניתן יהיה לשלם על פי דין לבין עלות העסקתם השוטפת.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה הוגבל בתקרה של 6 משכורות חודשיות בשנה (ובנוסף משכורת אחת כמענק מיוחד), כאשר לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת, הסמכות להפחית את המענק השנתי המדיד, המותנה בביצועים, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, נקבע במדיניות התגמול, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד נקבעו במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה והתנאים לתשלום מענקים שנדחו.

כמו כן, כוללת מדיניות התגמול הוראות לעניין השמירה על זכויות שנצברו עבור תקופת העסקה שקדמה ליום 12 באוקטובר 2016 (מועד סיום תקופת המעבר של חוק מגבלת התגמול), לרבות זכויות שישולמו בעת פרישה (כגון: פיצויים מוגדלים, פנסיה מוקדמת ופנסיית זקנה תקציבית) וכן הוראות לעניין אפשרות הקפאת זכויות כאמור והפקדתם בקופה חיצונית, אשר תשלם את הזכויות שנצברו במועד שייקבע לכך.

למידע נוסף לגבי מדיניות התגמול, ראה דוח זימון האסיפה הכללית המיוחדת של הבנק אשר פורסם ביום 21 באוקטובר 2016 (אסמכתא: 2016-01-066408) וכן ביאור 23ה.

למידע בנוגע לעדכון תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל המנכ"ל הראשי ראה בדוח הכספי, ביאור 23ב.

שכר נושאי משרה בכירה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2018 ו-2017, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצ"ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסויימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2018

פרטי מקבל התגמול[1]		תגמולים בעבור שירותים				תגמולים אחרים		
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת	מענקים[5]	הפרשות סוציאליות[3]	שווי הטבה[4]	סך הכל[2]
		%	(באלפי ש"ח)				
מר דוד ברודט[7]	יו"ר הדירקטוריון	0.014	2,625	-	400	87	3,112
גב' רקפת רוסק עמינח[6]	מנכ"ל ראשי	0.030	2,627	-	462	34	3,123
מר אבנר מנדלסון[14]	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	1,874	3,388	638	2,303	8,203
מר שון מגאן[15]	מנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב	-	1,687	2,435	244	758	5,124
מר דאקורי ראג'ה[17]	סמנכ"ל כספים ותפעול בבנק לאומי ארה"ב	-	1,687	2,341	261	-	4,289
מר ירון בלוך[16]	מנכ"ל לאומי פרטנרס (לשעבר) ויו"ר דירקטוריון לאומי קארד	0.012	1,552	2,233	631	132	4,548
מר רונן אגסי[8][9]	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת שוקי הון ויו"ר דירקטוריון לאומי פרטנרס	0.001	1,539	986	293	144	2,962
מר שי בסון[8][10]	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות	0.001	1,533	1,018	286	118	2,955
מר חנן פרידמן[11]	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה	0.004	1,599	797	300	93	2,789
מר עומר זיו[8][12]	סמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה הפיננסית	0.001	1,508	691	392	153	2,744

1. היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
2. לא כולל מס שכר. כולל הפרשות לתגמולים ולפיצויי פיטורים על פי דין למר דוד ברודט בסך 377 אלפי ש"ח, לגב' רקפת רוסק עמינח בסך 388 אלפי ש"ח, למר רונן אגסי בסך 227 אלפי ש"ח, למר שי בסון בסך 220 אלפי ש"ח, למר חנן פרידמן בסך 234 אלפי ש"ח ולמר עומר זיו בסך 227 אלפי ש"ח.
3. הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה ביאור 23.א.1.), קרן השתלמות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בתקופת הדוח. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק. לפרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה ביאור 23.ב.1.

מובהר כי החל מיום 1 בינואר 2018, עלות העסקת נושאי המשרה, אינה כוללת עוד את עלות הריבית השוטפת הנזקפת כל שנה לדוח רווח והפסד של הבנק עקב היוון ההתחייבויות של הבנק כלפי העובד וכן הריבית בגין קיצור תקופת ההתחייבות (רכיב הריבית אשר עבר על פי תקני החשבונאות מהוצאות שכר להוצאות תפעוליות).

4. שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.

5. לפרטים לעניין זכאות הבכירים בבנק למענקים בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק ראה ביאור 23.ה.

6. גב׳ רקפת רוסק-עמינח מכהנת כמנכ״ל ראשי של הבנק החל מיום 1 במאי 2012.

ביום 3 בנובמבר 2016, אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ״ל הראשי של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ״ל מותאמים לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע״ו-2016 (להלן: ״**חוק מגבלת התגמול**״), והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.

בהתאם לתנאי הכהונה וההעסקה של המנכ״ל הראשי, היא אינה זכאית למענק שנתי משתנה.

בתקופת הדוח רכשה המנכ״ל הראשי ממדינת ישראל מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-111390). לפרטים נוספים ראה פרק השליטה בבנק.

בתקופת הדוח נרשמה הוצאה שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר להן היתה זכאית המנכ״ל הראשי, בסך של 81 אלפי ש״ח (בגין רכישת מניות המדינה ובקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לה בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק).

לפירוט תנאי ההעסקה של המנכ״ל הראשי ראה ביאור 23.ב.2, ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 21 באוקטובר 2016 (מס׳ אסמכתא: 2016-01-066408).

7. ביום 3 בנובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, את תנאי הכהונה והעסקה של יו״ר הדירקטוריון של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של יו״ר הדירקטוריון מותאמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.

בהתאם לתנאי הכהונה של יו״ר הדירקטוריון הוא זכאי לתגמול קבוע בלבד ולתנאים סוציאליים והוצאות נלוות, כמקובל לנושאי משרה בבנק.

בתקופת הדוח היה זכאי יו״ר הדירקטוריון לרכוש ממדינת ישראל מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-111390). לפרטים נוספים ראה פרק השליטה בבנק. הצעת המניות ליו״ר הדירקטוריון כאמור, כפופה גם לאישור האסיפה הכללית, שטרם נתקבל.

בנוסף, בתקופת הדוח נרשמה הוצאה שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר להן היה זכאי יו״ר הדירקטוריון בקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לו בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק, בסך של כ-20 אלפי ש״ח.

לפירוט תנאי ההעסקה של יו״ר הדירקטוריון ראה ביאור 23.ב.3, ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 21 באוקטובר 2016 (מס׳ אסמכתא: 2016-01-066408).

8. בתקופת הדוח רכשו עובדי הבנק ובכלל זה חברי הנהלת הבנק ממדינת ישראל מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-111390). לפרטים נוספים ראו פרק השליטה בבנק.

9. מר רונן אגסי מכהן כחבר הנהלה, והחל מיום 16 באפריל 2017, בתפקיד ראש החטיבה לשוקי הון בבנק. עוד מכהן מר אגסי כיו״ר דירקטוריון לאומי פרטנרס. תנאי הכהונה וההעסקה של מר רונן אגסי הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. המענקים למר רונן אגסי כמפורט בטבלה לעיל כוללים חלק ממענק חתימה שניתן לו בגין שנת עבודתו הראשונה בבנק.

10. מר שי בסון מכהן כחבר הנהלה, והחל מיום 1 בספטמבר 2017, בתפקיד ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות (CIO) בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר בסון הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. המענקים למר שי בסון כמפורט בטבלה לעיל כוללים חלק ממענק חתימה שניתן לו בגין שנת עבודתו הראשונה בבנק.

11. מר חנן פרידמן מכהן כחבר הנהלה בבנק. עד ליום 1 ביוני 2017, כיהן מר פרידמן כיועץ המשפטי הראשי וראש חטיבת הייעוץ המשפטי של הבנק, והחל ממועד זה מכהן מר פרידמן בתפקיד ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר פרידמן הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח רכש מר פרידמן ממדינת ישראל מניות של הבנק במסגרת מתאר לעובדים שפורסם על ידי הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-111390). לפרטים נוספים ראו פרק השליטה בבנק.

בתקופת הדוח נרשמה הוצאה שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר, להן היה זכאי מר פרידמן (בגין רכישת מניות המדינה ובקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לו בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק).

12. מר עומר זיו מכהן כחבר הנהלה בבנק, והחל מיום 16 באוגוסט 2016, בתפקיד ראש החטיבה הפיננסית בבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של מר זיו הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה בסכום מאד זניח, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין זכויות עבר להן היה זכאי מר זיו בקשר עם הבשלת יחידות PSU שהוקצו לו בעבר בהתאם למדיניות התגמול של הבנק.

13. לפרטים נוספים בדבר תנאי הכהונה וההעסקה של חברי ההנהלה בבנק, לרבות מדיניות תגמול, תנאי פרישה ומענקים ראה ביאור 23.

14. מר אבנר מנדלסון מכהן כמנכ"ל בנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק, החל מיום 1 בספטמבר 2013. השכר השוטף והמענקים למר מנדלסון כמפורט בטבלה לעיל נקבעו בהתאם למדיניות התגמול של לאומי ארה"ב ובהתאם למקובל לגבי שכר מנכ"לים של בנקים בגודל ופעילות דומים בארצות-הברית. שכרו של מר מנדלסון כולל גם הוצאות נלוות נוספות כגון שכר דירה וגילום הוצאות אלו.

15. מר שון מגאן מכהן כמנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק. השכר השוטף והמענקים למר מגאן כמפורט בטבלה לעיל נקבעו בהתאם למדיניות התגמול של לאומי ארה"ב.

16. מר ירון בלוך כיהן בשנת 2018 כמנכ"ל לאומי פרטנרס, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק וכיו"ר לאומי קארד. ביום 31 בדצמבר 2018, סיים מר בלוך את תפקידו כמנכ"ל לאומי פרטנרס. המענק השנתי למר בלוך, כמפורט בטבלה לעיל, אושר על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון לאומי פרטנרס, וזאת בהתאם לקבוע בהסכם העסקתו ועל פי מדיניות התגמול לנושאי משרה בלאומי פרטנרס.

17. מר דאקורי ראג'ה מכהן כסמנכ"ל כספים ותפעול בבנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק. השכר השוטף והמענקים למר ראג'ה כמפורט בטבלה לעיל נקבעו בהתאם למדיניות התגמול של לאומי ארה"ב.

18. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ככל שניתנו, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. ההלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאוד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.

19. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-6,237 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.

20. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2018 ובשים לב למדיניות תגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

שנת 2017

פרטי מקבל התגמול		תגמולים בעבור שירותים				תגמולים אחרים		
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק %	משכורת (באלפי ש"ח)	מענקים	הפרשות סוציאליות	שווי הטבה	סך הכל
מר דוד ברודט	יו"ר הדירקטוריון	0.011	2,413	-	368	87	2,868
גב' רקפת רוסק עמינח	מנכ"ל ראשי	0.025	2,411	-	430	38	2,879
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	1,734	3,857	436	1,953	7,980
מר שון מגאן	מנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב	-	1,560	2,774	204	871	5,409
מר ירון בלוך	מנכ"ל לאומי פרטנרס ויו"ר דירקטוריון לאומי קארד	-	1,549	2,231	406	124	4,310
מר גיל קרני	מנכ"ל לאומי בריטניה	-	897	1,389	1,085	836	4,207
גב' הילה ערן זיק	ראש חטיבת משאבי אנוש	0.006	1,237	414	951	103	2,705
מר שמוליק ארבל	ראש המערך המסחרי בחטיבה העסקית והמסחרית	0.006	1,008	465	605	108	2,186
גב' שרון גור	מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית	0.008	948	435	634	101	2,118
גב' בשמת בן צבי	מנהלת סיכונים ראשית וראש חטיבת ניהול סיכונים	0.004	1,153	525	296	86	2,060

לפרטים והסברים אודות שכר ותנאי הכהונה של נושאי המשרה המפורטים בטבלה לעיל בגין שנת 2017, ראה פרק "שכר נושא משרה בכירה" בדוח הכספי של הבנק לשנת 2017 (החל מעמוד 288).

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק

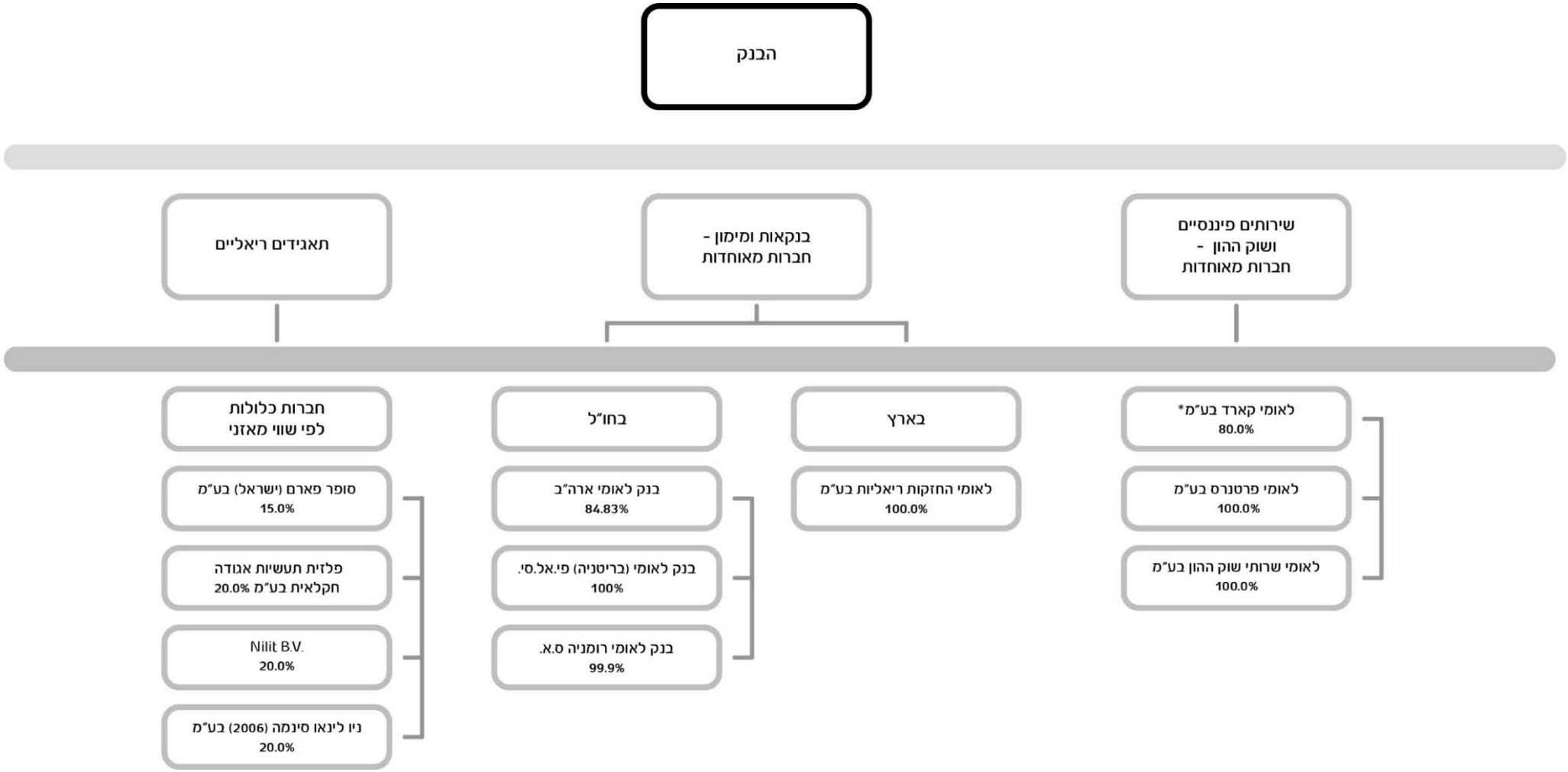

* לענין לאומי קארד ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

מכירת מניות בנק לאומי המוחזקות על ידי המדינה

בהודעה של ועדת הכספים של הכנסת מיום 16 ביולי 2018 נאמר כי ועדת הכספים של הכנסת אישרה ביום 16 ביולי 2018 את מכירת יתרת מניות בנק לאומי המוחזקות בידי המדינה. עוד נאמר בהודעה, כי החשב הכללי במשרד האוצר הצהיר כי במסגרת המכירה תעמוד המדינה בהתחייבויותיה כלפי עובדי הבנק לעניין העמדת אופציית מכירה של 10% מהמניות הנמכרות לעובדי בנק לאומי ב-25% הנחה. ביום 5 בספטמבר 2018, קיבל הבנק הודעה ממשרד האוצר על השלמת העסקה למכירת 81,037,614 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.נ. כל אחת של הבנק שהוחזקו על ידי המדינה ל-Citigroup Global Markets Limited, במחיר של 23.38 ש"ח למניה, בתמורה כוללת של 1,894,659,415 ש"ח. לאחר המכירה, יוותרו בידי המדינה 7,793,155 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.נ. כל אחת של הבנק, המיועדות למכירה לעובדים. בהתאם לכך, ביום 5 בספטמבר 2018, ממשלת ישראל בשם מדינת ישראל, חדלה להיות בעלת עניין בבנק. זכאות עובדי הבנק לרכוש את מניות הבנק שנותרו בידי המדינה הינה בהתאם להסכמים בעניין הפרטת הבנק משנת 2006 המקנים לעובדי הבנק את הזכות לרכוש מהמדינה חלק מהחזקותיה במקרה של מכירת החזקות המדינה בבנק, בהנחה של 25%.

בהמשך לכך, ביום 20 בנובמבר 2018, פורסם מתאר להצעה על ידי מדינת ישראל לעובדי הבנק בהתאם לסעיף 15ב(1)(ב) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ולתקנות ניירות ערך (פרטי מתאר הצעת ניירות ערך לעובדים), התש"ס-2000 של עד 7,793,155 מניות רגילות של הבנק, רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת, המוצעות למשתתפים. ביום 25 בדצמבר 2018 בוצעה רכישה של 7,773,055 מניות על ידי עובדי הבנק, כולל נושאי משרה בבנק (לא כולל יו"ר הדירקטוריון - למידע נוסף ראה להלן) במחיר של 17.3188 ש"ח. המניות הנרכשות כאמור הינן חסומות לתקופה של שנתיים החל מהמועד הקובע, כהגדרתו במתאר (מועד הפקדת המניות הנרכשות בידי הנאמן), דהיינו עד ליום 25 בדצמבר 2020. במסגרת ההצעה של מדינת ישראל לעובדי הבנק, כמפורט במתאר, הוצעו ליו"ר הדירקטוריון 12,364 מניות של הבנק, בכפוף לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק בהתאם לסעיף 273 לחוק החברות. הצעת המניות ליו"ר הדירקטוריון כאמור תובא לאישור במסגרת האסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2019, אשר צפויה להתכנס באמצע שנת 2019.

למידע נוסף ראה דיווחים מיידים מיום 5 בספטמבר 2018 (מס' אסמכתא: 2018-01-085491, 2018-01-085455 ו-2018-01-084993) מיום 20 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-111390) ומיום 25 בדצמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-126747).

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2018, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בינואר 2019 (אסמכתא: 2019-01-003360). כן, ראה דיווח מיידי בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק ליום 31 במרס 2018 מיום 10 באפריל 2018 (אסמכתא: 2018-01-036136) ודיווח מיידי מיום 18 בפברואר 2019 אודות בעל מניות שחדל להיות בעל אמצעי שליטה מהותי בבנק (אסמכתא: 2019-01-014296).

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

בהמשך להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 25 במרס 2018, ביום 26 במרס 2018, פורסם דיווח מיידי אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק, אשר על סדר יומה צפויים להיכלל הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי רואי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני", "הוראה 301") ו-(4) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ", "חוק החברות").

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מתקן בעניין הודעה מקדימה בדבר כוונה לזמן אסיפה כללית שנתית שעל סדר יומה מספר נושאים וביניהם מינוי דירקטורים שפורסם ביום 26 במרס 2018 (אסמכתא: 2018-01-029917). למידע נוסף בעניין הודעות על מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק ראה דיווח מיידיים שפורסמו ביום 30 באפריל 2018, 10 ביוני 2018 ו-21 ביוני 2018 (מס' אסמכתאות: 2018-01-042874, 2018-01-049575 ו-2018-01-054690).

בהתאם לכך, באסיפה הכללית השנתית של הבנק אשר התכנסה ביום 4 באוקטובר 2018, הועמדו לבחירה 6 מועמדים אשר הוצעו על ידי הוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36א לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א)(1) ו- (2) לפקודת הבנקאות, 1941, כדלקמן:

- 3 מועמדים לכהונה כדח"צים: 1. מר יורם גבאי; 2. גב' תמר גוטליב - דח"צית שסיימה תקופת כהונה ראשונה ביום 25 באוגוסט 2018 והועמדה לבחירה מחדש; ו-3. מר רפאל דניאלי; מתוך הרשימה הנ"ל נבחרו מר יורם גבאי וגב' תמר גוטליב לכהונה כדח"צים בבנק לתקופה של 3 שנים, בכפוף לאישור או העדר התנגדות המפקחת על הבנקים למינוי.
- 3 מועמדים לכהונה כדירקטורים חיצוניים: 1. ד"ר שמואל בן צבי - דירקטור חיצוני מכהן אשר הועמד לבחירה מחדש; 2. ד"ר יורם טורבוביץ; ו-3. מר אוהד מראני - דירקטור חיצוני שסיים תקופת כהונה ראשונה ביום 31 באוקטובר 2018 והועמד לבחירה מחדש; מתוך הרשימה הנ"ל נבחרו ד"ר שמואל בן צבי ומר אוהד מראני לכהן כדירקטורים חיצוניים לתקופה של 3 שנים, בכפוף לאישור או העדר התנגדות המפקחת על הבנקים למינוי.

כמו כן, באסיפה הכללית השנתית של הבנק הנ"ל הוצגו הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. וכן הוחלט למנות מחדש את משרדי רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) וקוסט פורר גבאי את קסירר (EY) כרו"ח מבקרים משותפים של הבנק, לתקופה שתחל ממועד אישור האסיפה הכללית השנתית הנוכחית ועד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק ולהסמיך את דירקטוריון הבנק לקבוע את שכרם.

ד"ר שמואל בן צבי החל את כהונתו השנייה רטרואקטיבית ביום 29 ביולי 2018, לאחר קבלת אישור המפקחת על הבנקים למינוי.

למידע נוסף ראה פרק שינויים בדירקטוריון.

הגב' תמר גוטליב החלה את כהונתה השנייה ביום 15 באוקטובר 2018, לאחר קבלת אישור המפקחת על הבנקים למינוי, כמפורט בדוח מיידי מיום 15 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-096549).

מר יורם גבאי החל את כהונתו הראשונה ביום 13 בנובמבר 2018, לאחר קבלת אישור על הבנקים למינוי, כמפורט בדוח מיידי מיום 13 בנובמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-107886).

מר אוהד מראני החל את כהונתו השנייה ביום 1 בנובמבר 2018, לאחר קבלת אישור המפקחת על הבנקים למינוי, כמפורט בדוח מיידי מיום 31 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-102087).

למידע נוסף ראה פרק שינויים בדירקטוריון, וכן בדיווח מיידי של הבנק מיום 28 באוגוסט 2018 אודות כינוס אסיפה כללית שנתית (מספר אסמכתא: 2018-01-081873) ובדיווח מיידי מתקן של הבנק מיום 7 באוקטובר 2018 אודות תוצאות האסיפה הכללית (מספר אסמכתא: 2018-01-092817), שהמידע המפורט בהם בעניין זה, מובא כאן על דרך ההפניה.

דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי

לבקשת הבנק, במהלך החודשים ינואר עד מאי 2018 ביצעה חברת אנטרופי יעוץ ממשל תאגידי בע"מ (להלן: "אנטרופי") דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי לבנק (להלן: "הסקר"). מטרות הסקר הינן בחינה והערכה של מרכיבי הממשל התאגידי בבנק, ובכלל זה אומדן פערים, ככל שקיימים, בהתחשב באופיו, פעילותו, צרכיו הייחודיים, פרקטיקה נוהגת וכללים מקובלים (Best Practice) וגיבוש המלצות ענייניות לצמצום פערים אלו והקטנת החשיפות הנובעות מכך.

תוצאות הסקר הוצגו בפני דירקטוריון הבנק לאחר תקופת הדוח. תוצאות הסקר קובעות, כי איכות הממשל התאגידי של הבנק עומדת על ADVANCED. דירוג ADVANCED הינו מהדירוגים הגבוהים בסרגל הדירוג של אנטרופי, ונכון למועד ביצוע הסקירה, הציון שקיבל הממשל התאגידי של הבנק במודל הינו הגבוה ביותר גם ביחס לכלל החברות הציבוריות הנסחרות בבורסה בתל אביב וגם ביחס לענף הבנקאות. בהתאם למתודולוגיית אנטרופי, ציון ADVANCED, מציב את הבנק בסיכון נמוך להתממשות כשלי ממשל תאגידי.

רכוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2018 בסך 2.9 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2018 הינן כדלהלן:

	עלות	פחת שנצבר	יתרה להפחתה	
	31 בדצמבר			
	2018			2017
	במיליוני ש"ח			
בניינים ומקרקעין	**3,009**	**1,741**	**1,268**	1,321
ציוד, ריהוט וכלי רכב	**3,647**	**2,801**	**846**	889
תוכנות	**4,515**	**3,776**	**739**	776
סך הכל	**11,171**	**8,318**	**2,853**	2,986

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2018 מסתכמים בסך 40 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המבנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

להלן נתונים בדבר התפלגות שטחי הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ:

	ליום 31 בדצמבר	
	2018	2017
	באלפי מ"ר	
בעלות	**223**	235
שכירות	**99**	104
סך הכל	**322**	339

מערכות מידע

לבנק לאומי יש שני מרכזי מחשוב עיקריים: הראשון בקרית התקשוב בלוד והשני בתל אביב. כמו כן קיים עותק שלישי של המידע הנשמר באזור ירושלים.

מרכז המחשבים של הבנק בלוד הינו מתקן תת קרקעי המוגן ברמה מקובלת מפני פגיעת רקטות, לוחמה ביולוגית, כימית ורעידות אדמה. המתקן נבנה בטכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות ויתירות המקבילות, להבנת הבנק, לרמת TIER3 ובהתאם לתקנים שונים.

לבנק לאומי שני מחשבי Mainframe לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והתאוששות בחירום. מרכז המחשבים הראשי של מערך המשכנתאות ממוקם אף הוא בלוד ואתר הגיבוי שלו נמצא בתל-אביב.

אבטחת מידע בלאומי וההגנה בסייבר מתבססים על עקרון הסודיות הבנקאית חוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע וסייבר.

מתוקף הוראות אלה ולאור אסטרטגיה ומדיניות לאומי בתחום ניהול סיכוני סייבר, נגזרת פעילות ענפה. בתחום. הדגש הניתן בתחום זה הינו ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע צופות פני עתיד.

בעידן בו מתגברים האיומים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ובשיתוף המגזר הבנקאי, מערך הסייבר וה-CERT לאומי, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איומי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל הינו עצמאי, כאשר האחריות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובתאום עם אסטרטגית ה-IT של לאומי.

למידע בנוגע להסכם למתן שירותי מחשוב לבנק אגוד ראה פרק הסכמים מהותיים.

בשנת 2018 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ-678 מיליון ש"ח לעומת 533 מיליון ש"ח בשנת 2017. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

בשנת 2018, התווספו המוצרים/השירותים הבאים:

- מסעות לקוח שיווקיים על בסיס מערכת שיווק רב-ערוצי המאפשרת שליחה של הודעות פרסונאליות ללקוחות בערוצי מייל, SMS ואפליקציה. ההודעות מכילות מסר ייחודי מותאם אישית, שפוגש את הלקוח בזמן ובערוץ הנכון. מסעות לקוח רב-ערוציים מופעלים עבור לקוחות קמעונאים של לאומי ועבור לקוחות פפר ובהמשך יופעלו לכל לקוחות הבנק.
- שיפור חווית לקוח בערוצי הדיגיטל: בין היתר בוצע שדרוג לאפליקציית לאומי, ושדרוג חומרה ותוכנה של מכשירים אוטומטיים לצורך הרחבת סל השירותים ללקוח, יצירת ממשק משתמש מתקדם אחיד ושיפור זמינות ומהירות המכשירים.
- משכנתא דיגיטלית - הושק שירות חדשני וייחודי מסוגו במערכת הבנקאית, של הגשת בקשה למשכנתא בערוצי הדיגיטל. השירות מאפשר ללקוחות להגיש בקשה ולקבל עליה אישור עקרוני ללא הגעה לסניף וללא שיחה טלפונית למוקד.
- באפליקציית לאומי הורחבה יכולת ההפקדה בשירות "חיסכון בטאצ'" למספר חסכונות במקביל ונוספה אפשרות לפרוס סכומי העברות למספר תשלומים.
- הופעל שירות חדשני לאומי ME - אפליקציה מתקדמת לניהול חכם של תקציב משפחה המאפשרת להורה מעקב אחר הוצאות הילדים על ידי הנפקת כרטיס נטען לילד ותורמת להתנהלות פיננסית נכונה של כל בני המשפחה.
- באתר לאומי טרייד הורחב המידע הזמין ללקוחות על נירות ערך זרים, בהיבט של תנועות בעלי עניין, נפתח ממשק ישיר לזירת ההנפקות של הבורסה בישראל והושקה פעולה חדשה ראשונה מסוגה בישראל - "הפקדה מרוכזת", המאפשרת רכישה של מניות, בפעולה אחת, על פי הפיזור הקיים בתיק הלקוח.
- הושקה מערכת לחברת VIDEA - חברה חדשנית לניהול דיגיטלי של תיקי השקעות, הפונה ללקוחות כל הבנקים.
- לאומי השיק שירות דיגיטלי חדשני עבור לקוחות המקבלים שירותי ייעוץ השקעות - Leumi Digital Advice. השירות מאפשר לקבל באמצעות דואר אלקטרוני או הודעה לטלפון נייד המלצות השקעה בניירות ערך בישראל ובחו"ל. ההמלצות נכתבות על ידי האנליסטים של בנק לאומי והן מותאמות ללקוח באופן אישי על פי הרכב התיק ורמת הסיכון שנקבעה עם יועץ ההשקעות. ההמלצות ניתנות לביצוע מידי באמצעות קישורית שנשלחת עם העצה, וזאת באופן פשוט וקל.
- ללקוחות העסקיים התווספו שירותים חדשים בדיגיטל כגון: העמדת הלוואה, ניהול מורשים וחותמים, ניהול המוטבים במקום אחד כולל הקמה של מספר מוטבים בהוראה אחת. כמו כן, הוספו כ-20 גופים ממשלתיים חדשים שניתן לבצע להם תשלומים במסגרת שירות לאומי PAY.

לפירוט נוסף ראה ביאור 16.

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קנין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.
5. לקבוצה נכסים לא מוחשיים ומוניטין מרכישת חברות. למידע נוסף ראה ביאור 15.

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2018 ירדה מצבת משרות הקבוצה (ללא חברת לאומי קארד) ב-289 משרות, ירידה של כ-2.9% ביחס למצבת 2017.
בממוצע שנתי ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-393 משרות, ירידה של כ-3.8% ביחס לממוצע שנתי 2017.
מצבת המשרות הנקודתית לסוף שנת 2018 מבטאת ירידה של 3,084 משרות (כ-24%) במהלך שבע שנים (ללא חברת לאומי קארד).

	משרות[א] בסוף שנה		ממוצע משרות[א] שנתי	
	2018	2017	**2018**	2017
הבנק בארץ	**8,637**	8,867	**8,948**	9,294
חברות מאוחדות בארץ (ללא לאומי קארד)	**275**	303	**269**	296
סך כל הקבוצה בארץ	**8,912**	9,170	**9,217**	9,590
חברות מאוחדות בחו"ל[ב]	**828**	859	**847**	867
סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל	**9,740**	10,029	**10,064**	10,457
חברת לאומי קארד	**1,170**	[ג]1,198	**1,144**	[ג]1,166

(א) משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שרות והעסקת עובדים חיצוניים.
(ב) כולל נציגויות בחו"ל.
(ג) הוצג מחדש בעקבות מיון הוצאות בגין כח אדם חיצוני.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות - גישת הנהלה

	ממוצע משרות בשנת 2018		ממוצע משרות בשנת 2017	
	ניהולי סגל	פקידים	ניהולי סגל	פקידים
בנקאית:				
קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	**1,300**	**2,823**	1,292	3,204
משכנתאות	**142**	**312**	125	364
עסקים קטנים	**554**	**1,232**	463	1,221
סך הכל בנקאית	**1,996**	**4,367**	1,880	4,789
מסחרית	**494**	**698**	466	763
עסקית	**189**	**234**	183	258
נדל"ן	**103**	**127**	126	123
שוקי הון	**300**	**238**	280	260
אחר והתאמות	**96**	**106**	82	84
סך הכל בנק	**3,178**	**5,770**	3,017	6,277
חברות בנות בארץ	**180**	**1,233**	203	1,297
בניכוי ממוצע משרות המיוחס לחברות מוחזקות למכירה	**(118)**	**(1,026)**	-	-
חברות בנות בחו"ל	**485**	**362**	471	396
סך הכל	**3,725**	**6,339**	3,691	7,970

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

השכלה

שיעור בעלי ההשכלה אקדמית בבנק נמצא במגמת עלייה הנובעת בעיקר מעזיבת עובדים שאינם אקדמאים, במסגרת מבצעי הפרישה שהתקיימו בשנים האחרונות.

שעור האקדמאים בבנק עמד בסוף שנת 2018 על 77.1% מכלל העובדים, בהשוואה ל-76.5% בשנת 2017, ו-73.5% בשנת 2016. שיעור האקדמאים בקרב אנשי הסגל הגיע בשנת 2018 ל-97.1%, בהשוואה ל-96.7% בשנת 2017 ו-96% בשנת 2016.

גיל וותק

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2018 היה 43.6 שנים, בהשוואה ל-43.3 בשנת 2017 ו-44.0 בשנת 2016. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2018 היה 16.0 שנים, בהשוואה ל-15.8 בשנת 2017 ו-17.0 בשנת 2016.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מבנה השכר ורמת התגמול לעובדי הבנק מושפעים בעיקר מהסכמי העבודה הקיבוציים שקיימים בבנק. ככלל, התגמול השנתי הינו דיפרנציאלי ומבוסס בין היתר על דרגתו של העובד, רמת שכרו, התאמתו לתפקיד, תרומתו למערכת והערכת מנהליו.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק, עובדים בכירים ועובדים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזי עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה ביאור 23.

עלות עבודה ושכר (בבנק)

	2018	2017	2016
	באלפי ש"ח		
עלות למשרת עובד - (ללא בונוס)*	**357.0**	351.7	351.2
עלות למשרת עובד - (כולל בונוס)*	**393.8**	392.6	388.6
שכר למשרת עובד - (ללא בונוס)*	**242.2**	240.9	240.7
שכר למשרת עובד - (כולל בונוס)*	**272.1**	273.9	270.9

* עלות למשרת עובד אינה כוללת הוצאות פנסיה, עלויות פרישה מרצון, פיצויים רטרו, מניות לעובדים, הסכם שכר קיבוצי, מענק הירתמות 2016, יובל, מחלה וגילום שכר לעובדי חו"ל.

למידה והכשרה

בעידן של שינויים ארגוניים תכופים, בהם נדרשים עובדי הבנק לשנות תפקיד לרכוש ידע או מיומנויות חדשות, וזאת במקביל לתהליכי התייעלות אינטנסיביים המלווים בפרישה מוגברת, תחומי ההדרכה, ניהול ושימור ידע הופכים למנופים מרכזיים בארגון. הנהלת הבנק שמה לה למטרה לתמוך ביחידות העסקיות ובהשגת יעדיהן בסביבה המשתנה, ולהעמיק ולהשקיע בפיתוח המקצועיות של עובדי הבנק. במסגרת זו השתתפו עובדי לאומי בשנת 2018 ב-22,000 ימי למידה.

פעולות הלמידה בשנת 2018 התמקדו בחיזוק הידע המקצועי של העובדים והמנהלים, בדגש על תחומי הליבה הבנקאיים ופעילויות למידה ייעודיות התומכות בתהליכי שינוי ארגוניים. כל זאת בהתאם ליעדים העסקיים של הבנק. כמו כן, תמכה הלמידה בתהליכי פרישת עובדים בהיבטי שימור הידע וליווי הפורשים בדרכם החדשה. בנוסף, בשנת 2018 התחלנו בפיתוח ויישום של פעילויות למידה מבוססות דאטה דוגמת טרגט לרנינג במרכזי בנקאות.

למידה מבוזרת

בשנת 2018 נמשכה מגמת העמקת הלמידה המבוזרת בלאומי כחלק מתרבות הלמידה בארגון. בשנת 2018 תורגלו והוסמכו עובדי לאומי בכ-25 לומדות ציות ורגולציה. בסך הכל התקיימו בלאומי כ-12,500 ימי למידה "מבוזרים" (למידה המתרחשת בסביבת העבודה), שהם כ-57% מסך ימי הלמידה לשנה זו.

צורכי למידה בראייה עתידית - Re-skilling

כחלק מיישום התכנית האסטרטגית של משאבי אנוש, הוקמה בשנת 2018 יחידה שמטרתה לקדם את מוכנות המשאב האנושי לצורכי הארגון בהיבטי מקצועות ומיומנויות נדרשים. במסגרת הערכות זו, הושק "Shift" - בית הספר למקצועות העתיד אשר מאפשר לעובדי הבנק לנהל את הקריירה שלהם וללמוד מקצוע חדש ונדרש המותאם לצורכי הארגון בעתיד. בשלב ראשון נפתחו 2 מסלולי הכשרה למקצועות דאטא אנליסט ומנהל מוצר דיגיטלי. יוזמה זו מייצרת הצעת ערך חדשנית לעובדים וערוץ משמעותי לצמצום פערים במוכנות העתידית של המשאב האנושי בבנק. בנוסף נעשים מהלכים להקניית מיומנויות נדרשות בבנקאות המשתנה כמו אוריינות דיגיטלית, אנגלית וניהול מבוסס נתונים.

ניהול ידע

במהלך השנה הושם דגש על ניהול ידע תומך ביצוע (מתן הידע הנדרש לעובד במהלך ביצוע תהליך העבודה), ייעול אפשרויות החיפוש, ומעבר לפלטפורמה חדשה המאפשרת הן פונקציונאליות משופרת והן נראות יותר אטרקטיבית. בין הפרויקטים המובילים ניתן למצוא את: הפורטל הארגוני החדש, אתרים המיועדים לתקשורת פנים ארגונית חוצת בנק, אתרים תומכי ביצוע ליחידות שונות, תמיכה ברגולציות חדשות ושימור ידע תוך טיובו והבנייתו לכדי ידע תומך ביצוע.

אחריות חברתית ומעורבות עובדים בקהילה

הנהלת לאומי רואה באחריות חברתית בכלל ובמעורבות עובדים בקהילה בפרט, ערוץ חשוב ומרכזי בצורך להשקיע בקהילה בה לאומי פועל. הפעילות החברתית באה לידי ביטוי בתקציב השקעה בקהילה של למעלה מ-38 מיליון ש"ח בשנת 2018 תוך החלטת דירקטוריון אף להגדיל תקציב זה בשנת 2019. בתוך כך לאומי מעודד את עובדיו לקחת חלק פעיל בפרויקטים התנדבותיים מגוונים.

במהלך שנת 2018, התנדבו למעלה מ-3,800 עובדים, מיחידות שונות בבנק בהיקף שהסתכם בלמעלה מ-39,000 שעות התנדבות.

פעילות הבנק מתבססת על רשת מובילים חברתיים בחטיבות הבנק, המונה כ-360 נציגים. העובדים, מכל רחבי הארץ, נרתמים לפעילויות מגוונות כאשר היקף מעגל ההשפעה הישיר של התנדבות העובדים מגיע לעשרות אלפי נהנים מידי שנה.

במקביל לפעילויות רבות אלה מיישם הבנק את חזון לאומי בחיזוק דור המחר על ידי חיבור אסטרטגי לעמותת "אחריי! - נוער מוביל שינוי", לווי שנמשך מאז שנת 2002. העמותה פועלת לשילוב של בני נוער וצעירים בסיכון בחברה הישראלית, באמצעות חינוך לערכים, פיתוח מנהיגות ומתן כלים. העמותה מפעילה כ-400 מסגרות פעילות בפריסה ארצית, מתוכן גם קבוצות של "אחריי באמונה" בהם משתתף נוער חרדי. בארגון אחריי משתתפים כ-9,000 בני נוער בשנה מכלל המגזרים בחברה הישראלית, קבוצת לאומי היא התורמת המרכזית של העמותה ותומכת בפעילותה באופן נרחב; מתנדבי לאומי מלווים את החניכים באופן שוטף ובאירועי שיא ומנכ"ל הבנק עומדת בראש אגודת הידידים של העמותה. במסגרת שיתוף הפעולה, כ-1,000 עובדי לאומי התנדבו בעמותה בשנת 2018.

עמותות נוספות הנתמכות אסטרטגית על ידי לאומי הינן "עתידים", "אתגרים", "לתת", "פעמונים", "שיעור אחר", "כוכבי המדבר" המצמיח מנהיגות בחברה הבדואית ועוד.

מינויים ופרישות

מינויים

מר **שמוליק ארבל**, ראש המערך לבנקאות מסחרית וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית החל מ-1 ביוני 2018.

פרישות

מר **קובי הבר**, ראש החטיבה העסקית מסחרית ויו"ר דירקטוריון לאומי טק, סיים את תפקידו ביום 31 במאי 2018, לאחר כ-10 שנות עבודה בלאומי.

מר **ירון בלוך**, מנכ"ל לאומי פרטנרס ויו"ר דירקטוריון לאומי קארד יסיים את תפקידו כמנכ"ל לאומי פרטנרס וימשיך בתפקידו כיו"ר דירקטוריון לאומי קארד מטעם קרן ורבורג פינקוס אשר רכשה את החברה.

למידע נוסף ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני בקבוצת לאומי מחולק לפי קווי עסקים וחטיבות מטה

להלן תיאור תחומי האחריות של קווי העסקים, הממוקדים בפלחי השוק השונים:

החטיבה הבנקאית מנהלת את פעילות הלקוחות הפרטיים והלקוחות המסחריים הקטנים, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות מערך הסניפים, ומגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם הבנקאיים והשירותיים. החטיבה פועלת במבנה של קווי עסקים:

- **מערך עסקים קטנים** - אחראי על כלל פעילות לקוחות העסקים הקטנים (עסקים בינוניים וגדולים מטופלים בחטיבה העסקית - ראה להלן).
- **מערך בנקאות פרטית** - אחראי על פעילות הבנקאות הפרטית בארץ. הבנקאות הפרטית נועדה לתת שירות שמותאם ללקוחות עם עושר פיננסי גבוה ביותר.
- **מערך פרימיום** - אחראי על פעילות ושירותים ללקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה.
- **מערך קמעונאות** - אחראי על פעילות ושירותים ללקוחות משקי בית ויחידים בשלב הצמיחה הפיננסית שלהם.

- במסגרת החטיבה הבנקאית פועל גם מערך לאומי למשכנתאות שאחראי על מוצר המשכנתאות לכלל לקוחות הבנק וכן ללקוחות של בנקים אחרים שנוטלים משכנתאות מבנק לאומי.

החטיבה העסקית מרכזת את כלל פעילות הלקוחות העסקיים (מלבד עסקים קטנים המנוהלים בחטיבה הבנקאית - ראה לעיל) ומספקת להם מגוון שירותים הכולל, בין היתר, מימון להון חוזר ומלאי, מימון פרויקטאלי ותכניות השקעה, פקטורינג, סחר ומימון בינ"ל, פעילות השקעות, עסקאות גידורים וכיו"ב. לקוחות החטיבה משויכים לארבעה קווי עסקים:

- **מערך עסקי** - המנהל את הפעילות הבנקאית של החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים.
- **מערך מסחרי** - המנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות סניפי עסקים בפריסה גיאוגרפית.
- **מערך בניה ונדל"ן** - מנהל את פעילות חברות הבניה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק.
- **מערך לאומיטק** - מנהל את פעילות חברות ההייטק וקרנות הון-סיכון בקבוצה, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בתעשיית הטכנולוגיה על כל מגזריה.

חטיבת שוקי הון אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנוסטרו, פעילות חדר העסקות, פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול הנזילות, גיבוש מדיניות מחירים ומרווחים פיננסיים של הבנק, וריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון.

להלן תחומי האחריות של חטיבות המטה המעניקות שירות לקווי העסקים[1]:

חטיבה פיננסית אחראית על ריכוז והכנת תכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, תכנון וניהול ההון של הקבוצה, הכנת תקציב ההוצאות של הבנק והמעקב לביצועו.

חטיבת החשבונאות אחראית על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה, הקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם.

חטיבת משאבי אנוש אחראית על גיבוש אסטרטגיית משאבי אנוש בבנק ויישומה, יחסי עבודה, מבנה שכר ותגמול, יעוץ ופיתוח ארגוני לרבות למידה והכשרה ניהולית, בנקאית וכללית, רווחה וטיפול בפרט ואחריות תאגידית.

חטיבת לאומי טכנולוגיות אחראית על המחשוב של הבנק והקבוצה ומרכזת את האסטרטגיה, המדיניות והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, טכנולוגית המידע, תקשורת, סייבר, אבטחת מידע, בטחון.

חטיבת תפעול - החל מה-1 בינואר 2019 הוקמה חטיבת תפעול המרכזת את כלל נושאי התפעול בבנק תוך יצירת מבנה חדש שמחזק את רמת השירות, הסינרגיה, הידע המקצועי והיעילות.

חטיבת הייעוץ המשפטי אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ועל ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור, ועל מערך הציות והאכיפה.

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית באופן עצמאי ובלתי תלוי, על הביקורת בקבוצת לאומי.

חטיבה לניהול סיכונים אחראית על ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, ועל מערך סיכוני אשראי ומערך אשראים מיוחדים.

חטיבה לבנקאות דיגיטלית אחראית על הובלת, האצת ויישום החדשנות הדיגיטלית המתקדמת בדגש על הובלת אסטרטגיית הדיגיטל והטמעת מוצרים דיגיטלים חדשניים בכל הערוצים הדיגיטליים, תוך חיבור עם קווי העסקים והיעדים העסקיים וכן על שיווק ועל פפר.

חטיבת אסטרטגיה ורגולציה אחראית על סיוע להנהלת הקבוצה ולדירקטוריון בהגדרת ותכנון האסטרטגיה של הבנק והקבוצה ותיקופה, בחינת וניתוח נושאים בעלי השלכות אסטרטגיות, הטמעת שינויים עסקיים שנובעים מפרויקטים אסטרטגיים ושינויים עסקיים שנדרשים בעקבות רגולציה חדשה, הטמעת שינויים ארגוניים והובלת פרויקטים מרכזיים בבנק. החטיבה כוללת גם את מערך ייעוץ בהשקעות והייעוץ הפנסיוני, האחראי על בניית והטמעת התורה הייעוצית.

[1] לפירוט בדבר שינויים לאחר יום 31 בדצמבר 2018 ראה ביאור 36ח.

ՀԱՅՈՒՆ ԱՌԵՍ ԱՅՍՈՒՄ ԱՅՍՈՒՄ ՀԵՏՈ ՈՐ ,ԵՐ ԵՐԵՔՆԱԼԻ ԿԵՐԵՄ՝

** ԱԼ ԼԵՐ ԿԱԼ ԱԿԱԼ ԱԼ ԸՆԱՅՈՒՄ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱՅՈՒՄ ԱՅՍՈՒՄ ԱՅՍՈՒՄ ԱՅՍՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ԵՂԵՌԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ ՄԻՋՈՑՈՎ 1-ՇԱՏ ԱՌԱՎԵԼ ՄԻՆՉԵՎ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 6-ը

* ԱԲԵԼՅԱՆ ԿԵՐԵՄ՝

הליכים משפטיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תביעות נגזרות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדו לקוחות הבנק, לקוחותיו בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל.
לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וביניהן נמנות טענות בדבר אי ביצוע הוראות או אי ביצוען במועד, בקשות לאישורי עיקול, שהטילו צדדים שלישיים על נכסי חייבים, המוחזקים, לטענתם, בידי הבנק, טענות על חיובי ריבית שלא בהתאם לשיעורי הריבית שסוכמו בין הבנק לבין הלקוח, שיעורי ריבית החורגים מהמותר על פי החוק, טענות בקשר עם חיובי עמלות, טענות בנושאים הקשורים לניירות-ערך, יחסי עבודה, משיכת שיקים ללא כיסוי ואי כיבוד שיקים.

למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה ביאור 26.

2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פירעון החוב.

הסכמים מהותיים

1. בהמשך למגעים שהתקיימו עם בנק איגוד לגבי מועד סיום הסכם שבין הבנק לבין בנק איגוד למתן שירותי מחשוב לבנק איגוד, על רקע העסקה לרכישת בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ, ביום 29 במרס 2018 אישר דירקטוריון בנק אגוד את הצעת בנק לאומי להארכת תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, קרי לכל המאוחר עד ליום 30 ביוני 2021 ובלבד שבכל מקרה בו יבקש בנק אגוד להקדים את תום תקופת ההיפרדות לפני המועד האמור, תינתן לבנק לאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות. ככל שתהיה מגבלה רגולטורית להארכת תקופת ההיפרדות, לא יהיה בכך כדי לפטור את בנק אגוד מחובתו לשלם לבנק לאומי תמורת עלות השירותים בגין תקופה בת 24 חודשים ממועד ההודעה. הארכת ההתקשרות כפופה לקבלת אישור הממונה על ההגבלים העסקיים והמפקחת על הבנקים.

2. ביום 15 במאי 2018 חתמה מעלות סוכנות לביטוח בע"מ, שהינה בבעלות מלאה של הבנק ("הסוכנות"), על הסכם עם הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל") ועם סטנדרד ביטוחים בע"מ מקבוצת הראל ("סטנדרד"), במסגרתו נקבע כי החל מתאריך 2 בספטמבר 2018, תקבל הסוכנות שירותי מיקור חוץ מסטנדרד וכן תמשיך לעסוק בתיווך בביטוח מול הראל כמבטחת יחידה לפוליסות החדשות שישווקו בתקופת ההסכם, הכל בהתאם לאופן ולתנאים שנקבעו בהסכם שנחתם.

3. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה ביאור 26ז.

4. למידע בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

5. למידע בנוגע להסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי ראה ביאור 26ח.

6. למידע בנוגע להסכמים עם רשות המיסים ראה ביאור 8.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 15 במרס 2018. החוק כולל רפורמה בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בחוק כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. בין היתר, קובע החוק, כי נושה מובטח בשעבוד שוטף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד השוטף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום החובות הכלליים. הוראה זו, עתידה לפגוע בשווי השעבודים השוטפים שבידי הבנק.

תחילתו של החוק 18 חודשים מיום פרסומו, והוא יחול על הליכים לפי החוק שהחלו ביום התחילה ואילך.

במהלך שנת 2018 פורסמו טיוטות תקנות שונות ליישום החוק.

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 18 במרס 2018. החוק קובע הגבלות על השימוש במזומן ובשיקים סחירים, במטרה לצמצם את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית לרבות פשיעה חמורה, העלמות מס, והלבנת הון ומימון טרור. החוק מיישם את המלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת נושא צמצום השימוש במזומן (ועדת לוקר).

בין היתר, כולל החוק הגבלות על שימוש במזומן בסכומים שונים, תוך עריכת הבחנה בין נותני תשלום ומקבלי תשלום שהינם "עוסקים" לבין נותני תשלום ומקבלי תשלום ש"אינם עוסקים", ובין סוגי עסקאות שונים (כגון: שכר עבודה, תרומה, מתנה, והלוואה).

בנוסף קובע החוק הגבלות על השימוש בשיקים והיסבם, לרבות הגבלות שיחולו על בנקים הפורעים שיקים.

החוק נכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2019, ובכל הנוגע להתנהלות הבנקים ביחס לשיקים, ייכנס החוק לתוקף ביום 1 ביולי 2019.

הבנק נערך ליישום החוק על היבטיו השונים.

חוק ניירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017 - שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרת רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשווקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובחו"ל. במסגרת החוק נקבע, בין היתר, כי אדם לא יחזיק באמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוט אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה כאמור. כפועל יוצא מכך, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.

לצורך מכירת המניות כאמור, הגיש הבנק לבורסה ביום 18 בינואר 2018 הצעה למכירה והעברה של מלוא החזקותיו בבורסה ("המניות המוצעות") וזאת במענה לפנייתה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.

ביום 16 באפריל 2018 הודיעה הבורסה לבנק על קיבול הצעתו האמורה ("הודעת הקיבול"). בהתאם להודעת הקיבול, כל המניות המוצעות יימכרו ויועברו לנעבר או לכמה נעברים. בהודעת הקיבול הובהר, כי התמורה בגין המניות המוצעות תעלה על המחיר שנקבע בהצעת הבנק, אולם הסכום העודף בין התמורה שתשולם בפועל לבין המחיר הכולל הנקוב בהצעת הבנק בגין המניות המוצעות, יועבר לבורסה כמתחייב מהוראות החוק הנ"ל. בהודעת הקיבול הובהר כי השלמת העסקה טעונה אישורים רגולטוריים והשלמה של העסקה.

ביום 27 באוגוסט 2018 הודיעה הבורסה לבנק כי העסקה הושלמה. הבנק רשם בגין העסקה המתוארת לעיל, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2018, רווח לפני מס בסך כ-47 מיליון ש"ח.

תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 - מענה אנושי מקצועי

החוק פורסם ברשומות ביום 25 ביולי 2018.

התיקון מחייב תאגיד בנקאי, המספק שירות טלפוני הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות, לאפשר ללקוח לקבל מענה אנושי מקצועי למספר סוגי שירותים, לאחר האפשרות לבחור את השפה או את האזור הגאוגרפי שבהם יינתן השירות הטלפוני.

משך ההמתנה למענה האנושי לא יעלה על שש דקות מתחילת השיחה.

סוגי השירותים לגביהם תחול החובה: טיפול בתקלה; בירור חשבון; סיום התקשרות.

הלקוח לא יופנה לשירות השארת הודעה, אלא אם בחר בכך.

תחילתו של החוק - שנה מיום פרסומו.

הבנק נערך ליישום החוק.

שירותי תשלום

ביום 9 בינואר 2019 פורסם חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019.

החוק מחליף את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, בחוק עדכני המשקף את ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, והוא מבוסס גם על האסדרה האירופאית בהתאם לעקרונות ה-PSD (Payment Service Directive) בין היתר, דן החוק ביחסים החוזיים וההגנות הצרכניות שיחולו במסגרת מתן שירותי תשלום בכל הנוגע לשתי מערכות חוזים עיקריות: (1) מערכת אחת - בין נותן שירות תשלום (מנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם; (2) מערכת שנייה - בין נותן שירות תשלום (סולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב (מקבל התשלום), בנוסף קובע החוק הנחיות כלליות לעניין הוראות תשלום וביצוע פעולות תשלום והסדרי אחריות הנוגעים להם.

החוק יחול על נותני שירותי תשלום שונים ובכללם, הבנקים, חברות כרטיסי האשראי, סולקים, אפליקציות תשלום ועוד, וכן על מגוון אמצעי התשלום המתקדמים.

תחילתו של החוק - שנה מיום פרסומו.

ביום 13 באוגוסט 2018 פורסם תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים)(תיקון מס' ...)(מתן שירותי תשלום), התשע"ח-2018. תזכיר החוק עוסק בהיבטי רישוי ופיקוח של גופים המעניקים (או שיעניקו) שירותי תשלום בישראל, והוא מהווה נדבך נוסף ומשלים להצעת החוק האמורה.יישום ההוראות האמורות, מחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות (תיקון מס' 5), התשע"ז-2017 - חוק אשראי הוגן

בהמשך לתיאור החוק בדוח הכספי לשנת 2017, לפיו עתיד החוק להיכנס לתוקף ביום 9 בנובמבר 2018, נעדכן כי ביום 8 בנובמבר 2018 פורסם תיקון לחוק, לפיו נדחה מועד תחילתו של החוק למוקדם מבין אלה: (א) תקופה של שישה חודשים מיום פרסום תקנות ראשונות לפי החוק; (ב) עשרים ושבעה חודשים מיום פרסום החוק.
כמפורט בדוח השנתי, החוק מטפל בחובות הגילוי ללווה, מגבלות על העלות המרבית של האשראי, וקובע כללים לעניין הקדמת מועד פירעון של הלוואה.
ביום 25 בפברואר 2019 פורסמו תקנות הסדרת הלוואות חוץ–בנקאיות (החרגת סוגי עסקאות אשראי מתחולת החוק והחרגת הוצאות מגדר "תוספת"), התשע"ט-2019.

החוק ייכנס לתוקף תוך שישה חודשים ממועד פרסום התקנות.

הוראת בנק ישראל בנושא פישוט הסכמים, אשר קובעת כללים ליישום האמור בחוק, תיכנס אף היא לתוקפה במועד האמור.

הוראות הפיקוח על הבנקים

תיקונים בהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 22 במרס 2018 פורסמו תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-420 הכוללים הקלות שונות. בכלל זה, נקבעה חלופה נוספת לזיהוי הלקוח בפתיחת חשבון מקוון, באמצעות שימוש בטכנולוגיה לזיהוי ואימות חזותיים מרחוק. שימוש בטכנולוגיה זו יאפשר לבנק, בין היתר, לפתוח חשבונות מקוונים לקטינים החל מגיל 16 וללקוחות שאין ברשותם חשבון קיים. כמו כן נקבע, כי בכפוף לביצוע הערכת סיכונים מתאימה, יהיה הבנק רשאי לעשות שימוש בדואר אלקטרוני לא מוצפן.

ביום 7 באוקטובר 2018 פורסם תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-462 הכולל הקלות נוספות ובכלל זה, אפשרות למתן ייפוי כוח למי שמחזיק ברישיון מנהל תיקים, באופן מקוון וללא צורך בהגעת הלקוח לסניף, וכן מתן אפשרות ללקוח שהוא תאגיד לוותר על קבלת הסברים בקשר לנושאים המוסדרים בייפוי כוח למנהל תיקים, ובלבד שחתם על וויתור מתאים בפני עורך דין מטעמו.

ביום 13 בנובמבר פורסם תיקון נוסף להוראה 367, הכולל, בין היתר, הקלות נוספות לעניין צירוף או גריעה של מורשה חתימה או מיופה כוח בחשבון מקוון, וכן תיקון להוראה 362 המבטל את הצורך בפניה לפיקוח לצורך קבלת היתר לפני שימוש בטכנולוגיית מחשוב ענן.

יישום ההקלות השונות בהוראות הנ"ל יאפשר לבנק לקדם ולהרחיב את השימוש בבנקאות דיגיטלית לשם המשך שיפור חווית הלקוח, ניהול מיטבי של הסיכונים התפעוליים, קידום תהליכי ההתייעלות וצמצום העלויות.

הוראת ניהול בנקאי תקין 359A בעניין מיקור חוץ והוראת ניהול בנקאי תקין 363 בעניין ניהול סיכוני סייבר בשרשרת אספקה

ביום 8 באוקטובר 2018 פורסמה הוראה בעניין מיקור חוץ. ההוראה נועדה לאפשר לתאגידים הבנקאיים לעשות שימוש במיקור חוץ, מתוך מטרה לאפשר להם ליישם מטרות אסטרטגיות, להגדיל את הנגישות והזמינות ללקוחות ולהמשיך את תהליכי ההתייעלות התפעולית והגברת התחרות בתחום הבנקאות והתשלומים. זאת, תוך קביעת העקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול, על מנת לצמצם את חשיפתם לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ.

בין היתר קובעת ההוראה מהו מיקור חוץ, רשימת פעולות האסורות להעברה למיקור חוץ, הצורך בביצוע בדיקת נאותות לנותן השירות ואופן ביצועה ודרישות דיווח לפיקוח על הבנקים לגבי הוצאת פעילויות מסוימות למיקור חוץ. כמו כן, ההוראה מאפשרת לבצע באמצעות מיקור חוץ פנייה יזומה למשקי בית לצורך העמדת אשראי על ידי התאגיד הבנקאי, למשל הפניית הלקוח לבנק בעת רכישת מוצר (כגון: סוכנויות רכב), וזאת בכפוף לתנאים הקבועים בהוראה.

תחילתה של ההוראה ביום 31 במרס 2020. תאגיד בנקאי אשר יסיים את ההיערכות לכלל דרישות ההוראה קודם לכן, יוכל ליישם את ההוראה החל ממועד סיום ההיערכות. לעניין חוזים אשר נכרתו לפני מועד פרסום ההוראה, ניתנת תקופה של עוד שלוש שנים וחצי (וסך הכל חמש שנים) להתאים את החוזים להוראה ככל שהדבר נדרש.

בנוסף, ביום 24 באפריל 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה בנושא ניהול סיכוני סייבר בשרשרת אספקה. ההוראה נועדה להבהיר, מהי האחריות של התאגיד הבנקאי בנוגע לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול הספקים החיצוניים המהותיים ומהם חובותיו לניהול הולם של סיכוני סייבר בפעילות ספקים אלו בחצרותיהם, בחצרי התאגיד הבנקאי ובממשקים שלהם עם התאגיד, ובין היתר: דרישה לקביעת עקרונות להתחייבויותיהם של ספקים מהותיים בהתייחס לניהול סיכוני הסייבר; חובה להגדרת התייחסות פרטנית לנושא ניהול סיכוני הסייבר בהסכמי התקשרות עם ספקים מהותיים בהתאם להערכת הסיכונים וחובה לוודא כי הספק עומד בעקרונות שהוגדרו; וכן עריכת בדיקות תקופתיות שונות ביחס לעמידת הספקים בדרישות התאגיד הבנקאי.

הוראה זו תשולב בהמשך בהוראה בנושא "מיקור חוץ".

הבנק נערך ליישום ההוראות.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים

לעניין זה ראה פירוט בפרק ההון והלימות ההון.

התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - הארכת תוקף מכתבי המפקחת

הפיקוח על הבנקים פרסם בשנים האחרונות שני מכתבים בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית. המכתבים נועדו לקדם מהלכי התייעלות במערכת הבנקאית, תוך הצגת האפשרות לקבלת הקלות במקרה של יישום תכנית התייעלות.

ביום 16 בספטמבר 2018 הודיע הפיקוח על הבנקים על הארכת תוקף מכתבי ההתייעלות האמורים בשנה וחצי נוספות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

מהלך להורדת העמלות לעסקים הקטנים והזעירים

ביום 14 באוקטובר 2018 הודיע הפיקוח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים, כי בכוונתו לפרסם תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, לפיו יהיה עליהם לאתר את כל העסקים הקטנים שיכולים לחסוך ממעבר לאחד ממסלולי עמלות העו"ש (סל של מספר פעולות במחיר קבוע), ולשלוח להם הודעה על העברתם למסלול כאמור.

ביום 25 באוקטובר 2018 פורסמה טיוטה לכללי העמלות הכוללת, בין היתר, הנחיות ליישום האמור לעיל. לתיקון זה, בעקבות קביעתו וכניסתו לתוקף, עשויה להיות השפעה על הכנסות הבנק מעמלות אלה.

טיוטת תיקון הוראה 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי

ביום 28 באוקטובר 2018 פרסם בנק ישראל טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי. עיקר התיקון בטיוטה זו הינו החלת ההוראה, שטיפלה עד כה רק במסגרות עו"ש, גם על מסגרות בכרטיסי אשראי. בנוסף קובעת ההוראה תהליכי עבודה מעודכנים הן ביחס למסגרות בכרטיס אשראי והן ביחס למסגרות העו"ש ובכלל זה ביחס לאופן ניהול המסגרת, התנאים להיווצרות חריגה מן המסגרת, וההודעות השונות שעל התאגיד הבנקאי לשלוח ללקוחות בהקשר זה.

יישום התיקון האמור, אם יתקבל, צפוי לחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

הוראות בתחום כרטיסי האשראי

תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרום):
ביום 4 ביולי 2018 פרסם בנק ישראל תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים.

להלן עיקרי התיקונים:

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מס׳ 203 (מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית):

לצרכי מדידה והלימות ההון, הבנקים ישקללו אשראי שהם נותנים לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.

2. הוראת ניהול בנקאי תקין מס׳ 221 (יחס כיסוי הנזילות):

נקבעה דרישה פיקוחית מקלה בנושא ניהול סיכון הנזילות, כך שחברות כרטיסי אשראי ידרשו לנהל את סיכון הנזילות שלהן על פי מודל פנימי, אך לא יחויבו לעמוד ביחס כיסוי הנזילות הפיקוחי.

3. הוראת ניהול בנקאי תקין 470 (כרטיסי חיוב):

- נקבע כי התמורה בגין כל העסקאות שנעשו בכרטיס חיוב של מנפיק בנקאי, תועבר מהמנפיק הבנקאי למתפעל ההנפקה, במועד בו נדרש מתפעל ההנפקה להעביר את הכספים לסולק, ללא תלות במועד החיוב של הלקוח וללא תלות בזהות הסולק. ההסדר נכנס לתוקף ב-1 בפברואר 2019.
- הסכמי תפעול חדשים בין מנפיק בנקאי (שהוא בנק בעל היקף פעילות רחב) לבין מתפעל הנפקה שנחתמו עד ליום 31 בינואר 2022, טעונים אישור המפקח.

ביום 1 באוגוסט 2018 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 (מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים). על פי התיקון, חשיפה של בנק ל"קבוצת לווים חברת כרטיסי אשראי" לא תעלה על 15% מהון התאגיד הבנקאי, וזאת בדומה למגבלה החלה על חשיפה ל"קבוצת לווים בנקאית". הוראה זו תכנס לתוקף באופן מדורג בתוך 3 שנים ממועד ההפרדה של חברת כרטיסי האשראי מהתאגיד הבנקאי.

ביום 13 בנובמבר 2018 פרסם בנק ישראל תיקון נוסף להוראה 470 בנושא כרטיסי חיוב. עיקר התיקון מתייחס לאופן היישום של סעיף 7ז לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), אשר חוקק במסגרת החוק להגברת התחרות (שטרום), הקובע כי תאגיד בנקאי יציג ללקוח, לפי בקשתו, מידע על עסקאות שנעשו באמצעות כרטיסי חיוב חוץ בנקאיים (שהתשלום בעדן נעשה בדרך של חיוב חשבון העו"ש של הלקוח בתאגיד הבנקאי).
ביום 4 בפברואר 2019 פורסמו תקנות הבנקאות (שירות ללקוח)(העברת מידע ממנפיק לתאגיד בנקאי (התשע"ט-2019), הקובעות את פרטי המידע, שמנפיק כרטיסי חיוב נדרש להעביר לתאגיד בנקאי, לצורך עמידתו של התאגיד הבנקאי בחובה המוטלת עליו מכוח סעיף 7ז לחוק הבנקאות (שירות ללקוח).
תחילתו של סעיף 7ז האמור ביום 1 בינואר 2020.

החלטות רשות ההגבלים העסקיים ביחס להסדר הסליקה הצולבת
ביום 25 באפריל 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בנוגע להסדר הסליקה הצולבת. בין היתר נקבע בהחלטה, כי החל מיום 1 ביולי 2021, העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקאות המבוצעות בתשלום אחד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד שידור העסקה מבית העסק.

בנוסף, ביום 16 במאי 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין הארכת תוקפו של פטור מאישור הסדר כובל בעניין הסליקה הצולבת של המותג "ישראכרט". בהתאם להחלטה תוקף הפטור יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023, בכפוף לקיומם של התנאים המפורטים בהחלטה, לרבות התנאים הקבועים בהחלטה הנזכרת לעיל מיום 25 באפריל 2018.

להוראות הנ"ל בתחום כרטיסי החיוב השפעה על מתכונת ההיערכות של הבנק ליישום הוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, והן צפויות להשפיע בשנים הקרובות על שוק כרטיסי החיוב.

נושאים נוספים

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות וביוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

להלן מספר דוגמאות להוראות ויוזמות שנועדו לעודד את התחרות כאמור:

- חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, אשר מחייב בנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים) להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלותם בתוך פרק זמן מוגדר; אוסר על בנקים כאמור לעסוק בתפעול הנפקה ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב ולהחזיק באמצעי שליטה בתאגידים העוסקים בפעילות כאמור; מחייב את הבנק, במהלך תקופת מעבר מוגדרת, לבצע את תפעול ההנפקה באמצעות חברות מתפעלות; קובע מגבלות שונות כלפי בנק בעל היקף פעילות רחב לעניין פנייה ללקוח בנוגע ל"חידוש כרטיס אשראי"; וכן מחייב, במהלך תקופה מוגדרת, להפחית את מסגרות האשראי של לקוחות הבנק. כפועל יוצא מהוראות החוק כאמור, מכר הבנק את החזקותיו בחברת הבת לאומי קארד בע"מ וכן חתם על הסכמי הנפקה ותפעול הנפקה של כרטיסי חיוב עם חברות כרטיסי האשראי;

  למידע בנוגע להסכם המכירה האמור, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד ולמידע נוסף בנוגע להסכמי ההנפקה ותפעול ההנפקה, ראה ביאור 26ח.

- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, שנכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2017, וקובע מסגרת כוללת להסדרת שוק האשראי החוץ-בנקאי והחוץ-מוסדי בישראל;
- הסדרת מדיניות פעילות התאגידים הבנקאיים מול לקוחות מסוג נותני שירותים פיננסיים מוסדרים ורכזי הצעה;
- החלטת רשות ההגבלים העסקיים בדבר העברת פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לידי כלל השחקנים בשוק;
- מדיניות בנק ישראל לגבי תנאי אירוח סולקים חדשים על גבי פלטפורמות של סולקים קיימים;
- קביעת קריטריונים כלליים למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי;
- תיקון תקנות ניירות ערך בעניין הצעת ניירות ערך באמצעות רכז הצעה, לצורך התרת מימון הלוואות המונים לתאגידים בפטור מתשקיף (Peer to Business Lending P2B);
- הצעה לעדכונים בכללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים;
- מדיניות מעודכנת ומקלה של בנק ישראל להקמת בנק חדש (מוגבל לניהול פיקדונות ולמתן אשראי) והנחיות למבקש רישיון;
- כללים שפרסם משרד האוצר למתן מענק ממשלתי להקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים;
- טיוטת צו הבנקאות (רישוי)(הגדלת התקרה לפי סעיף 21(ב)(8)(א) לחוק), התשע"ח-2018, לפיו סך הערך הנקוב המקסימלי של תעודות ההתחייבות שתוכל חברת אשראי חוץ בנקאית להנפיק לציבור (במקביל למתן אשראי ובכפוף ליתר התנאים הקבועים בחוק), יעלה מסך של שני מיליארד וחצי שקלים חדשים לסך של חמישה מיליארד שקלים חדשים;
- הצעת חוק הבנקאות(רישוי)(תיקון - עידוד תחרות בשוק האשראי), הדנה, בין היתר בהרחבת מקורות ההון לחברות אשראי חוץ בנקאי.
- תיקון מס' 27 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), שפורסם ביום 22 במרס 2018 כחלק מחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2019). במסגרת תיקון זה נקבע, כי בנק יאפשר ללקוח שמעוניין להעביר את הפעילות הפיננסית שלו מהבנק שבו היא מתנהלת לבנק אחר, לעשות זאת באופן מקוון, נוח, אמין, מאובטח וללא גביית תשלום מהלקוח, והכל בתוך שבעה ימי עסקים מהמועד שבו הבנק המקורי קיבל הודעה על אישור בקשתו של הלקוח בידי הבנק אליו ביקש הלקוח להעביר את פעילותו, או בתוך מועד אחר שיקבע הנגיד בהסכמת שר האוצר.

  הנגיד, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי האמור לא יחול על בנק קטן (שווי נכסיו אינו עולה על 5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) או על בנק דיגיטלי, או כי יחול עליו בתום תקופה שקבע. המפקח על הבנקים יקבע הוראות ביצוע למימוש חובת הניידות.

  תחילתו של תיקון זה שלוש שנים מיום פרסומו. שר האוצר בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לדחות את המועד האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שישה חדשים כל אחת.

ביום 29 באוקטובר 2018 פרסם בנק ישראל את טיוטת כללי הבנקאות (שירות ללקוח)(העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים), התשע"ח 2018. הטיוטה מפרטת את סוגי החשבונות עליהם יחול תיקון מס' 27 האמור.

- דוח משותף של רשות ההגבלים העסקיים ורשות ניירות ערך אשר פורסם להערות הציבור וכולל המלצות לעניין התחרות בשוק הברוקראז' הקמעונאי.

השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוביל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי שיתחיל לפעול באפריל 2019 ואשר יאפשר לגורמים שונים לקבל דוחות וחיווי אשראי בנוגע ללקוחות ולקוחות פוטנציאליים, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים

ביום 5 ביולי 2017 אישרה מליאת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת לעניין הקמתה של ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ איתן כבל, אשר תדון בהתנהלות הבנקים, הגופים המוסדיים והרגולטורים בעניין הקצאות אשראי ללווים עסקיים גדולים משנת 2003 ואילך. ועדת החקירה תניח על שולחן הכנסת, עם סיום דיוניה, דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה. בימים אלה מקיימת הוועדה את דיוניה.

ביום 28 באוקטובר 2018 הופיעו יו"ר דירקטוריון הבנק, המנכ"ל וראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה בפני הוועדה, והשיבו על שאלות חברי הוועדה.

שב"א

פטור מאישור הסדר כובל - החלטת רשות ההגבלים העסקיים מיום 24 בספטמבר 2017

ביום 24 בספטמבר 2017 נתנה רשות ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חברת שב"א לבין בעלי המניות של החברה, ובהם בנק לאומי. בתנאי הפטור נקבעו, בין היתר, עניינים אלה:

- שב"א תעביר, בתחילת שנת 2018 וללא תמורה, את כל זכויותיה בפרוטוקול אשראית EMV לעמותה שתוקם על ידי שב"א ומשתמשים נוספים שיצורפו כחברים בעמותה. החל ממועד העברת הזכויות בפרוטוקול, שב"א תחדל מלעסוק בפעילות הפרוטוקול (למעט שירותי תפעול לפרק זמן מוגבל).
- דרישות החיבור למערכות שב"א תהיינה שוויוניות. שב"א לא תסרב לבקשה של כל גוף להתחבר למערכותיה, אם הוא עומד בדרישות החיבור.
- בוטלה מגבלת חלוקת הדיבידנדים לבעלי המניות בשב"א. החל מתום שנת 2019 או מהמועד בו תחדל שב"א לספק שירותים כלשהם לעמותה, לפי המוקדם, רשאית שב"א לחלק דיבידנד לבעלי מניותיה אם התקיימו תנאים אלה: זכויות שב"א בפרוטוקול הועברו לעמותה וכן לא קיים בעל מניות המחזיק בשב"א מעל 10% מאמצעי השליטה. בהחלטה נקבע הסדר מיוחד לגבי חלוקת העודפים שנצברו בשב"א נכון למועד מתן ההחלטה, אשר יועברו לבעלי המניות הקיימים.
- בהתאם לאמור, ובכפוף להסדר המיוחד שנקבע בהחלטת רשות ההגבלים העסקיים לגבי חלוקת העודפים, חילקה שב"א ביום 28 במרס 2018 דיבידנד לבעלי מניותיה. סכום הדיבידנד שקיבל הבנק מסתכם בכ-71.5 מיליון ש"ח, מתוכו סך של כ-64.5 מיליון ש"ח מוחזק בנאמנות בהתאם לתנאי אישור רשות ההגבלים העסקיים.

מכירת חלק ממניות הבנק בשב"א

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק"), נדרש הבנק לרדת בשיעור החזקותיו בחברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שב"א" או "החברה"), כך שעד יום 30 בינואר 2021 לא יעלה שיעור ההחזקות של הבנק בשב"א על 10% מההון המונפק של החברה.

בהתאם, התקשר הבנק ביום 20 בנובמבר 2018 עם תאגיד מקבוצת ויזה העולמית ("ויזה") למכירת 10% ממניות החברה לויזה בתמורה לסך של 37 מיליון ש"ח. ביום 13 בדצמבר 2018 הושלמה העסקה האמורה. הבנק רשם רווח על מכירת המניות כאמור בסך של כ-24.6 מיליון ש"ח (לפני מס).

בנוסף, במסגרת ההסכם האמור ובכפוף לתנאיו, תינתן לויזה זכות הצעה ראשונה במקרה שהבנק יבקש למכור מניות נוספות בחברה (שלא בדרך של הצעת מכר על פי תשקיף), ובכפוף למגבלות החזקה על פי החוק כפי שיחולו. ביחס למניות שהבנק מחויב למכור לפי החוק, זכות ההצעה הראשונה כאמור תהיה עד יום 30 ביוני 2019; וביחס למניות שהבנק לא מחויב למכור זכות ההצעה הראשונה תהיה עד שלוש שנים ממועד השלמת ההסכם. כמו כן ניתנו לויזה זכויות הצעה או סירוב ראשונות מסוימות בקשר עם המכירה (ככל שתיעשה) של החזקות הבנק בחברת מרכז סליקה בנקאי בע"מ.

לאחר המכירה האמורה לויזה, עומד שיעור ההחזקות הנותר של הבנק בחברה על כ-30%.

הבנק בוחן דרכים נוספות למכירת החזקותיו בהתאם להוראות החוק, לרבות בדרך של הצעת מכר של מניות שיוצעו לציבור באמצעות תשקיף שתפרסם החברה.

פטור מאישור הסדר כובל להסדר חברת מרכז סליקה בנקאי בע"מ (מס"ב)

ביום 20 בספטמבר 2018 האריכה רשות ההגבלים העסקיים את תוקף החלטת הפטור, שעניינו בעלות משותפת של חמשת הבנקים הגדולים בישראל במרכז סליקה בנקאי (מס"ב), עד ליום 20 במרס 2020.

תנאי החלטת הפטור מגדירים את תחומי הפעילות בהם רשאית מס"ב לעסוק.

רגולציה בינלאומית

FATCA והתקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסים
Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information – OECD

ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), התשע"ו-2016 ("החוק"), בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות, לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD. בין היתר, מעניק החוק סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות הוראות בדבר חובת מוסד פיננסי ישראלי מדווח לזהות את תושבות המס של לקוחותיו ולהעביר מידע לרשות המיסים בישראל אודות חשבון שזוהה כ"בר דיווח" על מנת שרשות המיסים תעביר את המידע למדינת התושבות של הלקוח על פי ההסכמים עליהם היא חתומה.

תקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016, פורסמו ביום 4 באוגוסט 2016. מועד הדיווח הראשון נקבע בתקנות עד ליום 20 בספטמבר 2016. הבנק עומד בדרישות החלות עליו מכוח תקנות אלה.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסים) התשע"ט-2019, פורסמו ביום 6 בפברואר 2019., את הדיווח הראשון על פי התקנות יש לבצע עד ליום 23 ביוני 2019. הבנק ערוך ליישום תקנות אלה.

General Data Protection Regulation - רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית

רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית (GDPR) הינה רגולציה בתחום הפרטיות המחליפה את הדירקטיבה האירופאית להגנת המידע Directive 95/46/EC, ששימשה עד כה כבסיס לחקיקת חוקי הגנה על המידע על ידי מדינות האיחוד האירופאי.

ה-GDPR הינה רגולציה מקיפה בתחום הפרטיות, המפרטת בין היתר חובות ותנאים לגבי עיבוד מידע אישי, זכויות נושאי המידע וכו'. רגולציה זו נכנסה לתוקף ב-25 במאי 2018.

הבנק גיבש מדיניות בנושא ומיישם אותה.

FX Global Code

מדובר בקוד שפורסם על ידי ה-Foreign Exchange Working Group לראשונה בשנת 2017, ואשר מפרט את הפרקטיקה המיטבית לגבי התנהלות בחדרי עסקאות מט"ח, לרבות אתיקה וממשל תאגידי נדרשים וכן אופן ביצוע העסקות והניטור עליהן. הפיקוח על הבנקים הודיע כי הוא מבצע סקר פערים אל מול העקרונות המתוארים במסמך, במטרה לקדם את המערכת הבנקאית הישראלית ליישום העקרונות המפורטים בקוד האמור, בשינויים המחויבים.

הבנק ייערך ככול שיידרש.

LIBOR

בחודש יולי 2017 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA) כי תחדל לדרוש מבנקים בפאנל המיצוע של ה-LIBOR (ליבור) לצטט ריביות החל מסוף שנת 2021. בהתאם, אין להניח המשך פרסום שיעורי הליבור ממועד ההפסקה.

בעקבות ההודעה, גופים רגולטוריים שונים באנגליה, אירופה, יפן וארה"ב הקימו צוותי עבודה ייעודיים לצורך זיהוי ואימוץ עוגנים חדשים להחלפת ריביות הליבור עבור כל אחד מחמשת המטבעות (דולר ארה"ב, אירו, לירה שטרלינג, ין יפני, פרנק שוויצרי).

ככל הידוע, נכון להיום לא ברור עדיין באילו ריביות בסיס (עוגנים חדשים) מדובר, כיצד יחושבו ריביות אלו ועל ידי מי, האם סוגי ריביות בסיס אלו יכללו מגוון רחב של תקופות מימון (כמו ריבית הליבור), כיצד יבוצע הפרסום של ריביות אלו, באילו מועדים ובאילו אמצעים וכיצד תבוצע המרה של שיעורי הריבית, ביחס לעסקאות על בסיס הליבור הקיימות שתקופתן עולה על המועד שבו עלולה לחול ההפסקה של פרסום הליבור.

הבנק החל להיערך לקראת השינוי הצפוי הנגזר מן האמור לעיל.

מיסוי

מס חברות: ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25%, בתוקף משנת 2016 ואילך. ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. בהתאם לכך, השפעת השינויים המתוארים לעיל בשיעורי מס החברות על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 התבטאה בקיטון ביתרות המיסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-380 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של כ-303 מיליון ש"ח הוכר כנגד הוצאות מיסים נדחים וסך של כ-77 מיליון ש"ח הוכר כנגד הון.

המיסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה שלהלן.

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף.

להלן טבלת שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים:

שנה	שיעור מס שכר ורווח	שיעור מס חברות	שיעור מס כולל	הערות
2016	17.00%	25.00%	35.90%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2016
2017	17.00%	24.00%	35.04%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2017
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2018

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 25 בפברואר 2019:

	דירוג חברת	ארוך טווח	תחזית	קצר טווח
מדינת ישראל	Moody's	A1	positive	P-1
	S&P	AA-	positive	A-1+
	Fitch	A+	stable	F1+
בנק לאומי :מט"ח	Moody's	A2	stable	P-1
	S&P	A-	positive	A-2
	Fitch	A	stable	F1
דירוג מקומי (בישראל)	S&P מעלות	AAA	stable	-
	מידרוג	Aaa	stable	P-1

ב-3 בינואר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-21 בינואר 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בפברואר 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-17 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג האשראי ותחזית הדירוג למדינת ישראל.

ב-26 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-20 ביוני 2018 סוכנות הדירוג Moody's הוסיפה דירוג חדש נוסף מסוג CRR לבנקים בעולם. דירוג ה-CRR של לאומי נקבע על A1/P-1.

ב-4 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-13 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's העלתה את תחזית הדירוג של מדינת ישראל ל-positive.

ב-3 באוגוסט 2018 סוכנות הדירוג S&P העלתה את דירוג האשראי לטווח ארוך של מדינת ישראל ל -AA ואת דירוג האשראי לטווח קצר ל A-1+.

ב-14 באוגוסט 2018 סוכנות הדירוג מידרוג אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בנובמבר 2018 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בנובמבר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-18 בדצמבר 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-9 בינואר 2019 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

א. גישת הנהלה - מגזר קמעונאות

כללי

מגזר קמעונאות מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסים ללקוחות משקי בית ואנשים פרטיים, עסקים קטנים ובינוניים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם (private banking). הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם ובהתאם למאפיינים רלבנטיים אחרים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים:

לקוחות משקי בית ועסקים קטנים - פריסה רחבה של 177 סניפים הפרוסים בכל רחבי הארץ. השרות ללקוחות בסניף ניתן על ידי צוותי הבנקאים המחולקים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו.

לקוחות בנקאות פרטית - המגזר בארץ מנוהל בחמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית - תל אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך ארבעה סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 1.5 מיליון ש"ח ועד 6 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה, רחובות, תל אביב והרצליה.

ערוצים ישירים ודיגיטליים:

השירותים הבנקאיים ניתנים גם באתר לאומי באינטרנט, אפליקציית לאומי דיגיטל בסלולר, מוקד טלפוני בלאומי CALL, מכשירי מידע לאומי, ופתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים נוספים.

המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות טלפוני במוקד לאומי CALL והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים (מידי יום מתבצעות אלפי פעולות באמצעות האינטרנט והסלולר).

בנוסף, ללאומי אפליקציית התשלומים PEPPER Pay ואפליקציית הבנקאות PEPPER; אלו אבני דרך ראשונות ומרכזיות בבנייה של בנקאות דיגיטלית המנוהלת **כולה דרך המובייל**. האפליקציות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

למידע נוסף בנוגע לאפליקציית התשלומים PEPPER Pay ואפליקציית הבנקאות PEPPER ראה פרק היעדים והאסטרטגיה העיסקית.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

התחרות במגזר גוברת ונמצאת במגמת התחזקות. בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

מוצרים ושירותים

הבנק הגדיר את העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד ובהתאם השיק את זירת העסקים של לאומי, שהינה מעטפת של כלים ושירותים בלעדיים וחדשניים.

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. בשנים האחרונות ניכר גידול באשראי למשקי הבית בישראל. ההלוואות אטרקטיביות בין היתר עקב הריבית הנמוכה במשק. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות בסניפים השונים הפרושות ברחבי הארץ המשויכות למערך המשכנתאות. למערך המשכנתאות 59 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי ונציגות אחת עצמאית. לאחרונה השיק הבנק את המשכנתא בדיגיטל. במסגרת זו, החל מחודש יולי 2018 לקוחות יכולים להגיש בקשה למשכנתא בדיגיטל, מכל מקום ובכל זמן שנוח להם. התשובה לבקשה מתקבלת במייל וב-SMS תוך זמן קצר. כל התהליך מתנהל באמצעים דיגיטליים, כולל העלאת מסמכים ויעוץ אישי בטלפון ובמייל. רק בסוף התהליך מתבקש הלקוח להגיע לפגישת חתימה על מסמכי ההלוואה בסניף.

קרן בערבות המדינה

ביום 17 בינואר 2016 הודיע משרד האוצר כי הצעת שותפות לאומי-מנורה זכתה במקום הראשון מבין ההצעות שהוגשו במסגרת מכרז המדינה למימון עסקים קטנים ובינוניים.

הקרן החלה פעילותה במהלך אפריל 2016. במסגרת הפעילות המשותפת של השותפות מועמדות הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה.

ההלוואות מועמדות במימון משותף של לאומי - 60%, מנורה - 40%.

במהלך שנת 2018 הועמדו בקרן כ-408 מיליון ש"ח, ללקוחות מגזר הקמעונאות.

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסיה השונות במגזר.

ב. גישת הנהלה - מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים לעיתים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ובעלי תפקידים בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפורים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

הבנקאות המסחרית כוללת גם פעילות מחוץ לישראל באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל. חברות המלוות במגזר בנקאות מסחרית יכולות לבחור לעבוד גם עם שלוחות אלו בעת הרחבת פעילותן לחו"ל.

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך לבנקאות מסחרית ומערך לאומיטק, אשר הינם חלק מהחטיבה העסקית. הקשר העיקרי עם הלקוחות הינו באמצעות סניפי המערך המסחרי ומרכז עסקים לאומיטק, וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים, כערוצים ישירים, וכו'. למערך לבנקאות מסחרית 20 סניפי עסקים הממוקמים באזורי תעשייה ובערים הגדולות ומשויכים על בסיס גיאוגרפי ל-4 מרחבים מסחריים, מרכז העסקים של מערך לאומי טק, הממוקם בהרצליה. הסניפים ומרכז העסקים מתמחים בניהול הפעילות העסקית האופיינית ללקוחות המגזר, ומקנים למערכים יתרון תחרותי.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשיה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן ועוד, וכן בשווקים בחו"ל.

הציפיות לשנת 2019 הינן להמשך צמיחה כלכלית מתונה בעולם ובארץ הצפויה להשליך על לקוחות המשתייכים למגזר ה-Middle market. לאור זאת, מנהלים את סיכוני האשראי של המגזר במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות, ובפרט - הלקוחות הרגישים, ובחינת מגמות ההתפתחות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

למערך לבנקאות מסחרית ולמערך לאומיטק מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיהם השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי CONSTRUCTION LOAN, ניכיון חשבוניות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות ועוד.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר בנקאות מסחרית הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, משתייכים למגזר זה גם בעלי העניין בחברות אלו

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 10 מיליון ש"ח ועד 120 מיליון ש"ח (כולל), או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות הזנק בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

ג. גישת הנהלה - מגזר בנקאות עסקית

כללי

מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו.

מבנה המגזר ומאפייניו

המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי המערך העסקי בחטיבה העסקית. המערך העסקי פועל באמצעות 3 סקטורים עסקיים: סקטור תיירות, אנרגיה וביטחוניות, סקטור כימיה, צריכה ופיננסים וסקטור תעשיה, תחבורה ותשתיות. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בעיקר בשלוחה עסקית המתמחה בטיפול בלקוחות גדולים ובעלי פעילות מגוונת, וכן ככל שרלוונטי בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישת אמצעי שליטה, בדיקת תוכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלוות על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים וזרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכוני מטבע, סיכוני ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 120 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 400 מיליון ש"ח. במגזר בנקאות עסקית יטופלו גם לקוחות בעלי מסגרת מעל 80 מיליון ש"ח, אם האובליגו הכולל שלהם במערכת הבנקאית עולה על 250 מיליון ש"ח.

ד. גישת הנהלה - מגזר נדל"ן

כללי

מערך הנדל"ן מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחות שעיקר עיסוקם בתחום הבניה והנדל"ן. מימון ענף הבניה נעשה תוך שימוש במכשירים ובכלי ניתוח ייחודיים למגזר, תוך נקיטת מדיניות שקולה. מימון הפרויקטים נעשה במתכונת הליווי הסגור (Construction Loan), עם פיקוח ומעקב הדוקים ותוך שימת דגש על בחינה מדוקדקת של כל פרויקט.

מבנה המגזר ומאפייניו

מגזר הנדל"ן מנוהל בישראל ברובו על ידי מערך בניה ונדל"ן, המהווה אחד מארבעת המערכים בחטיבה העסקית. הטיפול בלקוחות מערך הנדל"ן מבוצע באמצעות 2 סקטורים: נדל"ן עסקי ויזמות נדל"ן. המערך מספק מגוון מקיף של שרותי בנקאות לחברות הבניה וליזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. חשבונות הלקוחות מנוהלים בעיקר בשלוחה העסקית, המתמחה בטיפול בלקוחות גדולים ובעלי פעילות מגוונת וכן ככל שרלוונטי, בשלוחות הבנק בחו"ל. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

שוק הנדל"ן בישראל הינו חלק מכלל הפעילות העסקית במשק הישראלי. הציפיות לשנת 2019 הינן להמשך צמיחה כלכלית בארץ, אם כי בשיעור איטי משיעורי הצמיחה בשנים האחרונות, אשר, בין היתר, תשליך גם על הלקוחות בשוק המקומי.

מגזר הנדל"ן מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

בתחום הנדל"ן למגורים, שנת 2018 אופיינה בהמשך האטה במספר העסקאות החדשות בשוק וכן בקצב המכירות של דירות חדשות.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית והעדפות של משקי הבית. שינוי בהעדפות הצרכן והמשך הגידול בהיקף הרכישות המקוונות, עשויים להשפיע על הפרמטרים של דמי שכירות ושיעורי תפוסה, אשר שומרים על יציבות יחסית בשנים האחרונות. יציבות זו ניכרת גם בשוק הנדל"ן למשרדים, הנמצא במתאם גבוה עם צמיחת התוצר העסקי, הכוללת רכיב משמעותי של צמיחה מבוססת שירותים, המעודדת ביקושים לשטחי משרד.

בשנת 2019, בדומה לשנים קודמות, צפויה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהגורמים הבאים: המצב המאקרו כלכלי; שינויים רגולטוריים, במיוחד אלו הנוגעים לשוק המגורים; המשך מימוש התוכניות הממשלתיות ובראשן תכנית "מחיר למשתכן; השלמת פרויקטי בנייה וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

המימון בתחום הבניה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים בייעוד למסחר ומשרדים, בניה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמיוחד למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (Construction Loan) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבניה והנדל"ן, המגזר מטפל בליווי עסקאות נדל"ן בחו"ל, באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל, במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות, רכישת נכסים מניבים לרבות בתי אבות סיעודיים והפעלתם.

במהלך 2018, בשים לב לדרישות הרגולטוריות השונות, המשיך המגזר ביישום מדיניות אשראי שקולה תוך הבחנה בין רמות הסיכון השונות ובהתאמה קביעת מרווחי האשראי ותנאיו.

לקוחות

לקוחות המערך הן החברות הגדולות והבינוניות במשק בתחום ייזום הנדל"ן, קבלנות הביצוע והתשתית וחברות עסקיות נבחרות העוסקות בייזום נדל"ן וקבלנות ובתחום הנכסים המניבים.

ה. גישת הנהלה - מגזר שוקי הון

כללי

הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, כולל את ניהול חדר העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:

- ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאינן סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
- ניהול חדר עסקות, המספקים שרותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
- ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
- ניהול החשיפות לסיכוני השוק - לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקות פיננסיות מיוחדות.
- ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.

מבנה המגזר

הניהול הפיננסי מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת באגף ALM וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיקי הנוסטרו הזמינים למכירה ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצורכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבנות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצון. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים SUMMIX (Risk Pro לשעבר), המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק ועל סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף ניירות ערך.

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדר העסקות וניהול ALM ומניהול לקוחות ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בגין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתיחס.
- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדר העסקות.

התפתחויות בשווקים

בשנת 2018 חוו שווקי המניות והחוב תנודתיות חדה, בעיקר ברבעון הרביעי. מגמת עליית ריבית הפד נמשכה במהלך השנה, ואילו בישראל ריבית בנק ישראל עלתה לראשונה לקראת סוף השנה, לאחר מספר שנים של יציבות ברמה של 0.1%.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השקעה.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, קרנות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיעורי הכנסות והוצאות[א] וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

	2018			2017			2016		
	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור[ג]									
בישראל	**243,675**	**8,887**	**3.65**	236,619	8,222	3.47	238,767	7,757	3.25
מחוץ לישראל	**24,530**	**1,198**	**4.88**	23,227	977	4.21	23,366	940	4.02
סך הכל[ט]	**268,205**	**10,085**	**3.76**	259,846	9,199	3.54	262,133	8,697	3.32
אשראי לממשלה									
בישראל	**719**	**33**	**4.59**	650	25	3.85	502	18	3.59
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	10	-	-
סך הכל	**719**	**33**	**4.59**	650	25	3.85	512	18	3.52
פיקדונות בבנקים									
בישראל	**9,032**	**130**	**1.44**	5,092	86	1.69	7,529	84	1.12
מחוץ לישראל	**395**	**9**	**2.28**	487	5	1.03	754	2	0.27
סך הכל	**9,427**	**139**	**1.47**	5,579	91	1.63	8,283	86	1.04
פיקדונות בבנקים מרכזיים									
בישראל	**49,146**	**57**	**0.12**	45,884	47	0.10	34,420	36	0.10
מחוץ לישראל	**1,958**	**15**	**0.77**	4,271	22	0.52	5,451	6	0.11
סך הכל	**51,104**	**72**	**0.14**	50,155	69	0.14	39,871	42	0.11
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
בישראל	**1,042**	**2**	**0.19**	1,115	2	0.18	1,455	2	0.14
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**1,042**	**2**	**0.19**	1,115	2	0.18	1,455	2	0.14
אג"ח זמינות למכירה[ד]									
בישראל	**64,904**	**819**	**1.26**	62,543	498	0.80	58,111	536	0.92
מחוץ לישראל	**5,269**	**156**	**2.96**	5,208	130	2.50	5,360	102	1.90
סך הכל	**70,173**	**975**	**1.39**	67,751	628	0.93	63,471	638	1.01
אג"ח למסחר[ד]									
בישראל	**5,929**	**38**	**0.64**	7,912	54	0.68	11,088	68	0.61
מחוץ לישראל	**56**	**2**	**3.57**	159	1	0.63	69	1	1.45
סך הכל	**5,985**	**40**	**0.67**	8,071	55	0.68	11,157	69	0.62
סך כל הנכסים נושאי ריבית	**406,655**	**11,346**	**2.79**	393,167	10,069	2.56	386,882	9,552	2.47
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**6,695**			6,784			6,508		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית[ה]	**38,348**			38,514			39,415		
סך כל הנכסים[י]	**451,698**	**11,346**		438,465	10,069		432,805	9,552	
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל	**32,208**	**1,380**	**4.28**	33,352	1,135	3.40	35,010	1,051	3.00

הערות ראה עמוד 326.

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

	2018			2017			2016		
	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
התחייבויות נושאות ריבית									
פיקדונות הציבור									
בישראל	**247,570**	**(1,585)**	**(0.64)**	241,181	(1,187)	(0.49)	238,902	(1,093)	(0.46)
לפי דרישה	**114,355**	**(90)**	**(0.08)**	102,912	(34)	(0.03)	90,324	(15)	(0.02)
לזמן קצוב	**133,215**	**(1,495)**	**(1.12)**	138,269	(1,153)	(0.83)	148,578	(1,078)	(0.73)
מחוץ לישראל	**15,756**	**(262)**	**(1.66)**	15,581	(142)	(0.91)	16,849	(131)	(0.78)
לפי דרישה	**5,453**	**(72)**	**(1.32)**	4,966	(24)	(0.48)	3,740	(10)	(0.27)
לזמן קצוב	**10,303**	**(190)**	**(1.84)**	10,615	(118)	(1.11)	13,109	(121)	(0.92)
סך הכל	**263,326**	**(1,847)**	**(0.70)**	256,762	(1,329)	(0.52)	255,751	(1,224)	(0.48)
פיקדונות הממשלה									
בישראל	**240**	**(4)**	**(1.67)**	161	(3)	(1.86)	154	(4)	(2.60)
מחוץ לישראל	**329**	**-**	**-**	548	-	-	583	-	-
סך הכל	**569**	**(4)**	**(0.70)**	709	(3)	(0.42)	737	(4)	(0.54)
פיקדונות מבנקים מרכזיים									
בישראל	**35**	**-**	**-**	40	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**35**	**-**	**-**	40	-	-	-	-	-
פיקדונות מבנקים									
בישראל	**4,905**	**(28)**	**(0.57)**	4,152	(17)	(0.41)	4,416	(15)	(0.34)
מחוץ לישראל	**56**	**(1)**	**(1.79)**	22	-	-	13	-	-
סך הכל	**4,961**	**(29)**	**(0.58)**	4,174	(17)	(0.41)	4,429	(15)	(0.34)
ני"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
בישראל	**477**	**(2)**	**(0.42)**	467	(2)	(0.43)	812	(2)	(0.25)
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**477**	**(2)**	**(0.42)**	467	(2)	(0.43)	812	(2)	(0.25)
אגרות חוב									
בישראל	**16,812**	**(574)**	**(3.41)**	20,810	(672)	(3.23)	24,204	(781)	(3.23)
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**16,812**	**(574)**	**(3.41)**	20,810	(672)	(3.23)	24,204	(781)	(3.23)
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית	**286,180**	**(2,456)**	**(0.86)**	282,962	(2,023)	(0.71)	285,933	(2,026)	(0.71)
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית	**95,821**			88,804			81,458		
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**6,297**			6,451			6,112		
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית[ז]	**29,104**			27,789			29,333		
סך כל ההתחייבויות[יא]	**417,402**	**(2,456)**		406,006	(2,023)		402,836	(2,026)	
סך כל האמצעים ההוניים	**34,296**			32,459			29,969		
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	**451,698**	**(2,456)**		438,465	(2,023)		432,805	(2,026)	
פער הריבית		**8,890**	**1.93**		8,046	1.85		7,526	1.76
תשואה נטו[ד] על נכסים נושאי ריבית									
בישראל	**374,447**	**7,773**	**2.08**	359,815	7,053	1.96	351,872	6,606	1.88
מחוץ לישראל	**32,208**	**1,117**	**3.47**	33,352	993	2.98	35,010	920	2.63
סך הכל	**406,655**	**8,890**	**2.19**	393,167	8,046	2.05	386,882	7,526	1.95
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל	**16,141**	**(263)**	**(1.63)**	16,151	(142)	(0.88)	17,445	(131)	(0.75)

הערות ראה עמוד 326.

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

	2018			2017			2016		
	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
מטבע ישראלי לא צמוד									
סך נכסים נושאי ריבית	**272,333**	**6,593**	**2.42**	263,930	6,334	2.40	250,932	6,030	2.40
סך התחייבויות נושאות ריבית	**195,011**	**(437)**	**(0.22)**	193,677	(553)	(0.29)	185,536	(624)	(0.34)
פער הריבית			**2.20**			2.11			2.06
מטבע ישראלי צמוד מדד									
סך נכסים נושאי ריבית	**45,767**	**1,959**	**4.28**	47,373	1,657	3.50	51,140	1,482	2.90
סך התחייבויות נושאות ריבית	**30,994**	**(1,000)**	**(3.23)**	34,595	(935)	(2.70)	41,381	(948)	(2.29)
פער הריבית			**1.05**			0.80			0.61
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)									
סך נכסים נושאי ריבית	**56,347**	**1,414**	**2.51**	48,512	943	1.94	49,800	989	1.99
סך התחייבויות נושאות ריבית	**44,034**	**(756)**	**(1.72)**	38,539	(393)	(1.02)	41,571	(323)	(0.78)
פער הריבית			**0.79**			0.92			1.21
סך פעילות בישראל									
סך נכסים נושאי ריבית	**374,447**	**9,966**	**2.66**	359,815	8,934	2.48	351,872	8,501	2.42
סך התחייבויות נושאות ריבית	**270,039**	**(2,193)**	**(0.81)**	266,811	(1,881)	(0.70)	268,488	(1,895)	(0.71)
פער הריבית			**1.85**			1.78			1.71

הערות ראה עמוד 326.

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

	2018 לעומת 2017			2017 לעומת 2016		
	גידול (קיטון) בגלל שינוי[n]		שינוי נטו	גידול (קיטון) בגלל שינוי[n]		שינוי נטו
	כמות	מחיר		כמות	מחיר	
	במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית						
אשראי לציבור						
בישראל	**257**	**408**	**665**	(75)	540	465
מחוץ לישראל	**64**	**157**	**221**	(6)	43	37
סך הכל	**321**	**565**	**886**	(81)	583	502
נכסים נושאי ריבית אחרים						
בישראל	**63**	**304**	**367**	58	(90)	(32)
מחוץ לישראל	**(58)**	**82**	**24**	(24)	71	47
סך הכל	**5**	**386**	**391**	34	(19)	15
סך הכל הכנסות הריבית	**326**	**951**	**1,277**	(47)	564	517
התחייבויות נושאות ריבית						
פיקדונות הציבור						
בישראל	**41**	**357**	**398**	11	83	94
מחוץ לישראל	**3**	**117**	**120**	(12)	23	11
סך הכל	**44**	**474**	**518**	(1)	106	105
התחייבויות נושאות ריבית אחרות						
בישראל	**(86)**	**-**	**(86)**	(107)	(1)	(108)
מחוץ לישראל	**-**	**1**	**1**	-	-	-
סך הכל	**(86)**	**1**	**(85)**	(107)	(1)	(108)
סך הכל הוצאות הריבית	**(42)**	**475**	**433**	(108)	105	(3)
סך הכל ריבית, נטו	**368**	**476**	**844**	61	459	520

הערות ראה עמוד 326.

הערות:

(א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיסי נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.

(ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של (274) מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - (38) מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2016 - 548 מיליון ש"ח).

(ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

(ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.

(ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

(ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

(ט) עמלות בסך של 365 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2017 - 432 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2016 - 477 מיליון ש"ח).

(י) מזה בגין נכסים מוחזקים למכירה 8,461 מיליון ש"ח.

(יא) מזה בגין התחייבויות מוחזקות למכירה 6,981 מיליון ש"ח.

דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	3	2	1	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	2,926	2,811	3,188	2,421	2,569	2,294	2,887	2,319
הוצאות ריבית	652	615	774	415	479	376	722	446
הכנסות ריבית, נטו	2,274	2,196	2,414	2,006	2,090	1,918	2,165	1,873
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	205	198	(14)	130	26	3	42	101
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	2,069	1,998	2,428	1,876	2,064	1,915	2,123	1,772
הכנסות שאינן מריבית								
הכנסות מימון שאינן מריבית	88	454	89	51	245	222	197	255
עמלות[א]	1,053	1,023	1,022	1,023	1,049	1,021	986	996
הכנסות אחרות	6	6	38	18	300	41	16	14
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	1,147	1,483	1,149	1,092	1,594	1,284	1,199	1,265
הוצאות תפעוליות ואחרות								
משכורות והוצאות נלוות[א]	1,132	1,119	1,225	1,068	1,259	1,096	1,117	1,119
אחזקה ופחת בניינים וציוד	402	380	376	411	422	406	398	435
הוצאות אחרות[א]	649	546	532	497	653	552	484	474
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,183	2,045	2,133	1,976	2,334	2,054	1,999	2,028
רווח לפני מיסים	1,033	1,436	1,444	992	1,324	1,145	1,323	1,009
הפרשה למיסים על הרווח	321	515	521	262	472	376	456	388
רווח לאחר מיסים	712	921	923	730	852	769	867	621
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס	(11)	35	2	10	7	60	15	10
רווח נקי:								
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	701	956	925	740	859	829	882	631
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(13)	(20)	(22)	(10)	(5)	(9)	(6)	(9)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	688	936	903	730	854	820	876	622
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):								
רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	0.46	0.62	0.59	0.48	0.56	0.54	0.57	0.41

(א) סווג מחדש, ראה ביאור 5.ג.1, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 1.כג.3, בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

	שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**(56)**	**-**	**(71)**	**(64)**	(129)	(139)	(33)	(63)
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	**261**	**198**	**57**	**194**	155	142	75	164
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	**205**	**198**	**(14)**	**130**	26	3	42	101
מזה:								
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**117**	**126**	**(33)**	**37**	(16)	(55)	(15)	82
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**6**	**9**	**11**	**6**	5	(5)	(11)	(2)
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**80**	**63**	**8**	**89**	35	63	68	21
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**2**	**-**	**-**	**(2)**	2	-	-	-
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	**205**	**198**	**(14)**	**130**	26	3	42	101
יחסים באחוזים:								
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור[א]	**(0.08)**	**-**	**(0.10)**	**(0.10)**	(0.19)	(0.21)	(0.05)	(0.10)
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור[א]	**0.30**	**0.29**	**(0.02)**	**0.19**	0.04	-	0.06	0.15
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור[א]	**(0.08)**	**(0.17)**	**(0.09)**	**(0.04)**	(0.06)	(0.03)	(0.30)	(0.23)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור[א]	**(5.29)**	**(11.44)**	**(6.33)**	**(2.69)**	(4.36)	(2.35)	(19.47)	(14.70)

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36.

הכנסות שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות מימון שאינן מריבית	**88**	**454**	**89**	**51**	245	222	197	255
עמלות[א]	**1,053**	**1,023**	**1,022**	**1,023**	1,049	1,021	986	996
הכנסות אחרות	**6**	**6**	**38**	**18**	300	41	16	14
סך הכל	**1,147**	**1,483**	**1,149**	**1,092**	1,594	1,284	1,199	1,265

(א) סווג מחדש.

עמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
ניהול חשבון	**188**	**174**	**175**	**179**	182	170	171	178
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	**149**	**155**	**166**	**168**	173	170	163	169
כרטיסי אשראי	**286**	**299**	**276**	**268**	278	277	265	255
טיפול באשראי	**51**	**42**	**47**	**46**	48	44	42	49
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	**78**	**79**	**79**	**80**	82	78	74	73
הפרשי המרה	**91**	**89**	**87**	**94**	94	83	77	84
עמלות מעסקי מימון[א]	**128**	**107**	**110**	**109**	112	118	112	113
עמלות אחרות	**82**	**78**	**82**	**79**	80	81	82	75
סך כל העמלות	**1,053**	**1,023**	**1,022**	**1,023**	1,049	1,021	986	996

(א) סווג מחדש ראה ביאור 1.ג.5.

הוצאות שכר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
שכר ונלוות	**1,055**	**1,028**	**1,134**	**979**	1,140	1,008	1,033	1,044
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה[א]	**77**	**91**	**91**	**89**	86	88	84	75
מענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל[ב]	**-**	**-**	**-**	**-**	33	-	-	-
סך הכל הוצאות שכר	**1,132**	**1,119**	**1,225**	**1,068**	1,259	1,096	1,117	1,119

(א) בשנת 2017 הוצג בשורה נפרדת סך של 76 מיליון ש"ח כמענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל. מזה, 43 מיליון ש"ח כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל. בשנת 2018 נזקף מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק בסכום העולה על הסך האמור. אי לכך, הן המענק בסך 43 מיליון ש"ח אשתקד והן המענק לשינויים מבניים ששולם השנה נכללו בשורת השכר ולא מוצגים כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל.

(ב) סווג מחדש לרבות בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1.כג.3. סך ההשפעה בשנת 2017 הינה 681 מיליון ש"ח.

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

	31 בדצמבר							
	2018				2017			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
נכסים								
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**81,419**	**74,789**	**71,315**	**73,376**	82,067	66,953	69,352	68,275
ניירות ערך	**74,571**	**76,861**	**82,113**	**80,061**	77,299	82,098	78,470	77,959
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**1,257**	**1,465**	**931**	**878**	1,161	872	1,031	903
אשראי לציבור	**274,525**	**270,902**	**267,332** (ב)	**266,550** (ב)	271,165 (ב)	269,584 (ב)	267,748 (ב)	268,139 (ב)
הפרשה להפסדי אשראי	**(3,352)**	**(3,222)**	**(3,160)**(ב)	**(3,220)**(ב)	(3,213)(ב)	(3,226)(ב)	(3,214)(ב)	(3,385)(ב)
אשראי לציבור, נטו	**271,173**	**267,680**	**264,172**	**263,330**	267,952	266,358	264,534	264,754
אשראי לממשלות	**782**	**642**	**757**	**723**	715	695	619	620
השקעות בחברות כלולות	**623**	**792**	**869**	**831**	807	923	883	878
בניינים וציוד	**2,853**	**2,736**	**2,737**	**2,762**	2,986	2,931	2,954	3,016
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**17**	**17**	**17**	**16**	16	16	16	17
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**12,750**	**9,820**	**12,076**	**11,803**	9,573	10,954	11,361	11,032
נכסים אחרים	**6,642**	**7,066**	**7,132**	**8,274**	8,262	8,251	7,747	7,844
נכסים המוחזקים למכירה(א)	**8,570**	**8,806**	**8,329**	**8,513**	-	-	-	-
סך כל הנכסים	**460,657**	**450,674**	**450,448**	**450,567**	450,838	440,051	436,967	435,298
התחייבויות והון								
פיקדונות הציבור	**364,591**	**358,875**	**361,220**	**362,026**	362,478	350,201	342,766	341,663
פיקדונות מבנקים	**5,210**	**5,168**	**3,473**	**3,077**	5,156	5,279	4,330	4,493
פיקדונות ממשלות	**709**	**790**	**552**	**968**	452	539	625	770
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**541**	**655**	**559**	**495**	558	637	244	481
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	**17,805**	**16,954**	**15,603**	15,577	16,407	22,337	22,689
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,089**	**9,315**	**11,323**	**11,417**	9,740	11,275	12,078	11,272
התחייבויות אחרות	**14,780**	**15,376**	**14,716**	**16,561**	23,324	22,539	21,694	21,309
התחייבויות המוחזקות למכירה(א)	**8,778**	**7,095**	**6,137**	**6,470**	-	-	-	-
סך כל ההתחייבויות	**424,496**	**415,079**	**414,934**	**416,617**	417,285	406,877	404,074	402,677
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**35,305**	**34,759**	**34,679**	**33,564**	33,167	32,793	32,521	32,255
זכויות שאינן מקנות שליטה	**856**	**836**	**835**	**386**	386	381	372	366
סך כל ההון	**36,161**	**35,595**	**35,514**	**33,950**	33,553	33,174	32,893	32,621
סך כל ההתחייבויות וההון	**460,657**	**450,674**	**450,448**	**450,567**	450,838	440,051	436,967	435,298

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ב) סווג מחדש.

דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2014-2018 - מידע רב שנתי

	2018	2017	2016	2015	2014
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית	**11,346**	10,069	9,552	8,784	10,012
הוצאות ריבית	**2,456**	2,023	2,026	1,666	2,649
הכנסות ריבית, נטו	**8,890**	8,046	7,526	7,118	7,363
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**519**	172	(125)	199	472
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**8,371**	7,874	7,651	6,919	6,891
הכנסות שאינן מריבית					
הכנסות מימון שאינן מריבית	**682**	919	1,282	1,610	795
עמלות	**4,121**	4,052 [א]	3,887 [א]	4,092	4,167
הכנסות אחרות	**68**	371	159	595	179
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**4,871**	5,342	5,328	6,297	5,141
הוצאות תפעוליות ואחרות					
משכורות והוצאות נלוות [א]	**4,544**	4,591	4,778	4,938	4,720
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,569**	1,661	1,697	1,678	1,631
הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**-**	-	-	5	58
הוצאות אחרות [א]	**2,224**	2,163	2,025	2,215	2,962
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**8,337**	8,415	8,500	8,836	9,371
רווח לפני מיסים	**4,905**	4,801	4,479	4,380	2,661
הפרשה למיסים על הרווח	**1,619**	1,692	1,717	1,691	1,278
רווח לאחר מיסים	**3,286**	3,109	2,762	2,689	1,383
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס	**36**	92	66	177	42
רווח נקי					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**3,322**	3,201	2,828	2,866	1,425
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(65)**	(29)	(37)	(31)	(12)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**3,257**	3,172	2,791	2,835	1,413
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):					
רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2.15**	2.08	1.85	1.92	0.96
רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2.15**	2.08	1.84	1.92	0.96

(א) סווג מחדש, ראה ביאור 1.ג.5, בגין הוצאות רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר וביאור 1.כג.3. בגין יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר

	2018	2017	2016	2015	2014
	במיליוני ש"ח				
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**81,419**	82,067	74,757	60,455	60,615
ניירות ערך	**74,571**	77,299	77,201	69,475	52,113
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**1,257**	1,161	1,284	1,764	2,000
אשראי לציבור	**274,525**	271,165[ב]	265,428[ב]	265,070	256,468
הפרשה להפסדי אשראי	**(3,352)**	(3,213)[ב]	(3,471)[ב]	(3,671)	(3,988)
אשראי לציבור, נטו	**271,173**	267,952	261,957	261,399	252,480
אשראי לממשלות	**782**	715	642	453	528
השקעות בחברות כלולות	**623**	807	901	924	2,216
בניינים וציוד	**2,853**	2,986	3,147	3,095	3,162
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**17**	16	17	18	43
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**12,750**	9,573	10,654	11,250	16,909
נכסים אחרים	**6,642**	8,262	8,043	7,666	6,918
נכסים המוחזקים למכירה[א]	**8,570**	-	-	-	-
סך כל הנכסים	**460,657**	450,838	438,603	416,499	396,984
התחייבויות והון					
פיקדונות הציבור	**364,591**	362,478	346,854	328,693	303,397
פיקדונות מבנקים	**5,210**	5,156	3,394	3,859	4,556
פיקדונות מממשלות	**709**	452	900	750	467
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**541**	558	539	938	1,238
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**17,798**	15,577	22,640	21,308	23,678
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,089**	9,740	10,677	11,098	15,650
התחייבויות אחרות	**14,780**	23,324	21,885	20,746	21,860
התחייבויות המוחזקות למכירה[א]	**8,778**	-	-	-	-
סך כל ההתחייבויות	**424,496**	417,285	406,889	387,392	370,846
זכויות שאינן מקנות שליטה	**856**	386	367	340	340
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**35,305**	33,167	31,347	28,767	25,798
סך כל ההון	**36,161**	33,553	31,714	29,107	26,138
סך כל ההתחייבויות וההון	**460,657**	450,838	438,603	416,499	396,984

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36.
(ב) סווג מחדש.

מילון מונחים

מונח	הגדרה
א	
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
איגוח	פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אנשים פרטיים	יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מוגדרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס לרבות משקי בית ובנקאות פרטית.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים
אשראי on call	אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי דוקומנטרי מותנה – SBLC	אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בניסוח של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, בעוד שלאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת להפוך את התחייבות הבנק למוחלטת.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום	אשראי מאזני הנבחן על בסיס פרטני, ואשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב הנבחן על בסיס פרטני יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים רצופים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי פגום אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שנבחן פרטנית ואשר תנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי.
ב	
באזל 2/באזל 3	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
ה	
הון עצמי רובד 1	הון על בסיס מתמשך - going concrern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
הון רגולטורי	הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).
הון רובד 1 נוסף	הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. במועד הדיווח בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.
החשיפה בעת הכשל EAD – (Exposure At Default)	ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.
הסכמי רכש/מכר חוזר (Repurchase agreement or reverse repurchase)	הסכמי ריפו אלה הם הסכמים לרכישה או למכירת נייר ערך תמורת מזומנים או ניירות ערך כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

הפרשה פרטנית	הפרשה שנקבעת לגבי כל חוב שנבחן פרטנית (ובכלל זה כל חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי וכפוף לבחינה פרטנית בהתאם למדיניות הבנק). סכום ההפרשה נאמד בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהוון בשיעור הריבית המקורית של החוב או כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ותוך הפעלת מקדמי ביטחון זהירים. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את הלווים הרלבנטיים. בנוסף, הפרשה פרטנית מבוצעת על כל חוב הכפוף לבחינה פרטנית כאמור לעיל והמצוי בפיגור של 90 יום.
הפרשה קבוצתית	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.
ח	
חבות	סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.
חוב בפיגור	פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם הוא (כולו או חלקו) לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעון. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שנקבעה על ידי הנהלת הבנק.
חוזה אופצייה	מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.
חישוב אקטוארי	כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמא, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.
חשיפות חוץ מאזניות	חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר: • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד.

חשיפת בסיס הצמדה ושער חליפין	החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. החשיפה לסיכוני הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.
י	
יחס הלימות ההון	יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.
יחס כיסוי נזילות	יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.
יחס מינוף	מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.
מ	
מבני איגוח	מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים לצורך כך מוקמת חברה יעודית (Entity SPE – Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranche). המחאת הזכויות כאמור יוצר מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE הוא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.
מודל ההון הכלכלי	הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתכים שונים מתוכו
מכשירים נגזרים משובצים (Embedded Derivative)	נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים ומכשירים פיננסיים אחרים או חוזרים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" Host Contract). הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.
משך חיים ממוצע (מח"מ)	משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפדיון הסופי.

נ	
נגזר אשראי	חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.
נדבך 1	הקצאת הון מזערי כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
ניהול נכסים והתחייבויות – ALM	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.
נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוץ מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.
נקודת בסיס – Bp	מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.
ס	
סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.
סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות)	סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות) הינו הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומותאמת לצרכיו תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין.
סיכון נזילות	סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.
סיכון תפעולי	סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.
סיכון שיורי	הסיכון השיורי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.
סיכוני בסיס	סיכון הבסיס, אשר מתבטא בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
סיכוני ריבית	סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.

סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגים.
סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
סיכוני שוק	סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים).
ע	
עלות ריבית	מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות אחרות.
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.
ר	
רובד 2	שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible – CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.
רווח בסיסי למניה	הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.
רווח מדולל למניה	חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, ובממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.
רווח/הפסד אקטוארי	בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
ריבית העוגן	ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני היינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.

ש	
שווי הוגן	ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסית בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: • רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; • רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; • רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.
שיעור התשואה הפנימי (שת"פ)	מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.
שיעור התשואה להון	היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכולות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו. התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה: • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע; • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי.
ת	
תאגיד עזר	תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.
תהליך הסקירה הפיקוחי SREP - (Supervisory Review Process)	התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכוניהם. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.
תכנית הטבה מוגדרת	סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.
תשואה להון	רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.

A	
ABS - Assets Back Securities (אגרות חוב מגובי נכסים)	נייר ערך שהבטוחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.
B	
BSC - Balanced Score Card	כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית
B.O.T - Build Operate Transfe r	מימון פרוייקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.
C	
CDO - Collateralized Debt Obligation	אגרות חוב המגובים על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.
CDS - Credit Default Swap	מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.
CLO - Collateralized Loan Obligation	אגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.
COSO - Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission	מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.
Cross Border Activity ("פעילות חוצת גבולות")	מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.
D	
DFA - Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act	ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומכיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).
E	
EMIR - European Market infrastructure Regulation	רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.
F	
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FDIC - Federal Deposit Insurance Corporation	התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.
FHLMC - Freddie Mac	סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FNMA - Fannie Mae	חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FORWARD (חוזה אקדמה)	חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צורכי הלקוח.

FUTURE (חוזה עתידי)	חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.
G	
GNMA - Ginnie Mea	חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).
I	
ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
L	
LGD - Loss Given Default (שיעור ההפסד בהינתן כשל)	השיעור מתוך חשיפת האשראי הכללית של הלווה במועד הכשל (EAD) אשר צפוי לגרום נזק לבנק בקרות אירוע הכשל.
LTV (שיעור המימון)	השיעור שמהווה המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף מימד אחד של סיכון ההלוואה, כאשר יחס LTV גבוה משקף סיכון גבוה יותר לבנק נותן האשראי.
M	
MBS - Morgage Back Securities (איגרות חוב מגובי משכנתאות)	איגרות חוב המגובות בנכסים פיננסיים שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות בנכסים פיננסים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.
N	
NIM - Net Interest Margin	היחס שבין הכנסות ריבית נטו ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית.
O	
OECD	ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.
P	
PD - Probability of Default (כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה)	מונח המתאר את ההסתברות שהלווה יגיע למצב של כשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה ממועד ביצוע הדרוג. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כפי התנאים החוזיים של חובותיו.
PSU (יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע)	מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי.

R	
RORAC (תשואה להון מותאמת סיכון)	שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.
RSU (יחידות מניה חסומות)	מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא התממש.
S	
SBA – Small Business Administration	סוכנות ממשלתית אמריקאית לתמיכה בעסקים קטנים בארה"ב.
SCDO – Synthetic collateralized Debt Obligation	הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.
SWAP	סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.
V	
VaR – Value at Risk (ערך בסיכון)	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

אינדקס

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3

איגוח 247, 333, 336

אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים 107, 278, 279, 280

אקטוארי 122, 123, 147, 169, 170, 174, 176, 177, 178, 321, 335, 338

ארגון מחדש של חובות בעייתיים 237, 238

ב

באזל 34, 35, 36, 50, 70, 74, 168, 188, 192, 334, 337, 338

בטחונות 86, 117, 202, 203, 247

בניינים וציוד 14, 15, 21, 22, 25, 99, 101, 104, 105, 107, 124, 127, 138, 164, 165, 250, 251, 275, 276, 280, 300, 327, 330, 331, 332

בקרות 3, 86, 91, 93, 94, 95, 96, 121, 199, 300, 338, 341

ג

גורמים סביבתיים 87, 116

גידור 24, 42, 70, 82, 100, 112, 121, 132, 136, 146, 147, 204, 205, 206, 207, 208, 211

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 4, 100

דוח על השינויים בהון 4, 24, 102, 146

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד 4, 104, 105, 106

דוח רווח והפסד מאוחד 4, 18, 99, 283, 327, 331

דיבידנדים 21, 70, 90, 106, 277

ה

הון והלימות ההון 3, 25, 34

הון מניות 102

הון עצמי רובד 1 8, 18, 34, 35, 36, 37, 85, 188, 189, 190, 334

הון רובד 1 נוסף 34, 35

הון רובד 2 33, 34, 35, 168, 189, 190, 338

הלבנת הון 81, 82, 199

הלוואות לדיור 26, 27, 35, 51, 52, 56, 57, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 87, 113, 116, 156, 157, 158, 195, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 248, 249, 318

הנכסים המשועבדים 202, 203, 308

הנפקה 33, 46, 125, 166, 201, 202, 307, 311, 312

הסביבה הכלכלית 109, 110, 111

הפחתת סיכון אשראי 191, 209

הפרשה לירידת ערך 104, 116, 127

הפרשה למס 8, 19

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 116, 237, 238

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 35, 116, 119, 335, 338

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 100, 169

ו

ועדת 36, 50, 74, 171, 173, 174, 175, 184, 185, 192, 199, 200, 284, 285, 288, 289, 292, 295, 298, 308, 312, 313, 334, 337

ח

חובות בעיתיים 54, 117, 241, 242, 243, 244

חובות פגומים 27, 52, 53, 54, 87, 115, 117, 143, 144, 157, 158, 188, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 233, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 256, 326

י

יעד הון 35

ירידת ערך 28, 104, 111, 113, 119, 120, 125, 127, 130, 131, 133, 321

ל

לווים גדולים 18

לקוחות עסקיים 7, 10, 199

לקוחות קמעונאיים 51, 75

מ

מאזן מאוחד 4, 15, 101, 283, 330, 332

מבנה ארגוני 4, 49, 283, 304, 319

מגבלות 10, 30, 35, 36, 50, 51, 55, 56, 57, 60, 70, 71, 73, 74, 77, 79, 96, 116, 209, 247, 268, 270, 309, 311, 312

מגזרי פעילות 3, 4, 39, 42, 43, 55, 107, 166, 211, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 283, 302, 317

מדד המחירים לצרכן 17, 19, 109, 112, 171

מדינות זרות 60

מדיניות חשבונאית 3, 36, 54, 87

מדיניות ניהול סיכונים 30, 49

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 190

מוסדות פיננסים זרים 28, 259, 261

מוסדיים 7, 13, 42, 43, 61, 137, 167, 174, 213, 215, 217, 312, 320

מזומנים ושווי מזומנים 104, 105, 277

מיזוגים ורכישות 47, 318, 319

מימון ממונף 69

מינוף 8, 30, 38, 107, 188, 191, 334, 336

מיסוי 82, 315

מיסים נדחים 90, 104, 110, 126, 140, 141, 142, 143, 144, 166, 190, 315

מכשירי הון 35, 334, 338

ממשלה 16, 17, 193

מסגרות אשראי 247, 310, 319, 335

מקורות מימון 47, 75

נ

נגזרים 15, 17, 18, 21, 25, 42, 56, 57, 60, 61, 65, 66, 67, 68, 70, 73, 77, 78, 88, 101, 104, 107, 110, 113, 114, 115, 121, 124, 131, 132, 135, 136, 137, 191, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 224, 225, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 265, 266, 267, 276, 320, 321, 326, 329, 330, 332, 336, 342

נזילות 3, 8, 10, 60, 70, 74, 75, 77, 78, 86, 192, 203, 204, 247, 321, 336, 337

ניירות ערך 9, 10, 15, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 36, 38, 42, 47, 56, 57, 61, 67, 78, 81, 82, 84, 88, 89, 100, 101, 104, 105, 106, 107, 109, 115, 116, 119, 122, 135, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 165, 169, 175, 184, 191, 194, 199, 200, 202, 204, 211, 224, 250, 251, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 276, 277, 278, 289, 298, 308, 312, 313, 321, 330, 332, 334

נכסי סיכון 34, 36, 37, 132, 189, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 337, 338

נכסים אחרים 15, 61, 101, 104, 107, 117, 125, 166, 177, 250, 251, 268, 270, 276, 280, 322, 326, 330, 332, 333, 336

ס

סייבר 10, 17, 49, 79, 80, 86, 200, 300, 305, 310, 333

סיכון מימון 75

סיכון נזילות 3, 74

סיכון ריבית 70, 72, 86

סיכוני אשראי 3, 10, 20, 26, 27, 29, 44, 49, 51, 88, 107, 121, 205, 305, 337

סיכוני שוק 3, 10, 34, 49, 70, 78, 189, 204, 337, 338

סיכונים אחרים 3, 81, 85

סיכונים תפעוליים 3, 10, 49, 79, 80

ע

עמלות 8, 9, 11, 12, 14, 20, 21, 39, 99, 107, 111, 113, 114, 118, 124, 130, 137, 139, 140, 193, 196, 197, 198, 201, 227, 275, 307, 310, 326, 327, 328, 329, 331

ענפי משק 26, 27, 55, 56, 57, 68, 87, 319

ערך בסיכון 342

פ

פחת והפחתות 22, 124

פיקדונות הציבור 9, 15, 25, 30, 31, 40, 41, 43, 44, 67, 76, 77, 101, 107, 135, 167, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 228, 229, 230, 250, 251, 252, 254, 256, 257, 258, 268, 270, 274, 276, 280, 323, 325, 330, 332

פנסיה 9, 22, 42, 86, 89, 99, 100, 122, 123, 129, 138, 139, 166, 169, 170, 171, 176, 178, 179, 257, 258, 275, 292, 293, 303, 321, 327, 329, 331, 338

צ

צדדים קשורים 59, 109, 269, 271, 272, 273, 274

ק

קיזוז נכסים והתחייבויות 124, 126

ר

רגולציה 4, 12, 17, 46, 49, 81, 82, 84, 305, 313, 314, 340

רואי החשבון המבקרים 4, 17, 91, 96, 97, 98, 287, 291

רווח למניה 107, 127, 129, 145

ריכוזיות לווה 86

ריכוזיות ענפית 86

ש

שווי הוגן 24, 28, 61, 72, 88, 89, 100, 107, 109, 111, 114, 115, 118, 119, 121, 125, 127, 128, 131, 133, 146, 147, 150, 152, 177, 204, 206, 208, 209, 224, 225, 247, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 326, 339

שכר רואי החשבון המבקרים 291

ת

תגמול 123, 133, 170, 171, 173, 174, 175, 183, 184, 274, 285, 292, 294, 295

תיאבון הסיכון 12, 27, 49, 50, 51, 65, 70, 85

תיק בנקאי 72

תיק למסחר 29, 70, 86

תכנון וניהול ההון 305

תשואה להון 8, 19, 339, 342

תשואה להון מותאמת סיכון 342

תשלום מבוסס מניות 102, 104, 106, 107, 123, 129, 138, 183